

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE’DE MİMARLIK ORTAMI VE MİMARIN EĞİTİMİ

DOKTORA TEZİ

Seven YÜCEL

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimari Tasarım Programı

NİSAN 2015

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE’DE MİMARLIK ORTAMI VE MİMARIN EĞİTİMİ

DOKTORA TEZİ

**Seven YÜCEL
(502052014)**

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimari Tasarım Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Semra AYDINLI

NİSAN 2015

İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 502052014 numaralı Doktora Öğrencisi **Seven YÜCEL**, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “**TÜRKİYE’DE MİMARLIK ORTAMI VE MİMARIN EĞİTİMİ**” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Semra AYDINLI**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Nur ESİN**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Ayfer AYTUĞ
Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Yurdanur DÜLGEROĞLU YÜKSEL
İstanbul Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Çiğdem POLATOĞLU
Yıldız Teknik Üniversitesi

Teslim Tarihi : **30 Ocak 2015**
Savunma Tarihi : **10 Nisan 2015**

Anneme, babama, oğullarım Ege ve Alp'e,

ÖNSÖZ

Belki herkesin yaşadığı zorlu tez yazma süreci, benim hayatımda da iniş çıkışlarla dolu kendimi keşif sürecimin en önemli tanıklarından biri oldu. Çocuklarım Ege ve Alp'in doğumu, artık birlikte yaşamayı öğrendiğim kan hastalığımla tanışmam, beden ve ruhun dönüşümünü, hayatın anlamını derin derin sorgulamama neden oldu. Tez yazmanın zihnimde yarattığı doluluk, merkezimle birlikte var olan yörüngelerimin yerlerini bulmasına yardımcı oldu.

Zor ama dönüştürücü olan bu süreçte, hayatımın sonuna kadar büyük bir sevgi ve saygıyla daima teşekkür edeceğim ilk isim, çok değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Semra Aydın' dır. Engin akademik birikimi, deneyimi ve duruşuyla birlikte, beni tanımak ve anlamak için güzel yüreğini, insanlığını ve desteğini sonuna kadar bana hissettirdi. Ne şanslıydım ki, bir o kadar değerli iki güzel yürekli hocam Sayın Prof. Dr. Nur Esin ve Sayın Prof. Dr. Ayfer Aytuğ, tüm bu süreçte, deneyimleri ve kalpleriyle yanımdaydı, çok teşekkürler. Tez final jürisinde sanırım bu şansım devam etti ve iki çok değerli hocam, Sayın Prof. Dr. Yurdanur Dülgeroğlu Yüksel ve Sayın Prof. Dr. Çiğdem Polatoğlu ile tanışma, onların güzel enerjileri, çok değerli yorumları ve sıcacık kalplerini görme imkanına ulaştım, sonsuz teşekkürler.

Hocalarımın varlığı, akademik çalışma sürecimde yaşadığım en büyük destek iken, ailemin desteği olmadan bu iş yürütülemezdi. Öncelikle ve en başta babam Hasip Gözübüyük ve annem Semiha Gözübüyük, sıkıntıları beraber göğüsleyebilecek gücü, sevgiyi, desteği, ilgiyi ve emeği verdiler. Bana gösterdikleri özenin yanında, ben çocuklarımın yanımdayken de, uzağındayken de içim hep rahat oldu onların sayesinde, emekleri çok büyük, çok teşekkürler. Canım kardeşim Ömer Batın Gözübüyük, artık kelimelerim yetersiz onun için, İstanbul'daki huzur yerim, desteği, varlığı paha biçilemez. Sevgili eşi Anita Misztalewska Gözübüyük, tanıdığım günden beri kızkardeş kadar yakın oldu hep, evlerini benimle paylaştı, çok teşekkürler.

Oğlum Ege'nin, bu sene yüzüne mutluluk ve güveni yerleştiren en önemli isim öğretmeni Serap Kılıç Korkmaz'dı, sayesinde oğlumu huzurla okuluna bırakıp çalışabildim. Diğer bir teşekkür de, oğlum Alp'in teyzesi Sibel Alayurt'a, iyi ki onu tanıdık ve iyi ki hayatımıza girdi, yükümü hep hafifletti. Bu süreçte dualarıyla yanımda olan anneannem Yüksel Gölpınar'a, dedem Osman Gölpınar'a, babannem Hikmet Gözübüyük'e, halam Şenol Çilsaldı'ya, amcam Erol Gözübüyük'e ve hiç tanıyamasam da ruhen hep hissettiğim ve örnek aldığım rahmetli dedem Ömer Gözübüyük'e çok teşekkür ederim.

Herkesin yeri ve desteği ayrıydı şüphesiz. Canım arkadaşlarım Hale Kozlu ve Özlem Sümengen varlıklarıyla hayatımı anlamlandırdı, güzellikleri çoğaltabilecek iç gücümü keşfetmemi sağladılar, artık hep yanyanayız. Çocukluk arkadaşım, canım dostum Sezen Gül Deneri ile ayrı şehirlerde olsak da, kalben hep yanyanaydık, iyiki varsın. Yoga ile beni tanıştıran ve hayatıma yerleştirmem için yol açan sevgili yoga hocam Şerife Karahançer'e teşekkürler.

Sayın hocam Doç. Dr. Gonca Büyükmihç'i ve çalışma arkadaşlarım, bu seneki yoğun dönemde, sorumlu olduğum derslerimi aksatmadan yürütebilmem için bana destek oldular, teşekkürler.

Tez çalışmamın değerli bir bölümünü oluşturmam için görüşme imkanı bulduğum Nevzat Sayın'a, odak grup görüşmelerinde yer alan tüm öğrenci, öğretim elemanı ve mimarlara katkıları için teşekkürler.

Oğullarım Ege ve Alp ile bundan sonraki yaşantıma tüm gücümle ve sevgimle yanlarında ve bir arada olarak devam etmek dileğiyle...

Herkese tekrar teşekkürler...

Nisan 2015

Seven Yucel
(Yüksek Mimar)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xi
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xv
ÖZET.....	xvii
SUMMARY	xix
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Kapsamı.....	3
1.2 Araştırmanın Yöntemi.....	4
1.3. Araştırmanın Motivasyonu: Araform Kavramından Ara-uzam Kavramına Yönelim	8
2. BÖLÜM: KURAMSAL ARKAPLAN: MİMARLIK ORTAMI İLE MİMARIN EĞİTİMİ İLİŞKİSİNİN AÇILIMI.....	11
2.1 Mimarlık Ortamını Belirleyen Dinamikler.....	15
2.1.1 Dışsal dinamikler	17
2.1.1.1 Akreditasyon süreçleri	19
2.1.1.2 Mimarlık politikaları	26
2.1.2 İçsel dinamikler	30
2.1.2.1 Toplum ve mimarlık ilişkileri	33
2.1.2.2 Toplum ve mimarlık politikaları ilişkileri.....	37
2.2 Mimarın Eğitimi.....	40
3. BÖLÜM: TÜRKİYE DE MİMARLIK ORTAMI VE MİMARIN EĞİTİMİ İLİŞKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: SÖYLEM ANALİZLERİ	49
3.1 Söylem Analizi-Odak Grup Çalışmaları	50
3.2 Söylem Analizi Süreci.....	58
3.3 Söylem Analizi-Kavramsal Çerçeve İlişkisi	62
3.4 Değerlendirme.....	64
4. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	71
KAYNAKLAR	81
EKLER.....	87
ÖZGEÇMİŞ.....	147

KISALTMALAR

AACA	: Architects Accreditation Council of Australia
AB	: Avrupa Birliği
ACE	: Avrupa Mimarlar Konseyi
ACETA	: Avrupa Komisyonu Mimarlık Eğitimi Danışma Komitesi
ACSA	: Association of Collegiate Schools of Architecture
AIA	: American Institute of Architects
AIAS	: American Institute of Architecture Students
CNAPPC	: Mimarlar, Plancılar, Peyzaj mimarları ve Korumacılar Ulusal Konseyi
CACB	: Canadian Architectural Certification Board
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
EAAE	: Avrupa Mimarlık Eğitimi Derneği
ECTS	: Avrupa Kredi Transfer Sistemi
EFAP	: Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu
ENHSA	: Avrupa Mimarlık Okulları Başkanları Ağı
MIAK	: Mimarlık Akreditasyon Kurulu
MİDEKON	: Mimarlık Fakóltesi Dekanları Konseyi
MOBBİG	: Mimarlıkulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu
NAAB	: National Architectural Accrediting Board
NCARB	: National Council of Architecture Registration Boards
RIBA	: Royal Institute of British Architects
UIA	: Uluslararası Mimarlar Birliği

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1 : Araform kavramından ara-uzama geçiş.	9
Şekil 2.1 : Ara-uzam kavramının açılımı.	14
Şekil 2.2 : Wittgenstein'in tavşan-ördek yanılsaması figürü.	15
Şekil 2.3 : Mimarlık politikaları ara-uzam ilişkisi.	29
Şekil 3.1 : Söylem analizi için yapılan görüşmeler.	52
Şekil 3.2 : Odak grup görüşmelerinin kodlama örneği.	60
Şekil 3.3 : Tematik çıkarımlar ara-uzam gerçeklikler ilişkisi.	66
Şekil 4.1 : Kavramsal ve kuramsal çerçeve bağlamında sonuç değerlendirme	73
Şekil 4.2 : Mimarın eğitimi-ara-uzam gerçeklik arası ilişki diyagramı.	77

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 3.1 : Nevzat Sayın ile yapılan görüşmenin yapılandırılması.....	53-54
Çizelge A.1 : I. Odak grup görüşmesinin söylem analizi aşamaları.....	89-90
Çizelge A.2 : II. Odak grup görüşmesinin söylem analizi aşamaları.....	91-92
Çizelge A.3 : III. Odak grup görüşmesinin söylem analizi aşamaları.....	93-95
Çizelge A.4 : IV. Odak grup görüşmesinin söylem analizi aşamaları.....	96-98
Çizelge A.5 : V. Odak grup görüşmesinin söylem analizi aşamaları.....	99-101

TÜRKİYE’DE MİMARLIK ORTAMI VE MİMARIN EĞİTİMİ

ÖZET

Tez çalışması, bugün mimarlık ortamı ve eğitim stratejisi arasındaki ilişkide kopuşlar olduğu düşüncesinden hareketle, bu ilişkinin, mimarlığın fitratında var olan dinamikleri kapsayan bir bütün içerisinde yeniden düşünülmesi gerekliliği üzerine vurgu yapar. Bu düşünce biçimi, bireyi yani mimarı önceleyen bir yaklaşımı gerektirir. Mimarlık eğitimi yerine mimarın eğitimi terimi, eğitimin öznesinin birey/mimar adayı olduğuna dair bir odak kayması yaratan eğitim stratejisini anlatmak için kullanılmaktadır.

Bu tez kapsamında, bireyin ilişki kurduğu mimarlık ortamının belirleyicileri, dışsal dinamikler olarak görülen küresel ölçekte gelişen akreditasyon süreçleri ve mimarlık politikaları; içsel dinamikler olarak da toplumsal farkındalık ve gündelik yaşamın içindeki kendiliğindenlik olarak ele alınmıştır. Aslında dışsal ve içsel değişim olarak tariflenen dinamikler, üçüncü bir durumu anlamak için ayrıştırılmış; ‘ara durumlar’ olarak nitelendirilmiştir. Mimarın eğitimi düşüncesi de özellikle dinamiklerin kendisini değil, mimar ve ortam arasındaki ilişkiyi ara durumlar üzerinden anlamamızı sağlar.

Çalışmanın amacı, mimarın eğitimi terimi ile mimarın formasyonunun, hayat boyu sürecek bir öğrenme stratejisi geliştirmek adına yeniden tanımlanmasına yöneliktir. Böylece ideal olan ile gerçeklik arasında ilişkisel düşünebilmeye olanak sağlayan ara durumların farkındalığı ile eğitim sorunsalının paradokslarını aşmak mümkün görünmektedir.

Tez çalışması, Türkiye’de mimarlık ortamı ve mimarın eğitimi ilişkisini ara durumlar üzerinden anlamamız gerekliliği üzerine vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda, niteliksel veri elde etmek için yapılan alan çalışmasında, mimarlık ortamı ile ilişki kurularak; öğrenciler, eğitmenler, mimarlık pratiği yapanlar, meslek odasında görev alan kişiler ile odak grup çalışmaları ve ucu açık/yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde, ortamın bileşenleri üzerine ilişkiler kurmayı tetikleyen sorular çerçevesinde elde edilen sözcüklerin, cümlelerin ve bunlar arasındaki ilişkilerin söylem analizi yöntemi ile yeniden yapılandırıldığı tematik çıkarımlara ulaşılmıştır.

Bu çıkarımlar, tezin değerlendirme bölümünde, mimarlık politikalarının, elde edilen ara durum temalar ile ilişkilendirilebilecek potansiyeller taşıdığı üzerine vurgu yapmaktadır. Böylece, mimarlık politikalarının metodolojik olma, direktifler önerme yerine, esneklik ilkesine uygun bir yapıda koşullara göre değişen stratejiler ve taktikler üretme yollarına kapı aralayan bir yapıda ele alınabileceği düşünülmektedir. Mimarlık politikalarının içinde eğitimin yer alması ile ortam ve eğitim arasındaki ilişkiyi irdeleyen olası ara durumlar önerilmiş ve mimarın eğitimi konusunda ara durumları önceleyen farklı bir eğitim stratejisinin önemi vurgulanmıştır.

ARCHITECTURAL HABITAT IN TURKEY AND ARCHITECT'S EDUCATION

SUMMARY

This thesis focuses on the necessity to think all the dynamics of architecture as a whole that refers a disconnection between architectural habitat and education strategies. This view requires an approach to prioritize an architect as an individual. Instead of architectural education, the term 'architect's education' is used to explain the focal shift to the subject itself.

In this content, the dynamics of architectural habitat that are concerned with the individual are considered as the external dynamics by the accreditation process and architectural policies globally; internal dynamics as social awareness and spontaneity of everydaylife. In fact, these dynamics defined as the external and internal changes, are separated to understand a third position described as 'in- between concepts'. Architect's education term, helps us to inquire the relationships between habitat and education through in-between reality not the dynamics.

Architect's education as a term makes possible to gain a formation to gain a life-long learning strategy may contribute to develop the learning-focused strategies and tactics. In this way, it may be possible to achieve the paradoxes of education through in-between reality by an relational view of ideals and realities.

This thesis eemphasizes on understanding the relation of Turkey's architectural habitat and architect's education through in- between concepts. In this context, while the process of gaining research data, focus-groups and semi-structured interviews are established between students, academicians, practitioners and members of chamber of profession. In this process, research data is inquired through provocative questions mentioning on the relations of the dynamics of architectural habitat and thematic inferences are gained through discourse analysis by re-construction of words, sentences and the relations between them.

These inferences enable to consider architectural policies have potentials to relate with the in-between concepts. Thus, by this approach, instead of being methodological and proposing directives, architectural policies can be dealt in a way of generating tactics and strategies which change according to the conditions adequate to the flexibility principle. These architectural policies including education generate possibilities of in-between concepts focusing on the relations between architectural habitat and education.

‘Architect’s education’ is a speculative term having double meaning connotations. Recently this term still has been used in inquiring the architectural education since its initiatives give rise to many connotations. This term consists of an interval extends from beginning of the education in the context of learning focused education strategy to the lifelong education referring to the principles of flexibility and sustainability.

Since the sustainability as a concept consists of a paradox having both change and continuity which resists to change, it provides to think both the tendencies and circumstances that require change in education and all its dynamics which exists in architectural creativity in relation to each other.

While the tendencies and circumstances anticipate the change in accordance with the recent developments, understanding and interpreting the resistance to change (how the essence of architecture which exists within its creativity resist to change) increasingly getting more important. In parallel to the change inquired in recent architectural milieu, similar paradoxes concerning the architect’s education give rise to think education from different perspectives.

In this context, both the architect’s education and architect candidate (student are actually candidates for being architect) nourish each other giving the principle of sustainability priority focus on the formation for lifelong learning. Searching for the formation of an architect could be questioned in a reversible way addressing to the term ‘architect’s education’ that makes possible to gain the lifelong learning competence.

While the curriculum that gives priority to transfer knowledge are inquired through the teaching models, architect’s education makes for the inquiry / examination the pedagogy of learning to learn. In other words, the term ‘architect’s education’ emphasizes the focal shift from the objectivity of knowing to the subjectivity / oneself who knows.

The debates on ‘architect’s education’ also help us to inquire the mutual relationship between architecture and society from different perspectives. In Turkey the relationship between the architecture and society, the efforts in developing the politics in architecture are inadequate as the social responsibility and environmental sensibility are not developed adequately during the education. The term ‘architect’s education’ that gives way to consider all the paradoxical issues concerning architectural knowledge that requires change and resists the change, may contribute to develop the learning-focused strategies and tactics.

In recent accreditation conditions in architectural education prioritize the development of critical thinking ability that the student’s should gain the knowledge and skill within the student performance criteria; it is considered that critical thinking ability will challenge to deal with the paradoxes. A new approach to learning to learn focusing on the in-between concepts in understanding and interpreting all the deep meanings and paradoxes of education which were almost the recent themes of the debates.

Instead of being methodological and proposing directives, this approach opens the door to the ways of generating tactics and strategies which change according to the conditions adequate to the flexibility principle. This study tries to find out some possibilities of in-between reality that generates tactics in the context of a search for an original education strategy.

1. GİRİŞ

‘Mimarlık ortamında değişen ne’ sorusu ile birlikte mimarın eğitime ilişkin bir sorgulama, bu tez çalışmasının problematik alanı olarak belirlenmiştir. Mimarlık eğitimi bütünsel bir yaklaşım ile sorgulamak için mimarlık ortamı içinde eğitimin yeniden düşünülmesi, problematik kavramını problem çözmenin ötesine taşımıştır. Bütünsel yaklaşımın doğasında var olan karmaşıklık ve çelişki, sorunları indirgemeden bütün ile ilişkisini kurarak anlama ve yorumlamaya yol açmıştır. Türkiye’de mimarlık ortamı ve mimarın eğitimi ilişkisini sorgulamaya yönelik bir kavramsal çerçeve üzerinden eğitimde değişimi gerektiren unsurlar ve değişime direnenler arasındaki gerilimin araştırılması yoluyla eğitimin kalitesini yükseltilebileceği düşünülmüştür. Bu kavramsal çerçeve, değişime neden olan gerilimi ancak ‘ara durumlar’ üzerinden anlayabileceğimiz ve ara-uzam kavramı ile açıklayabileceğimiz bir yaklaşımla, mimarın eğitimi ve mimarlık ortamı ilişkisini, odak grup çalışmaları ve söylem analizi ile tartışmaya açmaktadır.

Mimarlık eğitimi yerine ‘*mimarın eğitimi*’ terimi mimarlık ortamını¹ bütün olarak görebilen holistik bir bakış ile tez çalışmasının omurgasını oluşturur. Mimarın eğitimi terimi, mimarlık ortamını oluşturan parçaların değil, bunlar arası ilişkilerde ortaya çıkan gerilimler ve değişkenlerle oluşan bütüncül bir durumu olası potansiyellere dönüştürmemizi sağlar. Bu olgu, mimarın eğitimi ve ortam arasında oluşan paradoksal bir ilişki biçimini açıklar. Bugün mimarlık ortamında yaşanan değişimi anlamak ve yorumlamak, bütüne ilişkin ilişki ağının farkındalığı ile mimar adayının kazanması gereken formasyon üzerinden eğitimin yeniden düşünülmesine olanak sağlar. Dışsal ve içsel dinamikleri olan bu değişim, mimarın eğitimi mimarlık eğitimi düşüncesinden farklı kılan bir yapıya gönderme yapar. Mimarlık eğitimi öğretme odaklı ve ders programlarının biçim ve içeriğine yönelik bir

¹ Mimarlık ortamı, eğitim ve pratik ilişkisi içinde tüm aktörleri ve çevresel gerçekliği içine alan *habitat* olarak düşünülmüştür. İçinde, farklı düşünce ve yaratıların beslenerek serpildiği bir alana vurgu yapar.

yaklaşım içerir; oysaki mimarın eğitimi öğrenme odaklı bir eğitim stratejisini önceler. Dolayısıyla mimarın eğitimi düşüncesi, bireyin anlama, bilgi ve becerileri içselleştirme yetisi kazanması ve farklı bakış açıları ile eleştirel düşünme becerisini geliştirebilmesi için ders programını alışılmışın dışında bir yöntemle oluşturmaya olanak sağlar.

Bilindiği gibi, öğrenme odaklı eğitimde öğrenci deneyim yoluyla ve denemelerle bilgiye ulaşır; yaparak öğrenir. Öğreten bu durumda bilgiye ulaşma yolları için bir ortam yaratır. Öğrenmeyi öğrenmek, ayrıca bireyin içinde bulunduğu ortamı anlamasına olanak verir; bu farkındalık, hayat boyu öğrenme becerisini tetikleyen bir formasyon kazandırır. Bu bakış açısına göre, mimarlığın yalnızca eğitim kurumlarında öğrenilmesi yetersizdir; çünkü mimarlık ortamının dinamikleri değiştikçe mimarın sahip olduğu bilgi de geçerliliğini kısmen yitirir; ya da yeniden güncellenmesi gerekebilir. Mevcut bilgiyi sorgulama, değişen bağlama göre güncelleme, öğrencinin kendi iradesi ile öğrenme yollarını bulmasını sağlar. Bu nedenle mimarın kazandığı ‘öğrenmeyi öğrenme’ formasyonu, hayat boyu devam eden öğrenme sürecinin bir parçası olarak görülür.

Mimarlık ortamındaki değişimi anlamak için, önce bu ortamın belirleyicileri olan dışsal ve içsel dinamiklerin kuramsal arka planı araştırılmıştır. Bu tez çalışmasında dışsal dinamikler, küresel ve ulusal ölçekte akreditasyon süreçleri, mimarlık politikaları; içsel dinamikler ise toplumsal farkındalık ve gündelik yaşamın içindeki kendiliğindenlik, eğitim ile ilişkisi bağlamında ele alınmıştır. Dışsal ve içsel değişim olarak tariflenen dinamikler, ‘ara durumlar’ olarak nitelendirilen bir ilişki platformunda değerlendirilmiştir. Öncelikle mimarlık ortamında bugün yaşanan değişimi anlamak ve bu bağlamda eğitim stratejileri geliştirmek için söz konusu platform araştırılmış; mimarın eğitimine yönelik kazanılması gereken formasyon için öneriler geliştirilmiştir. Bu ilişki platformunun kendisini oluşturan ara durumlar, esnek düşünme yollarını aralayarak, tez çalışmasında problematize edilen değişim argümanının eğitimin paradokslarını anlamaya ve yorumlamaya yardımcı olabildiğini sağlamıştır.

Literatürde mimarlık disiplini dışında farklı disiplinlerde kullanılan ‘ara-uzam’ kavramının, mimarlık eğitimine yön veren araştırmalarda kullanılmadığı

saptanmıştır. Özellikle mimarlık ortamını kapsayıcı bir ağ ilişkisi üzerinden çözümlemeyi amaçlayan bu tez çalışmasında, bu kavramın açılımı ile oluşan kavramsal çerçeve zemininde bir alan çalışması yapılmıştır. Mimarlık eğitime ortam ve mimarın formasyonu ilişkisi ekseninde farklı bir yaklaşım öneren bu tez çalışması, koşullara göre değişen taktikler geliştirmenin önemli olduğunu ‘ara-uzam’ kavramının açılımıyla doğrulamıştır.

1.1 Araştırmanın Kapsamı

Mimarın eğitimi düşüncesi, mimar adayını hayat boyu süren öğrenme formasyonu kazandıracak bir eğitimin merkezinde görür. Bu düşünce, mimar adayının, yalnızca lisans eğitimi sürecinde, dahil olduğu eğitim sisteminin öğrettikleri üzerinden değil; daha sonra; içinde bulunduğu tüm mimarlık ortamı ile ilişkisi bağlamında, anlama, sorgulama ve bilgiyi bu ortam içerisinde dönüştürebilme yetisi kazanmasını sağlar. Dolayısıyla mimarın eğitimi, mimarlık eğitimi düşüncesinden farklı olarak, eleştirel düşünme becerisi kazandırma hedefi doğrultusunda, toplumsal ilişkileri ve koşullara göre değişen bilgi üretimini de mimarın eğitimi sürecine dahil edebilmeyi öngörür.

Günümüz mimarlık ortamında ideal bir eğitim sisteminden söz etmek; olası etkin faktörlere yanıt olabilecek bir model üzerinden eğitimin yeniden yapılandırılması güçtür. Bütün ve bütünü oluşturan etkin faktörler ve koşullar arası ilişkiler hızla değişmektedir. Bu tez çalışmasında etkin faktör olduğu düşünülen dışsal dinamikler, küresel ölçekte standartlar, akreditasyon süreç ve koşulları ile toplumsal değişime neden olan içsel dinamikler eğitime yön veren ve tezin kuramsal altyapısını oluşturan bir çerçeve oluşturur. Aslında tüm bu etkin faktörler, mimarın eğitimi ve mimarlık ortamı arasındaki ilişkiyi bir bütün olarak düşünmemize ve herbirinin bu bütünü oluşturan parçalar olduğunu kabul etmemize katkı sağlar. Parçalar arası ilişkileri ‘ara’ durumlar üzerinden sorgulayan tez çalışması, mimarların, bugünü anlayabilecek bir farkındalıkla geleceğe ilişkin öngörülerde bulunabilecek hayat boyu öğrenme yetisi kazandıran bir bakış açısı geliştirmesini öngörmektedir.

Mimarın eğitimi ile değişen ortam arasındaki ilişkileri bu kapsamda ‘ara-uzam’ kavramı üzerinden aramak hem ilişkiler üzerine düşünebileceğimiz hem de ilişkiler üzerinden çıkarımlar sağlayabileceğimiz bir düşünce biçimine olanak tanır. Bu

nedenle bütünü oluşturan etkin faktörleri ve bunların bir arada etkileşim olasılıklarını anlamak ve yorumlamak için farklı bir ilişki biçimine, ilişkisel ağ zeminine gönderme yapılır. Kuramsal altyapıyı oluşturan ilişkisel ağ düşüncesi, bütünsel yaklaşımın bir uzantısı olarak tezin ele alınış biçimini de etkilemiştir.

1.2 Araştırmanın Yöntemi

Günümüzde bir mimarın düşünce ve eylem sınırlarını oluşturan veya hakim olması gereken alanın ne olması gerektiği sorusunu sormak, hem büyük resmi hem de onu oluşturan parçaları görmemize olanak sağlar. Bugün, mimar kimdir ve nasıl bir formasyona sahip olmalıdır? sorusuna yanıt ararken, mimarlığın değişen kapsamı, innovasyon ile ilişkisi üzerinden yeni gerçeklik / olasılık arayışları söz konusudur. Gerçekliği kurmak için, büyük resmi görebilmek, bunun için de onu kapsayan her şeyi üst üste düşürmek gerekir. Uzlaşma gerektirmeyen açık bir sisteme işaret eden bu durum, tez çalışmasında ara-uzam gerçeklikler bağlamında sorgulanır ve değerlendirilir.

Bu tez çalışmasının kavramsal çerçevesini oluşturan ara-uzam kavramı mimarlığın doğasında bulunan paradoksal düşünceyi yansıtır; eğitim ve ortam ilişkisini paradokslar bağlamında sorgulamamıza olanak sağlar. Böylece, bugünkü koşullar, kendi dinamikleri ile yeni bir gerçekliği tanımlamada araçlar haline gelir. Mimarlık ortamının kapsadığı öngörülen, eğitim, pratik, toplum bileşenleri üst üste düşürüldüğünde, yeni olasılık alanları yani ara durumlar oluşur. Bileşenler / etkin faktörler ve olasılık alanları arasındaki ilişki de kuramsal arka plan ile açıklanır; ve böylece ara-uzam kavramı üzerinden farklı eğitim stratejileri geliştirme fırsatı sağlayan açık bir sistem önerisi yapılır.

Mimarın eğitimi düşüncesi, nesnel araştırma ve veri elde etme yöntemleri yerine nesnellik ve özneliği birarada değerlendirebilen bir bilgi üretimini gerektirir. Genel olarak mimarlık eğitimine ilişkin araştırmalar, nesnel veri tabanı üzerinden değerlendirmeleri içermektedir. Mimarın eğitimi düşüncesi, ara-uzam kavramı ile mimarlık ortamındaki ilişkileri muğlak bir alanda açığa çıkarmaya çalıştığından, nesnellik ve özneliği birarada barındıran değişime açık bir yaklaşımı gerektirir. Öznelik, veri elde etme sürecinde, niteliksel araştırma stratejileri yoluyla anlamsal

verilere ulaşmayı sağlar. Anlamsal verilerin mimarlık eğitiminde kaliteyi yükseltme ölçütü olarak değerlendirilebilmesi, yöntemin de bütünsel bir yapıda olmasını gerektirir. Bu nedenle, bu tez çalışmasında kesin çıkarımlar peşinde gitmekten çok, sürece ilişkin bir değerlendirme modeli arayışı hakimdir. Tezin problematiği olan mimarlık ortamı ve mimarın eğitimi arasındaki ilişki kopukluğuna çare olarak, söylem analizleri yardımıyla olası ara-uzam kavramlar saptanmıştır.

Günümüz mimarlık ortamını anlamak, bağlama göre değişen ilişkiler üzerine düşünebilmeyi gerektirmektedir. Dolayısıyla, Türkiye’de mimarlık ortamı ve mimarın eğitimi ilişkisinde yaşanan gerilimleri ve paradoksları ara-uzam kavramı üzerinden anlamamız gerekir. Bu nedenle tez çalışmasında, mimarlık ortamındaki ilişkilerin yarı-yapılandırılmış görüşme, odak grup görüşmeleri ve bunların söylem analizi ile tartışılabildiği ve bilgi üretebildiği niteliksel bir araştırma yöntemi kullanılmaktadır. Niteliksel araştırma yöntemleri, genel olarak sürece ya da olguya yönelik bir araştırma biçimidir; araştırmacı süreci dışarıdan izlemez, sürecin bir parçası olarak araştırmaya dahil olur; ve mutlak bir yargı ya da sonuç elde etmeye yönelik değildir. Kesin çıkarımlara ulaşmak tezin hedefi değildir; onun yerine değişim dinamikleri ile eşgüdüm sağlayabilecek, bağlama göre farklılık gösteren olası durumları serimlemek ve çerçeve model geliştirmek önemli görülmüştür. Tezin anlamsal veri analizine yönelik araştırma yöntemi ise bu tez çalışmasının ayırtedici, onu diğer mimarlık eğitimi üzerine yazılan diğer tezlerden farklı kılan önemli bir özelliğidir. Bu yöntem ile, tez çalışmasında, yarı-yapılandırılmış görüşme ve odak grup görüşmeleri ile ulaşılan anlamsal verilerin analizi ve değerlendirilmesi, mimarın eğitimi vurgusunun ara-uzam kavramlar çerçevesinde ele alınarak değerlendirilmesini sağlamaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler niteliksel araştırmalarda çok sık rastlanan bir yöntemdir; Yıldırım ve Şimşek (2011), algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir süreç olarak bu yöntemden bahseder. Mimarlık ortamı ve mimarın eğitimi arasındaki ilişkinin anlamsal veri elde etme yöntemi de bütüncül bir yapıya sahip gözlem, görüşme ve söylem analizi gibi araştırma teknikleri olmuştur.

Dolayısıyla, anlamsal verilere ulaşırken oluşturulan araştırma ortamının yapısı önemlidir. Odak grup görüşmeleri ile oluşturulan nitel araştırma ortamı, algıların, olayların gerçekçi ve bütüncül biçimde ele alınarak anlamsal verilere ulaşılmasını

sağlamaktadır. Tez çalışmasında, odak grup görüşmelerinin mimarlık ortamında yer alan farklı katılımcılarla oluşturulması, olguların ve söylemlerin çeşitlendiği anlamsal verilerin ortaya çıkmasına olanak vermiştir. Böylece, ulaşılan veriler, mimarın eğitimi ve mimarlık ortamı arasındaki ilişkileri ara-uzam kavramı üzerinden sorgulanmasına olanak sağlar. Ara-uzam'ın kavramsal açılımına paralel olarak, değişim dinamikleriyle eğitimin olagelen ve süregiden oluş paradigması bilgi üretimine katkı sağlar. Bilgi üretim sürecinde niteliksel araştırma yönteminin belirleyici özelliği çeşitlilik, yaratıcılık ve esnekliktir. Strauss (1987)'a göre, bütünsel bir yaklaşım, standart veri elde etme biçiminden uzak durduğundan, söz konusu çeşitlilik ortamını nasıl algıladığımız, anladığımız, yorumladığımız ve bu süreçte üretilen bilgiyi nasıl değerlendirdiğimiz daha da önemli hale gelmektedir. Benzer bir yaklaşımla, Coffey ve Atkinson (1996) veri analiz sürecinin kapsamlı ve sistematik olması gerektiğini vurgular; ancak bu süreci her araştırma için geçerli olabilecek standart bir süreç haline getirmenin mümkün olamayacağını belirtir. Bu açıdan bakıldığında, veri analizinde yöntem olarak kullanılan sınıflamalar ve aşamalar çeşitlenebilmektedir. Bu çalışma kapsamında mimarlık eğitime alternatif bir bakış açısı öneren, tersten düşünmeyi olanaklı kılan anlamsal ilişkiler ağı, yöntem olarak *söylem analizi* ile gerçekleştirilmiştir.

Söylem analizi, son yıllarda sosyal psikolojide disiplinlerarası gelişmelere bağlı olarak nitel araştırmalarda öne çıkan bir yöntem; anlamın değişkenliğine odaklanan art-yapısal bir araştırma stratejisi, yaklaşım olarak kabul edilebilir. Bu yaklaşım dilin sosyal boyutunu vurgulamak için dil felsefesinde yer alan diyalog / söz-eylem kuramından beslenir. Ve insanların algı dünyalarını anlama çabasında gündelik hayatın içinden dilin anlam dünyasını nasıl yansıttığını çözümler. Bu açıdan bakıldığında söylem analizi çokluk ortamının, çok anlamlı dünyanın paradokslarını, anlam çeşitliliğini ve değişkenliğini sorgulayan art-yapısalcı yorumbilimsel bir yöntem olarak düşünülebilir. (Aydınlı, 1996). Söylem analizi kuramsal çerçeve zemininde ortaya çıkan niceliksel veriler ve nitel değerlendirmeler arasındaki farklı bir geçiş sürecini açıklar. Farklılık, psikoloji, sosyoloji, dilbilim, antropoloji, edebiyat, felsefe gibi disiplinlerden, medya ve iletişim gibi çalışma alanlarından beslenerek geliştirilen bir kuramsal çerçeveye yaslanmasından kaynaklanır. Söz konusu farklı disiplinlerin bakış açılarındaki paralaks boşlukta ilerleyen paradoksalarla kuşatılmış bir nitel araştırma tekniği olduğu söylenebilir. Söylem

analizi bu nedenle bütünleşmiş tek bir kuram, yöntem ve uygulama değildir. Bunun yerine farklı disiplinler, farklı araştırma gelenekleri içinde yürütülen, heterojen özelliğe sahip nitel bir araştırma yöntemidir (Tonkiss, 2006).

Bu açıdan bakıldığında araştırmanın disiplinlerarası boyutu ön plana çıkar. Toplumbilim, eğitim bilim / pedagoji, politika, psikoloji, mimarlık bilgi kuramı / epistemoloji gibi disiplinlerin bilgi alışverişine dayanan kuramsal arka planda ve kavramsal çerçeve doğrultusunda veri toplamak için odak grup çalışmaları (focus groups) yapılmıştır. Bu görüşmelerde öznel-arası zihin bileşenleri üzerine bir analiz yapılır; bu analiz semantik, fonolojik, sentaks, morfoloji ve pragmatik yaklaşımlarda olduğu gibi cümleyi temel alan dar kapsamlı dil analizi değildir. Tam tersine dilsel yapıları sosyokültürel bağlamda disiplinler arası, hatta disiplinler ötesi bir yaklaşımla çözümleyen - anlama ve yorumlama odaklı çoklu okumalara yol açan ilişkisel düşünme yöntemidir (Aydınlı, 1996). Bu tez kapsamında, mimarlık ortamında yaşanan, dışsal ve içsel olarak nitelendirilen değişimlerin tüm dinamiklerinin birbiriyle ilişkisi bağlamında anlama ve yorumlama amaçlı bir araştırma yapılmıştır. Anlama ve yorumlamaya yönelik bu araştırma, söylem analizi, odak grup görüşmelerinden elde edilen dilsel yapıların muğlak adaptasyonlarını çözümleme - deşifre etme – olası durumları yapılandırma şeklinde gerçekleşir. Süreç odaklı bu nitel araştırma yöntemi “ne” sorusundan çok “nasıl” sorusuna yanıt arar. Bu nedenle anlama, yorumlama ve yeniden yapılandırma sürecine dayalı çözümleme bağlama göre değişir; değişime açık, açık uçlu sonuçlara ulaşma söylem analizinin farkını oluşturur.

Böylece, elde edilen anlamsal verilerin değişime açık, ucu açık sorularla yorumlanması, tezin kuramsal arka planı ile ilişkilendirilmesi açısından önemlidir. Tez çalışması kapsamında yapılan söylem analizleri ile elde edilen ara-uzam gerçeklikler, mimarın eğitimi terimi ile vurgulanan mimarın formasyonunun hayat boyu sürececek bir öğrenme stratejisi geliştirebilme becerisi ile ilişkili olduğu sonucunu ortaya koyar. Söylem analizi ile ulaşılan ara-uzam gerçeklikler, mimarlık ortamı ile mimarın formasyonu ilişkisinde eğitimin sürdürülebilir bilgi üretme sürecine ve hayat boyu öğrenme yetisi kazanma olgusuna işaret etmektedir.

1.3 Araştırmanın Motivasyonu:

Araform Kavramından Ara-uzam Kavramına Yönelim

Tezin ortaya koyduğu problematik doğrultusunda kavramsal çıkış noktasını oluşturan araform ve ara-uzam kavramları tez çalışmasının motivasyonunu oluşturmuştur. Mimarlık ortamı ile mimarın eğitimi ilişkisinin sorgulanmasına, farklı eğitim stratejilerine olanak sağlayan bu kavramın açılımları, sonuca ilişkin argümanların da olası yeni düşüncelere gebe olabileceğini ima eder. Ara-uzam kavramının, mimarlık eğitimi ve mimarlık ortamı ilişkilerinde bugün yaşanan paradigma kaymalarını anlama ve yorumlama için potansiyel oluşturduğu söylenebilir. Bu paradigma kaymaları, bireyin toplum, iktidar ilişkilerinde yeni anlayışlar, yaklaşımlar ile yeniden konumlandırılması ile oluşabilmektedir. Bireyin yeni gösterimleri üzerine düşünce üreten Touraine (2007), bugünün dünyasını anlamak için yeni bir paradigmanın içinde kendimizi koyarsak, yeni aktörleri ve yeni bir bakışın fark ettiği birliktelikleri kurabileceğimizden bahseder. Bu yeni paradigma ile ‘ben’in yani bireyin dış dünya ile kurduğu ortaklıklarda aslında yine içine dönük olduğunu vurgular. ‘Ben’in yeni gösterimleri ve dış dünyayla kurduğu ilişkiler, mimarlık mesleği gibi, birey ve toplum ilişkilerinin bugün daha da etkin hale geldiği meslek alanlarında mesleğin doğasını anlamayı daha da gerekli kılar. Bugün mimarlık meslek ortamının doğası, onu oluşturan dinamik ve bileşenlerin varlığı kadar aralarındaki ilişkilerin dinamizminden de beslenmektedir. Bileşenler arası ilişkiyi kuran da bireyin kendisi olacaktır. Mimar adayı olarak tanımlanan birey de bu tez çalışmasında, sahip olması beklenen bilgi, beceri ve yetiler aracılığıyla mimarlık ortamı ile ortaklıklar ve yeni ilişkiler kurabilecektir. Tez çalışması aynı zamanda bu ilişkileri ara-uzam kavramı ile anlama ve yorumlama olanağı sağlar. Ara-uzam kavramının literatürde nasıl kullanıldığı ve tez kapsamında nasıl bir ilişki bağlamında ara-uzam kavramına ulaşıldığı şekil 1.1 de açıklanmaktadır.

araform	Mübeccel Kıray	‘ araformlar ’ <i>tampon kurumlar mekanizmalar</i> ‘reçeteler’

	Thomas Kuhn	geçiş dönemlerinde ortaya çıkan kriz dönemleri <i>gelecekte modifiye edilecek olmalı</i>
	Karatani	Transkritik Kant ve Marx üzerine arada olmanın yani bir çatlak tan / ara- uzamdan bakma esnek ve eşzamanlı düşünme
ara-uzam	“in-between” - “hem o hem bu” kimi zaman “oluş”, kimi zaman da “arada gerçeklik arayışı”	

Şekil 1.1 : Araform kavramından ara-uzama geçiş.

2. BÖLÜM: KURAMSAL ARKA PLAN: MİMARLIK ORTAMI İLE MİMARIN EĞİTİMİ İLİŞKİSİNİN AÇILIMI

Ara-uzam kavramı doğrusal olmayan bakış açısı ile ilişkisel düşünme yollarını aralayan bir kavram olarak, mimarlık ortamı ile mimarın eğitimi ilişkisi üzerine düşünürken farklı çözüm olasılıkları sunan bir bilgi üretimi sürecini keşfetmemize olanak tanımaktadır. Zaman ve mekan kavramlarına ilişkin bakış açılarındaki değişim, mimarlığın 20. Yüzyılda geçerli kaygılarını ve mimarlıklarını da farklı bir düzleme taşımaktadır. Doğrusal bakış açısı, başlangıç ve bitiş, problem ve çözümü, neden ve sonuç gibi belirlenimci ilişkilerin yeniden sorgulanmasına yol açmaktadır. Doğrusal olmayan bakış açısı, kuantum mekaniği ile gelişen dünya tasavvuru ile paralel olarak bildiğimiz, inandığımız söz konusu ilişkileri tersyüz etmektedir. Çözüm diye bulduğumuz her sonuç yeni bir başlangıca, farklı bağlamlarda farklı çözümlerin olduğuna işaret etmektedir. Tamamlanmamış olanın değişim ve dönüşüm dinamiklerine açık olması, arada gerçeklik olarak ‘in-between reality’ kavramı ile açıklanabilir olması, ara-uzam kavramını tezin kuramsal arka planında önemli bir yere oturtmaktadır. Ara-uzam kavramının başlangıç noktasını oluşturan ‘araform’ un kuramsal arka planı da disiplinler arası bir çalışma alanı olarak tezin omurgasını oluşturmaktadır.

Araform kavramını ilk kez toplumbilim alanında Mübeccel Kıray toplumsal değişimi tampon bölgeleri açıklamak için kullanmıştır. Mübeccel Kıray’ın deyimiyle,

Toplumbilimci olmasak da hepimizin yaşayarak öğrendiğimiz gibi toplum ne tür bir etki olursa olsun günden geceye aniden değişmez. Aşama aşama değişir; değişmiş yönlerle değişmemiş yönlerini birbiri ile eklemeleştirir ve etkileştiren tampon kurumlar, mekanizmalar, yeni ‘araformlar’ oluşur. Değişmeye hazır nazik dengeler yeniden kurulur. Eğer değişen yön ile değişmeyenin arası çok açılırsa, bu bir tampon mekanizmayla değil daha belirgin ‘bir sosyal hareket’ ile sonuçlanır. Ve yeni bir evreye ulaşıncaya kadar etkileşimini sürdürür (Kıray, 2006).

Araform kavramı, doğal değişim süreçlerini tampon mekanizmalara gönderme yaparak açıklar. Kıray, dış kaynakların kendi yönlerinden, kendi politikaları ve

ıkarlarınca ince ayarlanmış tavsiye ve reçetelerini kabul ettirmeye çalıştıklarını düşünmektedir. Aynı zamanda sunulan ‘reçeteler’ in hiçbir zaman yerel ve dar yörelerden gelmediğini, toplumu kontrol eden üst çevrelerden, dış kaynaklardan geldiğini düşünmektedir. Bu nedenle önerilen dış kaynaklı reçetelerin, toplumun aşama aşama değişen sürecine uyumlu hale gelmesi için ‘araformlar’a ihtiyaç vardır. Bu oluşumlar eklem vazifesini görerek, dengeyi ve geçişi sağlayan sistemlere dönüşebilirler. Mimarlık eğitiminde de değişim söz konusu olduğunda değişen ve değişime direnç gösteren konular gündeme gelir. Birbiriyle çelişen konular şüphesiz bir tampon bölge yaratır; bu bölge bir tür araform arayışlarına yol açar. Araform değişim dinamiklerini dayatılan reçete ya da formüllerle başa çıkma yeri olarak düşünülebilir. Araform motivasyon ve meydan okuma yeri olarak yeni oluşumları anlamamıza ve açıklamamıza yardımcı olur.

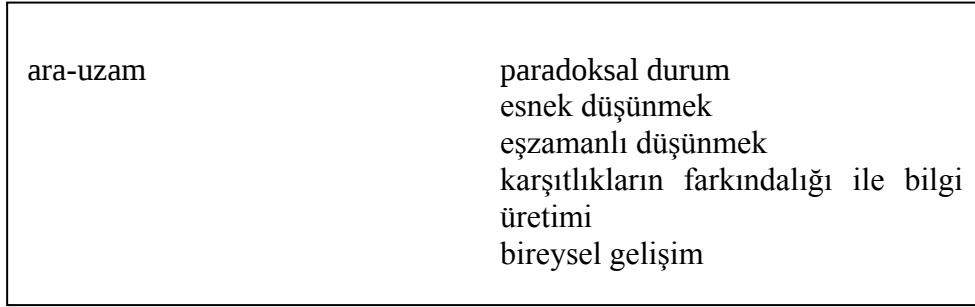
Bu bağlamda ‘araform’ kavramı Thomas Kuhn’un Bilimsel Devrimlerin Yapısı adlı kitabının giriş bölümünde belirttiği gibi, kriz dönemlerinde ortaya çıkan, hem bulunduğu dönemi anlama hem de yeni olasılıklar üzerine düşünebilme adına yeni potansiyeller üretilmesine olanak sağlayan bir duruma işaret eder. Kuhn’ a göre: ‘Krizi tanımlayabilirsek ve farkındaysak çözebiliriz. Tanımlamadan özüm üretmek mümkün değil. Bugün problem olarak belirlediğimiz şey gelecekte modifiye edilecek olmalı. Yeni durumlara göre kendini gncelleyebilmeli.’ (Kuhn, 2000)

Thomas Kuhn, ara dönemler (geçiş dönemleri) olarak tanımladığı, bilimsel devrime yol açan paradigmalar arasındaki geçişi, süreç değişince ortaya çıkan kriz dönemleri ile tanımlıyor ve kriz dönemleri içerisinde alternatif teorilerin oluştuğunu ve bunların kendi kendini üreten sistemlere dönüştüğünü düşünüyor. Dolayısıyla durağan olmayan, değişen her türlü sistem için Kuhn un da bahsettiği, geçiş dönemlerinde ortaya çıkan kriz dönemleri, tampon mekanizmaların kurulmasına zemin hazırlar. Mimarlık eğitiminde de benzer bir dönüşüm söz konusu ise değişen ve değişmeyen şeylerin birbiriyle ilişkisini paradoksal bir düşünce sistemi içeren paradigma dönüşümleri ile açıklamak olasıdır. Bu mekanizmalar, bütüncül düşünmenin uzantısı olan, geçişi sağlayan esnek modeller olmaya adaydır. Teknolojik gelişmeler, küreselleşme dinamiklerinin farkındalığı değişimi kaçınılmaz kıldığına göre, mimarlık eğitiminde de bütüncül düşünme bağlamında araform tampon bölgeleri yaratarak olası yeni stratejiler geliştirmek gerekir.

İkili dünya görüşüne karşın ortaya çıkan paradoksal durumu okuma (anlama ve açıklama) adına araform kavramı ile benzer anlamlara sahip, ancak vurgusu ve düşünme biçimi farklı çok sayıda kavram ile karşılaşılıyor. Kesinlik ve doğruluk yerine olası durumları anlamak ve büyük resmi görebilmek, yeni düşünme yollarını keşfetmek, ön yargılardan kurtulmak için meselelere eşit mesafeden durup bakmak gerekiyor. Bugünün dinamiklerini anlama ve yorumlama yetimize farklı bir katkı sağlayan Karatani (2010) de arada olma durumunu transkritik kavramı ile açıklamaktadır. Transkritik, etik ile siyasal iktisat, Kant eleştirisi ile Marx eleştirisi alanlarının kendi sınırlarının ötesine taşarak birbiriyle ilişkilendirdiği bir mekan oluşturuyor. Her iki karşıt görüşün ortak paydası olan eleştirinin anlamını yeniden kavrama girişimi bu ara-uzamda gerçekleşebiliyor. Kantçı eleştirinin durağan bir konumsallıkta takılıp kalmak yerine durmadan konum değiştirmeyi gerektirmesini de transkritik olarak adlandırmaktadır. Marx'ın da insanın farklı diller, düşünceler ve değer sistemleri ile karşı karşıya gelmesi gerektiği ve olumlu bir öğretiye varmanın mümkün olmadığı bir 'çatlak' ta, yani transkritik mekanında düşündüğünü belirtmektedir. Karatani (2010) 'nin Kant ve Marx üzerine bir okuma yaparak ortaya koyduğu bu kavram, arada olmanın yani bir çatlaktan / ara-uzamdan bakmanın, esnek ve eşzamanlı düşünmeye yol açması açısından önemli açılımlar getireceğini düşündürmektedir.

Mübeccel Kıray tarafından geliştirilen araform kavramı bu çalışmanın başlangıç ivmesi oldu; ancak mimarlık eğitiminin günümüz dinamiklerini, bütüncül yapısını nispeten stabil bir tampon bölge arayışını dile getiren araform kavramı ile anlamak mümkün olamadı. Günümüz dinamikleri üzerinden mimarın eğitimi sorunsalını anlama ve yorumlamada karşıtlıklar arası ilişkinin daha dinamik olası sonuçlarına ulaşmak amacıyla zaman-mekan ilişkisine vurgu yapan ara-uzam kavramı kullanıldı. İngilizce 'in-between' kavramı, 'hem o hem bu' mantığını anlamada yardımcı olan kimi zaman 'oluş', kimi zaman da 'arada gerçeklik arayışı' anlamında kullanılmakta. Zaman ve mekan iç içe geçince bakış açılarındaki değişim mimarlığın 20. Yüzyılda geçerli kaygılarını ve mimarlıklarını da farklı bir düzleme taşıyor. Doğrusal bakış açısı, başlangıç ve bitiş, problem ve çözümü, neden ve sonuç gibi belirlenimci ilişkilerin yeniden sorgulanmasına yol açıyor. Doğrusal olmayan bakış açısı, kuantum mekaniği ile gelişen dünya tasavvuru ile paralel olarak bildiğimiz, inandığımız söz konusu ilişkileri tersyüz ediyor. Çözüm diye bulduğumuz her sonuç

yeni bir başlangıca, farklı bağlamlarda farklı çözümlerin olduğuna işaret ediyor. Bu bağlamda ara-uzam kavramı günümüzde karşıtlıklar arası geçişleri, düşünsel imgeleri ilişkisel düşünmeye çağırıyor; ara-uzamda karşıtlıkların farkındalığı ile bilginin üretimi ve bireysel gelişim önemli bir beceri olarak karşımıza çıkıyor (Şekil 2.1).

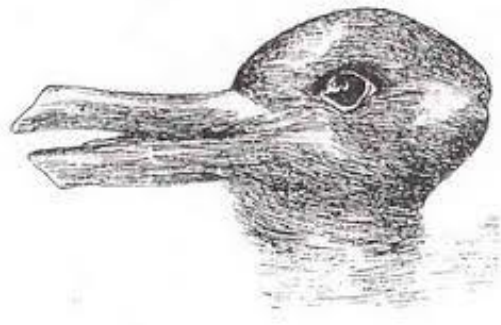
Şekil 2.1 : Ara-uzam kavramının açılımı.

Mimarlık ortamında değişimi gerektiren ve değişime direnen arasındaki gerilim üzerine düşünmeye başladığımızda, mimarın eğitimi düşüncesinin içerdiği paradokslar zihin açıcı bir ilişkiler ağı üretilmesini sağlamaktadır. Bu nedenle mimarlık ortamı ve mimarın eğitimi ile ne kastedildiği ve hangi etkenlerle oluşabilen ilişkiler ağını içerdiklerinin tanımları yapılmaktadır. Burada mimarlık ortamı, İngilizcede *habitus* olarak kullanılan kavramla ilişkilendirilebilir. İlk kullanımının Aristoteles'e kadar uzandığı bilinen kavramı, sosyolojide Pierre Bourdieu (1984) kullanmışlardır. Özellikle Bourdieu (1984) yapısalcı ve varoluşçu teorilerin, insan eylemine ilişkin çözümlemelerini tek taraflı bulmaktadır. 'Habitus' kavramı ile insan eylemlerinin ne tamamen dış etkenlere bağlandığı, ne de öznel süreçlere indirgendiği bir yaklaşımı geliştirmektedir. Bu yaklaşımla, birey ve toplum ilişkisinde, birbirinin öncüsü olan bileşeni ortaya çıkarmanın aksine, sürekli birbirini yeniden yapılandıran bileşenlerden bahseder. İnsanın yalnız eylemlerinde değil, hayatı algılayışında, bakış açısında, yaşam tarzında da belirleyici bir kavram olarak habitusu tariflemeye çalışır (Terzi, 2014). Bu tarif, insanın içinde bulunduğu ortam ile kurduğu tek yönlü olmayan ilişkisel bir bütünlük vurgusu olarak düşünülebilir. Sosyoloji alanında birey ve toplum ilişkileri üzerinden geliştirilmeye çalışılan bu bütünsel bakış, mimarlık ortamını oluşturan ilişkiler ağı üzerine düşünürken ele alınabilecek bir kavramdır.

2.1 Mimarlık Ortamını Belirleyen Dinamikler

Bu tez kapsamında mimarlık ortamı; eğitim, pratik, toplum, iktidar bileşenlerini ara-uzam kavramı üzerinden bir bütüne vurgu yapar. Bu bütün, habitus kavramında olduğu gibi onu oluşturan koşulların, dinamiklerin, birbirinin öncüsü olmadan, birbirini yeniden yapılandıran bir ilişki içerisinde ele alındığı bir ortamı vurgular. Bu ortamdaki ilişkiler üzerine düşünebilmek için koşulları, dinamikleri görünür kılmak gereklidir. Eğitim ve pratiğe ilişkin etkiler, dışsal dinamikler olarak ele alınmakta ve akreditasyon süreçleri ile mimarlık politikalarını kapsamaktadır. Topluma ilişkin etkin faktörler, içsel dinamikler olarak ele alınmakta ve toplumsal farkındalık ve gündelik yaşamın içindeki kendiliğindenlik ile tanımlanmaktadır. Mimarın eğitimi kavramı ise, mimarlık ortamının tüm dinamikleri ile ilişki kuran ve ara-uzam kavramı üzerinden hayatboyu öğrenmeye vurgu yapan bir anlama biçimini açıklamaktadır.

Mimarlık ortamı ve mimarın ilişkisini Wittgenstein'in tavşan-ördek yanılsamasında olduğu gibi farklı bir gözle açıklamak mümkündür. Burada, Wittgenstein'in, 'doğruluk' (hakikat) sorununu yeniden gündeme getiren, bilginin doğasını sorgulayan bakışı önemlidir. Bu figür, bir yanılsama etkisi yaratarak, parça ve bütün ilişkisine dair yeni bir sorgulamayı ortaya çıkarır. Wittgenstein'in bütünsel yaklaşımı, ya da bütünü temsil eden açık sistem önerisi, argümanların yaşam bulduğu olası gerçeklikleri yansıtmaktadır: 'Bir varsayımın bütün sınanışı, onaylanması ve onaylanmaması, hepsi de zaten bir sistem içinde gerçekleşir. Ve bu sistem, bütün argümanlarımız için az çok gelişigüzel ve kuşkulu bir kalkış noktası değildir; tam tersine, argüman dediğimiz şeyin özüne aittir. Bu sistem, kalkış noktası olmaktan çok, içinde argümanların yaşam bulduğu unsurdur' (Wittgenstein, 2006).

Şekil 2.2 : Wittgenstein'in tavşan-ördek yanılsaması figürü.

Wittgenstein'ın bu yaklaşımı ile Kuhn'un paradigmayı bilime önceleyen anlayışı arasındaki paralellik açıktır. Bu paralellik, özünde her türlü sınamanın, doğrulamanın ya da yanlışlamanın ve bunların nasıl yapılacağına dair yöntemsel belirlemelerin, içerisinde tanımlandıkları bir sisteme / paradigmaya / kurama göreliliğinin ifade edilmesidir (Anlı, 2013). Gestalt düşüncesi de benzer üretken bir düşünce yapısını parça ve bütün ilişkisi ile açıklar. Parça ve bütünün birbirini var eden ve birlikte yeni durumlar ürettiği bir muğlak alan söz konusudur. Mimarlık ortamı ve bileşenleri arasındaki parça-bütün ilişkisinde de benzer bir durum söz konusudur. Birbirini ve bütünü var eden parçalar ve parçalar arası oluşan muğlak alanlar bilgi üretilen yeni potansiyel durumları oluşturur.

Tez çalışmasında bilgi üretilen muğlak alanlar, ara-uzam kavramların yanılsama yaratan bütünlüğü çerçevesinde tartışılmaktadır. Özellikle eğitimin kalitesi, mimarlık ortamı bütünü içerisinde değerlendirilmekte ve olgular üzerinden kurulmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Mimarlık ortamının içsel ve dışsal dinamikleri tarihsel süreç içerisinde değişebilmekte ve çeşitlenebilmektedir. Bu tez kapsamında özellikle akreditasyon süreçlerinin eğitimde kalite arayışlarına ivme kazandırdığı düşünülen 1990 sonrası ele alınarak, Türkiye mimarlık ortamının belirleyicileri olarak görülen içsel ve dışsal dinamikler ve aradurumlar üzerinden bir değerlendirme yapılmıştır. Eğitimin kalitesi, daha önce kendi bilgi alanında sorgulanmakta iken, bugün içinde bulunduğu ortamla birlikte ele alınmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle akreditasyon süreçleri, özellikle eğitimin kalitesi ile mimarın formasyonu arasındaki ilişkiyi sorgulama ve bütün ile ilişkili olma adına bir ivme yaratması açısından önemli görülmektedir.

Bu anlamda dünya üzerinde de hızla gelişen bir tartışma ortamı mevcuttur ve çeşitli toplantılar aracılığıyla farklı kurumlar bir araya gelerek mimarın rolü ve formasyonu üzerine çalışmalar yürütmektedir. Örneğin en yakın tarihli ortaklaşa toplantılardan biri, 7-8 Kasım 2014'te Milano'da, Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE), Avrupa Mimarlık Politikaları Forumunun (EFAP) ve Mimarlar, Plancılar, Peyzaj mimarları ve Korumacılar Ulusal Konseyi (CNAPPC) tarafından gerçekleştirildi. Bu toplantıda, özellikle ACE' nin yayınladığı, 'The Role of the Architectural Profession in Delivering Responsible Design' başlıklı yayında, mimarlık pratiği, yapılı çevre için 'sorumlu tasarım' üretmede kilit bir belirleyici olarak ortaya konmaktadır. Mimarlık

pratiği ve toplum arasındaki ilişkiyi sorgulamaya yönelik bu toplantı, mimarın formasyonunun mimarlık ortamı bütünü içerisinde değerlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Son dönemlerde, mimarlık alanında daha da artan bir kaygı durumu görülmeye, tartışılmaya ve düzenlenmeye çalışılmaktadır. ‘Sürdürülebilir tasarım’ gibi tanımlamaların da ötesine geçebilen, kapsayıcı ve bütünsel bir yaklaşım geliştirebilme çabası görülebilir. Bu tez çalışması kapsamında mimarlık ortamında yaşanan değişimi anlamaya yönelik gerek kuramsal, gerekse alan çalışmasında arazam kavramı üzerinden bütünsel bir bakış geliştirilmeye çalışılmaktadır.

2.1.1 Dışsal dinamikler

Bu bölümde, küresel ölçekte standartlaşma girişimlerinin mimarlık ortamında oluşturduğu değişimler ve gelecekteki olası durumlar birbiriyle ilişkili olarak ele alınmaya çalışılacaktır. Bu değişimin dışsal olarak nitelenmesinin nedeni, ortaya çıkış ve işleyiş süreci olarak, küresel olarak gelişen ekonomik, politik anlaşmaların ideal bir durum yaratma konusundaki tetikleyici ve hareketlendirici etkisi ile Türkiye üzerinde de bir üst söylem ve girişim niteliğinde olmasındandır. Özellikle ‘mesleki hizmetlerin küreselleşmesi’ çalışmalarında, mimarlık mesleğinin diğer mesleki hizmetlerden farklı olması durumundan hareketle; mimarlık eğitiminin içeriği ve biçimi ile ilgili yeni düzenlemeler öngörülmeye başlamıştır.

Mesleğin kamu yararı boyutu nedeniyle kaçınılmaz olarak toplumsal ve kültürel bir tartışma alanı oluşmaktadır. Bu alan içinde mimarlık mesleği ile ilgili değişim süreçlerini, mimarlık eğitimi ve meslek ortamındaki güncel gelişmeler bağlamında incelemek gerekli olacaktır. Bu tez kapsamında değişim süreçleri gerek kamu yararı açısından gerekse eğitim ve meslek pratiği bağlamında ele alınmaktadır.

Bütün dünyada 1980’li yıllardan başlayarak 1990’larda da devam eden bir yükseköğretimde reform hareketi ortaya çıkmıştır. Birbirinden farklı politik, ekonomik, endüstriyel ve teknolojik gelişme düzeyleri olan ülkelerde küreselleşmenin etkisiyle yükseköğretim reformlarının yapılmaya başlandığı görülmektedir.

Avrupa Birliği adı altında ölkelerarası örgütlenmelerle somutlaşan ‘Avrupalılık’ süreci, akademisyenlerin dünyasına ‘Avrupa Yüksek Öğretim Alanı’ adı verilen bir bütünleşme projesi ile girmektedir. 24-25 Mayıs 1998 tarihinde, Paris, Sorbon’da toplanan dört ölkenin eğitim bakanları tarafından imzalanan ortak bildiri ile ortaya konulan proje, 19 Haziran 1999 tarihinde 16 ölkenin eğitim bakanları tarafından imzalanan Bolonya Bildirisi’nde, hedeflerin özgölleştirilmesi ve bütünleşmenin 2010 yılında tamamlanmasını öngören bir takvim oluşturulması ile daha netleşmiştir (Önür, 2003). Bolonya Bildirisi, Sorbon hedeflerinin, daha belirginleştiği bir toplantı olarak, Avrupa költürünü geliştirmede üniversitenin oynadığı role vurgu yaparak, bir ‘Avrupa Yükseköğretim alanı’ oluşturulmasına ilişkin vurguyu devam ettirmiştir. İki yılda bir yapılan toplantılar, 2001 yılında Salamanka ve Prag, 2003 yılında Berlin toplantıları ile devam etmiştir.

Ancak, Avrupa Yüksek Öğretim Alanının (Bolonya sürecinin) çalışmalarının mimarlık eğitimi ortamında tartışılmaya başladığı uluslararası ortam, EAAE (Avrupa Mimarlık Eğitimi Derneği) tarafından 1-4 Eylül 2001 tarihlerinde Hanya’da (Girit) ‘Speculating the Future of Architectural Education in the Light of the Bologna Declaration’ (Bolonya Bildirisi’nin Işığında Mimarlık Eğitiminin Geleceği Üzerine Düşünmek) başlığı ile düzenlenen 4. Avrupa Mimarlık Okul Başkanları Toplantısı olmuştur. Alanın politik ve akademik özelliklerinin anlaşılması ve mimarlık eğitimi ile mimar formasyonunun geleceği için ne anlam taşıdığının tartışılması amaçlanan bu toplantıda, Bolonya Bildirisi’nin mimarlık okullarında yaratmış olabileceği etki ve eğilimlerin saptanması da beklenmekteydi. Toplantı ile birlikte mimarlık mesleğinin kendine özgü koşulları üzerinden düşünerek yeni tanımlar ve alanlar geliştirme gerekliliği ile Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA), Avrupa Komisyonu Mimarlık Eğitimi Danışma Komitesi (ACETA) ve Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE) gibi kuruluşlar çalışmalar yapmaya başlamıştır. Mimarlık mesleğini uygulayacaklar için en az beş yıl eğitim süresi öngören ACE, bu sürenin iki yıl meslekte staj süresi ile tamamlanması gerektiğini belirtmektedir. Aynı görüş ACETA direktiflerinde ve UIA/UNESCO Charter’da yer almıştır (H. Neuckermans, 2001). 1996 yılında yayınlanan ve 2004 yılında revize edilen UIA/UNESCO Mimarlık Eğitimi Şartı, mimarlık eğitiminin içermesi gereken 11 kriteri sıralamakta, eğitimin en az 5 yıl tam zamanlı olması ve bunu 2 yıllık meslek pratiğinin izlemesinin yerinde olacağını söylemektedir.

Mimarlık mesleği ile ilgili düzenlemelerde, uluslararası meslek uygulaması konusunda, tüm dünyadaki mimarlık örgütlerini kapsayan Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) ve Avrupa'daki mimarlık mesleğine ilişkin örgütleri kapsayan Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE) önemli noktalarda yer almaktadır. *ACE temel görevini, mimarlık mesleği, mimarlık uygulaması, mimarlık politikası ve yapı çevre üzerinde doğrudan etkisi olan AB politika alanlarındaki gelişmeleri izlemek ve bu alanlarda etkin rol üstlenmek olarak tanımlamaktadır.* Oysa Türkiye de böyle bir ilişki kuran kuruluş henüz yoktur. Ayrıca mimarlık eğitimi ile ilgili çalışmalar yapan, Avrupa Mimarlık Okulları Birliği (EAAE), Avrupa Mimarlık Okulları Başkanları Ağı (ENHSA), Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu (EFAP) güncel kuruluşlar arasında yer almaktadır. Bir sonraki bölümde, dışsal olarak gelişen bu değişimlerin, mimarlık eğitiminde akreditasyon ve mimarlık politikaları çalışmalarına etkisi değerlendirilmeye çalışılacaktır.

2.1.1.1 Akreditasyon süreçleri

1940'larda Harvard Üniversitesi dekanı Joseph Hudnut, 'tam' bir mimarlık eğitimi için gerekli konuların listesini yapmış, liste tamamlandığında, listedeki her şeyi öğrenmenin 22 yıl alacağı hesaplanmış (Gürdallı, Yücel, 2006). Mesleğin 'tam' bilgisinin okulda öğretilmesi mümkün görünmüyorsa, aslında bir mimarlık okulu neyi içeriyordu? sorusu üzerine Spiro Kostof'un 'mimar olacak olanlara verilebilecek uzmanlık bilgisi yerine genele hakim olmayı içerir. En azından bu entelektüel yapının dayandırıldığına inanılan iyi ifade edilmiş teorinin ipuçlarını.' olarak ifade ettiği, genele hakim olmanın ne olabileceği sorusu düşündürücüdür. Bu yöntemin, akreditasyon süreçleri ile tanımlanabilirliğinin, olumlu ve olumsuz yönleri ile ele alınması gerekli görülmektedir.

Bugün mimarlık eğitimi kapsamında küreselleşmenin bir uzantısı olarak ortaya çıkan yeni bir iletişim süreci içinde yeni ilişkiler geliştiğini görebiliriz. Bu nedenle küresel ölçekte mimarlık mesleği ve eğitimi ile ilgili geliştirilen yeni durumları, ilgili kuruluşları ve beklentileri anlamak gereklidir. Bu bölümde, tez çalışması kapsamında mimarlık ortamını belirleyen bileşenlerden biri olan akreditasyon süreçleri ile birlikte gelen standartların etkileri, mimarlık eğitiminin kalitesine ilişkin yorumlar ele alınmaktadır.

Akreditasyon çalışmaları, küresel ölçekte mimarlık eğitiminde kalite beklentisini, eğitim kurumlarının müfredatlarının yapılacak düzenlemeler aracılığıyla ele almaktadır. Müfredatlar, kurumların eğitim proglamlarının çalışma ilkeleri ve yöntemlerini içerdiğinden, nasıl kurulacağı ve uygulanacağı daha da önemli hale gelmektedir. Kurulma biçimi, akreditasyon olarak tanımlanan eğitimde kalite arayışı çerçevesinde bazı temel standartlara dayandırılmaya çalışılmaktadır. Standartlar, belli ilkeleri, bilgi beceri ve yetiler aracılığıyla geliştirmeye ve çeşitlenmeye açık müfredatlar ile belirlendiği zaman, kalite birey ile ilişkilenebilen bir kavrama dönüşebilir.

Müfredatlar, eğitimde kaliteyi bireyin gelişimi üzerinden güncelleyebilecek stratejiler üzerinden kurulduğunda, kalitenin toplumsal ilişkileri de içeren bir bütün içerisinde ele alınmasını gerekli kılar. Dolayısıyla, akreditasyon çalışmalarının, eğitim odaklı gibi görünse de ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel bir tartışma alanı oluşturduğu söylenebilir. Mimarlık mesleğinin diğer mesleki hizmetlerden farklı ele alınmasını gerektiren bu etkileşim ortamı, kalitenin eğitim kurumları ile de sınırlanamayacak bir kapsamda değerlendirilmesini gerektirir. Bu bağlamda, eğitimin kalitesini yükseltme çalışmaları, bölgesel ve ulusal ölçekteki meslek örgütlerini yeni çözümler ve modeller geliştirme konusunda harekete geçirmiştir.

Eğitimin kalitesinin güncellenmesine ilişkin meslek örgütlerinin çalışmalarının ele alınacağı bu bölümde, mimarlık eğitimi, ‘mimar’ın eğitiminden farklı olarak, dönemsel bir varoluş süreci içerisinde bugünle ilişkisi kurulmaya çalışılacağından literatürde yer aldığı bu biçimiyle kullanılmaktadır. Küresel ölçekte, akreditasyon süreçlerinde aktif olan kurum ve meslek örgütlerinin çalışmalarının Türkiye’de nasıl etkileri olduğu ve hangi güncellemeleri tetiklediği üzerinde durulmaktadır.

Türkiye’de eğitim üzerinde düşünmeye başladığımızda, akreditasyon süreçlerinden önce, tarihsel süreç içerisinde bir takım ‘dışsal’ belirleyici değişim süreçlerinden bahsetmek mümkündür. Aslında her ‘yeni’ deneyim bir dönüşümün başlamasını tetikler. Mimarlık hizmetlerinin ayrışmaya başladığı ve mesleki tanımların değişmeye başladığı 18. yüzyıl önemli bir kırılma noktası olarak görülebilir. Alman ve Fransız modellerine göre kurulan ya da yeniden biçimlenen üniversitelerde dışsal

olarak nitelenebilecek bir etki ile eğitim kurumlarının yapılanmasındaki dönüştürücü gücün varlığından söz edilmektedir.

Fransa'daki 1960 öğrenci olayları, dünyada olduğu gibi Türkiye 'de de etkisini göstermiş, 1968-69 öğrenci hareketleri, mimarlık okullarında da yansımaları bulmuştur. Bu hareketlenme, mimarlık okullarının varolan durumu sorgulaması ve değişiklikler öngörmesini tetiklemiştir. Bu değişiklikler, ODTÜ ve İTÜ'de mimarlık için 2 yıllık mesleki eğitimle, 2 yıllık bilimsel eğitimden oluşan (2+2) bir modelin, DGSA'da, 3 yıl temel dersler, 1 yıl profesyonel bürolarda uygulamalı eğitim ve 3 yıl üniversitede uzmanlaşma dönemi olan (3+1+3) bir eğitim modelinin önerilmesine neden olmuştur (Gürdallı, 2006).

Gürsel (2003), 1968 üniversite gençliği başkaldırısından sonra, 12 Eylül'e kadar süren gelişmiş ve tutarlı bir yüksek öğretim ve mimarlık eğitim modelinin Güzel Sanatlar Akademisi'nde, öğretim üyeleri ve öğrencileri ile birlikte denendiğini belirtmektedir. Mimarlık eğitim kurumlarının, siyasal ve toplumsal kırılma ve geçiş dönemlerinde, eğitim modelleri de değişmektedir. Türkiye'de başlıca mimarlık okullarında dışsal olarak nitelenebilecek etkilerin tetiklediği etkileşim ortamında belli başlı gelenekler oluşmaya başlamıştır. Sonrasında açılan mimarlık okullarında bu gelenekler kısmen tekrarlanmış, kısmen de değişerek çeşitlenmeye devam etmiştir.

Özellikle son dönemde sayıları hızla artan mimarlık okullarının niteliğine ilişkin sorgulamalar devam etse de, bugün bu çokluk içerisinde küreselleşme ile gelen 'dışsal' bir kalite beklentisi ortamın en belirleyici etkeni olarak varlığını sürdürmektedir. Her ülkenin kendi dinamikleri içerisinde değerlendirmeye çalıştığı, eğitim kalitesinin güncellenmesi, akreditasyon süreçleri, Türkiye mimarlık ortamı üzerinden yeniden düşünülmelidir. Tez çalışması kapsamında, bu etkileşim, Türkiye'de bugün mimarlık eğitimi ve ortamını etkileyen dışsal bir bileşen olarak ele alınmaktadır. Akreditasyon süreçlerinin, Batı'da hangi kurum ve kuruluşlarca başlatıldığı ve geliştirildiği açıklanarak, Türkiye'deki meslek örgütleri ve eğitim kurumları üzerindeki dönüştürücü etkisinin nasıl bir potansiyel olarak ele alınabileceği üzerinde durulmaktadır.

Batı'da hizmet ticareti anlaşmasının uzantısı olarak özellikle ACE gibi kuruluşlar mimarlık hizmetleri için düzenleme çalışmaları yapmaktadır. Avrupa'da 1985 yılından beri geçerli olan Avrupa Konseyi Mimarlar Direktifi, 2005 yılında AB Parlamentosu ve Komisyonunun Mesleki yeterliliklerin Tanınmasına İlişkin Direktifi ile değişmiştir. Bu direktif, toplamda en az dört yıl tam gün eğitimden ya da en az üç yılı tam gün esasına dayalı altı yıl eğitimden oluşmaktadır. ACE nin kabul gören görüşü eğitimin kesintisiz beş yıl olması gerektiği ve iki yıllık zorunlu staj uygulamasının önem kazandığıdır.

Avrupa Mimarlık Okulları Birliği (EAAE) ve Avrupa Mimarlık Okulları Başkanları Ağı (ENHSA) nın çalışmaları içinde yer alan 2001 yılında imzalan 2003 yılında yeniden kabul edilen ve 2007 de revize edilen Hanya Bildirisi, meslek uygulamasına girişi sağlayacak mimarlık eğitiminin en az 5 yıllık ya da Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS) ne göre 300 kredilik bir programla gerçekleştirilebileceğini belirtmektedir.

Mimarlık okullarının uluslararası akreditasyonu ile ilgili, uluslararası ortamda UIA ve İngiliz Mimarlar Kraliyet Enstitüsü (RIBA) arasında bir çalışma gerçekleştirilmekte ve validasyon (geçerlilik) hizmeti verilmektedir. Ulusal akreditasyon yapan, ABD' de NAAB, İngiltere' de RIBA, Kanada' da CACB, Avustralya' da AACA önemli kuruluşlar olarak görülmektedir. Bu kuruluşlardan sadece RIBA ülke dışındaki mimarlık kurum ve programlarının değerlendirmesini de yapmaktadır. NAAB ise eşdeğerlilik (*international assistance*) adıyla ülke dışındaki programları değerlendirmekte, danışmanlık vermekte, ancak akreditasyon vermemektedir. Ülkemizde de Mimarlık Akreditasyon Kurulu olan MIAK, eğitimin kalitesinin değerlendirilmesinde çalışmalar yaparak ulusal akreditasyon vermektedir.

UNESCO-UIA eğitim koşullarına bağlı olarak UIA kapsamı içinde UIA ya bağlı tüm örgütlerce kullanılabilecek bir organizasyon üzerinde çalışmalar sürmektedir. EAAE de üye okulların katılımı ile hareketlilik ve işbirliğinin gerekleri olarak değerlendirmede de ortaklıklar aramakta, ülkelerin kendi akreditasyon organizasyonlarını kurmalarını önermektedir. DTÖ yalnızca serbest pazarın olanaklı olabilmesi için karşılıklı tanıma anlaşmaları ve ortak sistem önerilerini desteklemekte, mesleki yeterlilik ve yetkilerle ilgili özel bir hukuk getirmemektedir.

Türkiye’de genel durum ise AB’de mesleki yeterliliklerin tanınması ve serbest dolaşım ile ilgili düzenlemelere bağlı olarak ulusal yasa hazırlıklarının yapılmasıdır. ‘Mesleki Yeterliliklerin belirlenmesi ve Tanınması Yasa Tasarısı’ çalışmasındaki kurumsal yapılar, Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu (MOBBİG), Mimarlık Fakültesi Dekanları Konseyi (MİDEKON), ve Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MIAK) ve mimarlık mesleğe kabul kurulu birlikte çalışmalar yürütmektedir. UIA/UNESCO Eğitim Şartı’nda ve Yeterlikler Direktifi’ndeki 11 maddenin yanı sıra, Türkiye özelinde bazı maddelerin eklenmesi kararlaştırılmıştır.

Türkiye’de mimarlık mesleğinde yeterliliklerin yeniden tanımlanmasına ilişkin çalışmalar yapılmasını tetikleyen MIAK gibi yapıların oluşması, eğitimde kalite beklentisinin değerlendirilmesinde yeni olanaklar sağlamaktadır. Özellikle NAAB ve MIAK ın kendi ülke dinamikleri içerisinde belirlediği kriterler ve uygulama biçimlerinin nasıl bir etkileşim içerisinde olduğu ve nasıl farklılaştığının incelenmesi düşünülmektedir. Öncelikle NAAB ın kurulma ve çalışma süreçleri ile akreditasyon koşulları olarak belirlediği kriterlerin eğitimde kaliteyi nasıl ele aldığı üzerinde durulmaktadır.

NAAB, ABD mimarlık okullarının eş-kredilendirme süreci için oluşturulmuştur. 1932’ye kadar ACSA’nın uyguladığı standartları uygulamış, 1940’da ise kuruluş bildirgesini yayınlarak farklı okulların değerlendirme ve eş-kredilendirme sürecine başlamıştır. NAAB üyeleri dört kurumun temsilcilerinden oluşmaktadır: ACSA, AIA, AIAS ve NCARB. Bu dört paydaştan oluşmakta olan NAAB’ın hedefi, eğitimde kalite güvencesi standartlarının oluşumunda öncülük ederek, mimarlık mesleğinin değerini, ilişkilerini ve etkinliğini arttırmaktır (Dostoğlu, 2009). NAAB’ın bu hedefi doğrultusunda belirlemiş olduğu 13 adet eş-kredilendirme koşulu bulunmaktadır. NAAB eş-kredilendirme kuruluşuna başvuru yapan okulların bu koşulları, belirlenen süreçler içerisinde yerine getirmesi ve temsilcilere bunları rapor olarak sunması gerekmektedir. NAAB’ın; programın NAAB a yaklaşımı (mimarlık eğitimi ve akademik içerik, öğrenciler, kayıt, meslek), programın özdeğerlendirme, toplumsal bilgi, sosyal eşitlik, stüdyo kültürü, insan kaynakları, insan kaynaklarının gelişimi, fiziksel kaynaklar, bilgi kaynakları, maddi kaynaklar, yönetsel yapı, mesleki dereceler ve müfredat, öğrenci performans kriterleri olarak

belirtilen 13 tane akreditasyon koşulu bulunmaktadır. Bu maddeler sürekli güncellenmekte ve genişlemektedir.

NAAB, öğrenci performans kriterleri olarak belirlediği akreditasyon koşulu başlığı iki durumu önceler; ‘anlama’² ve ‘beceri’³. Tezin problematiğinin kavramsal açılımını yapması açısından öğrenci performans kriterlerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Öğrenci performans kriterlerinin anlama ve beceri gibi yetiler üzerinden kurulmaya çalışılması, bilginin öğretilen değil, öğrenci tarafından farklı bağlamlara dönüştürülebilen bir durumda ele alınmasını sağlar. Dolayısıyla eğitim sürecinde ve sonrasında, bilgiyi, aktarılan, verilen ve ölçülen bir nesne olarak görmeyen, bireyin yani mimar adayının yetilerini geliştirme yönünde özneye yönelen bir duruş gelişmektedir. Tez çalışması da, bireyi önceleyen mimarın eğitimi terimi ile öğrenmenin hayat boyu öğrenmeye dönüşmesi gerekliliği üzerine vurgu yapmaktadır. Bu durumda öğrencinin kazanması beklenen yetilerin ölçülmesinde, neyi ne kadar öğrendiğinden çok, bilgiye ulaşma yollarını nasıl kurabildiği ve bu yetileri nasıl kullanabildiğinin ölçülmesi gerekli görünmektedir.

NAAB, ABD nin mimarlık eğitim sistemini etkilemekte ve içinde bulunduğu ülke koşulları ile birlikte yeni oluşumların va yapılandırmaların ortaya çıkmasını sağlayabilmektedir. Bu bölümde, özellikle akreditasyon süreçlerinin dışsal bir bileşen olarak belirmesinin bir diğer nedeni de, bu yeniden yapılandırma süreçlerinin Türkiye’ de aynı etki ve süreklilikte ilerleyemiyor olmasıdır. Bir örnek model olarak alınabilecek NAAB kriterlerinin, Türkiye koşullarında, eğitim sistemleri ve müfredatların yeniden yapılandırılmasında henüz dönüştürücü etkisi olamamaktadır. Bunun için bugün, Türkiye mimarlık ortamının bileşenlerini birarada düşünerek, eğitimin tetikleyici bir etken olarak, bireyin formasyonunu dönüşürecek bir güce ulaşması mümkün görünmektedir.

Türkiye’de eğitim kurumlarının akreditasyonu bağlamında, eğitime ilişkin çalışmalar yürüten MIAK, eğitim programların içeriği ve çalışma prensiplerine yönelik ilkeler

² ‘understanding’; the capacity to classify, compare, summarize, explain and/or interpret information

³ ‘ability’; proficiency in using specific information to accomplish a task, correctly selecting the appropriate information, and accurately applying it to the solution of a specific problem, while also distinguishing the effects of its implementation

belirlemeye çalışan değerlendirme ölçütleri geliştirmektedir. Program değerlendirme ölçütlerini, programın felsefesi, programın özellikleri, kompozisyonu ve yapısı, öğrencinin mezuniyetinde kazanması beklenen bilgi ve beceriler, insan kaynakları (akademik personel, idari- teknik- yardımcı personel), öğrenme kaynakları (derslik, stüdyo, kütüphane, vb...), mali kaynaklar, eğitim kalitesi geliştirme yöntemleri, öğrenciye destek ve rehberlik hizmetleri, ödüllendirme sistemleri olarak tanımlamaktadır. MIAK ın son dönem çalışmalarında, Mimarlık Eğitimi ve Akademik Kapsam, Mimarlık Eğitimi ve Öğrenciler, Mimarlık Eğitimi ve Meslek Ortamı, Mimarlık Eğitimi ve Toplum olarak tanımlanan alanları içine almaya çalışan program yaklaşımları bulunmaktadır. Programların eğitim ve öğrenim özelliklerini ise, Eğitim Dereceleri ve Müfredat, Öğrenme Ortamı ve Başarı Düzeyi, Öğrenme Kültürü, Mezunun Kazanması Gereken Bilgi, Beceri ve Yetkinlikler olarak belirlemektedir. Mimarlık eğitiminin mezuna kazandırmayı amaçladığı konu çerçevesindeki bilgi, beceri ve yetkinlikler, anlama ve beceri düzeyinde tanımlanmaktadır. Programın eğitim müfredatında yer alan dersler ile öğrencinin kazanması gereken bilgi ve beceri alanları 5 temel başlıkta toplanmıştır.

I) Mimarlık - Tasarım / Yaratıcı Düşünme

II) Mimarlık - Tarih / Kuram, Kültür / Sanat

III) Mimarlık - Çevre / Kent / Toplum

IV) Mimarlık - Teknoloji

V) Mimarlık - Meslek Ortamı

Her alan, mimarlık eğitiminin mezuna kazandırmayı amaçladığı konu çerçevesindeki bilgi, beceri ve yetkinlikleri içermektedir. Bu bilgi, beceri ve yetkinlikler NAAB kriterlerinde olduğu gibi iki düzeyde tanımlanmaktadır:

Anlama: Bilginin içselleştirildiği kavrama kapasitesidir. Bilgiyi yorumlama, açıklama,özetleme, karşılaştırma, sınıflandırma, kısaca içselleştirme yetisidir.

Beceri: Edinilen bilgiyi farklı temsil ortamlarında kullanabilme yetisidir. Kendine özgü bir problemin çözümünde uygun bilgiyi seçme, onun kullanım farklılıklarının farkında olma yetkinliğidir.

Burada anlama ve beceri kazandırmaya yönelik öğrenme merkezli bir eğitim tanımlanmaya çalışılmaktadır. NAAB kriterlerinde yer alan bu bilgi, beceri ve yetkinlikler, eğitim sistemlerinin yeniden yapılandırılmasını gerektiren yeni oluşumları ABD nin ülke koşullarında gerçekleştirebilmektedir. Oysa, Türkiye'nin

eğitim ve mimarlık ortamı koşulları ABD’den farklı olduğundan, hem içerik hem de hız olarak aynı yapısal dönüşüm izlenememektedir. Bu nedenle dışsal bir dinamik olarak Türkiye mimarlık ortamını etkileyen akreditasyon süreçlerinin eğitimde kalitenin değerlendirilmesine ve yeni yapılandırmalara yol açabilmesi, holistik bir bakışı gerektirir. Tez çalışması da, mimarlık eğitimi yerine mimarın eğitimi terimi ile bu holistik bakışı, mimarlık ortamını oluşturan parçalar yerine, bunlar arası ilişkilerde ortaya çıkan olası durumları potansiyel olarak görebilmeyi öngörür. Dolayısıyla, Türkiye için dışsal bir dinamiğin tetikleyici etkisinin, yine mimar adayının görme ve düşünme biçimlerinde bir değişime yol açacak potansiyel olarak ele alınması gerekmektedir.

MIAK ın da tanımladığı bilgi, beceri ve yetkinliklerin anlama yetisi ve beceri yetkinliğinin kazanılmasına yönelik tanımları, eğitimde yeniden yapılandırmayı gerektiren bir bakış ile ele alınmamaktadır. Eğitim kurumları, eğitimde kalitenin değerlendirilmesinin, bireyi önceleyen ve asıl sorusunun düşünüldüğü oluşumlar olarak yeniden kurgulanması gerekmektedir. NAAB ve MIAK örneklerinde, öğrencinin kazanması beklenen yetiler ve performans kriterleri ile birey odaklı bir yaklaşımın önem kazanmaya başladığını gözlemleyebiliriz. Ancak, kurumların ve ortamlarının yeniden yapılanmaları, öğretim elemanlarının da programları ele alış biçiminde bütünsel bir bakış açısına sahip olabilmeleri ile mümkün olacak ve devamlılıktan söz edilebilecektir.

Dışsal olarak nitelendirilen dinamikler üzerine düşünürken, son dönemlerde bir başka etkin çalışma olan mimarlık politikaları ve etkilerini de değerlendirmek önemli olacaktır. Mimarlık politikalarının ülkeler bazında hangi dinamiklerle nasıl ilişki kurmaya çalıştığını incelemenin gerekli olduğu düşünülmektedir.

2.1.1.2 Mimarlık politikaları

Ulusal mimarlık politikaları, en genel tanımıyla, mimarlık ürünleri ve yapıları çevrenin niteliğinin kamu yararına olduğu düşüncesinden hareketle, mimarlık uygulamalarında standartları yukarıya çekme hedefini hükümet politikalarına entegre etme amacı taşıyan politika metinleridir.

Dolayısıyla, mimari bir kalite beklentisi odağında, hükümet politikaları ile ilişki kurmaya çalışan yarı-formal çalışmalardır. Dünyanın farklı ülkelerindeki mimarlık politikalarının bazılarında, bir devlet kurumunun kurulmasıyla yürütülmesi öngörülürken (Almanya, Fransa), bazılarında bir dizi nitelikli projeyle ülkenin mimarlık kültürünü yükseltmeyi amaçladıkları görülmektedir (Hollanda). Bazı metinler, resmi bir politika oluşturmada önce, ülkenin mimarlık ortamının profilini çizmeyi amaçlarken (Almanya), bazıları resmi politika olarak yasalaşmaktadır. (Fransa Mimarlık Yasası, İtalya Mimari Kalite Yasası).

İsveç parlamentosunda ilk kez 1998 yılında gündeme gelen politika metninin ana teması mimari kararların anlık ekonomik kararlar olarak değerlendirilmesi yerine, uzun vadeli bir perspektiften düşünülmesinin gerekliliği idi (Nilson, 2007). Bu bağlamda, mimarlık politikalarının, mimarlık kültürü ve kaliteyi yükseltmek adına hükümet politikaları ile ilişki kurabilecek bir bütün olarak ele alınması önemli hale gelmektedir.

Özellikle 90 lı yıllardan itibaren en çok Avrupa ülkelerinde gündeme alınan ve dünyanın farklı bölgelerinde geliştirilmeye başlanan politikaların geliştirilmesinde farklı aktör ve kurumlar yürütücü olarak öngörülmüştür. 12 Şubat 2001 tarihinde Avrupa Konseyi tarafından ‘Avrupa’da Mimari Kaliteye İlişkin Karar’ başlıklı bir politika metni kabul edilmiştir. Bu metin, Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu işbirliği ile gelişmeye başlamış ve Avrupa çapında bir mimarlık politikasına dönüşmeye yönelik bir çaba olarak devam etmektedir.

Uyum süreci içerisinde aktif rol alan bu kuruluşlardan, Avrupa Mimarlık Politikaları Forumunun (EFAP) çalışmalarını incelemek, mimarlık politikaları oluşturulurken geliştirilen güncel yaklaşım ve tartışma konularını gözlemlemek, tez çalışması açısından önemli olacaktır. Paris’te Temmuz 2000’de kurulan Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu (EFAP), Avrupa Birliği’ne üye ülkeler arasında mimarlıkla ilgili konularda işbirliği kurmayı amaçlayan hükümetlerarası bir örgüttür. Kuruluşundan itibaren iletişim ve paylaşımı sağlamak niyetiyle etkinlik ve toplantılar düzenlemeye başlamışlardır. Forum toplantıları yılda iki kere AB Dönem Başkanlığı’nı yürüten ülkelerin ev sahipliğinde yapılmaktadır. Toplantıların ilki Ekim 2006 da Helsinki’de

‘Günlük Yaşamı Kutlamak-Mimarlık Politikalarının Farklı Yönleri’ başlığında yapılmıştır.

Bu toplantılar sırasında, Türkiye Mimarlık Politikası oluşturmaya yönelik çalışmalar Mimarlar Odası tarafından katılımcılara aktarılmıştır. Çeşitli komitelerde geliştirilen taslak metin ise, Aralık 2005 te gerçekleşen 3. Mimarlık ve Eğitim Kurultayı’nda tartışılmaya devam etmiştir. Elde edilen taslak metinle, çeşitli anayasal ve yasal düzenlemeler ve benzeri kapsamlı programların bölümleri oluşturulmaya başlanmıştır. 2006-2007 dönemi boyunca her iki ayda bir farklı şehirlerde ‘Türkiye Mimarlık Politikasına Doğru Mimarlık ve Kent Buluşmaları’ temalı kongrelerle yeni katkılar alınması çabasına gidilmiştir.

2007’de Hamburg’da ‘Sürdürülebilir Kentsel Gelişim İçin Yapı Kültürü’ temasıyla devam eden EFAP toplantılarının bugüne kadar yapılan toplam 8 toplantısının sonuncusu Nisan 2010 da İspanya’da ‘Sürdürülebilirlik ve Bütüncül Kentsel Dönüşüm’ temasıyla düzenlenmiştir. Toplantı temalarına ve tartışılan güncel konulara bakıldığında gözlemlenebilecek olan, mimarlık ve kentle ilgili yeni fikirler geliştirmeye çalışmanın ve katılımcılığı destekleyen yeni yaklaşımların ön planda olduğudur. Böylece her ülke kendi mimarlık politikasını oluşturacak ve Avrupa Birliğinin öngördüğü sürdürülebilir gelişim ve dünya ölçeğinde rekabetçi bir ekonomi olma hedefine ulaşmada adımlar atılacaktır.

Sürdürülebilir gelişim yaklaşımı, her ülkenin kendi mimarlık politikasını oluşturma hedefini, küresel ekonomik rekabetlerin aracı olmak yerine, mimari kaliteyi yükseltmek adına, hayat boyu öğrenmeye dönüştürebilmelidir. Bu nedenle mimarlık politikaları üretilirken, ülke koşullarının nasıl değerlendirildiği ve mimari kalite göz önünde bulundurulduğunda izlenen stratejiler önemli olmaktadır. Her ülkenin kendi mimarlık politikasını oluştururken hem kendi öz nitelikleri ve beklentilerini ortaya koyması, hem de küresel ölçekteki standartlara ulaşmaya çalışırken mimarlık ve eğitimi ile ilgili öngörüler geliştirmesi, bütünsel bir bakışı gerektirmektedir.

Bu nedenle, mimarlık ortamında değişimi irdelerken dışsal dinamiklerden biri olan mimarlık politikaları, aslında içeriği ve temas kurmayı öngördüğü kişi ve kurumlar bağlamında ele alındığında ara-uzam kavramı ile ilişkilenebilecek potansiyeller

taşımaktadır. Politika metinlerinde belirtilen mimari kalite beklentisini artırma ve nitelikli mimari çevreler üretme amaçları, toplumsal gereksinimleri de kapsayan bütünsel bir bakış kurma bağlamında ele alınabilir. Ara-uzam kavramı, politika metinlerinin belirli bir çözüm ya da ideali tanımlamadan öte, farklı bağlamlarda farklı çözümler üretilebilmesine olanak sağlayan ilişkisel bir oluşum olarak kurulmasına olanak verir. Böylece bu oluşum, mimarlık ortamının dinamikleri, koşulları arasında oluşan karışıklıklar arası geçişlerdeki ilişkiyi bilgi üretme sürecine dönüştürebilen açık sistemler olarak görülmektedir.

Umberto Eco (1992) açık sistemleri, çoğul düşünceye olanak veren, kendinden organizasyonlu ve üretken sistemler olarak açıklar. Açık ve üretken bir sistem kurabilmek mimarlık politikaları ele alınırken ilişkilenebilecek bir bakışı getirebilir (şekil 2.3). Bu bakış aslında dinamik ilişkileri anlatmaya yarayan ara-uzam kavramı ile üst üste düşer. Mimarlık politikalarının üretken bir sistem olarak ele alınması, direktifler önermek yerine esneklik ilkesine vurgu yapan stratejiler üretilerek, olası ara durumların oluşmasına olanak tanıyabilmektedir. Mimarlık politikası metinlerinde mimarlık eğitime ilişkin içerikler kurulmamıştır. Eğitim kendi dinamikleriyle kendi ideallerini, politika metinleri de mimarlık pratikleri ile toplum ve iktidar ilişkilerinde ideallerini ortaya koymaya çalışmaktadır. Mimarlık politikalarının, eğitimi de içine alan, aynı zamanda informal oluşumları da kapsayacak bir yapılanma içinde kendi alternatiflerini kendi üreten sistemlere dönüşmesi mümkün olabilir.

mimarlık politikaları

dışsal

mimari kalite beklentisini artırma ve nitelikli mimari çevreler üretme amaçları, toplumsal gereksinimleri de kapsayan bütünsel bir bakış kurma bağlamında ele alınabilir

Umberto eco-açık yapıt

çoğul düşünceye olanak veren

kendinden organizasyonlu

üretken sistemler

üretken bir sistem

direktifler önermek yerine esneklik ilkesine vurgu yapan stratejiler

eğitimi informal oluşumlar ile ilişkili bir yapılanma

kendi alternatiflerini kendi üreten sistemler

içsel / ara-uzam

Şekil 2.3 : Mimarlık politikaları ara-uzam ilişkisi

Bu nedenle dışsal dinamikler olarak ele alınan akreditasyon süreçleri ve mimarlık politikaları, mimarlık kültürü, kalitesi ve eēitimin kalitesinin yükseltilmesi için tetikleyici bir güçtür. Bu etkenlerin, ulaşılması gereken idealler yerine, mimarlık ortamını harekete geçiren ve yeni düşünme yollarını kurmamıza olanak saēlayan etkenler olarak ele alınması gerekmektedir. Özellikle Türkiye mimarlık ortamında bu gücün, lkenin kendi dinamikleri ile birlikte bütünsellikle ele alınması kalite beklentisini saēlamada yeni bir bakış geliştirilmesini saēlayabilmektedir.

2.1.2 İçsel dinamikler

Tez alışması kapsamında mimarlık ortamını oluşturan bileşenlerden toplumsal yapı ve deēiřimler içsel dinamikler olarak nitelendirilmektedir. Dışsal dinamiklerin tetikleyici bir g olarak oluşum süreci ve hızı, toplumsal dinamiklerin varolma süreci ve hızından farklı görülmektedir. Bugün mimarlık ortamını bütünsel olarak ele almak, bu bileşenlerin varlıēını koruyarak arasındaki etkileşimleri yani ara durumları aıēa çıkarması açısından önemlidir. Bu nedenle, toplumsal dinamiklerin nasıl tanımlanabileceēi ve varlıēının nasıl bir etkisi olduēu üzerinde durulmaktadır.

Toplumsal dinamikler özellikle kendiliēindenlik üzerine vurgu yapmayı gerektirmektedir. Kendiliēinden olan üzerine düşünmek, gündelik olan nedir sorusunu da beraberinde getirir. Gündelik olan, toplumların biroēunda insan soyunun varlıēını sürdürmek için geliřtirdiēi etkinliklerden oluşur: yeme, içme, barınma, üretme, güvenlik, soyun yeniden üretimi gibi basit insani gereksinimleri karşılamak üzere yapılan tüm etkinlikler, ‘gündelik’ rutinlerin, yıēılıřmış bilgilerin, ritüellerin, toplumsal işbölümünün arasına daēılıřmış bir yıēın işi kapsar (şahin, Balta, 2001).

Bu nedenle gündelik yaşam, ani ve belirgin dönüşümler yerine, daha yavaş ivmeli ve kendiliēinden gelişen bir içsel dinamik olarak görülebilir. Gündelik rutinler toplumsal yapıyı ve davranış biçimlerini belirlerken, aynı zamanda o toplumun alışkanlıklarına ilişkin fikir verir.

İnsan bilimlerinin temel araştırma alanlarından biri olan gündelik yaşama ilişkin geliştirilmiş tüm kuramlara deēinmek yerine, mimarlık ortamının bileşenlerinden olan toplumsal dinamikler ile ilişkisi deēerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle

gündelik yaşam, insanın kendisi üzerinden düşünmesiyle eş görülebilir. Marx'dan başlayarak gündelik yaşam üzerine bilgi üretme, kurulu bir toplumsal düzenin sürekliliğinin mümkün olup olmadığı üzerine düşündürür.

Marx'ın deyimiyle gündelik hayat, yani şartlar ve töreler insanı geriden izler. Alman ideolojisinde Marx ve Engels, tarih yazımının insanın kendisinin içinde bulunduğu doğal koşullardan ve bu koşulların insan faaliyetleriyle nasıl değiştiğinden hareket etmesi gerektiğini ifade eder (Şahin, Balta, 2001).

Aydınlanma çağında gelenekler ve yaşantının kendisi aklın kuralları ile ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Gündelik yaşam tartışmaları, yaşamı anlama, dönüştürme ve düzen kurma çabalarını anlamak için kuramsallaştırılmaya çalışılmıştır. Bovone (1989)'ye göre, gündelik yaşamın özellikle 20. yüzyılın başından itibaren üzerinde düşünülen bir araştırma konusu olması, kendisinin makrosistem olarak adlandırdığı, postmodernistler tarafından 'büyük anlatı' olarak sunulan, bütünsel yaklaşımların zayıflamış olmasıydı. Bu nedenle kurulu bir toplumsal düzenin sürekliliğinden söz edebilmek güç görünmektedir. Özellikle 20. yüzyıldan itibaren gündelik yaşam, üzerine düşünce üretilen bir araştırma konusu olarak, tez çalışmasının toplumsal değişimler olarak gördüğü içsel dinamikler kapsamında ele alınmaktadır.

Özellikle 20. yüzyılın önemli Marksist düşünürü Henri Lefébvre, eserlerini postyapısalcılığın ve yavaş yavaş da olsa postmodern düşüncenin yeni filizlenmeye başladığı İkinci Dünya Savaşı ertesinde kaleme alır ve Marksizm'in ihmal ettiği sosyolojik yanı geliştirme çabasıyla gündelik yaşam kavramını modern dünyada toplumsal örgütlenmenin bir nesnesi olarak görür (İşler, 2012). Böylece, gündelik yaşam tez kapsamında da toplumsal değişimlerle ilişkilenen bir kavram olarak ele alındığında, mimarın eğitimi terimi ile toplumsal ilişkileri kapsayan bütünsel bakışın içsel bir dinamiği olarak ele alınabilmektedir.

'Gündelik hayat ortada bir yerde bulunur ve denge yeridir. Aynı zamanda tehdit edici dengesizliklerin ortaya çıktığı yerdir ve...toplumsal devrim, insanlar gündelik hayatlarını sürdüremez hale geldiklerinde başlar' (Henri Lefébvre, 1991).

İnsanı hedef alan değerleri önceleyen yaklaşımıyla, Henri Lefebvre (1991), modern toplumların tüm gerilimlerinin yansıdığı bir alan olan gündelik hayatın bir araştırma konusu olması durumunda, özgür düşüncenin farklı bir bakış açısıyla olasılıklarını değerlendirir. Dolayısıyla 1910-1950 arası modern dönemde toplumsal düzen kurma düşüncesi, 1950 sonrası dönemde insanın gündelik yaşantı içindeki eylem çeşitliliği ile Lefebvre'in belirttiğidengesizliklerin ortaya çıktığı dinamik bir alana dönüşmeye başlamıştır. Bir toplumsal yapıyı meydana getiren unsurlar arasındaki bağımlılık ilişkisi, değişimin rastgele bir biçimde gerçekleşmesini engeller. Bu iç ilişkiler aynı zamanda, yapının bir unsurundaki değişimin diğer unsurları da etkilemesini sağlar. Değişim, toplumun her katmanını içine alacak şekilde, zincirleme bir reaksiyon içinde gerçekleşir. Sonuçta toplum sürekli değişse de, birbirine bağımlı kurumların, ilişkilerin ve değerlerin çok hassas bir denge durumunda kaldığı bir sistem olma özelliğini korur (Kıray, 2006). Dolayısıyla toplumun, iç ilişkilerindeki dengeyi, çeşitliliği ve dinamizmi, gündelik yaşam içindeki eylemlerin çeşitliliğiyle varolan dengesizliklerden sağlayarak kurduğu düşünülebilir. Gündelik yaşamın değişkenliği, toplumsal düzenin sürekliliğinden söz etmeyi güçleştirir ve topluma dair tariflenmiş tanımlar yerine toplumsal yaşamın dinamizmini, mimarlık ortamının bileşeni olarak ele almak, diğer bileşenlerle de farklı ilişkilerin açığa çıkmasına, ara durumların oluşmasına olanak verir.

Genel toplumsal yapılanmaların yanında Türkiye'deki toplumsal değişimler üzerine de düşünmek gerekli görülmektedir. Türkiye'de 1910-1950 arası toplumda düzen kurmanın hakim olduğu Cumhuriyet dönemi düşüncesi etkindi. 1955-1970 döneminde toplumdaki gündelik hayatta, bir önceki dönemdeki etkinin devam ettiğinden ve toplumsal ihtiyaçlar, yaşantı ve üretim arasında bir bütünlük olduğundan söz edilebilir. Görsel medyanın iletilerinin arttığı özellikle 1970 sonrası dönemde, toplum, üretim, eğitim ilişkilerinde kopukluklar meydana gelmeye başlamıştır. Yaşamın dinamikleri ve değişkenlerinin çeşitliliğinin arttığı son dönemde toplumsal 'büyük anlatı'ların sürekliliğinden söz etmek daha da güç hale gelmektedir. Dolayısıyla, bugün mimarlık eğitimi ve üretimi ile toplumsal eylemlerde paralellikten ya da kopuştan söz etmek yerine, tüm bu etkenlerin bütün içinde yer alarak düşünüldüğünde ortaya çıkan ara durumların potansiyelleri üzerine bilgi üretmek daha verimli bir alan olarak düşünülmektedir.

Tez çalışmasında da toplumsal dinamiklerin, bireyin, gündelik yaşam da diyebileceğimiz eylemsel çeşitliliklerini bünyesinde barındıran bir bileşen olarak mimarlık ortamı içerisindeki varlığı potansiyel olarak ele alınmaktadır. Bundan sonraki bölümde ele alınacak çalışmalar, toplumsal dinamikleri mimarlık ürününe dahil edebilmeyi öngören yaklaşımları, informel çalışmaları ve bazı mimarlık politika metinlerini içermektedir.

2.1.2.1 Toplum ve mimarlık ilişkileri

Tez çalışmasında toplum mimarlık ilişkisi, mimarlık ortamını oluşturan bileşenlerden biri olarak görülmektedir. Bu nedenle mimarlık toplum ilişkisi üzerine formel ya da informel alanlarda üretilen çalışmalar üzerinden örnekler verilmektedir. Bu örnekler, toplum ve mimarlık mesleği arasında kopukluklar yaşandığı düşüncesinden hareketle, sosyal boyutun mimarlık üretimine katılmasına ilişkin görüşleri ve uygulamaları içerir.

Özer (2009), ‘Gerçek mimar, toplumun mimari alandaki aktüel ihtiyaçlarıyla, bu ihtiyaçları karşılayabilmek için sahip olduğu aktüel imkanları uygun şekilde kullanabilen mimardır’ diyerek mimarı toplumsal öncelikler ile ilişkilendirerek tanımlamaya çalışmıştır. Burada toplumun ihtiyaçları ile mimarın imkanlarının aktüel olma durumu önemli görülmektedir. Aktüellik, zamanın koşullarına göre değişen etkilerin gündelik olanla kurduğu güçlü ilişkiye ve mimarın da bu ilişkileri görerek dönüştürebilmesindeki bireysel yetisine vurgu yapmaktadır.

Özellikle batı ülkelerinde, 1950’lerin sonlarına gelindiğinde, mimarlık mesleğinin, sosyal içerikten kopuk olarak değerlendirilmesinin rahatsızlığı gündeme gelmeye başlamıştır. Walter Gropius, mimarlığın, sosyal boyutları içermeyen çözüm önerilerinin eksik kalacağı gerçeğinin altını çizmektedir. “Sorumlu mimar, bütün toplumu içeren koşullar içinde düşünür.” sözüyle toplumsal dinamiklerin mimarlık varlığının oluşumundaki güçlü bağına işaret etmektedir.

Bu anlayışa bir örnek olarak, 1949’da Ulm’ de kurulan Tasarım Yüksek Okulu (Hochschule für Gestaltung / 1949-1969) gösterilebilir. Bu okul, 1960’lı yıllarda, tasarım sürecine kuramsal ve bilimsel araştırmaları katmak gibi önemli bir yeniliğin

öncülüğünü yapmıştır. Okul yönetimi, bunu yaparken tasarımcıyı toplumun orta yerine, üretimin, endüstrinin merkezine oturtmaktadır. Bu yaklaşımda hedeflenen, sonuç değil, süreçtir. Bu, toplumu uyaran, içine alan bir süreç olmaktadır; bir mimari tasarım felsefesinin oluşturularak, bilgi alanlarının yeniden tanımlanmasını gerektirmektedir (İncedayı, 2000). Mimari tasarım felsefesini süreç odaklı kurmaya çalışmak, sonuç olarak görülen mimari üründen çok, tasarımcıyı merkeze alan bir yaklaşımdır. Öğrenciyi tasarımcı olarak tanımlamak bile onun eğitim kurumu içinde sınırlanmaması gereken formasyonu ile üretim ve toplumsal süreçlerle kurması beklenen ilişkisini vurgulamaktadır.

Mimarlığın sosyal boyutlarını vurgulayan hareketler, örgütlü biçimde birçok Avrupa ülkesinde görülmektedir. Hollanda’da “Amsterdam Provos” adlı küçük ama girişimci bir grup, “mimarlığın politik potansiyeli”, “özgür kent” gibi söylemlerle kentlileri harekete geçirmeyi amaçlamıştır. Grubun amacı, daha kaliteli bir (kentsel) yaşam anlayışının yaygınlaşmasıdır. Diğer bir politik grup, “Kabouters”, “kirlenmiş çevre”, “yetersiz yeşil”, “tarihî/kültürel mirasın yozlaşması” ve “kentsel nüfus” sorunlarının altını çizerek toplumun ilgisini çekmeyi amaçlayan çalışmalarla toplum mimarlık ilişkisini vurgulamışlardır.

1965’te Amerikalı plancı Paul Davidoff, kentsel tasarımda ‘savunmacı planlama’ (advocacy planning) kavramıyla, kullanıcının kendi çevresi hakkında söz sahibi olmasını vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, Van Eyck ve ekibinin Amsterdam’da birçok mahallede kentin yeniden canlandırılması, iyileştirilmesi çalışmalarında etkili olmuştur. 1970’lerde birçok mimari ve kentsel tasarım uygulaması sosyal ve politik boyutlar ön plana çıkartılarak gerçekleşmektedir. Hollanda’da 1965’te Eindhoven Teknik Üniversitesi bünyesinde John Hebraken öncülüğünde kurulan SAR (Stichten Architecten Research: Mimarlık Araştırmaları Vakfı) mimarlığı sosyal bir reforma dönüştürmeyi hedeflemiştir. Mimarlığın sosyal bilimlerle etkileşim sürecine girmesini, siyasal, ekonomik, politik, psikolojik sonuçların sürece katılmasını öneren projelerini farklı boyut ve alanlarda gerçekleştirmiştir.

Türkiye’de 1969 yılında düzenlenen Mimarlık Semineri, Mimarlar Odası tarihinde önemli bir kırılma sürecine işaret eder. Bulunduğu dönemin politik dinamikleri ile bir dönüşüm döneminde yer almasının yanı sıra, kamu yararına hizmet etmeyi

amaçlayan yapısı önemli görülmektedir. Dönemin mimarlar odasının düzenlediği ve ülkenin sosyo-ekonomik konularını kapsayan bir seminer olması ile dikkat çekici bir yapıdadır. Bu yaklaşımı ile tez çalışmasında içsel olarak belirlenen toplumsal dinamikleri mimarlık ortamı bütünü içerisinde dahil edebilen bütünsel bakışı destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda seminer metni, mimarlık ortamını bulunduğu dönem ve dinamikler bağlamında bütünsel olarak ele alabilmek adına irdelenebilir. 2010 yılında düzenlenen Mimarlığın Sosyal Forumu ise yine mimarlar odası tarafından düzenlenen, mimarlığa ve kente dair politik gündem maddelerini, farklı aktörlerin buluşarak ve kendi deneyimlerini paylaşarak ele aldığı bir ortam kurması ile mimarlık ortamına dair düşünce üretilmesine olanak veren bir yapıda görülebilir.

15 oturumda yürütülen tematik tartışmaların yanında sürdürülen 22 atölye çalışmasının büyük bir kısmı kentliyle kent mekânında buluşmanın ve etkileşmenin ortamı olarak kurgulanırken, bir dizi atölye, yuvarlak masa toplantıları biçiminde gerçekleşmiştir. Bu atölyelerden birisi olan ve Mimarlar Derneği 1927 ve Mimarlık Vakfı yürütücülüğünde gerçekleşen ‘1969 Mimarlık Semineri’ni Anımsama’ başlıklı atölyede, seminere katılan kişiler yeniden bir araya getirilerek seminer üzerine bir okuma yapılmıştır. Seminerin, Oda’nın, devlet ile yakın temasta olan teknokratik bir kamu kuruluşundan, toplumsal muhalefetin bir bileşeni olmaya doğru geçirdiği dönüşümün, ‘mimarlık içinden’ tartışıldığı bir ortam olarak görülmesi ve ele alınması dikkat çekicidir. Mimarlığın toplumsal anlamını tartışmaya açan 2010 yılında gerçekleşen Mimarlık Seminer’i, 41 yıl sonra düzenlenen Mimarlığın Sosyal Forumu’nun bir öncülü olarak değerlendirilebilir.

1969 Mimarlık Semineri sadece mimarlar değil; o dönemin mimarlık öğrencileri açısından da, önemli bir etkinliktir. Seminere katılanların yarısından fazlası öğrencilerdir. ODTÜ Mimarlık Fakültesi’nin öğrencileri, seminer sabahı fakültelerinde düzenledikleri bir forumda, eğitimlerine Mimarlık Semineri’nde devam etmek üzere 4 günlük boykot kararı almışlardı. Öğrencilere öğretim üyeleri de katılmış, topluca üniversitenin otobüsleriyle Seminer’in yapıldığı İmar ve İskân Bakanlığı binasına gelinmiştir. Böyle bir yaygın katılım, bir zamanlar üniversitelere egemen olan özgür ve dinamik ortamı yansıttığı gibi, Mimarlar Odası’nın 1970’lerde ‘genç’leşen yapısının da habercisidir.

Bu seminerde Gürol Gürkan, ‘Mimarlık ve Devrim’ adlı yazısında, ‘Mimarlıkta devrim, topluma yönelişle olacaktır. Bundan böyle, ‘Mimarlar Odası toplumun hizmetinde’ yerine ‘Mimar toplumun hizmetinde’ denilebilmelidir diyerek, mimarın topluma yönelik olmasını bir devrim olarak görmektedir (Gürkan, 1969). Ancak seminerler ve içerikleri, topluma yönelik bir hizmet arayışının uğraşları olsa da, söylemlerin eylemlere dönüşmemesi bir sorun olarak görülebilir. Tez çalışmasında ara-uzam kavramının mimarlık ortamının bileşenleri arasında karşıtlık içeren durumlar üzerinden düşünme yolları geliştirmeye çalışması, idealler ya da olması gerekenler üzerine söylemler üretmenin ötesinde bir bakışı anlatmayı olanaklı kılar.

Toplumsal ilişkileri gözetken örneklerden, “Architecture for Humanity” oluşumu da dikkate değerdir. Oluşum, 1999 yılında, Cameron Sinclair ve Kate Stohr tarafından, insani krizlere ve toplumsal ihtiyaçlara mimari çözümler arama amacıyla kurulmuştur (Sinclair, 2006). Kosova ve Afganistan gibi savaş bölgelerinde veya Afrika’da AIDS mücadeleleri gibi farklı ve sınır tanımayan, dünyanın her yerinde mimarlık ve tasarımla uğraşan insanlara ulaşmaya çalışan çalışmalar gerçekleştirmiştir. Dünyanın farklı yerlerindeki tasarımcılara ulaşip, belki de onların yaşadıkları yerlerden çok uzaktaki yerlerin sorunlarına dikkat çekerek, bu tasarımcılara ortak bir bilinç kazandırma ve çözümler yolunda emek sarfetme olanağı sunmuştur. Standard mimari ofis ve şantiye ortamlarından çıkıp, ihtiyaç sahipleri ve kendi veya başka mesleklerden insanlarla ortak, sadece uzaktan bir gözle de bakmayıp, sorunların sahasında çözümler üretme anlayışı sergilemeye çalışmışlardır. Bu çabanın gerekliliğini, Kosova’da yaşayan bir ihtiyaç sahibi, toplumun dilinden seslendirmektedir: ‘Farkındalığa değil, gerçek ilgi ve çözüme ihtiyacımız var’ (Sinclair, 2006).

Tüm bu örnekler, toplum ve mimarlık arasında ilişki kurmaya çalışan formel ya da informel çalışmalar olarak değerlendirebileceğimiz özelliklere sahip olsalar dahi, çözüm odaklı yaklaşımlar olarak görülebilir. Gündelik yaşam ve toplumsal değişimler, dönemin koşullarına göre çeşitlenmektedir. Bu nedenle tez çalışması, mimarın eğitimi terimi ile mimarlık ortamının bileşenleri arasındaki ilişkileri, olası çözüm önerileri yerine, birey odaklı bir bakış geliştirerek anlamanın gerekliliğine vurgu yapmaktadır.

2.1.2.2 Toplum ve mimarlık politikaları ilişkileri

Mimarlık politika metinlerinin mimarlık eylemini ve mimarın formasyonunu tarif etme çabası, toplumsal bilgi üretimi, kalite beklentisi, etik konularının birarada düşünülerek uygulanmaya çalışıldığı örneklerdir. Mimarlık politikası metinleri incelendiğinde, iktidar ile ilişkisi kurulmaya çalışılan bir etki alanı oluşturulmaya çalışılarak beklentiler, öneriler geliştirilmeye çalışılmaktadır.

Tez çalışması, toplumsal ilişkileri ve toplum için kullanılabilir bilgi üretimini sürece dahil edebilmeyi öngörmektedir. Mimarlık politikalarının, tezin söylem analizlerinin yapılandırılmasında ulaşılan ara-uzam gerçeklikler ile ilişkilendirilebilecek potansiyeller taşıdığı görülmektedir. Ara-uzama ilişkin bir bakış açısı geliştirilerek mimarlık politikaları ele alınırsa var olan etkisizlik sorununun, gelişebilir ve esnek çözümler içeren bir yapıda yeniden değerlendirilebileceği düşünülmektedir. Finlandiya, Hırvatistan, İrlanda'ya ait olan mimarlık politikası metinleri ele alınış ve işleyiş biçimine göre çalışma kapsamında ele alınabilecek içerikte olduğu düşünülmüş ve seçilmiştir.

Finlandiya mimarlık politikası, Finlandiya hükümeti tarafından 1998 yılında kabul edilmiştir. Politika metni, kent sakinlerinin yaşadıkları yere ilişkin ve kural koyucuların katılımıyla, kentsel yaşam kalitesi arasında önemli buldukları kavramlar ortaya çıkarması ile ilişkilendirilerek oluşturulmaktadır. Politika metninde, kullanıcıların, mimari kalite ve mimarlığı yaşadıkları bölgenin tarih, kültür ve yaşam tarzından ayrılmaz bir etken olarak görebilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Mimarlığın kültürel, sanatsal ve ekonomik yaşamı etkileyen bir mesleki faaliyet olarak nitelendirilebilmesi ön planda tutulmaktadır. Kural koyucuların da mimarlık ve kent planlama konularının toplum tarafından daha iyi görülür ve bilinir hale gelmesi için çaba göstermesi gerektiği, ayrıca yatırımcı ve kullanıcıları mimarlık ve kent kültürü alanları ile ilgili eğitimi ve bilgi düzeylerini arttırması yönünde teşvik etmesi gerektiği de belirtilmektedir.

Hırvatistan mimarlık politikası, Avrupa'daki yapılı çevrenin niteliğinin mimarlık ve mühendislik gibi uzmanlık alanlarının birlikte çalışması ile arttırılabileceği görüşünden hareketle oluşturulmaktadır. Mimarlığın kültürel politikasının ve yapım

kalitesinin mimarlık ile ilgili politikaları açıklayan ve hükümet tarafından hazırlanmış stratejik kurallar yoluyla elde edileceği görüşündedirler. Şu anda tanımlanmış mimarlık politikaları olmamasına rağmen, kılavuz oluşturacak stratejiler belirlemeye çalışılmaktadır. Bu stratejilerden bazıları; çevre kullanımı ve alışkanlıklarını yerleştirme, ulusal bilinç ve Avrupa standartları içerisinde konumlanma, doğal ve yapılı çevre değerlerini insan ve çevre etkileşimini destekleyerek, koruma, geliştirme ve tahribatını azaltmaya çalışma olarak sıralanabilir.

İrlanda'da çevre, kültürel miras ve yerel yönetim kuruluşlarının etkin rol oynadığı mimarlık politikası oluşturma süreçlerinde, 2009-2015 yılları arası için öngörülen bir gelişim planı çalışılması yapılmıştır. Bu konuda kuruluşun başkanı, öncü bir komite (steering committee) ve odak gruplar (focus groups) oluşturarak, ülkede seçilen 7 bölgede kamu ile buluşma toplantıları düzenlenmiş ve 3 ana başlık üzerinde yoğunlaşmıştır; yapılı çevrede kalite, sürdürülebilirlik ve farkındalık, eğitim ve araştırma. Yapılan çalışmalar sonucunda, hükümete, hazırlayabileceği mimarlık politikası için taslak bir metin önerisinde bulunulmuştur. Hükümet de bu doğrultuda üzerine vurgu yapacağı 4 temel başlık belirleyerek politika oluşturmaya çalışmaktadır; mimarlık politikası için sağlam bir zemin oluşturma, yüksek kalitede yapılarla örnek oluşturabilme, planlama süreçlerine mimari verileri dahil ederek sürdürülebilir yapılı çevre üretmeyi teşvik edebilme ve mimarlıkta kalite beklentisini ve farkındalık ve anlama kavramlarını geliştirebilme. Özellikle İrlanda, ilköğretim ve ortaöğretim programlarında uygulamayı öngördüğü mimarlık programları ile farkındalık seviyesinin yüksek tutulacağı bir toplumun ve kaliteli yapılı çevre elde edilmesinin mümkün olacağı görüşündedir.

Bugün birçok Avrupa ülkesinde geliştirilen bu ve benzeri mimarlık politikası üretme çalışmaları ve oluşturulan metinler incelendiğinde, ortak birtakım çıkarımlara gidildiği gözlemlenebilir. Kenti koruma bilincinin geliştirilmesi, mimari kalitenin yükseltilmesi, sürdürülebilir yapılı çevreler tasarlanması, karar verici olarak hükümetin yaşayan bölge halkı ve meslek uzmanlarıyla birlikte çalışması, farkındalık ve bilinç düzeyinin artması gibi ilkeler bir süre sonra ortaklaşmaya başlamaktadır.

Mimarlık eğitimi ile ilgili tespit ve öneriler ise birkaç kelime ile sınırlanmış, mimarlık politikaları üzerindeki etkinliği çoğu yerde daha geri planda hatta ayrı bir kavram gibi ele alınmıştır. Oysa mimarlık eğitimi de benzer bir standart ve kalite arayış sürecinin içindedir. Politikaların kapsayıcılık düzeyi arttıkça etkinliğinin de artacağı açıktır. Aynı zamanda bir diğer önemli nokta politikaların uygulama aşaması ile ilgili öneri ve örneklerin henüz yetersiz bir düzeyde olduğudur.

Türkiye mimarlık politikasının oluşmasına ilişkin çalışmalar devam etmektedir. Bu çalışmada, mimarlık politikası metni içerik olarak diğer Avrupa ülkeleri metinlerine göre gelişmesi gereken bir durumdadır. Politika metninde, ‘geleceğe ilişkin saptamalar’ olarak belirlenen ilkeler ve olanaklardan bahsedilmektedir. Ancak maddelerin ele alınış biçimi ve içeriği genel tespitlerden oluşmakta ve herhangi bir öneri, strateji içermekten uzak bir yapıdadır. Saptamalardan bazıları;

-Türkiye’nin nüfusu, özellikle genç nüfusu artmaktadır, kırdan kente göç sürmekte, kentsel nüfus hızla artmakta ve artık çoğunluğu oluşturmaktadır

-Aileler küçülmekte ve yapıları hızla değişmektedir

-Kentsel gereksinimler hızla artmaktadır, plansız büyüyen kentlerimiz ciddi olarak afet tehdidi altındadır; bütün bu gelişmeler bir yandan yeni yerleşmeleri ve yapılaşmayı, bir yandan da kentsel yenilemeyi ve mevcut yapı stokunun elden geçirilmesini gerektirmektedir, bu hızlı değişim, Türkiye ve Dünya eko-sistemi açısından da ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.

-bu süreç, kentleşme politikalarına ve kentsel yatırımlara yeni yaklaşımlar getirilmesini zorunlu kılmaktadır, bu koşullarla birlikte Avrupa Birliği’ne üyelik sürecindeyiz.

gibi maddelerden oluşmaktadır. Bununla birlikte, ‘olanaklar’; ‘Türkiye; kültürel ve mimari miras bakımından önemli bir yere, çağdaş teknolojiyi uygulayan, uluslararası anlamda etkinlik gösteren sektör kuruluşlarına, mimarlık ve mühendislik alanında yetişmiş insan gücüne, nitelik ve nicelik bakımından güçlü bir yapı malzemesi üretimine ve yeterli teknolojiye sahiptir. Küresel hizmet ticaretinin yarattığı kültürel-mesleki tahribata direnecek, Avrupa Birliği üyelik sürecinde hızla yapı değişiminin yarattığı sorunlara rehberlik edecek, kaynaklarının akılcı yönetilmesini sağlayacak ve kentleşme politikalarına, kentsel yatırımlara yeni yaklaşımlar sunabilecek birikimi de bulunmaktadır. Yatırımlarını, yaşam çevrelerini oluşturan bütün alanlardaki, ancak

özellikle mimarlık ve mühendislikteki bilgi birikimini değerlendirerek planlamak, geleceğine ilişkin doğru yanıtlar bulmak zorundadır.’ maddelerinden oluşmaktadır.

Türkiye mimarlık politikası metninde, saptamalar ve olanaklar olarak belirtilen bu maddeler, keskin ifadeler üzerinden kurulmaktadır. Diğer ülkelerin mimarlık politika metinleriyle karşılaştırıldığında, uygulama alanına dönüşebilmesi açısından yetersiz olduğu açıktır. Çünkü mimarlık politikaları üretilirken, hükümet politikaları ve kamuya ilişkin çalışmalar ‘nasıl?’ sorusu üzerinden tartışılmadığı zaman, süreç odaklı stratejiler kurulamamaktadır. Özellikle diğer ülkelerin mimarlık politika metinlerinin mimarlıkta kalite beklentisini ön planda tutarak çalışmalar yapmaları süreç odaklı bir yaklaşımı gerektirir. Kalite kavramı, politika metinlerinde idealler kuran değil, mimarın formasyonunun nasıl olması üzerine düşünce üretilen bir yaklaşımla ele alındığı zaman amaç değil araç haline gelebilir.

Mimarın formasyonunun tarifinde bir ‘etkisizlik’ sorunun varlığından söz etmemiz mümkündür. Özellikle Türkiye mimarlık politikası metinlerinde bu etkisizlik sorununun, direktifler aracılığıyla kurallar koymak, aşırı kurumsallaşmak gibi ortak ahlak beklentilerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Kalite beklentisi, mimarın yetilerini mimarlık ortamının bileşenleri ve paradokslarının farkında olarak geliştirilmesi ile mümkün olabilecektir. Bu nedenle tez çalışması, ara-uzam kavramı ve mimarın eğitimi düşüncesi olasılıkları barındıran açık ve esnek sistemler üretebilmeye vurgu yapar. Bu nedenle bugün mimarın formasyonu üzerine düşünmeye başladığımızda, dışsal ve içsel dinamiklerin birarada yer alarak yeni etkileşim alanları oluşturduğu bir farkındalık durumundan söz etmek gerekli olmaktadır. Bu durum bir sonraki bölümde bireyin yani mimarın, mimarlık ortamı ile kurması beklenen ilişki biçiminde yaşanan değişim üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır.

2.2 Mimarın Eğitimi

Mimarın eğitimi düşüncesi, bireyi hayat boyu sürececek bir öğrenme stratejisi ve taktik geliştirme ve bu bağlamda bir formasyon kazanmayı öngörür. Eğitim süreci boyunca kazandığı bu formasyon, bireyin/mimarın mesleki uygulama alanında da içinde

bulunduğu mimarlık ortamı ile nasıl ilişki kurabileceğine dair yol gösterici olur. Farklı bağlamlarda mimarlığı anlama, sorgulama ve elde ettiği bilgiyi farklı ortamlarda dönüştürebilmeyi sağlar. Mimarlık eğitimi tezin problematiği doğrultusunda, eğitimin içinde bulunduğu ortam ile ilişkisi bağlamında düşünüldüğünde mimarın eğitimi terimi anlam kazanır. Akreditasyon süreçlerinde de belirtilen koşullar belgesinde mimar adayının kazanması gereken bilgi, beceri ve yetiler, eğitim stratejilerini, müfredat programlarını '*mimarın eğitimi*' şapkasını giyerek yeniden oluşturmayı öngörür.

Mimarın eğitimi düşüncesi, bireyin yani mimarın, yalnızca lisans eğitim sürecinin içinde değil; mesleki uygulama alanında da içinde bulunduğu mimarlık ortamı ile ilişki kurarak, onu anlamayı, sorgulamayı ve bilgiyi bu ortam içerisinde dönüştürebilmesini sağlar. Kısaca mimarın eğitimi, bireyi merkeze alır; onun öğrenme yetisinin hayat boyu devam etmesini sağlayan sürdürülebilir bir eğitim anlayışına işaret eder. Dolayısıyla mimarın eğitimi, mimarlık eğitimi düşüncesinden farklı olarak, toplumsal ilişkileri ve toplum için kullanılabilir bilgi üretimini de sürece dahil edebilmeyi öngörür. Eğitim sırasında mimarlık ve kenti ilgilendiren tüm konularda eleştirel ve ilişkisel düşünebilme, toplumsal duyarlılığı ve sorumluluğu kazanabilme mimarlık toplum ilişkisini tasarım alanında da irdelemek için güçlü bir farkındalık kazandırır. Farkındalık, farklı düşünebilmektir; yaratıcı düşünme becerisi ile kazanılır. Öğrenme merkezli eğitim, mimar adayının kazanması gerekli bu ve benzeri bilgi ve beceriler için hangi ortamların nasıl yaratılacağını ve bu ortamlarda birlikte öğrenme kültürünün nasıl evrileceğini önceler. Öğrenme kültürü, farklı taktik ve stratejilerin uygulama alanı olan stüdyo ortamında daha kolay açıklanır (Aydınlı, 2007).

Örneğin Tekeli (2014) öğrencilere tasarım hünelerlerinin öğretilmesinde temel mekanizmanın stüdyo dersleri olduğunu ve bu derslerinin öğrencilere kazandırdığı, pek de farkında olunmayan jenerik hüneler bakımından değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu derslerde bir öğrenci bir konuyu ele almakta, kendi araştırmasıyla öğrenmekte, ilgili sorunları tanımlamakta, bunlara bir çözüm üretmekte, ürettiklerini, bir topluluk önünde jüriye sunmakta, eleştirilere muhatap olmakta, bunları yanıtlamakta, düşüncesine sahip çıkmaktadır. Tekeli'ye göre bu çok kıymetli jenerik bir kapasitedir, diğer mesleklerin eğitiminde verilmemektedir. Bu

nedenle de mimarlık eğitimini tamamlayan birey, iş yaşamına atıldığında kolayca ayrıcalıklı bir konuma sahip olabilmektedir.

Mimarın eğitimini ideal olarak yapılandırılan bir ortamda mevcut değerler sistemi üzerinden düşünebilmek güçtür. İdeal olan ile gerçeklik arasında bir bakış açısı ile sorunlara yaklaşmak gerekir. Ayrıca mimarlık ortamının koşulları hızla değişmektedir ve mimarlığı ilgilendiren tüm bilgi alanlarına ancak farkındalık düzeyinde hakim olunabilir. Bu nedenle dışsal dinamikler olarak küresel ölçekte standartlar ile içsel dinamikler olarak toplumsal değişimlerin ‘ara-uzamı’ nda eğitimi yeniden düşünmek gerekiyor. Bugün, bilginin hızla değişmesi, küresel ortamda kolay erişilebilir olması, akreditasyon ve uyum süreçleri gibi dışsal dinamiklerin etkisinde, mevcut eğitim sistemi, anlama, farkındalık ve hayal gücünü harekete geçirmede yetersiz kalmakta. Dışsal ve içsel dinamikler arasında gidip gelebilecek ve birbirine hareket alanı kazandıracak bir ‘ara-uzam’ geleceğe ilişkin öngörülerde bulunabilecek bir bakış açısı geliştirebilmek açısından önemlidir.

Bilimde akıl ve gözlem yoluyla gerçekliği açıklamaya çalışan tek doğruya dayalı pozitivist paradigmanın terk edilmesiyle, öğretme yöntemlerinde de özne merkezli, çoğulcu bir yaklaşım egemen olmaya başlamıştır. Buna göre öğrenme, bireyin çevresinde olup-bitenlere bir anlam yükleme sürecidir. Doğru tek değildir; herkesin kendi deneyimine ve değerlerine göre örüntülenen doğrular vardır (Özden, 2013). Buna göre, mimarın eğitimi “öğrenmeyi öğrenme” için yaratılan entelektüel ortamda gerçekleşir. Öğrenmeyi öğrenme, öğrenci merkezli / öğrenme odaklı eğitime yönelik yeni bir paradigma üzerine eğitim bilimlerinde yoğun çalışmalar sürdürülmektedir. Yeni eğitim paradigmasında, bütünsel yaklaşımın içinde barındırdığı paradokslar, çelişkiler ile baş etme çabası, bu çalışmada ‘ara-uzam’ kavramı üzerinden sorgulanmaktadır. Bu bağlamda formel eğitimin hayat boyu öğrenme formasyonu kazandırmadaki yetersizliği, informal eğitim ile ilişkisi ‘ara-uzam’ kavramı üzerinden dengeli birliktelik arayışlarına yol açabileceği düşünülmektedir.

‘Hiçbir zaman okul hayatınızın eğitiminize karışmasına izin vermeyin.’

Twain’in bu sözü aslında eğitim üzerine düşündürücü bir vurgu yapmaktadır. Ken Robinson ’un ‘okul yaratıcılığı öldürür’ argümanı ile bir arada düşündüğümüzde informal eğitimin rolü önemli ölçüde belirginleşir. Oysaki okul olarak kastedilen

formel eğitim - belirli bir formatta uygulanan eğitim – ile sınırlı olduğunda, onun biçim ve içeriği içinde bulunduğu dönemin koşullarına göre değişiklik göstermektedir. Kuşkusuz tek başına informal eğitim beklentisi değildir söz konusu olan; formel eğitimin karşıtı olan informal eğitim ile dengeli bir birliktelik sergilemesidir. Belki de ‘ideal’ bir duruma ya da ‘an’a ulaşmak olası değildir, olmamalıdır da. Bu çalışmanın odak noktası da bu yüzden eğitim modelleri ya da eğitim programları üzerine değil; bireyin konumunu, içinde bulunduğu dönemi ve koşulları anlama kavrama ve yorumlama yetisini öğrenme motivasyonuna dönüştüren ortamları sorgulamaya yöneliktir. Bu nedenle öğrenme odaklı eğitim ile kazanılan bilgi, beceri ve yetkinlikler hayat boyu öğrenme için farklı bir zihin yapısının gelişimine yol açar.

Tüm eğitim sistemleri için düşünülebilecek olan bu durum mimarlık üzerine düşünmeye başladığımızda, etkileşim içinde bulunduğu bileşenlerin çokluğu nedeniyle daha bütünsel bir ilişki ağı içerisinde düşünölmeyi gerektirir. Bugün bilginin sürekli değiştiğı bir ortamda, mimarın öncelikle bu değişime ve farklılığa cevap verebilecek düşünme yollarını geliştirmesi gerekir. Aydınli (2001) ya göre, bilgiye ulaşabilme ve ona her bağlamda farklı bir konum kazandırabilme bilinci, onu dönüştürebilme yetisi, kalıplaşmış, kural haline gelmiş bilginin aktarılmasının önüne geçmelidir. Mimarlığın kesin olmayan belirsizlik ve çelişki içeren tüm konularında ki bu durum günümüzde giderek etkin olmakta; esnek düşünebilen, sorgulayan, bilgiyi ‘yeni’ olana dönüştürebilen, karmaşıklık ve çelişki içeren sorunlara karşı toleranslı olabilen bir mimar yetiştirmek, eğitimde öncelik kazanmalıdır.

Öğrenme odaklı eğitim stratejisinde mimarın formasyonu sorgulanırken öncelikle günümüz mimarlık ortamının tüm dinamiklerinin eğitim ile ilişkisini düşünmek gerekir. Aslında mimarlığa bir tanım getirme, ‘mimarlık nedir?’ sorusuna yanıt arama, mimarın kendi eylemini sorgulaması ve ‘nasıl’ sorusuna cevap araması ile başlar. Mimarlığın kuramsal olarak yazılı tanımlarıyla karşılaşmamız, mimarlığın varlık sürecine karşın oldukça geç olmuştur. Günümüze ulaşan ilk eser olarak bilinen, Vitruvius’un ‘De Architectura’sında (M.Ö 25) mimarlığın ne olduğu konusundan çok, mimarın ve mimarlık eyleminin nasıl olması gerektiğine ilişkin bir tanım yapılmıştır. (Güney, Yürekli, 2004) Vitruvius, Kitap I, I. Bölüm de mimarın eğitimi olarak ele aldığı başlık altında şöyle der: ‘Tüm işlerde, fakat özellikle de

mimarlıkta şu iki nokta vardır: Kendisine anlam verilen ve ona anlamını veren. Bu nedenle, mimar hem doğal yeteneklere sahip, hem de eğitilmeye yatkın olmalıdır.’ derken aslında mimarın gelişim ve eğitimi için bireysel donanımını geliştirebilmeye yatkınlığı üzerine ilişkin bir vurgu görülebilir. Çok yönlü bir bakış açısı ile mimarlık pratiğinin ve eğitiminin gerçekleştirilmesi gerektiğı ve bunun son derece önemli olduğı yaklaşık 2000 yıl öncesinde dile getirilmiş; ancak uzmanlaşma ile söz konusu çok yönlü düşünme, yapma eylemi sekteye uğramıştır.

18. yüzyıl ortalarından itibaren bilim, sanat ve mimarlık akademilerinin yanı sıra, el sanatları ve mühendislik gibi teknik okulların gelişmesiyle bilgi ve meslek arasındaki ayrımlar keskinleşmeye başlamıştır (Tanyeli, 2000). Bilgideki uzmanlaşma ve mesleki uzmanlaşma, yapı üretimiyle ilgili mesleki kimliklerin de çoğalıp farklılaşmasına yol açıyordu. Mimarlığın öğretim birliğı ve değerler sistemindeki bütünlük parçalanmaya başlamıştı. Mimarlık disiplininin diğer disiplinlerin etkilemeye ve kontrol altında tutmaya çalıştığı bir alan olmaya başlaması ile mimar, yaptıklarını adlandırma ve haklı çıkarma gereğı duyuyordu. Mimarlar böylece ilk mimarlık söylemlerini üretmeğe başladılar, çünkü mimarlık söylemleri meşruiyet arayışının aracı olarak gündeme gelir (Gürdallı, Yücel, 2006). Bu meşruiyet ve tanım getirme arayışı mimarlık eğitimi modellerinde de kendini göstermeye başlamıştır. Bunların bilinen en belirgin örneklerinden biri olan Bauhaus ekolü gibi oluşumlarla farklı odaklarda mimarlığa tanım getirme çabası görülmüştür.

Conrads (1991)’ a göre, Walter Gropius toplum için yeni bir dünya kurma, düzenleme söylemini eğitim programına da taşıyarak mimarlığın uygulaması ve eğitimin aynı hedefler doğrultusunda çalışmasını amaçlamıştı. Bu nedenle Bauhaus ekolü (1919), ayrılmaya başlayan mimarlık uygulaması ve eğitimi alanlarının farkında olan ve bu alanları bütünleştirme çabası içine girmiş bir oluşum olarak değerlendirilebilir. Ancak Bauhaus ekolü üzerine yazılan kitaplar, makaleler bir dönem ayrıştırılmış, indirgenmiş bir zihin yapısının ürünü olduğundan söz konusu bütünleştirme çabasını açıklamakta yetersiz kalmıştır. Sanatın ve zanaatın farklı alanlarını tasarım disiplini içinde bütünleştirme çabası öncelik kazanır; kendi alanında uzman kadro ile yapan öğretir yaklaşımı, ancak usta çırak ilişkisi yerine birlikte öğrenme kültürü üzerine inşa edilen bir eğitim modeli, benimsenir.

20. yüzyılın üçüncü çeyreğine gelindiğinde artık insan aklına, insan zihninin soruları algılama, çözümleme yeteneğine, rasyonel düşünceye olan inanç sarsılmaktaydı (Roth, 2000). Bilim alanında köklü değişim, bakış açılarını değiştirmiş, bilginin kendi disiplini içinde sıkışıp kalmasına karşı tavırlar giderek disiplinlerarası bilgi üretim alanlarında kendine yer bulmuştur. Örneğin Capra (1996), disiplinler arasında gelişen açık sistem düşüncesini, indirgenemeyen bütün kavramını ortaya koymuştur. Yaşamın doğasının anlaşılabilmesi için yapılan araştırmaların temel düşüncelerinden olan bütünsel bakış, mimarlık kavramlarında da yansımaları bulmuştur. Disiplinlerarası çalışmalar, düşünceyi yönlendiren kavramlar üreterek bilginin hem varlık bilgisini hem de kuramsal arka planını birarada irdeleme yolları önermiştir. Bu kavramlardan ‘ara-uzam’ kavramı, bu tez çalışmasına yön veren bir yaklaşımı benimsemeye; bütünsel düşüncenin eğitimin problematik alanı içinde uygulama olanaklarını araştırmaya yol açmıştır. Karşıtlık içeren kavramlara eşit mesafede durmayı sağlayan ‘ara-uzam’ kavramı, bütünsel bakışın paradokslarını nasıl düşündüğümüze dair ip uçları vermiştir. Bu bağlamda paradokslar, olası düşünme yolları arayışını tetiklemiş; zamansal ve mekânsal gerilimleri yaratıcı düşünceye dönüştürmüştür. Sistem düşüncesinin açık uçlu, kendini sürekli güncelleyen bir yapı içermesi nedeniyle ara-uzam çağrışımları kendinden organizasyonlu doğal süreçlere de gönderme yaparak yeniden düşünme yollarının kapılarını açmıştır.

Mimarlık, kendi içinde ve diğer disiplinlerle etkileşimi sonucu gelişen yeni düşünce ve yaklaşımlarla kendini sürekli değiştirmekte; dolayısıyla net bir mimarlık tanımı yapılamamaktadır. Bu yüzyıla gelindiğinde, bilim ve düşünce dünyasındaki gelişmeler eşliğinde mimarlığa kapalı bir sistem, tanımlı bir düzen olarak değil, açık kendinden referanslı bir sistem olarak bakılmaktadır. Güney ve Yürekli (2004)’ye göre, özellikle varlıkbilim alanındaki çalışmalar eşliğinde, mimarlık bir düzen biçiminden çok, bir iletişim biçimi olarak tanımlanmaktadır. Mimarlık anın içinde ötekiler ile oluşturulan bir asimetrik iletişim sürecidir. Her ‘öteki’ ile kurulan iletişim, mimarlığın kendini yenilemesini, sorgulamasını, eleştirmesini ve böylelikle kendini her öteki ile karşılaşma anında yenileyebilen, açık uçlu bir sistem olmasını sağlar.

Small (1997)'un ifadesiyle, mimarlığın bu açık uçlu sisteme yanıt verebilmesi için mimarlık eğitiminde de farklı yaklaşımlara gereksinim vardır. Bu yaklaşımlardan biri, mimarlık eğitiminde rasyonel düzenin katılığını sezgisel bilgi ile dengelemektir. Farkında olmadan yakalanan sezgisel bilgi, bilinci zihindeki kurallar dizisinden kurtarır ve böylelikle açık uçlu problemlere çözümler bulmada ve olasılıklar oluşturmada gerek duyulan güçlü araç olabilir diye düşünmektedir. Sezgisel bilgi ile rasyonel / mantıksal bilginin ara-uzamda çeşitli ilişkisel açılımları olabilir. Açık sistemi oluşturan zihin yapısı, birbirinin karşıtı olan, daha önce biraraya gelemeyeceğini düşündüğümüz bilgi türlerini; bilişsel – duyuşsal, sezgisel – mantıksal, çağrışımsal - gösterimsel, görünen- görünmeyen, sözel - görsel, söz ile ifade edilen – edilmeyen bilgiyi birarada düşünmemizi sağlar. Bu ve benzeri karşıtlıklar ara-uzam kavramı ile düşününsel / refleksif ilişki kurarak sonsuza dek eklenerek çoğalan düşünme yollar sunar. Kuşkusuz refleksif düşünebilmek esnek düşünce ile; açık sistem kurgusu ile yaratılan ara-uzamda her iki karşıt duruma eşit mesafede durmakla, gerçekleşir.

İlhan Tekeli (2014), mimarlık eğitiminin bireyle ilişkisinin kurulması kadar, sosyal ve politik olanla da ilişki kurulması gerektiğinin altını çizer. İlgili disiplin alanlarında verilen çok sayıda ders bulunmasına ve öğrencilerin de bu dersleri çoğu kez seçmeli olarak almalarına karşın, bu dersler yoluyla kurulan ilişkinin çoğu kez yüzeysel kaldığını, derinden bir ilişki kuramadığını vurgular. Tekeli'ye göre, 'bu ilişkinin daha derinden kurulmasının yolunun, içeriği ve ele alınış biçimi değiştirilmiş mimarlık tarihi derslerinden geçmektedir ve mimarın formasyonunda mimarlık tarihi dersleri merkezî bir konumda olmalıdır. Günümüzde mimarlık tarihi çoğunlukla mimarlık stilleri tarihi biçimde verilmektedir. Benim merkezî önem yüklediğim mimarlık tarihi dersleri çok farklı bir içeriğe sahip olacaktır. Sosyalle, siyasalla derinden ilişki kurabilen, yapı teknolojisi ve değişmesiyle bağlantılı, tasarım kuramına atıf yapan, her dönemin tarihini anlatırken mimarlık kritiğini yapabilen bir tarih' (Tekeli, 2014). Bu bağlamda 'mimar'ın eğitimi mimar adayına, mimarlık ile birincil veya ikincil olarak ilgili tüm alanları birbiriyle ilişki içinde öğrenme; birbiriyle çelişen konuların yarattığı gerilimi eleştirel düşünme süzgecinden geçirebilme formasyonunu kazandırmış olacaktır. Diğer bir deyişle mimarlık konularını toplumsal katmanların açılımı bağlamında ele alma becerisi söz konusu eleştirel düşünme yetisi ile gerçekleşir ve toplum mimarlık ilişkisine dair farkındalık kendiliğinden ortaya çıkar.

Öğrenme merkezli eğitim stratejisinde öğretene bu olgunun ortaya çıkabilmesi için farklı ortamlar hazırlar.

Yürekli ve Yürekli (2004)'ye göre, günümüzde üniversiteler, öğrencilerinin entelektüel gelişimlerini, verdikleri meslek eğitimi kadar önemsemektedirler. Üniversite eğitimi artık sadece somut olan bilgiyle uğraşmamakta; daha çok tanımlanması zor olana, belirsiz olana odaklanmaktadır. Belirsizliğin arttığı, eğitimin açık uçlu hale geldiği bir dünyada sezgiler, sağduyu, duygusal zeka, sorumluluk duygusu, adalet duygusu, etik sorumluluk, çevresel duyarlılık, esneklik, yaratıcılık gibi soyut kavramlar öne çıkmaktadır. Değişkenliği yakalama ve mevcut durumlara cevap verebilecek donanımda mimarlar yetiştirme kaygısı bugün artan bir ivme ile devam etmektedir. Eğitimin sistemleştirilebilmesi adına yapılan pek çok akademik çalışma bulunmasına rağmen, bu önerilerin de uygulamaya dönüştürülmesi adına güçlükler yaşanmaktadır. Mimarlık eğitimi de, değişen mimarlık ortamının sağladığı koşulların dinamizminden sürekli etkilenmekte ve değişmektedir.

Avrupa mimarlık okulları bölüm başkanlarının yıllık toplantılarında da, mimarlık eğitiminde paradigma değişimlerinden söz ediliyor; meslek pratiği ve eğitim kurumlarından edinilen bilgi ve beceriler arasındaki kopukluk sorunsalı tartışılıyor. Mimarın eğitimi sorunsallaştırıldığında bu kopukluğun yarattığı boşluktan / arazamdan / pratik ve eğitime eşit mesafede durarak mimarlık eğitimine ilişkin programların hazırlanması söz konusu paradigma değişikliklerinin çeşitli varyasyonlara açık olması mümkündür. İlhan Tekeli (2014), mimarlık bölümlerinin programları oluşturulurken, ülkede ve dünyada mimarlık hizmetinin örgütlenmesinde ne tür değişiklikler olacağı konusunda bir öngörüye sahip olunması gerektiğini vurgular. Tekeli'ye göre:

Küreselleşen dünyada mimarlık hizmetlerinin verilmesinde / alınmasında bir küreselleşme yaşanmaktadır. Türkiye'de mimarlık mesleğinin profesyonelleşme tarihine baktığımızda mimarların, içteki pazarlarını korumak için ciddi bir mücadele verdiğini görürüz. Böyle bir tarihsel bağlamda Türkiye'de mimarlık hizmeti, başlangıçta büyük devlet büroları ve küçük bağımsız özel bürolar eliyle verilmeye başlanmıştır. Günümüzde devlet büroları gerilemiş ve hizmet hemen, hemen tamamen özel bürolar

eliyle iç pazar için verilir hale gelmiştir. Böyle bir yapıyla mimarlık hizmetleri üretiminin dünya pazarlarına açılması çok zordur...

...Günümüzde eğitim kurumları hâlâ mimarlık eğitimlerini tasarım hünelerine odaklayarak, mimarlık pratiğinin küçük bürolarla gerçekleştiği / gerçekleşeceği varsayımı içinde kalarak sürdürmektedirler. Oysa bu okullar aralarında Türkiye'nin mimarlık hizmetlerinin örgütlenmesine ve dışa açılmasına ilişkin bir strateji geliştirmeyi başarabilirse, eğitimlerinde önemli değişiklikler yapılması gerektiğini daha kolay fark edeceklerdir (Tekeli, 2014).

Dolayısıyla bugün giderek belirgin hale gelen, mimarlık ortamının çok bileşenli olma durumuna bütünsel olarak bakmaya çalışırken, etkin faktörlerin hızla değişmesi ve çeşitlenmesi nedeniyle, sistemi oluşturan parçalar arası ilişkileri görmek ve günümüz koşullarında bu ilişkileri yeniden düşünmek ve yorumlamak gerekli olacaktır.

3. BÖLÜM: TÜRKİYE DE MİMARLIK ORTAMI VE MİMARIN EĞİTİMİ İLİŞKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: SÖYLEM ANALİZLERİ

Mimarın eğitimi düşüncesi ile ilişkilendirilen hayat boyu öğrenme stratejisi mimarın formasyonunu, karmaşıklık ve çelişkiyi ilişki arayışına dönüştüren ara-uzam kavramı ile muğlak bir alanda tanımlamaktadır. Çalışma yöntemi olarak belirlenen söylem analizi, bu muğlak alanda bilgi üretimine olanak sağlayan ilişkileri açığa çıkarmaya yarar. Ara-uzam kavramı, bu ilişkileri, refleksif bir düşünme biçimi ile birarada sorgulamamızı, değerlendirmemizi sağlar. Kavramın kendisi esnek düşünme yolları sunduğundan, tez çalışmasının yöntemi de, birbiriyle çatışan/çelişen ve karşıtlıklar içeren bilgi üretim sürecini anlama ve yorumlamaya yönelik bir yapıda olması gerekir. Söylem analizi de bu süreci oluşturabilen, görünen ve görünmeyen bilginin birada düşünülmesini sağlayan bir yöntemdir. Sözen (1999)'e göre, söylem analizi, dili bir eylem, iletişim formu, sosyal pratik olarak görme ve yorumlama özelliği taşır; refleksiviteye bağlı olarak eleştiriye ve özeleştiriye açık bir analizdir.

Dilin kendisi bir eylem ve iletişim biçimi olarak düşünüldüğünde, söylemlerin nasıl üretildiği de önemlidir. Ara-uzamda bilgi üretmenin, iletişim-etkileşim ortamlarını çoğaltmayı gerektirdiği düşüncesinden hareketle, mimarlık ortamı ve mimarlık eğitimi içerisinde yer alan kişilerin bir araya geldiği etkileşim alanlarında veri elde edilmesi düşünülmüştür. Söylem analizi de anlam çeşitliliğine olanak sağlayan bir yöntemdir. Bu çeşitliliği oluşturan söylemler, salt kişiler tarafından değil, kişilerarası diyalog ortamında üretilmektedir. Böylece, iki ve daha fazla kişi arasında geçen görüşmeler, yazılı metinler üzerinden artikülasyon ile öngörülmecek bilginin ve ilişkinin yakalanmasına olanak sağlarlar.

Söylem analizinde bu ilişkilerin ortaya çıkmasına olanak sağlayan görüşme teknikleri olarak genellikle birebir görüşmeler ve odak grup tartışmaları kullanılmaktadır. Tez çalışması kapsamında, mimarlık ortamını oluşturan; öğrenciler, eğitmenler, mimarlık pratiği yapanlar, meslek odasında görev alan kişiler ile odak grup çalışmaları

gerçekleştirilmiştir. Odak grup çalışmalarının kavramsal çerçevesini oluşturmak amacıyla bir pilot çalışma olarak, hem uygulama hem de eğitim alanında etkin bir aktör olan mimar Nevzat Sayın ile ucu açık/yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Bu çalışmalar ile elde edilen kavramsal veriler yorumlanarak, kuramsal çerçeve bağlamında ilişkisel bir bilgi üretim süreci önermektedir.

3.1 Söylem Analizi-Odak Grup Çalışmaları

Söylem araştırmaları; sadece söylenenler bazında cümleyi temel alan dar kapsamlı dil analizleri değildir. Dilin sosyal çevreyi, benzer şekilde sosyal çevrenin de dili nasıl yapılandığı üzerinde duran ve tüm bunlara dayalı olarak oluşturulan anlam inşasının nasıl gerçekleştiğine dair üst düzey bir yorumlama yöntemidir. Yorum ve değerlendirmeyi mümkün kılan söylem analizi, sosyal bilimler alanına geniş kapsamlı bir bakış açısı sunan nitel bir araştırma yöntemi olarak değerlendirilebilir. Söylem analizi pozitivist düşüncenin egemen olduğu bilim anlayışına ve dünya görüşüne alternatif bir bakış açısı olarak görülebilir. Pozitivist yaklaşım, küresel dünyanın karmaşık ilişkilerini açıklamada yeterli olmadığı iddia edildiği için, içinde yaşanan toplumsal, yapısal çevreyi anlama ve açıklamaya yönelik sayısal verilere dayalı bilgilerden ziyade, derinlemesine yorumlamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Söylem analizi bu noktada sosyal bilimler araştırmalarında özellikle eğitim, psikoloji, kent ve mimarlık araştırmalarında çok önemli bir yer tutmaktadır.

Ülkemizde özellikle siyasal bilimler ve medya araştırmalarında kullanılan söylem analizinin mimarlık eğitimi (öğrenen, öğretene, öğrenme ortamı, yönetim arasındaki karşılıklı ilişkiler ve bu ilişkilerin anlamı, birbirlerini yapılandırma biçimleri vb...) araştırmalarında ele alınması yeni bir eğitim paradigmasının açılımı için daha derin ve farklı bir bakış açısı getireceği düşünülebilir. Mimarın eğitimi yeni eğitim paradigması bağlamında sorgulandığında söylem analizi açık uçlu kavramsal verilerin elde edilmesi ve yorumlanması açısından önemlidir.

Coulthard (1985), söylem analizine ilişkin genel bir değerlendirme yapar ve bu alana katkı yapan farklı disiplinleri örnekler. Söz konusu dört araştırma türünden birincisi konuşma eylemi kuramından etkilenmiştir; ve karşılıklı konuşmanın nasıl

örgütlendiğinin açıklanmasına yöneliktir. Daha psikolojik olan ikinci tür; söylem yapısının hatırlama ve anlama üzerindeki etkisi gibi söylem süreçlerine odaklanır. Üçüncüsü özellikle bilim adamlarının kendi çalışma ve eylemlerini takdim etmek ve geçerli kılmak için konuşma ve metinlerini nasıl inşa ettiklerinin araştırıldığı bilgi sosyolojisi perspektifinden hareketle geliştirilmiştir. Dördüncü tür ise Avrupa kökenli sosyal felsefe ve kültürel çözümleme alanlarından kaynaklanmıştır ve kurumların, uygulamaların, hatta başlı başına bireyin, nasıl söylem bütünlerinin işleyişlerinin ürünleri olarak anlaşılabilceğini göstermeye çalışmaktadır (Punch, 2005).

Bu tez çalışmasında özellikle bireyin söylem bütünlerinin işleyişlerinin ürünü olabileceği durumu, mimarın eğitimi terimi üzerinden mimarlık ortamına dair bir bilgi üretimi ile bireyi önceleyen yapısı söylem analizi yöntemi ile araştırılmıştır. Coulthard'ın sözünü ettiği üçüncü tür araştırma, kavramsal çerçeve bağlamında odak grup konuşmaları, metinler analiz edilmiştir.

Söylem analizi hakkında farklı yaklaşımlar, konuya farklı açılımlar getirir; bu nedenle söylem analizi, bir sosyolinguistik çalışma, metin analizi, sosyal analiz ve bütün bu analiz türlerini içine alan refleksif ya da eleştirel analizdir (Sözen, 1999). Edibe Sözen söylemi farklılıklar şebekesi olarak tanımlar; ancak bu dilin biçimsel farklılığı değildir. Anlamsal farklılıkları keşfetmeye, bir söylem içinde değişime uğrayan mübadele edilen bilginin kurgulanmış dilsel yapılarını araştırmaya yöneliktir. Mimarlık ortamı ve mimarın eğitimi arasındaki ara-uzam ilişki anlamsal farklılıkları keşfetmeyi sağlayan söylem analizleri ile odak grup görüşme tablolarında değişime açık bir yöntem olarak belirlemektedir.

Değişime açık bir yöntem olmasını söylemin doğasında var olan ideolojik göndermelerle ilişkilendiren Foucault, kelimelerin anlamlarının toplumsal ve kurumsal ortamlara göre değişebileceğini vurgular. Ve bunu evrensel söylem yerine birbiriyle çatışan söylemlerin iktidar olma mücadelesi ile açıklar. Söylemlerin üretilmesi ve iktidar kullanımı arasındaki bağ nedeniyle söylem analizi için iktidar kavramı büyük önem taşır (Punch, 2005). Foucault'nun söylem üzerindeki görüşlerini temel alan söylem analizi eleştirel kuram zemininde gelişir. Dolayısıyla, söylem analizi yönteminin paradoks içeren dilsel yapıları çözümleme için ihtiyaç

duyduğu belirsizlik, muğlaklık, tezin keskinlikler ve şartlanmışlıktan uzak, alan çalışması içerisindeki aktif bilgi üretimini önemseyen yapısı ile örtüşebilmektedir.

Söylem analizinin nesnesi yazılı, sözlü ve sözsüz içerikte olan metinlerdir (Sözen, 1999). Amaç anlamlandırma ve yorumlamadır. Tez çalışmasında söylem analizinin nesnesi olarak metinlerin, anlamsal farklılıkları keşfetmeye olanak tanıyacak, keskin yanıtları barındırmayacak, varolan bilgiyi, düşünceyi ve duyguyu genişletecek ve sosyal bir bağlam içinde değerlendirmeye olanak sağlayacak bir ortamda üretilmesi düşünülmektedir.

Yarı yapılandırılmış görüşme...Nevzat Sayın

Odak grup çalışmaları...
...mimarlık öğrencileri.....1
...öğretim üyeleri.....3
...mimarlar.....1

Şekil 3.1 : Söylem analizi için yapılan görüşmeler.

Bu sosyal bağlama tezin kavramsal çerçevesinin oluşmasına katkı sağlayan mimar Nevzat Sayın ile yapılan görüşme olmuştur. Hem mimarlık pratiğindeki deneyimleri hem de akademi ile olan ilişkisi nedeniyle kendisi ile bir görüşme yapılması düşünülmüştür. İstanbul'daki NSMH (Nevzat Sayın Mimarlık Hizmetleri) ofisinde yapılan görüşmede, tezin problematiği çerçevesinde sorular yöneltmiştir. Bu görüşmede elde edilen çıkarımlar çağrışımsal ifadelerin analizi yapılarak elde edilen tanımlar ve kavramlardır. İfadelerin kendi dinamizmi, tez çalışmasının sorunsalları ile ilişkilendirildiğinde, mimarlık ortamı bileşenleri olarak ele alınan, eğitim, pratik ve toplum ile birey arasındaki ilişkilerin farklı sosyal bağlamlarda da anlamsal veri elde edilmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Çizelge 3.1 : Nevzat Sayın ile yapılan görüşmenin yapılandırılması.

Kodlamalar

Çıkarımlar

-**merak aslında çok ilginç birşey.** bence olmazsa olmaz.
Belki tüm temel **eğitimlerin motivasyonu** bu ama mimarlığın hepten bu.
-merak bence mimarlık **eğitiminin omurgası.**
-bir tanesi **formel** şeylerde bir değişiklik var. Bir tanesi **içsel** şeylerde değişiklik var.
-bir **gelecek tahayyülü olmayan.** böyle bir şey düşünmeyen,
bir şeyi şiddetle **hayattaki en büyük arzusu** olarak ifade etmeyen ve
dünyanın kıpırdamayacağı konusunda artık yerleşik ve çok acıklı bir hisse sahip biri,
bence kendi projesine de öyle bakıyor.
- Ben aslında bunun uzun bir süre **bir problem olduğunu bir zayıflık olduğunu** düşünüyordum.
Şimdi bunun bir **durum olduğunu kabul ettim.**
- Benim standardizasyondan anladığım her okulun kendi içinde **kendi kurgusunu standardize etmesi.**
Bütün okulların aynı olması değil. Öteki irkiltici bir şey
- En çok sevdiğim şey bu olduğu için su içer gibi yapıp ediyordum
- Dolayısıyla hem **bir şey değişti yani normatif olarak mimarlık eğitiminde.**
Hem de hiçbirşey değişmedi aynı tuhafılık devam ediyor. Çünkü iyi öğrenci hala iyi öğrenci.
-Konuyu öğreterek değil **yöntemi öğretebilirsiniz**
-Fakat herkes sizden sihirli bir şey söylemenizi bekliyor tıpkı kendisinden beklediği gibi.
-**Yapılan mimarlıkla öğrenilen mimarlık arasında çok organik bir ilişki olmamalı.**
Değme noktası olmalı ama hayatın bütün gerçekliğini okula taşırsanız o zaman da
adamın zihnini küçücük bir yere hapsetmiş olursunuz
- Ne kadar haklı olduğunuz önemli değil ama **ne kadar inandırıcı olduğunuz çok önemli.**
önce işvereni sonra yapacak olan adamları sonra kullanıcıları inandırmanız gerekiyor.
- Bazen de işverenin sizin aklınıza hiç gelmeyen bir şeyi oluyor, bir akı var ve düşünüyorsunuz.

merak
motivasyon
omurga
gelecek tahayyülü
arzu
standardizasyon
değişim
yöntem
yapılan mimarlık
öğrenilen mimarlık
organik ilişki
ilişki
değme noktası
hayatın gerçekliği
inandırıcılık
ikna etme
ortak akıl
düşünme

Çizelge 3.1 (devam): Nevzat Sayın ile yapılan görüşmenin yapılandırılması.

Kodlamalar

Çıkarımlar

haklı söyleyecek bir şey yok tamam biz bunu tekrar gözden geçirelim diyoruz.
dolayısıyla aslında jürilerde onlara yapmalarını önerdiğimiz şeyi biz yapıyoruz.

- Hiç iş olsun diye bir şey yapmamışım. Çok ilginç değil mi özgürlük

- **bence bütün hayatın sihirli yeri orası. Açık olmanız gerekiyor.**

- sonuna kadar özgür olmakla sonuna kadar sınırlı olmak arasında **bir ara yerden söz edilebilir.**

-Özgürlük dediğimiz şeyin bolluk olmayan saçma sapan bir çeşitlilik olduğunu düşünüyorum

- bence okul bu konuda yani ilkeli olmak konusunda çok önemli bir yer.

Zaten çırpınıp durmamızın nedeni de o ilkeyi ortaya çıkarmak.

Ona dünyanın en iyi yapısını yaptırmak değil. **Önemli olan o ilkeler.**

-. **Duruşunun ne kadar önemli olduğunu** ve o olmadan hiçbir şey olamayacağını.

Bence okulun bu konuda verdiği şeyi hiçbir yer veremez

- **Aşağıdan yukarıya doğru toplanmış bilgilerin, yukardan aşağıya doğru da bir program olarak akıtılması gerekiyor.** özgürlüğe burada işte çok ihtiyacımız var okulların kendi yapıtaşlarını

oluşturmalarına izin vermek gerekiyor.hangi dersleri izleyecek, nasıl bir program verecek,

nereye doğru odaklanacak. **Bunu bir kurula anlatmak koşuluyla keyfi değil.**

Bir kurulun önüne çıkıp bak ben şunu şöyle yapmak istiyorum diye.

-**okullarda hiç böyle bir organik yapı yok**

- **toplum için mimarlığın hiçbir anlamı yoktu zaten.**

-**gerek yok toplum bizim yaptığımızı anlamasın mimarlığı anlasın yeter,**
mimarları anlaması gerekmiyor.

açıklık
ara yer (ara-uzam)
ilkeler
duruş
program
formel
içsel
anlam
organik yapı
toplum
anlama

Nevzat Sayın ile yapılan bu görüşme bir pilot çalışma olarak düşünülebilir. Görüşmenin yapılandırılması ile elde edilen argümanlar ile tez çalışmasının kavramsal çerçevesi birlikte düşünölmeye başlandığında varolan bilgiyi ve duyguyu genişletecek ve sosyal bir bağlam içinde değerdendirmeye olanak sağlayacak ortamın odak grup görüşmeleri ile olabileceğine karar verilmiştir. Çünkü mimarlık ortamını oluşturan eğitim ve uygulama alanında farklı bireylerin odak grup görüşmeleri ile bir araya getirilmesi, çalışmanın sorunsallaştırdığı mimarın eğitime ilişkin bilgi üretimine olanak sağlayacak bir dinamizmi ve çeşitliliği sağlayabilmektedir.

Sonuç olarak, bu tez çalışması bağlamında, söylem analizi, kavramsal veri elde etme yöntemi olarak, odak grup çalışmalarının yorumlanması ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarda, mimarlık ortamını oluşturan kişiler arasında beyin fırtınası gibi yaratıcı bir ortam oluşturulmuş, çalışmanın, ara-uzam kavramı ile mimarın eğitimi ilişkisi yorumlanarak bilgi üretilmesine olanak sağlanmıştır. Ara-uzam kavramını göz önünde bulundurarak odak grup çalışmaları kavramsal veri elde etmeyi öngörmektedir. Grubu oluşturan bireyler arasında geçen diyaloglarda eklenerek çoğalan /artiköle olan dil yetisinin kullanım değeri ile, öngörölmeyen ilişkiler yakalanmaya çalışılmıştır.

Odak grup çalışmaları, katılımcıları araştırmanın kapsamı ve içeriğine göre araştırmacının belirlediği ve bu doğrultuda kavramsal veri elde ortamı sağladığı bir yöntemdir. İftar (2004)'a göre, odak grup çalışmaları, küçük katılımcı gruplarıyla yürütölen ve katılımcıların tümünü ilgilendiren bir konuda görüşlerini, duygularını, beklentilerini vb. belirlemeyi amaçlayan görüşmelerdir. Massey (2011), odak grup çalışmasını uygulamalı araştırma ve değerdendirme için kullanılan bir yöntem olarak açıklar. Krueger'e göre, odak gruplar, tanımlanmış bir ilgi alanında varsayımlar elde etmek için dikkatlice planlanmış tartışmalar olarak tanımlanabilir. Vaughn, S., Schumm, J. S., & Sinagub, J. (1996), odak grup çalışmasını, katılımcı gözlemleri ve görüşmelerin elemanlarını bağlayan ve grup dinamiklerinin vurgusunu gözlemleyerek katılımcıların bilişsel ve duygusal tepkilerinin çeşitli olasılıklarına olanak sağlayan bir çalışma yöntemi olarak açıklar.

Dolayısıyla bu çalışmada da yapılan odak gruplar görüşmelerinde, katılımcı ve araştırmacı aktif bir rol oynamıştır. Her odak grup çalışması sürecinde, söylemlerin

çeşitliliğini sağlayan, bireyler arası diyalogların özgünlüğüdür. Bu özgünlük de, 5 odak grup görüşmesinde da araştırmacının tartışmayı yönlendiren klavuz sorular ile birlikte yeni gelişen soruların ortaya çıkması ve bireylerin diyalog ortamında birbirleriyle etkileşimleri sürecinde çoğalan ve çeşitlenen söylemlerdir.

Tez çalışması içinde belirlenen problematikler çerçevesinde yapılan ‘odak grup’ çalışmalarında, temalar doğrultusunda belirlenen tartışmayı yönlendiren sorular, katılımcı gruplara yöneltilmiştir. Her grup için sorulan ortak soruların yanında, grubun dinamiği ve katılımcıların yanıtları doğrultusunda her grup içinde yeni sorular ortaya çıkmıştır. Soruların çeşitlenebilmesini sağlayan olgu beyinfırtınası olarak da nitelendirilebilecek düşünce ve kavram üretimi ile gerçekleşmiş; verilen cevaplar da her katılımcının bir diğerinin görüşü ile beslenerek yeniden düşünme ve fikir üretmesini sağlayan aktif bir katılımcılığı barındırmıştır. Kişilerin ve bir araya geliş biçimlerinin önemli olduğu bu görüşmeler, böylece özgün kavramsal veri elde etme ortamını sağlayabilmiştir.

Tez çalışması kapsamında mimarlık ortamında yer alan etkin faktörler arası ilişkileri gözlemleyebilmek için, mimarlık ortamı içerisinde yer alan bireyler odak grup çalışması için bir araya getirilmiştir. Mimarlık öğrencileri, eğitmenler, mimarlık pratiği yapanlar arasında gruplar oluşturulmuş ve bu gruplara ana temalar ve tezin problematiği çerçevesinde klavuz sorular yöneltilmiştir. Greenbaum (2000)’un da belirttiği gibi, veri elde etmek için, çoğu odak grup çalışmasında bir soru rotası veya tartışma klavuzu kullanılır. Bu klavuzlar, katılımcılar arasında diyalogu geliştirici sorular ve tartışma konularını içerir, aynı zamanda tartışmanın en verimli ve yararlı alanları ile ilgili yorumlar geliştirmelerine yardımcı olur. Odak grup çalışmasında mimarlık ortamının dinamikleri arasındaki ilişkilere dair katılımcıların yorum geliştirmesi için tartışma konuları belirlenmiştir. Bu konular, soru rotası niteliğindedir, tartışmayı yönlendiren temalar olarak, eğitim meslek pratiği ilişkisi, mimarlık toplum ilişkisi, eğitimde standartlar, mimarlık iktidar/yönetim ilişkisi temaları altında gruplandırılabilir. Örneğin;

‘Mimarlık eğitim ortamını hangi dinamiklerle tanımlarsınız?’

bir soru rotası olarak her odak grup görüşmesinde tekrarlanmış ancak grup dinamiğine göre çoğalarak çeşitlenmiştir. Bu nedenle, sorular, eğitim pratik ve toplum ilişkilerine dair tartışmayı yönlendirecek klavuz sorular niteliğindedir.

‘Mimarlık ortamında yerel ve küresel ölçekte yaşanan değişimi nasıl tanımlarsınız? Bu bağlamda ara-uzam gerçeklik sizce ne ifade ediyor?’

bir başka soru rotasını oluşturmaktadır. Soru, tartışmada ara-uzam gerçeklikler üzerine düşündürücü ve tetikleyici bir klavuz oluşturmaktadır. Aynı zamanda odak grup görüşmeleri, soru-cevap niteliğinde olmayan dinamik bir çalışma yöntemi kurmayı sağladığından, katılımcıların yorumları ile birlikte klavuz sorulara yeni sorular da eklenerek çeşitlilik sağlanabilmektedir.

Odak grup görüşmelerinin gerçekleşme biçimi, yeri, ortamı önemli olduğu kadar, bu görüşmelerdeki verilerin nasıl kayıt altına alınacağı ve deşifre edileceği de önemlidir. Bazı durumlarda veri toplama aracı olarak her ne kadar not tutma kullanılır olsa da genelde görüşme esnasında olan biteni tam anlamı (tonlama, vurgu, duraksama, tereddüt vb durumlar) ile ortaya çıkaracak olan ses kayıtlarının yapılması daha uygun bir yöntemdir (Sözen, 1999). Bu çalışmada da, her grup belli bir konuya açıklık getirmek amacıyla bir araya gelen bireylerle temsil edilmiştir. Gruplar 5 ile 7 arası değişen sayıda homojen katılımcıdan ve bir moderatörden oluşmuştur. Grup çalışmaları ortalama 2 saat sürmüş, tartışma konusu çerçevesinde hazırlanmış sorularla bu süre bölümlere ayrılmıştır. Grubun yapısı ve moderatörün yararlı harekete geçirici önermelerdeki yeteneği, grup üyeleri arasında daha uygun tartışmaların oluşmasını desteklemiştir. Her grup görüşmesi ses kaydı ile belgelenmiştir. Verilerin nasıl değerlendirildiği ve analiz edildiği bir sonraki bölümde açıklanacaktır.

Yapılan grup görüşmelerinde sağlanan paylaşım ortamı, o ana, o zamana ve o kişilere ait olduğundan, veriler özgündür ve bu ortam elde edilmeye çalışılan çıkarımların farklı yorumlara açık bağlama göre değişen bir çeşitlilikte ortaya çıkmasını sağlamıştır. Odak grup görüşmelerinin, çağrışımlarla ilerleyen, beyin fırtınası yaratan ve önyargıları dışarıda bırakan grup dinamiği ile yaratıcı düşünmeyi çağırان özelliği, söylem analizine ışık tutan anlam verileri üretmiştir.

Çalışma yönteminin diğer çalışma yöntemlerinden ayıran en önemli özelliği olan özgünlük, Massey (2011) in de belirttiği gibi sonuç verilerin içerikteki zenginlikle, geleneksel araştırma metodlarına karşı güçlü bir alternatif öneri geliştirmeyi sağlar.

Morgan (1997) da odak grupların hem bireyden hem de geniş bir grubun parçası olan bireyden veri elde etme konusunda özgün olduğunu vurgulamaktadır.

Söylem analizinde toplanan verilerin analizi okuma/sınıflandırma, yorumlama ve yapılandırma aşamalarını kapsamaktadır. Söylem yorumlarına ilişkin olarak veri analizinin yürütülmesinde, farklı görüşler bulunmaktadır. Bunlardan biri metin içerisinde kullanılan dilin özelliklerine bakmak diğeri ise metindeki baskın temaya bakmaktır. Genel olarak veri analizi sözcüklerin, cümlelerin ve bunlar arasındaki ilişkilerin yorumlanması, yapılandırılması ve makro yapılandırılmasını içermektedir. Analiz sürecine ilişkin çalışmanın kapsamı, odak grup görüşme diyagramlarının oluşum mantığı bir sonraki bölümde detaylı olarak yorumlanmakta ve açıklanmaktadır.

3.2 Söylem Analizi Süreci

Tez çalışması kapsamında yapılan odak grup görüşmeleri sırasında elde edilen kavramsal verilerin analizi için uygulanacak söylem analizinin yorumlayıcı ve açıklayıcı yapısı, verilerin toplanması ve değerlendirilmesi süreçlerinde de farklı bir yapılanmayı gerektirir. Bu görüşmelerde, kişilerin söylemleri, varsayılan ya da yaşanan gerçekliklerin ötesinde, deneyimin varlığını belirgin hale getirir. Deneyimin ifadesi ile elde edilen sözsel verilerin analizi ise bu çeşitliliği barındıracak ve bilgi üretimine olanak tanıyacak biçimde gerçekleşmelidir. Bu tez çalışmasında ele alınan ara-uzam kavramı ile mimarın eğitimi ilişkisi de yaşanan gerçekliklerin ötesinde, odak grup görüşmeleri ile deneyimin varlığını açığa çıkaran analizler ile üretilecek bilgi ile değerlendirilmektedir.

Söylem analizinde farklı görüşte olmak, uyuşmazlık, görüşmeden elde edilecek verilerin çeşitliliğini arttırmada kolaylaştırıcı bir unsurdur. Bu nedenle araştırmacının odak grup görüşmelerindeki katılımı, tartışmayı tetikleyen ve tez çalışmasının sorunsalları ile ilişkilendiren sorular sorması, kavramsal veri çeşitliliğine katkı sağlamada önemli rol oynamaktadır. Odak grup görüşmelerinde, araştırmacının da aktif olarak içinde yer aldığı, mimarlık ortamındaki ilişkileri açığa çıkarıcı sorularla görüşmeler gerçekleşmiştir.

Anlamsal veri toplama süreçlerine araştırmacıların aktif katılımı olduğu durumlarda, görüşmede kullanılan sorular söylem analizi için elde edilecek olan metnin bir parçası olmuştur. Soruların çeşitliliği ve sayısı grup dinamiklerine göre çeşitlilik göstermekle birlikte, görüşmelerde sorular, tezin kavramsal çerçevesi ile ilişkilendirilebilecek eğitim meslek pratiği ilişkisi, mimarlık toplum ilişkisi, eğitimde standartlar, mimarlık iktidar/yönetim ilişkisi temaları altında gruplanabilmektedir. Sorulardan bazıları;

- Mimarlık eğitim ortamını hangi dinamiklerle tanımlarsınız?
 - Mimarlık eğitiminde yaşanan değişimin dinamikleri neler?
 - Mimarlık eğitiminde değişmezler ve değişenler var mı?
 - Mimarlık ortamını düşündüğümüzde bu ortamda değişim var mı, varsa bu değişimi tetikleyen dinamikler neler?
 - Mimarlık ortamında yerel ve küresel ölçekte yaşanan değişimi nasıl tanımlarsınız?
- Bu bağlamda ara-uzam gerçeklik sizce ne ifade ediyor?
- Mimari kalite ölçülebilir mi? Evet ise nasıl? Hayır ise neden?
 - Türkiye’de toplum mimarlık ilişkisi üzerine neler söylenebilir?

olarak örneklenebilir. Sorular grupların kendi dinamiklerine göre çeşitlendirilmiş ve görüşmeler sırasında verilen cevaplarla birlikte görüşmenin bütünü (sorulan bütün sorular ve görüşülen kişi/lerin bu sorulara verdikleri bütün cevaplar) ses kaydının deşifre edilmesi ile yazılı hale getirilmiştir.

Bu durumda, söylem analizinde, sözlü iletişimden elde edilen verilerin yazıya aktarılmasını ve kuramsal çerçeve ile bağlantılandırılmasını sağlayan ilişkisel yapılandırma oldukça önemli bir süreç olmuştur. Sözen (1999)’e göre, söylem yaşanan deneyimi tüm boyutlarıyla yansıtır; aynı zamanda da olası durumlara ışık tutacak şekilde deneyimi yeniden yapılandırır. Dolayısıyla analiz, bir versiyonun varsayılan gerçeklikle rekabete girebilecek şekilde nasıl tasarlandığını sorgulamaya odaklanır.

Bu açıdan bakıldığında ilişkisel yapılandırma süreci önemlidir ve bilgi üretimi bağlamında tezin kuramsal çerçevesi ile ilişkisel yapılandırma sağlayacak bir analizi gerekli kılar. Söylem analizinde çoğunlukla kullanılan, verilerin sınıflandırması, yorumlanması ve yapılandırması aşamaları bu çalışmada kullanılmıştır. Genel olarak

veri analizi sözcüklerin, cümlelerin ve bunlar arasındaki ilişkilerin yorumlanması, yapılandırılması ve makro yapılandırılmasını içermektedir. Bunun için tartışmayı yönlendiren temalar altında gruplanan sorulara verilen yanıtlar için bir takım işlevsel bağlamlar oluşturulmaya çalışılmıştır. İlk olarak sınıflandırılma aşamasında, kodlamalar adı verilen bir düzenleme ile, söylemlerin çağrışımlara neden olacak bölümlerinden kısa ifadeler alınmıştır. Bu ifadeler, soruların gruplandığı temalar ile ilişkilendirilecek biçimde bir araya getirilmiştir. Aşağıdaki şemada, I. odak grup görüşmesinde, tartışmayı yönlendiren temalardan eğitim meslek pratiği ilişkisini tartışmaya araç olabilecek ‘Mimarlık eğitim ortamını hangi dinamiklerle tanımlarsınız?’ sorusuna verilen yanıtlardan bir bölüm alınmıştır. Şemada koyu renkli ve büyük puntolu ifadeler, kodlamalar olarak belirtilen aşamada, tartışmacıların söylemlerinden çağrışımlara neden olacak bölümlerin belirlenmesini anlatmaktadır. Bu kısa ifadeler, söylem analizi aşamalarını anlatan tablolarda kodlamalar başlığı altında yer almıştır

.....sanat ve tekniğin harmonisi.bu nedenle eğitimi zor ve **belli kriterleri olmalı**. diğer bölüm ve mesleklerden **farklı bir eğitim sistemi uygulanması** gerekiyor. Liseden sonra üniversiteye alıştırma mimarlık eğitiminde daha zor oluyor. **çok geniş yelpazede bilgi birikimine sahip olmak** gerekiyor. **farklı bir dünyaya adım atılıyor**. teknik, felsefe, sanat gibi çok boyutu var. mimarlık eğitimiyle birlikte etraftaki birçok insandan farklılaşmaya başlıyorsunuz çünkü **donanımınız sürekli geliyor** ve bunu yapmamız gerekiyor. bu yalnız bireysel değil grupça gelişen bir süreç. **yalnız okuldaki eğitim değil, kişinin kendini geliştirmesi** ile de ilgili. eğitim ortamının dışında çok daha fazla kendimizi geliştirmemiz gerekiyor. sadece 4 yıllık eğitim hiçbir şey için yeterli değil. üniversitede eğitim bölümleri arası farklılık gösteriyor. diğer bölümlerde yollar belli ama mimarlık eğitiminde ipuçları veriliyor devamı bize kalıyor. **mimarlıkta kesin doğru olmadığından dolayı, insanın kendi gelişimi önemli. mutlak doğruları yok**. mühendislikten farklı. **mimar çok şey bilmek zorundadır**, mühendisin tek şey bilmesi gerekir. belki başarısı az şey bilmesindendir. mimarın başarısız olmasının sebebi çok şey bilmesi gerektiğindendir. mimarlık öğrencisinin kendini okul dışında da geliştirmesi gerekiyor.....

Şekil 3.2 : Odak grup görüşmelerinin kodlama örneği.

Bu şemada belirtilen koyu renkli ve daha büyük puntolu kelimeler ise, kodlama yapılan kısa ifadelerin yorumlanarak tematik bağlamı olanlarının belirlenmesini anlatmaktadır. Tematik bağlamda bir araya getirilen söylemlerin yorumlanması

olarak tanımlanan bu aşama, Sözen (1999)'in de belirttiği sözcüklerin bellekte ilk bakışta var olan anlamının yeniden yapılandırılması ve yorumlanması olarak tanımlanabilir. Bu noktada, stratejik bir yaklaşımla yorumlanma sonucu ortaya çıkan önerinin önceki cümle veya cümlelerle olan ilişkileri, uyumu araştırılır. Böylece bir iletide yorumlama sonucu ortaya çıkan öneriler iletinin en başındaki bir cümle ya da bir sözcük ile ilişkilendirilerek söylemdeki anlam yeniden oluşturulur. Çalışmada, tematik çıkarımlar olarak adlandırılan, kodlamada yer alan cümleler ya da söylemlerle ilişkilendirilen anahtar kavramlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu anahtar kavramlar, söylemlerin yorumlanması sonucu ortaya çıkan önerilen yeniden anlamlandırmaya denk düşer. Örneğin, yukardaki şemada, söylemler kodlanarak ulaşılan kısa ifadeler ve bu ifadeler içinden belirlenen anahtar kavramlar; kriterler, farklılık, tematik çıkarımlar olarak belirlenmiştir.

Yapılandırma aşamasında ise, tematik çıkarımlarla ulaşılan kavramların, tez çalışmasında mimarın eğitimi terimi ile ilişkilenebilecek potansiyel olasılık alanları üzerine düşünce geliştirmesine veri sağlayacak kavram ve temalarla ilişkilendirilmesi düşünülmektedir. Bu nedenle, çalışmanın bu aşaması, ara-uzam kavramı ile mimarın eğitimi ilişkisi kurulmaya çalışılırken, yeni bir bilgi üretiminin varlığına duyulan ihtiyaca yönelik veri elde edilmesine olanak tanır.

Sözen (1999)'in belirttiği makro yapılandırma süreci ise verilen mesajın makro düzeyde algılanmasının anlamlandırılmasını kapsar; böylece katılımcıların deneyimlerinde önemli olan etkenlerin ortaya çıkarılmış olduğu bir süreçtir. Dolayısıyla, söylem analizinin yapılandırma aşaması sonucunda ulaşılan ara-uzam gerçeklikler⁴ ile ilişkilenen makro yapılandırma süreci bulguların sunumundan öteye geçen bir yorum yapılmasını gerektirmektedir. Yeniden yapılandırma olarak da ele alınabilecek olan bu aşama, tezin kuramsal çevresi ile ilişkilerin ortaya çıkarıldığı ve yorumlandığı değerlendirme bölümünde ele alınmaktadır.

Odak grup görüşmelerinin söylem analizi aşamaları eklerde, Çizelge A.1, Çizelge A.2, Çizelge A.3, Çizelge A.4, Çizelge A.5 olarak verilmektedir. Bu çizelgelerde,

⁴ Maurice Merleau-Ponty'nin 'in-between reality' olarak kullandığı terim 'ara-uzam gerçeklik' olarak bu çalışmada yer alır. Ponty bu terimde, nesnenin içinde bulunduğu ortamla ilişkiye geçtiğinde kendi görünürlüğünü kaybetmeye başladığından bahseder.

söylemlerin, tartışmayı yönlendiren temalar, kodlamalar, tematik çıkarımlar ve ara-uzam gerçeklikler olarak analizin yapıldığı aşamalar ve aralarındaki ilişkiler gösterilmektedir.

3.3 Söylem Analizi-Kavramsal Çerçeve İlişkisi

Mimarlık öğrencileri, eğitmenler, mimarlık pratiği yapanlar arasında oluşturulan odak grup görüşmelerinden elde edilen verilerin, söylem analizi yöntemi ile sınıflandırması, yorumlanması ve yapılandırmasının yapıldığı ve ilişkilendirildiği bölümden sonra, değerlendirme bölümü yeniden yapılandırmaya odaklanmaktadır. Tezin kuramsal çerçevesiyle ilişkilerin yapılandırıldığı bu bölüm, ara-uzam koşullarını aramak, mimarın eğitimi ile ilişkilendirilebilecek temalara ulaşmak üzere bir değerlendirmeyi içerir.

‘değişim, farklılık, formel, informel, standartlaşma, küreselleşme, özgünlük, esneklik, sistem, etik, nitelik, kalite, farkındalık, normlar, kriterler, arayış, aynılaşıma, bellek, dayatma, kimlik, özgürlük, tektipleştirme, güç, tutarlılık, ilişki, kıvam, bireysel değişim, toplumsal değişim, kapalılık, bilinç, zorunluluk, tarafsızlık, evrensellik, içerik, donanım, ikililik, aradalık, potansiyel, serbestlik, deneysellik, katılık, ego, kendiliğindenlik, sıradanlık, yerellik, metalaşıma, hantallık, beklenti, kısıtlılık, keşfetme, deneyim, uzmanlaşma, sorgulama, uyarılama, yorumlama, süreç, süreklilik, kopukluk, iletişim, etkileşim, sınırlılık, rekabet, çokseslilik, yaratıcılık, çelişki, çeşitlilik, kodlar, idealler, alternatif, yetkinlik, etkinlik, denetim, görecelik, gündelik, hassasiyet, haberdar olma, biraradalık, tüketim, ulaşılabilirlik, mekanizma, ayrışma, yöntem’

olarak ulaşılan ve çizelgelerde de görülen tematik çıkarımlar, konuşma metinlerinden çıkarılan önemli cümlelerin tezin problematiği ile ilişkili olarak belli bir tema çerçevesinde gruplanıp yorumlanarak anahtar kavramlara dönüştürülmesi ile elde edilmiştir. Bu kavramlar, çağrışım yaratan ifadelerin önplana çıkarıldığı kodlamalar ile görünen bir ilişkiyi kurmaya yarar.

Yorumlama sürecinde, hem kodlamaları oluşturan söylemler içerisinde tematik çıkarımlar yapılacak kelimeler seçilerek, hem de çağrışım yapan kelimeler bir araya

getirilmiş, tematik çıkarımlar elde edilmiştir. Buradaki kavram ve sözcüklerin birbiriyle ilişkisinden çok, söylemlerle ilişkisi göz önünde bulundurulmuştur. Bu aşamadan sonraki yeniden yapılandırma süreci, tematik çıkarımların, mimarın eğitimi terimi ile ilişkilendirilebilecek kavram ve temalara ulaşılmasını sağlaması açısından önemlidir. Örneğin tematik çıkarımların mimarlık ortamı ve mimarın eğitimi ilişkisini önceleyen bütünselliği, görünen görünmeyen tüm boyutları kapsayan bir gestalt kayması içermekte; devimine, değişime yol açmaktadır. Bu nedenle, yeniden yapılandırma sürecinde, tematik çıkarımlar içerisinde yer alan görünen ve görünmeyen bilginin açığa çıkarılması için verilerin yeniden yorumlanması gerekir.

Yeniden yapılandırma sürecinde, karşıtlarıyla bir arada bütünü oluşturan kavramlar diğerleriyle bir ağ ilişkisi kurmakta ve sonuçta aşağıdaki ara-uzam kavramlar ortaya çıkmaktadır. Bu temalar; özgünlük, bilinç, esneklik, tutarlılık, kalite, etik, farkındalık, yerellik, sürdürülebilirlik, deneyim, çokluk, özgürlük, çeşitlilik, iletişim olarak belirlenmiştir. Çünkü ara-uzam kavramı sabit olamayan, zamana ve duruma bağlı stratejiler geliştirmeyi önceleyen bir ilişkisel bir düşünme yöntemi olarak düşünülmektedir. Ara-uzam gerçeklik olarak örneğin özgürlük kavramı özgür olmamama halini de içinde barındırmaktadır. Özgün olan özgün olmayan ile birlikte iki uç kavram olarak birbirlerinin var olma nedeni olmaktadır Her iki kutbu temsil eden karşıtlıklar arasında oluşan hareket alanı yeni kavramlara, oluşlara yol açmakta; bu nedenle bütünselliği oluşturan parçalar arası ilişki parçaların ya da uç noktaların kendilerinin toplamından daha fazla olmaktadır. Özgün- özgün olmayan birer sıfat tamlaması olarak kendi varlık nedenlerini korurken, aralarındaki ilişkiyi temsil eden “özgünlük” bir üst kavram yani isim haline gelmekte, sürekli oluş halindeki bir olguyu ya da olayı anlatmaktadır. Dolayısıyla isim olan bu üst kavramların sürekli oluş halinde olmaları, ara-uzam gerçekliklerin çağrışım yapma potansiyellerini artırmaktadır.

Tezin kuramsal çevresini oluşturan ara-uzam kavramı ile ilişkilenebilecek yeni temalar da yapılandırma sürecinde ortaya çıkmıştır. Temalar ve kavramlar arasındaki ilişki, lineer ve tek yönlü olmayan, geri dönüşlü ve çoklu ilişki biçimidir. İlişkinin kendisi yeniden yapılandırma olarak adlandırılan yorumlama sürecini oluşturur. Yorumlama ve yeniden yapılandırma süreci ile belirlenen yeni ara-uzam gerçeklikler

ise; standartlar-standart olmayanlar, değişkenlik, sistem, iletişim, farklılaşma kavramlarıdır. Bu kavramlar, yeniden yapılandırma sürecinde ortaya çıkan yeni ara-uzam gerçekliklerdir. Ara-uzam gerçeklikler, kavramların zıtlarıyla birlikte varolduğu çift anlamlılıkları barındırır. Örneğin, ‘farklılaşma’, içinde farklı olan ile farklı olmayanı birarada tutan gerilimi ifade eden bir kavramdır. I. odak grup görüşmenin söylem analizinde, ara-uzam gerçeklikler içinde yer alan farklılaşma, tematik çıkarımlardaki, bireysel değişim, toplumsal değişim kavramları ile ilişkilendirilmiştir. Bireysel ve toplumsal değişim, değişen ve değişmeyen nitelikleri farklı ölçeklerde bir arada barındıran bir kapsamda, farklılaşma kavramının çift anlamlı yapısı ile birlikte düşünölebilmektedir.

Bu tez çalışmasında ‘ara- uzam gerçeklik’, mimarın eğitimi olgusunu mezuniyet öncesi ve sonrası formasyon sürekliliği ile anlamamıza, yorumlamamıza yol açmıştır. Hayat boyu sürecek öğrenme stratejisi ve taktik geliştirme yollarının açılımını yapmaktadır. Söylem analizinin verileri yeniden yapılandırılırken, ara-uzam gerçeklikler ile mimarın formasyonuna ilişkin bir bilgi üretimine ulaşılabilir. Mimarın formasyonu, idealler ve formüller ile varolmadığı düşünölen ara-uzamda bir duruşla, mimarlık ortamını oluşturduğu düşünölen, eğitim, pratik, toplum ve iktidar bileşenleri ve aralarındaki ilişkileri kavram ve temalarla yeniden anlamaya çalışır. Tez çalışmasının kavramsal çerçevesini oluşturan ara-uzam gerçeklikler, odak grup görüşmelerinin söylem analizi ile mimarlık ortamını belirleyen dinamikler arasındaki ilişkileri yeniden yorumlamamızı sağlar.

3.4 Değerlendirme

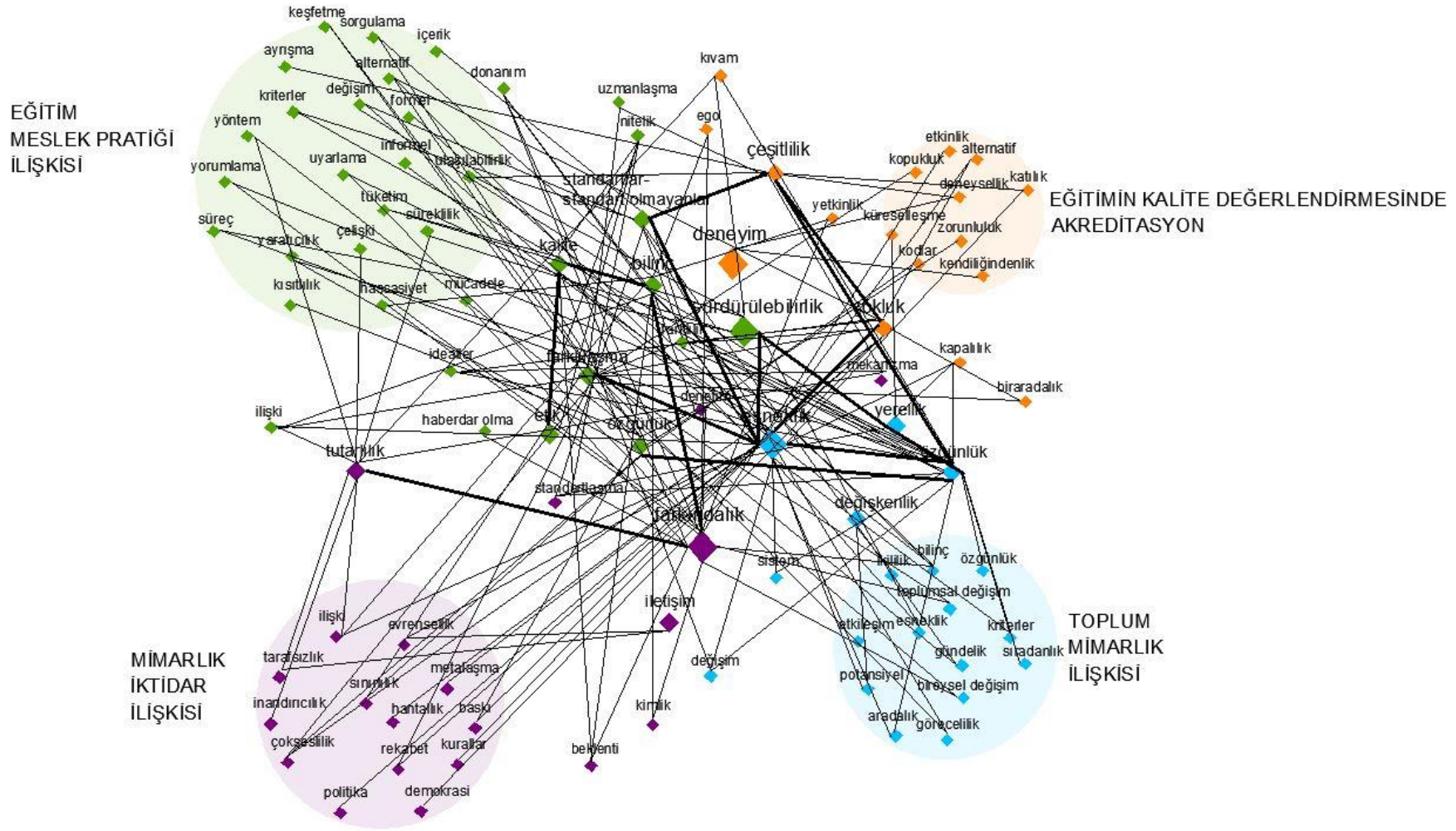
Bu bölümde, ilişkilerin kurulma biçimi ve elde edilen ara-uzam gerçekliklere ait değerlendirmenin yapılması düşünölmektedir. Bu değerlendirmeye göre, bu tezde ortaya konulan problematik ve oluşturduğu çerçevenin kavramsal açılımları ve bunların ilişkilerini bilgi alanına dönöştüren pilot çalışma, bu bağlamda odak grup görüşmeleri ve söylem analizi, baştan sona farklı sapmaları, geri dönöşleri ile araştıma yönteminin lineer olmayan bir bilgi üretim süreci olduğunu göstermektedir. Sadece sonuç bölümünde elde edilen bulgulardan söz etmek bu tezin doğası ile çelişir; bu nedenle bir çerçeve model niteliğinde önerilen ara-uzam gerçeklik, tezin

özgün olan hareket noktası iken aynı zamanda sonuç bölümünde de yeni başlangıçlara yol açabilecek bir potansiyelde olduğu vurgulanmıştır. Söz konusu döngüsel ilişki tezin anlama ve yorumlama ekseninde sürekli evrilen bir yapıda olduğunu gösterir. Diğer bir deyişle tezin sonuçlar bölümünde öngörülen tartışma sonucu sürekli ertelenen, eklenerek çoğalan bir bilgi üretimine işaret eder. Bu nedenle ara-uzam gerçeklik, mimarlık ortamı ve mimarın ilişkisini değişim olgusunu da göz önünde tutarak tartışmaya açabilir ve zamanın ruhuna uygun farklı kavramsal açılımlar yapılabilir.

Tez çalışmanın son adımı olan odak grup görüşmeleri sırasında kullanılan klavuz sorulara verilen yanıtlar, tartışmayı yönlendiren temalar ile ilişkilendirilerek gruplanmaya çalışılmış; ancak verilen yanıtlar, soruların ait olduğu düşünülen temalar dışında diğer temalar ile de ilişki kurabileceğini göstermiştir. Bu da konunun ne kadar kaygan bir zeminde tartışılabilirliğini ve bir o kadar da gerçek problemleri kendi doğası bağlamında çözmeye yönelik olduğunu gösterir.

- tartışmayı yönlendiren sorular her grupta çeşitlenmekte ve sayısı değişmekle birlikte, yanıtlara ilişkin kodlamalar, soruların ilişkili olduğu düşünülen temalar dışında diğer temalarla daha ilişkili bulunarak yerleri değiştirilebilmektedir.
- tematik çıkarımlar ve ara-uzam gerçeklikler, klavuz sorular ve tartışmayı yönlendiren temalara göre gruplanamamaktadır. Dolayısıyla her odak grup görüşmesinde, sayıları, yoğunlukları ve yerleri değişmektedir. Örneğin; I. odak grup görüşmesine eğitim- meslek pratiği dahilindeki kodlamalarla ulaşılan ‘farklılık’ kavramı, II. ve III. görüşmelerde de tekrarlanmıştır. II. odak grup görüşmesinde aynı kavrama, eğitimin kalitesinin değerlendirilmesinde akreditasyon başlığı altındaki kodlamalarda yeniden ulaşılmıştır.

Aşağıdaki kavramsal şema, lineer olmayan bu değerlendirme yöntemi ile ulaşılan ara-uzam gerçekliklere ilişkin bir ağı temsil eder. Bu ağ, mimarlık ortamını bütünsel bir biçimde anlamak adına yapılan odak grup görüşmeleri ile ulaşılan ara-uzam gerçekliklerin ilişkileri üzerine yoğunlaşmıştır. Temaların kullanım sıklığı, tekrarı, bir araya geliş biçimleri, sorular ve kodlamalardan bağımsızlaşan değişken yapısı ara-uzamda duruşun kendisini oluşturur. Çünkü temalar kadar, onlar arası farklılaşabilen, sabitlenemeyen ve çoğaltılabilen ilişki biçimi, tez çalışmasının da kesin çıkarımlara ulaşmayı hedeflemeyen yapısına denk düşer.

Şekil 3.3 : Tematik çıkarımlar ara-uzam gerçeklikler ilişkisi.

Şelil 3.3 de görüldüğü gibi, söylem analizinde tartışmayı yönlendiren tüm etkin faktörler; eğitim ve meslek pratiği ilişkisi, eğitimin kalitesinin değerlendirilmesinde akreditasyon, toplum mimarlık ilişkisi, mimarlık – iktidar ilişkisi tematik çıkarımlar olarak dört bölgede gruplanan kavramlarla belirtilmiştir. Bu dört farklı renkte belirtilen bölgelerin birbiri ile yakınlaştığı alanlarda ise ara-uzam gerçeklikler daha büyük noktalarla yer almaktadır. Ara-uzam gerçeklikler dört farklı temada en fazla tekrar eden sözcükler bağlamında gruplanmış; bilinç, esneklik, kalite, etik, farkındalık, sürdürülebilirlik, deneyim, özgürlük, standartlar-standart olmayanlar, uyum, açık sistem, farklılaşma kavramları gruplanarak diğer temalarla ilişkisi gösterilmeye çalışılmıştır. Şekil 3.3. de yer alan diyagramda tematik çıkarımlar ve ara-uzam gerçekliklerin birbiriyle ilişkisini gösteren çizgiler herhangi bir doğrultu ya da tek yönlü bir neden sonuç ilişkisini değil; çift yönlü ve doğrusal olmayan ilişki biçimini anlatmak için kullanılmıştır. Bu çizgilerin kalınlığı, tematik çıkarımlar içerisinde de yer aldığı düşünülen ara-uzam gerçekliklerin yeniden kendisi ya da bir başka ara-uzam gerçeklik ile ilişkisini belirtmek için değişmektedir.

Ara-uzam gerçekliklerin en sık tekrar edenleri, farkındalık, sürdürülebilirlik, deneyim ve esneklik kavramlarıdır. Bu kavramlar, şemada daha büyük noktalarla gösterilmiştir. Farkındalık kavramı, tartışmayı yönlendiren temalarda, farklı grup görüşmelerinde farklı anlamlarda kullanılmıştır. Aslında kavramın yaşam boyu farkındalık düzeyinde bilgi oluşturmayı anlatan ortak bir çağrışımının bulunması beklenmiştir. Sadece kavramın kullanılıyor ya da tekrar ediliyor olması, kavramın anlaşılıyor olduğunu gösterememektedir.

‘...kötü olanın farkında değil, sorgulama yok, toplumsal problemimiz...’

‘...belki herkesin gücü yetmeyecek ama en azından haberdar olmalı, farkında olmalı...’

‘...mimarlık eğitimi bir süreç, okuldan mezun olunca eğitim bitti anlamına gelmiyor...’

‘...gene de bişeylerin farkında olabilme yeteneğini kazandırmış olması gerekiyor...’

‘...yorabilme, herşeyle karşılaşıldığında, bunu yapabilmeyi öğretmeliler bence...’

‘...insanın kendini tanıdığı, neyi yapabileceğinin önceden kestirdiği durumlar anlamlı...’

Aslında söylemlerin kodlamasında yer alan bu ifadelerin bazılarında, farkındalığın, mimar adayına kazandırılması gereken bir yetinin olması gerektiği vurgusu yapılmıştır. Eğitim sisteminin yeniden kurgulanma biçimini etkileyecek düzeyde ele

alınması gereklidir. Yaşam boyu öğrenme, ancak mimar adayına yetilerin nasıl verileceğinin eğitim sistemlerinde ele alınması ile uygulanabilir.

Sürdürülebilirlik kavramı, mimarlıkta son dönemde yapım sistemi ve malzeme kullanımı ile ilişkilendirilerek kullanılmaktadır. Oysa kavram, davranış ve bilginin hayat boyu sürdürülmesine vurgu yapan bir kapsamda ele alınmalıdır. Bu yaklaşım da mimar adayına verilmesi gereken bir yeti olarak düşünülmektedir. IV. odak grup görüşmesindeki yanıtların kodlamalarında,

‘...ara tamponu şu olabilir, sürdürülebilirlik kriteri olabilir...’

‘...sürdürülebilirlik bir anlamda yerelliğe saygı niteliğinde...’

‘...sürdürülebilirlik arasından standartlara gidilebilir...’

olarak kullanılmıştır. Bu ifadelerde mimari üretimlerin sürdürülebilirliği ile daha ilişkili bir yaklaşım görülmektedir.

Deneyim kavramı, odak grup görüşmelerindeki kodlamalarda;

‘...mimarlık lisans eğitimi sonrasında en az iki yıllık bir uygulama deneyimi gerekli...’

‘...başka insanların deneyimleriyle, çıkardığı sonuçlarla, ufuklarıyla bakmak verilmeli...’

‘...deneyimli insan güvenli bir alan ister...’

ifadelerinde, tecrübeyi anlatan bir biçimde kullanılmıştır. Kavram, deneyim yolu ile bilgi alma olarak düşünüldüğünde, yine mimar adayının, eğitim ve sonrasında, hayat boyu kullanması beklenen yetiye dönüşür. Tecrübe, deneyim yolu ile ulaşılabilen kazanımlardan biridir. Kavramların kazanılması beklenen yetiler olarak ele alınması, kazanımların hedefler ya da sonuçlar değil, bilgi üretme sürecinin kendisi haline gelmesini sağlar.

Esneklik kavramı, odak grup görüşmelerindeki kodlamalarda;

‘...esneklikte kaos var gibi görünür ama sonuç bir yere gider...’

‘...ya tam esnek ya kapalı güçlü kurallı bir sistem kurulmalı...’

‘...beklenti de esnek olacak...’

‘...esnekliği standartlaştırmak iyi olabilir...’

ifadelerinde, hem sistemlerin esnekliği hem de düşünce biçiminin esnekliğine ilişkin yorumlar gözlemlenmektedir. Esnekliğin özellikle standartlaşma ile birlikte düşünülmesi, ara-uzam gerçekliklerden biri olarak ele alınabilmesine olanak sağlar.

Tez çalışmasındaki söylem analizlerinde ulaşılan kavramların kendileri ara-uzam gerçeklikler olarak ele alınsa da, kavramlarla düşünme yetisinin hayat boyu öğrenme için mimar adayına kazandırılması beklenen bir yetkinlik olduğu söylenebilir. Düşünceye yön veren her kavram, ara-uzam' ın birbirini bütünleyen anlamsal karşıtlığı ile mimarın eğitime ilişkin yetileri açıklamada rol oynar. Aynı zamanda, bu yetilerin belirlenmesi ile birlikte, mimar adayına nasıl yetkinlik kazandırılacağı üzerine eğitim sisteminde yeniden bir yapılandırma gereklidir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Mimarlık ortamını belirleyen değişim dinamikleri her çağın ruhuna uygun olarak farklılık göstermekte; bu nedenle ‘mimarlık ortamında değişen ne’ sürekli sorulan ve kesin bir yanıt alınamayan bir problematik olarak kalmaktadır. Bu tez çalışmasının problematik alanı, bu bağlamda mimarın eğitime ilişkin sorgulama, ortam-eğitim dolayımında ortaya çıkan ağ ilişkisi, ara-uzam gerçeklik olarak düşünülebilir. Ara-uzam gerçeklik üzerinden mimarlık eğitimi masaya yatırdığımızda, ‘mimarın eğitimi’ düşüncesinin ortam-eğitim dolayımında mevcut olumsuzlukları ortadan kaldıracak birçok çağrışıma yol açtığı, ilişkisel düşünmeyi güçlü kıldığı söylem analizleri ile doğrulanmıştır. Bu nedenle, eğitimi yeniden yapılandırmak için eğitim-ortam dolayımında ortaya çıkan tüm etkin faktörleri yeniden düşünmek gerekir. Hem araştırmacı, hem de mimar olarak ara-uzam bir boşluktan sorunlara bakmak, mimarlık ortamını oluşturan etkin faktörlerin / parçaların, hem kendi aralarında hem de bütün ile ilişkisi içindeki olası durumları ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca mimarlık ortamı ve eğitim arasında da benzer potansiyel ilişkilerden söz etmek mümkündür. Söylem analizleri de ara-uzam gerçeklikler yoluyla bu potansiyellere vurgu yapar. Bu, şüphesiz ‘her şeyi bilen mimar’ tanımına itina ile uzak duran bir yaklaşımdır. Mimarın formasyonunu tanımlamaya çalışırken bütünsel bir yaklaşım benimsenmektedir. Ancak bu yaklaşım, bütünü oluşturan parçaların, etkin faktörlerin, dinamiklerin farkında olmak, ancak onları mutlak, değişmez bilgi ile sınırlandırmamak üzerinedir.

2000 li yıllara gelindiğinde, Batıda mimarlık okulları, mimarın formasyonunu bilinenin ötesinde yeniden tanımlama gereği duydu ve halen günümüzde değişen koşullara göre yeniden tanımlamaya devam etmektedir. Koşullar, ortam değiştikçe, her meslekte olduğu gibi mimarlık ve eğitim kendini yeniden tanımlamaya çalışıyor. Mesleğin toplumla bütünleşememe sorunu da eğitim-ortam dolayımında ilişki kopukluğundan kaynaklanmaktadır. Bu olgu, mimarlık eğitiminde sürekli ideali

arama, tanımlama sorununa neden olmaktadır. Bu ve benzeri sorunlar, toplumsal dinamik ve beklentilere göre ideal bir eğitim modelinin olamayacağını ve soruna çözüm ararken şablon olabilecek formüllere başvurulmaması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda tezde önerilen mimar ve mimarlık ortamı gibi birbirine indirgenemeyecek olası durumları ve potansiyellerini ara-uzam kavramları ile anlamak ve yorumlamak mümkündür.

Tezin kuramsal arka planı, '*mimarın eğitimi*' düşüncesinin mimarlık eğitimi model arayışlarından farklı bir sistem düşüncesi içerdiğini açıklamaktadır. Eğitimde müfredat ve içerik, eğitimin kalitesinin değerlendirilmesi, hayat boyu öğrenme formasyonu tezin kavramsal ve kuramsal çerçevesi bağlamında bir açılım önermektedir. Şekil 4.1 de mimarlık eğitimi ve mimarın eğitiminin nasıl farklılaştığı ara-uzam kavramlar ile ilişkilendirilerek açıklanmaktadır. '*Mimarın eğitimi*' düşüncesi, bugün tüm eğitim kurumlarının yeniden yapılandırılmasına temel oluşturan öğrenci merkezli eğitimin uzantısıdır. Bu tez kapsamında öğrenme odaklı eğitim vurgusu mimarlık ortamındaki ilişkileri farkındalık düzeyinde anlamaya ve hayat boyu öğrenme stratejileri ile taktik geliştirmeye yöneliktir. Bu ilişkiler ara-uzam kavramı ile açıklık kazandığında, hayat boyu öğrenme becerisi, mimarın kesin, mutlak bilgi arayışına odaklanmadan, sorgulayan, merak eden, bilgi, beceri ve yetileri içeren bir formasyonu gerektirmektedir.

	Mimarlık Eğitimi	Mimarın Eğitimi	
eğitimde müfredatın içeriği	ne öğretilecek	nasıl öğretilecek	Ara-uzam
	ders programlarını merkeze alır	bireyi, öğrenme yetisini merkeze alır	düşünme yetisi
	öğretme odaklı	öğrenme odaklı	ilişkisel düşünme
	bilginin aktarılması	bilgiye ulaşma yolları, bilgiyi farklı bağlamlara dönüştürme/kullanabilme	eleştirel düşünme
	ezbere dayalı	düşünme pratiği üzerine kurulu	sezgisel düşünme
	dersler arası kopukluk, farklı bilgi alanlarına bölünme	derslerde bütünsellik, büyük resmi görebilme	
	ders içerikleri ile sınırlı	gündelik hayatın gerçekleri ile ilişki, kullanılabilir bilgi üretim	
eğitimin kalitesinin değerlendirilmesi	müfredat derslerinde öğrencinin kazanmış olduğu başarı düzeyi	mezunun kazanması gereken bilgi, beceri, yetilere dayalı	farkındalık
	öğrenilen ve yapılan mimarlık arası kopukluk	öğrenilen ve yapılan mimarlık arası ilişki üzerinden bilgi üretimi	sürdürülebilirlik
hayat boyu öğrenme formasyonu	informal eğitim ile ilişki öğrenci insiyatifinde	informal eğitim, birlikte öğrenme deneyim yolu ile bilgiye ulaşma	bilinç
	eleştirel düşünmeden uzak bilinene bağlılık	eleştirel düşünme yoluyla olasılıkları görebilme, kuşku, merak	sorumluluk
	zihni kilitleyen ön yargılar, art zamanlı düşün.	esnek ve eşzamanlı düşünme yetisine sahip olabilme	duyarlılık
	kapalı sistemler içinde sabit değerler	karşıtlıkları barındıran açık sistemler kurabilme	
	eğitim kalitesi ile yaşam kalitesi ayrı mecralarda	eğitim kalitesi ile yaşam kalitesini birlikte düşünebilme	

Şekil 4.1 : Kavramsal ve kuramsal çerçeve bağlamında sonuç değerlendirme.

Mimarın kazanması gereken formasyon, farkındalık, sürdürülebilirlik, esneklik gibi ara-uzam gerçeklik zemininde ilişkisel düşünme becerisini gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda, bir mimarın düşünce ve eylem sınırlarını oluşturan veya hakim olması gereken genel bilgi alanının ne olması gerektiği sorusu önplana çıkmaktadır. Söz konusu sorgulama yoluyla mimar aday ve mezun mimar arasında sürdürülebilir beceri-formasyon kazanılır; böylece hem büyük resmi hem de onu oluşturan parçalar arası ilişkileri görme olanağı sağlanır. Bugün sadece eğitim ya da meslek pratiği üzerinden oluşturulan idealler ve tanımlamalar, mimarlık ortamını anlamada yetersiz kalmaktadır. Mimarın kazanması gereken formasyon eğitimin hedefi olduğunda, günümüz mimarlık ortamına ilişkin yeni bir gerçekliği de tanımlamak durumundayız. Bugüne ilişkin her tür olası durumun ilişkisel mantığını kurmak için, onu kapsayan tüm etkin faktörleri üst üste düşürmek gerekir. Mimarın formasyonunu hedef alan herhangi bir uzlaşma gerektirmeyen ve açık sisteme işaret eden bu durum, tez çalışması kapsamında ara durumlara denk düşer.

Bu tez çalışmasının kavramsal çerçevesini oluşturan ara-uzam kavramı, aynı zamanda mimarlığın doğasında bulunan paradoksal düşünceyi sorgulamamıza olanak sağlar. Böylece, koşullar ve koşullanmalar kendi dinamikleri ile her defasında yeni bir gerçekliği tanımlar. Mimarlık ortamının kapsadığı öngörülen, eğitim, pratik, toplum bileşenleri üst üste düşürüldüğünde, yeni olasılık alanları yani ara durumlar oluşmaktadır. Söz konusu bileşenler, etkin faktörler, dinamikler ve olasılık alanları arasındaki ilişki de tezin kavramsal çerçevesini oluşturmaktadır. Bu kavramsal çerçeve bağlamında, tezin kuramsal zeminini oluşturan ara-uzam gerçeklik, mimarlık politikalarının kapsayıcı yapısını anlama ve yorumlama olanağı sağlamaktadır. Bu nedenle, mimarlık politikalarının söylem analizi ile elde edilen ara-uzam gerçeklikler ile ilişkilendirilebilecek potansiyeller taşıdığı düşünülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, mimarlık politikaları metodolojik araştırmalar, direktifler önerme yerine, esneklik ilkesine uygun bir yapıda, koşullara göre değişen stratejiler ve taktikler oluşturma yolları aramalıdır. Mimarlık politikalarının bu kapsayıcı yapısı içinde eğitimin yer alması meslek pratiğine dönüşen yeni olası durumlar sağlayacaktır. Bütünsel bir yaklaşımı benimseyen tez çalışması, mimarlık eğitimi yerine *mimarın eğitimi* düşüncesinden hareketle mimarın kazanması gereken formasyona odaklanır. Bu bütünsellik bağlamında, ‘esneklik, özgünlük, kalite, bilinç, değişim, çokluk, özgürlük, tutarlılık, etik, kalite, farkındalık, iletişim,

farklılaşma, sürdürülebilirlik gibi kavramlar açık sistemin bir uzantısı olan ara-uzam gerçeklik ile yeni bir bakış açısı kazanır.

Batıda mimarlık okulları, eğitim sistemini akreditasyon süreçlerine paralel yeniden güncelledi; kapalı sistemden açık sisteme geçti. Ancak Türkiye de uygulanmakta olan ulusal akreditasyon süreçleri ile birlikte mimarlık eğitiminin yeniden yapılandırılması, açık sisteme geçiş süreci henüz gerçekleşmemiştir. Batıda açık sisteme dayalı eğitim stratejileri, öğrenme çıktıları ya da öğrenci performans kriterleri üzerinden yeniden yapılandırılırken, Türkiye de özellikle mimarlık-toplum ilişkisini önceleyen, toplumsal sorumluluk ve çevresel duyarlılık kazanma yollarına odaklanan bir eğitim stratejisi arayışı söz konusu değildir. Mimarlık eğitimi müfredat ve pedagojik yaklaşım bağlamında kendi koşullarını kapalı bir sistem içerisinde tanımlamaktadır. MİAK Akreditasyon süreçlerinde, eğitimin pratikle, toplumla ilişkisi üzerine yeni yaklaşımlar geliştirilmiştir. Ayrıca mezunun kazanması gereken bilgi, beceri ve yetilerin çevresel duyarlılık, toplumsal sorumluluk, farkındalık gelişimine, formasyon oluşumuna nasıl katkı sağlayacağı sorgulanmış; ve bunun öz değerlendirme raporlarında yer alması sağlanmıştır.

Tez çalışması, mimarlık eğitimi ve *mimarın eğitimi* terimlerinin neden farklılaşarak kullanıldığını mimarlık ortamı ile kurduğu ilişkiler bağlamında açıklamaya çalışmaktadır. Bu ilişkiler, mimar aday olarak bireyi merkeze alan bir omurgada kurulmuştur. Mimarlık ortamı bu tezde, Türkiye’ de mimarlık eğitimi ve meslek pratiğini kapsayan bütünü temsil etmekte; toplum, iktidar/yönetim, akreditasyon ve mimarlık politikaları gibi etkin faktörlerle oluşturduğu ağ ilişkisi bağlamında ele alınmaktadır. Akreditasyon ve mimarlık politikalarının diğer bileşenlerle ve mimar adayıyla kurduğu ve kurması beklenen ilişki biçimi arasındaki farklar, tez çalışmasının önemli tartışma konularını oluşturmaktadır. Türkiye’de mimarlık ortamının eğitim ile ilişkisi ve *mimarın eğitimi* düşüncesinden hareketle mezunun kazanması gereken formasyon aşağıda belirtilen konular çerçevesinde sorgulanmıştır:

-mimarlık eğitimi, bireyin mimarlık ortamı ile ilişkisini kurmada indirgeyici bir yapıdadır. Meslek pratiği, toplum, iktidar/yönetim dinamikleri birbirinden bağımsız olduğundan ilişki düzeyinde yetersizdir.

-mimarlık eğitiminde öz-değerlendirme, eğitimin kalitesini ölçmede derslerin, hizmet alanlarının değerlendirilmesinden çok, bireyin /mimar adayının kazanması gereken formasyon değerlendirmesine, öğrenme çıktılarına odaklanmalıdır.

-mimarlık eğitiminin mimarlık politikaları ile ilişkisi önemlidir, ancak kurulmadığı gözlenmiştir.

-mimarın eğitimi bireyi önceleyen bir eğitim stratejisine gönderme yapar; çağın ruhuna uygun öğrenme stratejileri ve taktiklerin geliştirilmesi ile eğitim kalitesinin çağdaş düzeyde tutulması sağlanır. Eğitimin kalitesini değerlendiren ulusal akreditasyon kurulu MİAK da tıpkı uluslararası akreditasyon kurulları gibi, mezunun yani mimarın kazanması gereken formasyon üzerinden öğrenci performans kriterlerini belirlemiştir.

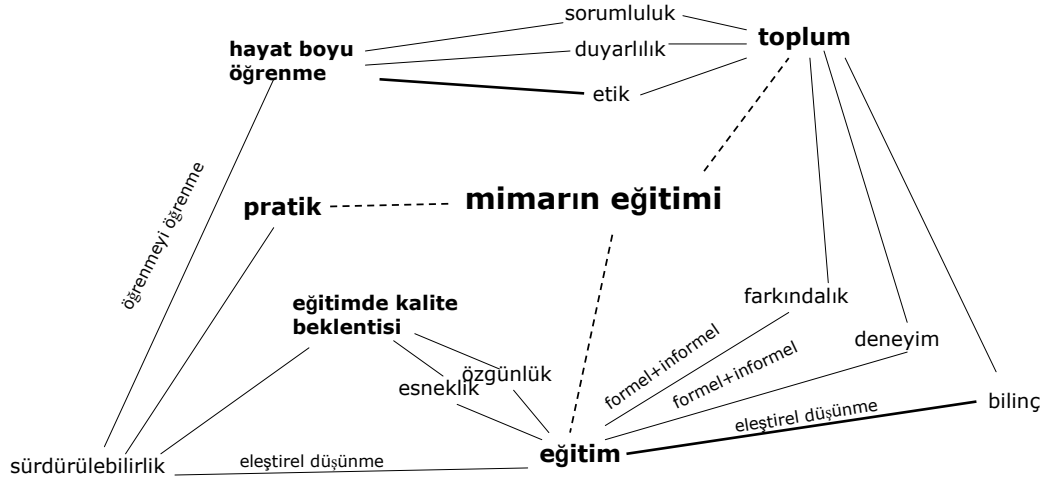
-mimarın eğitimi düşüncesi, bireyin içinde bulunduğu tüm mimarlık ortamı ve ortamın dinamikleri ile ilişki kurulmasını sağlar. Tez çalışması da mimarlık ortamını oluşturan dinamiklerle bireyin / mimar adayının ilişkisinin, öğrenme odaklı yaklaşım ile gerçekleştirilebileceğini vurgulamaktadır.

-mimarın eğitimi düşüncesi toplum yararı için tasarıma dönüşebilen bilgi üretimini de eğitim sürecine dahil edebilmeyi öngörmektedir.

-mimarın eğitimi, değişim dönüşümü gerekli kılan ortamın dinamiklerine hareket alanı kazandıran ara-uzam gerçeklik ile esnek düşünebilmeyi esneklik kavramıyla bir üst düzeye taşımaktadır.

-mimarın eğitiminde birey esnek düşünebilme yetisi ile değişen koşullara göre farklılaşan bir bakış açısı geliştirebilir; her ortama uyum sağlayabilmektedir.

-mimarın eğitimi merkeze alan bir müfredat programı, mimarlığı ilgilendiren her konuda fikir sahibi olabilecek bir farkındalık kazandırdığı için mimarlık politikalarına, mimarlık-toplum ilişkisine karşı duyarlı ve sorumlu bireyler yetiştirmeyi önemsemektedir. Eğitimin kalitesini değerlendiren akreditasyon süreçleri de eğitimde farkındalık gelişimini hak ettiği düzeyde tutar. Bu da mimarın eğitimi düşüncesi üzerinden geliştirilen müfredat programları ile gerçekleşir. Kısaca mimarın eğitimi farklı bir eğitim paradigmasını öngörür; müfredat programlarının yeniden yapılandırılmasını gerekli kılar; yeniden yapılandırma bir anlamda eğitimin dekonstrüksiyonudur diyebiliriz. Var olan yapıyı bozup aynı bileşenleri farklı bir bağlamda (günümüz koşullarında) içerik ve ilişki farkı ile yeniden biraraya getirme diyebiliriz. Ara-uzam gerçeklik böyle bir dekonstrüksiyon için çerçeve model olarak önerilmiştir; farklı yapılanmalara açık bir sistemi temsil eder.

Şekil 4.2 : Mimarın eğitimi-ara-uzam gerçeklik arası ilişki diyagramı.

Mimarlık politikalarında eğitim ile meslek pratiği arasındaki kopukluğu sorgulayan, nedenlerini araştıran çalışmalara gereksinim vardır. Türkiye’de son zamanlara kadar akademi ve mimarlar odası birbirine karşı bir duruş sergilemiştir; oysaki birbirini bütünleyen, besleyen karşıt düşüncelerin gerilim yaratan enerjisinin farkına varılmamıştır. Bu tezde önerilen ara-uzam gerçeklik ve bu gerçekliğin ürettiği gerilimli karşıt düşünceler, mimarlık ortamı ve mimarın eğitimi ilişkisini yeniden düşünmeye davet etmesi açısından önemlidir. Bugün Türkiye’ de eğitimin temel problemi mevcut eğitim modellerinin, müfredatların çağın gerisinde kalması, değişim dinamiklerini yakalayamaması, indirgenmiş bakış açısıyla oluşan meslek pratiği ve eğitim arasındaki kopukluktur. Batı, bu problemin en azından farkında, meslek odaları ile akademi işbirliği bu kopukluğu ortadan kaldırma arayışları içinde. Eğitimin kalitesi meslek pratiği için mezunun kazanması gereken formasyon ile değerlendiriliyor; hatta akademi/ üniversite sadece derece veriyor, mesleği yapabilme yetkisini meslek bütünlüğünü oluşturan, mimarlık ortamı olarak eğitimi de içine alan bütüncül bir yapıda, tüm aktörleri, etkin faktörleri, paydaşları içeren kurullar veriyor. Batıda (demokrasi geleneği gelişmiş ülkeler olarak batı kategorisi yapmak daha doğru olabilir) mimarlık ortamı, etkin faktör olarak mimarlık politikaları ve mimarın eğitimi ilişkisini iç içe geçiren arayışlar içinde. Bu açıdan bakıldığında, mimarlık eğitimi ve mimarlık politikaları ilişkisini bütünsel bir bakış açısıyla yeniden düşünmek gerekiyor. Eleştirel düşünme becerisi gelişmiş bireylerden oluşan

toplumlarda da, özgür ve esnek düşünme yetisi ile toplum mimarlık ilişkisi kendiliğinden kazanılan bir duyarlılık ve sorumluluğa dönüşebiliyor. Bu nedenle Batı, birbirine zincirleme bağlı olan bu büyük resmi görebilmek için işe bireyin eğitimi ile, yani öğrenme yetilerini kazanacak benlik gelişimine öncelik veren bir zihniyetle başlıyor. Mimarlık eğitiminde hayat boyu öğrenme yetisi kazandırmaya yönelik paradigma kayması, müfredatın, mevcut ders içeriklerinin ve derslerin verilmiş tarzlarını kökten değişmesi gerektiğini öngörüyor. Bunun için yapılandırılmış bilgi üretimine öncelik veren, merkezi olmayan, katılımcı bir zihniyetin öğrenmeyi merkeze alan bir eğitim stratejisi geliştirmesi gerekiyor .

Türkiye’ de mimarlık ortamı ve mimarı eğitimi ilişkisi sorgulamasında mimarlık politikalarının önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir. Mimarlık politikalarının bireyi önceleyen bir yapıda ele alınması, eğitim, pratik, toplum ve iktidar ilişkilerinde oluşan ara-uzam gerçeklik üzerinden bir formasyon tanımlanmasına olanak verebilir. Ara-uzam gerçeklik, toplum ve bireyin birbirini var eden bir ilişki içerisinde olduğunu açıklar; toplum içinde bireyin önemi yadsınamaz. Bu nedenle kent ve mimarlık toplumu oluşturan bireylerle bir etkileşim alanı oluşturur; bu olgunun mimarlık eğitiminde önemli bir yeri olmalıdır. Aslında mimarlık-toplum ilişkisi öğretilemez; öğrenme odaklı bir eğitim stratejisi ile duyarlılık ve sorumluluk alanlarının gelişimi sonucu öğrenilir. Bugün Türkiye’de mimarlık eğitim sistemine hakim olan kapalı eğitim modelleri, öğretme odaklıdır; oysaki toplumsal sorumluluk, çevresel duyarlılık gibi yetkinlikler açık sistemin uzantısı olan pedagojik bir yaklaşım ile öğrenilir. Bu tez çalışmasında, odak grup çalışmalarında elde edilen anlamsal veriler ve söylem analizleri doğrultusunda farkındalık, sürdürülebilirlik, esneklik, deneyim gibi ara-uzam gerçekliklerin açılımı yapılmaktadır; ve bu açılımı hayata geçirebilmek için öğrenme odaklı bir eğitim stratejisi önerilmektedir. Farklı olası denemelere imkan veren bu ucu açık sistem önerisinin hayat boyu öğrenme stratejisi geliştirme ve bireye bu bağlamda bir formasyon kazanma açısından önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Mezunun kazanması gereken formasyonu önceleyen *mimarın eğitimi* düşüncesinde, açık sistemin tüm etkin faktörleri arasındaki ilişkiler önemli hale gelmektedir.

KAYNAKLAR

- AB-GATS Sürecinde Meslek Uygulamaları Çalışma Grubu** (2007). *Mimarlık ve Eğitim Kurultayı IV*, Ankara, 9 Kasım 2007.
- AB-GATS Sürecinde Meslek Uygulamaları Çalışma Grubu** (2007). Mimarlık Politikaları, *Mimarlık ve Eğitim Kurultayı IV*, Ankara, 9 Kasım 2007.
- AB-GATS Sürecinde Meslek Uygulamaları Çalışma Grubu** (2007). Uluslararası Süreçler Etkisinde Mimarlık Eğitimi Ve Uygulamaları: Güncel Konular, *Mimarlık ve Eğitim Kurultayı IV*, Ankara, 9 Kasım 2007.
- Aközer, E.** (2013). Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi ve Mimarlık Eğitimi: Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Güçlükler, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, Sayfa 27-37.
- Altaş (Esin), N.** (2001). İnsan Olma Bilinci: Toplumsal ve Teknolojik Değişimin Mimarlık Eğitimindeki Yansımaları, *Mimarist*, sayı 3, 101-105.
- Anlı, Ö. F.** (2013). Bir Karşıt-Bilim Tezi Olarak Dilsel Görelilik: Wittgenstein, Kuhn, Rorty, Feyerabend, *FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi)*, 2013 Bahar, sayı: 15, s. 145-169.
- Aydınlı, S.** (1996). An Approach To Architectural Education Based on Hermeneutical Understanding, *ACTA Politechnica Scandinavia*, Cilt 105, 97-101.
- Aydınlı, S.** (2001). Mimarlık eğitiminde değişen öncelikler, *Mimarist*, 1, 41-45.
- Aydınlı, S.** (2007). *Awareness As a Design Paradigm The Design Studio: A Black Hole*, YEM Yayınları, İstanbul.
- Aydınlı, S.** (2009). Mimarın eğitimi: Yaşam boyu öğrenme, *Mimarist*, 31, 84-90.
- Aydınlı, S. ve Kürtüncü, B.** (2014). *Paralaks Oda: Öğrenmeyi Öğrenme*, Cenker matbacılık, İstanbul.
- Balkız, B.** (2009). *Frankfurt Okulu ve Eleştirel Teori: Sosyolojik Pozitivizmin Eleştirisi*, <http://m.friendfeed-media.com/3c8a1ae094115d1fd13a74daa502a5c70666c0b6>, 20 Nisan 2013
- Bayazıt, N.** (2004). Tasarımı keşfetme: Tasarım araştırmalarının kırk yılı, *İTÜ Dergisi/a, Mimarlık, Planlama, Tasarım*, Cilt:3, Sayı.1, Sf. 3-15.
- Bottomore, T.** (1997). *Frankfurt Okulu*. (Çev: Ahmet Çiğdem), Vadi Yayınları, Ankara.
- Bourdieu, P.** (1984). *Ayrım: Tat kıyamet Toplumsal Eleştirisi*. Londra, Routledge.
- Bilgin, N.** (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi*, Siyasal Kitabevi, Ankara.

- Bovone, L.** (1989) Theories of Everyday Life: a Search for Meaning or a Negation of Meaning?, *Current Sociology The Sociology of Everyday Life*, vol:37(1), 41-61.
- Capra, F.** (1996). *Yaşamın Örgüsü*. (Çev. B. Kuryel), Yapı Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Coffey, A. ve Atkinson, P.** (1996). *Making Sense of Qualitative Data: Complementary Research Strategies*, Newbury Park, CA: Sage.
- Conrads, U.** (1991). *20. Yüzyıl Mimarisinde Program ve Manifestolar*. (Çev: Dr. Sevinç Yavuz), Şevki Vanlı Yayınları, İstanbul.
- Cortese, A. D.** (2003). *The Critical Role of Higher Education in Creating a Sustainable Future*, Department of Environmental Protection, Massachusetts, USA.
- Coulthard, M.** (1985). *An Introduction to Discourse Analysis*, 2nd edition, Longman, London.
- Dellaloğlu, B. F.** (2001). *Frankfurt Okulu'nda Sanat ve Toplum*, Bağlam Yayınları, İstanbul
- Demir, S. A.** (2009). Sosyal bilimlere eleştirel bir bakış: Frankfurt Okulu ve pozitivism eleştirisi, *SAÜ Fen Edebiyat Dergisi*, I, 59-73.
- Dewey, J.** (1997). *Experience and Education*, Touchstone, USA.
- Dostoğlu, N.** (2009): NAAB üzerine bir değerlendirme: uludağ üniversitesi mimarlık bölümü deneyimi, *MOBBİG, Akdeniz Üniversitesi*, 1-3 Ekim, Antalya.
- Eco, U.** (1992). *Açık Yapıt*. (çev. Yakup Şahan), Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Esin, N.** (2003). Toplumsal ve Teknolojik Değişimin Mimarlık Eğitimindeki Yansımaları, *Mimarist'ten Seçmeler, Mimarlık Eğitimi Yazıları (2001-2003)*, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi, İstanbul.
- Evans, L.** (2002). *Reflective Practice in Educational Research*. Continuum Press, London,
- Geuss, R.** (2002). *Eleştirel Teori Habermas ve Frankfurt Okulu*. (Çev: Ferda Keskin), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Goodman, G.S.** (ed.) (2008), *Educational Psychology*. Peter Lang Publishing, New York, USA.
- Gökyay, O., Ş.** (1988). *Risale-i Mimariyye- Mimar Mehmet Ağa-Eserleri, Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı'ya Armağan*. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Greenbaum, T. L.** (2000). *Moderating focus groups: A practical guide for group facilitation*. Thousand Oaks CA: Sage Publications, London.
- Groat, L. ve Wang, D.** (2002). *Architectural Research Methods*. John Wiley & Sons, Inc., USA.
- Güney, D. ve Yürekli, H.** (2004). Mimarlığın tanımı üzerine bir deneme, *İTÜ Dergisi/a, Mimarlık, Planlama, Tasarım*, Cilt 3, Sayı.1, Sf. 31-42.

- Gürdallı, H. ve Yücel, A.** (2006). Mimarın formasyonunda formel mimarlık eğitiminin yeri, *İTÜ Dergisi/a, Mimarlık, Planlama, Tasarım*, Cilt 5, Sayı.1, Sf. 99-103.
- Gürsel, Y.** (2003). 21. yüzyılda mimarlık eğitimi için öneriler, *Seçmeler, Mimarlık Eğitimi Yazıları (2001-2003)*, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi, İstanbul.
- Hacıhasanoğlu, O.** (2007). Mimarlık Akreditasyon Kurulu Koşullar ve Süreçler, *MOBBİG 24*, Lefke Üniversitesi Mimarlık Bölümü, Kıbrıs, 30 Mart-2 Nisan 2007.
- Hasol, D.** (2000). Aydın bir Ülkenin Mimarlık Politikası, *Yapı*, sayı:224, 49-50.
- Holl, S., Pallasma, J., Gomez A. P.** (1994) *Questions of Perception, Phenomenology of Architecture*, William S. Publishers, San Francisco.
- İftar, G.K.** (2004). Özel eğitimde fokus grup araştırmaları, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5, 1-7.
- Karatani, K.** (2008). *Transkritik*. (çev. Erkal Ünal), Metis Yayınları, İstanbul.
- Karatani, K.** (2010). *Metafor Olarak Mimari, Dil, Sayı, Para*. (çev. Barış Yıldırım), Metis Yayınları, İstanbul
- Kıray, M.** (2006) *Toplumsal Yapı Toplumsal Değişme*. Bağlam Yayınları, İstanbul.
- Krueger, R. A.** (1994). *Focus Groups: A Practical Guide For Applied Research*. Thousand Oaks CA: Sage Publications, London.
- Kuhn, T.S.** (2000). *Bilimsel Devrimlerin Yapısı*. (çev. Nilüfer Kuyaş), Alan Yayıncılık, İstanbul.
- Lefebvre, H.** (1991). *The Production of Space*, (Çev. Donald Nicholson Smith), Blackwell Publishers, UK.
- Marshall, C. ve Rossman G. B.** (1999). *Designing Qualitative Research*, SAGE Publications, USA.
- Marton F. ve Booth S.** (1997). *Learning and Awareness*, Lawrence Erlbaum Associates, Inc., USA.
- Massey, O. T.** (2011). A proposed model for the analysis and interpretation of focus groups in evaluation research, *Evaluation and Program Planning Journal*, 34, 21-28.
- Mimarlık ve Eğitim Kurultayı-III, Mimarlık ve Eğitimi Yeniden Yapılanırken**, (2006). TMMOB Mimarlar Odası, Çizgi Basım, İstanbul.
- Mimarlık ve Eğitim Kurultayı-II, Mimarın Formasyonu Nedir, Ne Olmalıdır?**, (2004). TMMOB Mimarlar Odası, Çizgi Basım, İstanbul.
- Morgan, D. L.** (1997). *Focus Groups as Qualitative Research* (2nd ed.). Qualitative Research Methods Series 16, Sage Publications, USA.
- Myers, G. ve Macnaghten, P.** (2001). Can focus groups be analyzed as talk?, in *Developing Focus Group Research: Politics, Theory And Practice*, R. S. Barbour ve J. Kitzinger (Eds.), Thousand Oaks CA: Sage Publications, 173–185.

- Neuckermans, H.** (2001). *The Institutional Context of European Architectural Education*. EAAE NewsSheet
- Nilson, K.** (2007). Mimarlık politikaları neden gereklidir?, *Mimarlık*, 336, 46.
- Önür, S.** (2003). Avrupa yüksek öğretim alanı-Bolonya süreci: Avrupa mimarlık yüksek öğretim alanını şekillendirme çalışmaları, *Mimarist*, 9, 79-84.
- Özden, Y.** (2013). *Eğitimde Yeni Değerler: Eğitimde Dönüşüm*, A Pegem Akademi, Ankara.
- Özer, B.** (2009). *Kültür Sanat Mimarlık*, YEM Yayınları, İstanbul.
- Pamir, H.** (2008). Mimarlık ve Eğitimi / Süreklilik ve Değişim, *Mimarlık Dergisi*, 339, 30-31.
- Ponty, M. M.** (1962). *Phenomenology of Perception*, Routledge Press, London.
- Ponty, M. M.** (2005). *Algılanan Dünya*. Metis Yayınları, İstanbul.
- Roth, M. L.** (2000). *Mimarlığın Öyküsü, Öğeleri, Tarihi ve Anlamı*. (Çev: Argün Akça), Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Ryan R. ve Callahan M.** (2007). A New Approach - The University of Oklahoma Design and Construction Administration course, *AIA-TAP-PM Workshop White Paper*
- Sağlamer, G., Uraz Ulusu, T., Altas (Esin), N., Hacıhasanoğlu, I., Özsoy, A., Yüksel Dülgeroğlu, Y., Sönmez Uz, F.** (2001). Akreditasyonda Farklı Sistemler, *Mimarlık ve Eğitim Kurultayı, Nasıl Bir Gelecek? - Nasıl Bir Mimarlık?*, TMMOB Mimarlar Odası, 3-5 Aralık, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Small, M.** (1997). *Intuition, Union of the Senses*.
- Strauss, A. L.** (1987). *Qualitative Analysis for Social Scientists*, Cambridge, UK: University Press.
- Sözen, E.** (1999). *Medyatik Hafıza*, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Sözen, E.** (2004). *Kertenkele Mantığı*, Birey Yayıncılık, İstanbul.
- Sözen, E.** (2014). *Söylem, Belirsizlik Mücadele Bilgi Güç ve Refleksivite*, Birleşik Kitabevi, İstanbul.
- Stake, R.E.** (1995). *The Art of Case Study Research*, Sage Publications, USA.
- Şahin, Ö.ve Balta E.** (2001). Gündelik yaşamı dönüştürmek ve Marksist düşünce, *Praksis*, 4, 185-212.
- Tanju, B.** (2003). Mimarlık ve Toplumsal Sorumluluk, *Arredamento Mimarlık*, 156, 53-55.
- Tanyel i, U.** (2000). Türkiye’de Mimar Kimlikleri Kısa Bir Tarihçe, *Arredamento Mimarlık*, 6, 88-92.
- Tekeli, İ.** (2008). Toplum ve Mimarlık, *Mimarlık Dergisi*, 339, 46-49.
- Tekeli, İ.** (2014). Mimarlık eğitimi, Türkiye yükseköğretim stratejisi bağlamında mimarlık eğitimi üzerine düşünceler, *Mobbis 38 Toplantısı konuşma metni*, Ankara.

- Terzi, E. G.** (2014). Toplumsal Yapı ile Bireysel Eylem Arasındaki İlişki Bağlamında Pierre Bourdieu'nün Habitus Kavramı, *Eğitim, Bilim, Toplum Dergisi*, cilt:12, sayı:46, Bahar, 73-83.
- Till, J.** (2000). Too many good ideas, architectural strategies and design methods, *18th EAAE Conference*, Delft University of Technology, Netherlands, 1-3 Kasım.
- Tonkiss, F.** (2006). *Contemporary Sociology: globalization, production and inequality*, Routledge, London, UK.
- Touraine, A.** (2007). *Bugünün Dünyasını Anlamak İçin Yeni Bir Paradigma*. (çev. Olcay Kunal), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Url-1** <<http://www.arch.columbia.edu/DDL/cad/A4604/S99/Small/intuit.html>>, erişim tarihi 05.06.2012.
- Url-2** <<http://www.mo.org.tr/miak/belge/dsp-Akreditasyonkosul.pdf>>, erişim tarihi 10.03.2015.
- W. Ross J.** (2003). *Creating a Strategic IT Architecture Competency: Learning in Stages*, Sloan School of Management, Massachusetts Institute of Technology, USA.
- Wittgenstein L.** (2006). *Kesinlik Üstüne + Kültür ve Değer*, çev. Doğan Şahiner, Metis Yayınları, İstanbul..
- Vaughn, S., Schumm, J. S. ve Sinagub, J.** (1996). *Focus group interviews in education and psychology*. Sage, London.
- Vitruvius.** (1998). *Mimarlık Üzerine On Kitap*, YEM Yayınları, İstanbul.
- Yıldırım A. ve Şimşek H.** (2011), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Yin, R. K.** (2009). *Case Study Research Design and Methods*, Sage Publications, USA.
- Yüksel, Y.D., Uraz, T.U., Hacıhasanoğlu, I., Dener, A.** (1995). Mesleki Yetkinlik ve Eşkredilendirme (Accreditation), *Mimarlık ve Eğitimi Forum 1: Nasıl Bir Gelecek?*, 19-21 Nisan 1995, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, s. 303-312.
- Yürekli İ. ve Yürekli H.** (2004). Mimari Tasarım Eğitiminde Enformellik, *İTÜ Dergisi/a, Mimarlık, Planlama, Tasarım*, Cilt 3, Sayı.1, Sf. 53-62.
- Zoltan, T.** (1977). *The Frankfurt School-The Critical Theories of Max Horkheimer and Thedor W. Adorno*. A Wiley-Interscience Publication, New York.

EKLER

Çizelge A.1 : I. Odak grup görüşmesinin söylem analizi aşamaları

Çizelge A.2 : II. Odak grup görüşmesinin söylem analizi aşamaları

Çizelge A.3 : III. Odak grup görüşmesinin söylem analizi aşamaları

Çizelge A.4 : IV. Odak grup görüşmesinin söylem analizi aşamaları

Çizelge A.5 : V. Odak grup görüşmesinin söylem analizi aşamaları

Ek A: I.Odak Grup Çalışması (öğrenciler)

Ek B: II.Odak Grup Çalışması (öğretim üyeleri)

Ek C: III.Odak Grup Çalışması (öğretim üyeleri)

Ek D: IV.Odak Grup Çalışması (öğretim üyeleri)

Ek E: V.Odak Grup Çalışması (mimarlar)

Ek F: Görüşme (Nevzat Sayın)

Çizelge A.1 : I. Odak grup görüşmenin söylem analizi aşamaları (mimarlık öğrencileri)

TARTIŞMAYI YÖNLENDİREN TEMALAR	KODLAMALAR	TEMATİK ÇIKARIMLAR	ARA-UZAM GERÇEKLİKLER
Eğitim meslek pratiği ilişkisi	...belli kriterleri olmalı... ...farklı bir eğitim sistemi uygulanmalı... ...farklı bir dünyaya adım atılıyor... ...çok geniş yelpazede bilgi birikimine sahip olmak... ...donanımınız sürekli gelişiyor... ...yalnız okuldaki eğitim değil, kendini geliştirmek... ...mimarlıkta kesin doğru olmadığından... ...insanın kendi gelişimi önemli... ...mutlak doğruları yok... ...mimar çok şey bilmeli... ...mimarlık bir arayış döneminde... ...etkiler artık bölgesel değil global...	kriterler farklılık değişim içerik donanım	standartlar-standart olmayanlar özgünlük farkındalık bilinç
Eğitimde akreditasyon	...tek bir standarda gelebileceğimizi düşünmüyorum... ...her ülkenin bir özü ve geçmişi var... ...çeşitliliği ve kendine aitliği kaybettiriyor... ...eğitim bazında ortak paylaşımlar olabilir ...mimarlık üretiminde kendine ait bir durum oluşmalı ...belli noktalarda standart belli noktalarda kendine ait olmalı eğitim...	küreselleşme standartlaşma özgünlük	yerellik esneklik
Toplum mimarlık ilişkisi	...kültürel felsefi açıdan kendimizi yansıtmalıyız... ...Türkiye konumu gereği arada. Kültürü ve modernizmi arasında sıkışmış... ...ikili durumun potansiyeli var, farklı özgünlükler ortaya çıkarabilir... ...toplum bilinçlenirse işimiz kolaylaşır... ...toplum sorgulamaya açık bir kapasiteye ulaşmalı... ...toplumda aile ve ilk öğretimden başlayan bir eğitim ve bilinçlenme gerekli... ...Türkiye aslında en çekirdekten başlayarak dışa kapalı bir toplum... ...bizim topluma nasıl adapte edileceğini bilmiyorum... ...çok değişken var toplumumuzda, kültür var, etnik köken,din... ...zor bir toplumuz... ...Hem sosyal hem siyasi çok açıdan ele alınmalı... ...toplum asıl bilinçlenmeli. ama nasıl?... ...toplumda göz boyama yetiyor, bilinç yok... ...geç kalmış durumdayız,... ...tarih çevre bilinci yok ama nasıl kazandırılır bilmiyorum... ...mimarlar belki daha önplanda çalışıp bilinç kazandırabilir... ...siyaset konusunda daha aktif olmalıyız... ...farklı bakış açıları görüldüğünde doğruyu bulmak kolay olabilir... ...ama küçük adımlarla başka şeylere ulaşabiliriz...	kapalılık ikililik bilinç aradalık potansiyel kriterler özgünlük esneklik sistem değişim	esneklik yerellik bilinç değişkenlik özgünlük kalite sürdürülebilirlik esneklik

Çizelge A.1 (devam) : I. Odak grup görüşmenin söylem analizi aşamaları (mimarlık öğrencileri)

TARTIŞMAYI YÖNLENDİREN TEMALAR	KODLAMALAR	TEMATİK ÇIKARIMLAR	ARA-UZAM GERÇEKLİKLER
Mimarlık iktidar/yönetim ilişkisi	...toplumsal olarak büyük bir dönüşüm çok gerçekçi değil... ...daha küçük adımlarla durumu çözmeye çalışabiliriz... ...başka bir oluşuma kanalize edilse, bu süreç daha rahat atlatılabilir... ...bunu yapacak da bir sistem ama bunun bilincinde bir sistem olmalı... ...mimarlık toplumsal sosyal bir olgu. Toplumla paralel... ...aslında bir döngü ikisi de birbirine bağlı. birbirini değiştirebilir...	bireysel değişim toplumsal değişim	farkındalık farklılaşma bilinç farkındalık
	...mimarlık iktidarın etkisi altında olmamalı... ...her gelen iktidar yeni bir kimlik yaratma telaşında... ...siyasetin aracı olarak kullanılmamalı... ...kullanılacaksa da bilinçli olmalı...	bilinç kimlik	kalite

Çizelge A.2 : II. Odak grup görüşmenin söylem analizi aşamaları (öğretim üyeleri)

TARTIŞMAYI YÖNLENDİREN TEMALAR	KODLAMALAR	TEMATİK ÇIKARIMLAR	ARA-UZAM GERÇEKLİKLER
Eğitim meslek pratiği ilişkisi	...okulların kıvamı... ...son zamanlarda okul dışında eğitim çok konuşuluyor, görgü, bilgi artırmak... ...okul dışındakileri takip etmek... ...güncel olup biten önemli... ...okul dışı eğitim aslında ama daha kapsamlı anlaşılması gerekiyor... ...liseden gelen tanımın kırılması lazım.... ...mimarlığın bir hayat kurma biçimi olduğunu anlatmak... ...vizyonu geniş öğrenciler daha kolay kapıyor... ...farklı bakışları gelişmeden geliyorlar... ...tasarım eğitiminde kodları kırmak zor oluyor... ...ama anlatıcıya naif yollarla indirmek düşüyor... ...eğitimciye ikna etme durumu ve tavrı da gerektiriyor... ...dışarıdaki beslenme sosyal ortam ve yapı ilişkisini kurmak lazım... ...eğitimin süresi uzadıkça kolaylaşacak... ...ilişki kurmak da gerekiyor dersler arasında... ...derslerin işleyiş biçimi de önemli... ...öğrencinin ilişki kurma biçimini öğrenmesi önemli.... ...hocanın vizyonunun da teşvik etmesi, desteklemesi geliştirmesi gerekiyor... ...daha bütünleşik bakılmalı zaten... ...bilgi bir güç iktidar meselesi... ...öğrencilerin ne kadar donanımlı olduğu ile ölçülebilir belki, buradaki iktidar bu... ...artık çok mimarlık okulu var dolayısıyla daha çok düşünülüyor...	kıvam formel informel ilişki donanım farklılık	sürdürülebilirlik tutarlılık esneklik bilinç farkındalık çokluk özgünlük farklılaşma
Eğitimde akreditasyon	...her şeyi bilen mimar fikri yok bence... ...herşeyden haberdar olmak gerekiyor... ...seçmeli derslerin amacı da hangi konuda incelmek istediği olmalı... ...lisans süresinin uzaması mantıklı oluyor... ...okulların kıvamı değişmediği sürece kalıba uymuş oluyor... ...elindeki malzemeye başka türlü kek yapılması zor... ...her şeyden biraz feda edebiliriz belki... ...genel çerçeveyi biz çiziyoruz.... ...yeniden yapılandırabiliriz... ...herşeyin çerçevesinin esnek olduğuna ikna etmeliyiz kendimizi... ...gün değiştikçe çerçeve de değişiyor... ...Türkiye deki ve mimarlık ortamının ruhu fark etmeden bunu şekillendiriyor... ...artık yapıların kendi gerekçesini ortaya koyması için başka mekanizmalara ihtiyacı var ...sistem varmış gibi görünüp de sistem kuramamış olmak tehlikeli... ...durum neyi gerektiriyorsa, içine sızmasını sağlayacak esneklikte bir sistem olmalı ...esneklikte kaos var gibi görünür ama sonuç bir yere gider... ...ya tam esnek ya kapalı güçlü kurallı bir sistem kurulmalı... ...esneklik kaosmuş gibi geliyor ama asıl kaos esnekliği düzen haline getirmeye çalışmak... ...esneklikte sonuç da esnek aslında sonuçlara tahammül etmek gerekir...	farklılık kıvam sistem kapalılık esneklik	standartlar/ standart olmayanlar çokluk özgünlük esneklik farklılaşma

Çizelge A.2 (devam) : II. Odak grup görüşmenin söylem analizi aşamaları (öğretim üyeleri)

TARTIŞMAYI YÖNLENDİREN TEMALAR	KODLAMALAR	TEMATİK ÇIKARIMLAR	ARA-UZAM GERÇEKLİKLER
Toplum mimarlık ilişkisi Mimarlık iktidar/yönetim ilişkisi	...her şeyin çerçevesinin iktidarla ilgisi var... ...bir ara tarafsız olmak elzemdi, taraflılık subjektifti... ...bu dünya tarafsızlığı pompaladı... ...sonra tarafsız olarak hareket edilemediği fark edildi... ...evrensel bir ilkeden bahsettiğini söylemek bugün inandırıcı değil... ...bütün olup biteni kapsayacak genelleme mümkün değil... ...her şeyin spesifik duruma özgü olduğunu kabul etmek lazım... ...subjektif olduğunu bileceksin ama bu şekilde de bütün içinde var olacaksın... ...bütüne ilişkin de fikrin olacak... ...o anlık durum için birşey söylemek var artık... ...hem ilkelerinden taviz vermemek hem de bir büyük pazarlama stratejisi üretmek... ...uygulamayı ortalamanın üstüne çıkarmalıyız... ...söylemi düzenin söylemi olmaktan çıkarmalıyız... ...söylemin kuramdan farkı zaten seni hızlıca harekete geçirmeyi sağlar... ...bugün sayı ve kanallar arttığı için çözme ihtimalimiz daha fazla... ...konuşmamanın efendilik olma hali aslında bir statüko hali... ...rekabet ortamı oluşunca, bilenler ortaya çıkınca, sayı artınca konuşulmaya başladı... ...sessizlik hiçbir zaman efendilik değildi... ...sınırları koruma, cesaretsizliktendi... ...deneyimli insan güvenli bir alan ister... ...çokseslilik onun için güvensiz, kaos gibi gelir hep...	ilişki tarafsızlık evrensellik sınırlılık rekabet çokseslilik esneklik tutarlılık iletişim bilinç özgürlük çokluk farklılaşma	

Çizelge A.3 : III. Odak grup görüşmenin söylem analizi aşamaları (öğretim üyeleri)

TARTIŞMAYI YÖNLENDİREN TEMALAR	KODLAMALAR	TEMATİK ÇIKARIMLAR	ARA-UZAM GERÇEKLER
Eğitim meslek pratiği ilişkisi	...kendini tanıma ve ortaya koyma adına farklılık özgürlükte... ...gördüklerinin ötesinde bir yaratıcı durum gelişmesi lazım... ...özgür olamama hali eğitim sisteminden başlıyor... ...ilk ve orta öğretimden başlayarak insanları kısıtlayan bir sistem var... ...daha köklü bir değişiklik yapılmalı... ...sistemin dışında kalmış tamamen özgürlük olamayacak bence... ...kendi içinde tutarlıysa, beğenmiyorsak da ona değer verme zaaflığımız var... ...öyle iyi tasarlanmış olabilir ki, yanlış görsek de onaylamasak da itiraz edemeyebiliriz... ...öğrencinin farklı profillerde mezun olabilmesi lazım... ...öğrencinin ben bunu bilmiyorum diyebilecek bilince gelmesi gerekir... ...bilinçlenme olmuyor bence rol yapılıyor, sisteme göre bir tür taktik geliştiriyorlar... ...tersten bakınca bizim(okulun) elimizin kuvvetli olması lazım aslında... ...bizim dışımızda bir sistem var, söylediklerimizle çelişince öğrenci bunu hemen anlıyor... ...aslında daha çok donanımın piyasaya çıkınca daha mutsuz oluyor... ...daha az para kazanabiliyorlar, onların istediğini vermiyor çıkınca... ...büyük şehirde mimarlık ortamı çok farklı... ...mimarlık görgüsü çok fark ediyor şehre göre, öğrencilerin inancını kırıyor... ...bilince ermiş öğrenciler de aynı düzene dalıyor... ...daha zorlanıyorlar, istemediği eleştirdiği işler yapmak zorunda kalıyorlar... ...mimarlar isterse bu düzen değişir, bunu görmeleri lazım... ...çok çaba sarf etmeleri gerekir ama bunu kendilerinin değiştirebileceğini bilmeliler... ...öğrencinin bu güçle eğitilmesi lazım, piyasa şartlarına göre değil... ...projenin konusunu seçemeyiz ama geleni nitelikli yapmalıyız... ...kaliteden taviz verilmemeli, meslek etiği ile ilgili olmalı geri çevirişler... ...senin onun istediğinden daha iyi düzenleyebileceğini görmesi lazım... ...benim işim bu demek gerek, öğrenciye bunu veremiyoruz... ...piyasaya çok ayak uydurmak da yanlış yok saymak da bence... ...biraz düşündürmeye sevk etmek gerekiyor lisansta...	özgürlük yaratıcılık tutarlılık farklılık bilinç çelişki donanım nitelik kalite etik	özgürlük özgünlük tutarlılık farkındalık esneklik kalite bilinç etik

Çizelge A.3 (devam) : III. Odak grup görüşmenin söylem analizi aşamaları (öğretim üyeleri)

TARTIŞMAYI YÖNLENDİREN TEMALAR	KODLAMALAR	TEMATİK ÇIKARIMLAR	ARA-UZAM GERÇEKLER
Eğitimde akreditasyon	...tüm derslerin adı aynı bile olsa standartlaşma mümkün değil bence... ...aynı dersi herkes farklı şekilde anlatır, aynı olması mümkün değil... ...her yerde ondan olsun bundan olsun olmaz... ...mimarlık okullarında her ders var zaten... ...standardizasyonun belki çok zararı yok ama mimarlıkta olması çok zor... ...yorumun özgürce olmasını istiyoruz ama biz bunu kısıtlarsak nasıl olacak... ...daha üst bakışla programlanması gerekir ama mutlaka esnek olması gerekir... ...bazı alt başlıkların olması kötü gelmiyor... ...diretir gibi yaparsan benimsemeyi azaltıyor, öğrenci de benimsemiyor... ...esnekliği standartlaştırmak iyi olabilir... ...aynı içerikte iki hocanın da anlatımı aynı olmaz... ...ama kim anlatırsa anlatsın bu başlıklar altında iyi anlatacaktır... ...standartlaştırma teknik bir çözüm gibi, kağıt üstünde faydalı gibi... ...standartlaşma çok gerekli değil bence.... ...bazı kodlar verilir ama altı üniversitelere göre doldurulur... ...Odtü ile yüzyıl üniversitesinin kadrosu aynı olamaz... ...dersin adı isterse aynı olsun içi doldurulamaz... ...belli bir kodlamayla çözülebilir... ...üst başlıkların altını her üniversite kendine göre doldurabilir... ...itiraz da kabul de çözüm değil ama karşılığında bir şey üretmek lazım... ...tüm öğrencileri idealist olmayı sağlayabilerek mezun etsek keşke... ...üstten gelene karşı tepkiler noktasal olur... ...mimari eğitim sistemi bir alternatif oluşturduğu zaman güç kazanabilir... ...gündelik hayattaki bakış açısı değişirse... ...bunu mimarlık eğitiminden kaynaklandığı anlaşılırsa, o zaman bir gücü olur... ...sayıyı artırıp kaliteyi düşürmek... ...diploması olan yetkin ama etkin olmayan insanlar yetiştirmek... ...eğitimde de bunu veremiyoruz, mezun olduktan sonra da yapamıyoruz... ...standartlaştırma o yüzden mimarlığı küçültücü geliyor... ...standart mimar dediğimiz ne ki zaten olur mu... ...standartlaşmanın sanattan uzaklaşmaktan kaynaklandığını düşünüyorum,,, ...standart mimar teknikle ilgilenen biri olmaya gidiyor... ...mıak a da haksızlık etmeyelim. geniş kapsamlı düşünülüyor... ...düşünen eleştiren insan olması gereği ve sanatla ilişkisi geniş alınmış... ...evet aslında mıak ın kriterleri yok ten çok daha başarılı... ...özgürlük adına seçmeli derslerin artması olumlu ama zorunlulardan kırılmamalı... ...öğrenci bilinçli olsa tüm dersler seçmeli bile olabilir.... ...insanın kendini tanıdığı, neyi yapabileceğinin önceden kestirdiği durumlar anlamlı... ...seçmeli derslerin artması öğrenciye daha fazla misyon yükleme halini çağırıştırıyor... ...öğrenci bilmediğini bilmeyince, standartlara hak verir duruma gelmeye başlıyoruz... ...mimarlık öğrencisine minimumda ne öğretebiliriz de uzlaşamıyoruz ya... ...öğretilecek şey o kadar az ki, ancak bilinç öğretebiliyor, standartlar o kadar düştü... ...standart mimar tanımlamak, standartları denetlemek zor...	standartlaşma farklılık çeşitlilik özgürlük esneklik kodlar idealler alternatif kalite yetkinlik etkinlik zorunluluk bilinç farkındalık denetim	standartlar/ standart olmayanlar özgünlük çokluk esneklik özgürlük farklılaşma kalite etik özgürlük farkındalık bilinç

Çizelge A.3 (devam) : III. Odak grup görüşmenin söylem analizi aşamaları (öğretim üyeleri)

TARTIŞMAYI YÖNLENDİREN TEMALAR	KODLAMALAR	TEMATİK ÇIKARIMLAR	ARA-UZAM GERÇEKLİKLER
	...kontrol altına almak gerekli mi diye tartışabiliriz aslında... ...çeşit çeşit eğitim verilsin öğrenci üstünü kapatsın ideali bu belki... ...belli bazı şeylerde standartlaşma iyi olabilir gibi geliyor bana... ...esnek olmadan sistemi kuramıyoruz, kurunca da kendimizi özgür hissetmiyoruz...		
Toplum mimarlık ilişkisi	...insanlar mimarlık mesleğini saymıyor aslında... ...mimarlık mesleğinin anlaşılma düzeyi sorun... ...mimarlar kendi kendine seviyeyi düşürüyorlar... ...gündelik yaşamla en ilgili olabilecek olan disiplin mimarlıkken şu an kendini çekti... ...mimarlık göreceli, standartlarımız kriterlerimiz yok... ...kimse yaşadığı yeri bile tekrar düzenleyeyim demiyor... ...kötü olanın farkında değil, sorgulama yok, toplumsal problemimiz... ...aile yapısına, üniversite öncesi eğitime bağlı... ...ideal olanla gerçek olan arasındaki farklılık... ...kişiler aktivist olsa, dergi çıkarmak, uygulama yapmak vs... ...insanlar bir araya gelmekten çekiniyor...	gündelik görecelilik standartlaşma farkındalık idealler biraradalık çeşitlilik değişim	standartlar/ standart olmayanlar farkındalık bilinç çokluk özgünlük farklılaşma esneklik kalite
Mimarlık iktidar/yönetim ilişkisi	...mimarlık meslek yasasının değişmesi gerekiyor ...standart mimarı destekleyen bir yasa var ...yasa değişmeden ne kadar eğitim çeşitlense de dışarıda yine aynı kalıba giriliyor...		

Çizelge A.4 : IV. Odak grup görüşmenin söylem analizi aşamaları (öğretim üyeleri)

TARTIŞMAYI YÖNLENDİREN TEMALAR	KODLAMALAR	TEMATİK ÇIKARIMLAR	ARA-UZAM GERÇEKLİKLER
Eğitim meslek pratiği ilişkisi	...tüketim ve lüks tüketim olarak bakıyorum... ...zaha hadid in yanında kaç kişi çalışma fırsatı bulur.Arolat’ın yanında kaç kişi... ...mezun ettiğimiz mimarların yüzde kaç böyle olanaklar bulabiliyor... ...eğitim, teknoloji ve anlayışın hep gerisinden gidiyor... ...4 yıllık eğitim de o kadar kapsayıcı olmayabilir. Süre uzamalı... ...sadece üretimin kalitesini takip etmekle değil eğitimin de kendine ait bir altyapısı var... ...Osym sorunları bile bizim sorunumuzla ilintili... ...ama artık eğitimdeki bilgileri güncellemek lazım... ...herşey artık ulaşılabilir durumda şu an, ama eğitimde bundan uzaktayız... ...hiçbirşey ulaşılmaz ve şaşırtıcı değil... ...mimarlık yenilik ve şaşırtıcılık üzerine ama bugün ne üretseniz şaşırtıcı olmuyor... ...üretim kalitesi açısından çok gerideyiz... ...başka alanlarda teknolojiyi takip ediyoruz ama mimarlığa geç giriyor, eğitime daha da geç... ...mimarlık eğitimi takip etmeli mi diye sorgulamalıyız... ...eğitimde bir pencere açılıyor, bakış açısı kazandırılıyor... ...her gelişime göre kendini adapte edebilecek donanımda olmalı zaten birey... ...sağlam bir altyapı ve bakış açısı geliştirirse birey, kendini sürekli yenileyecektir... ...fakat yöntemi de geliştirmek ve pencere açacak altyapıya ulaştırmak lazım... ...besleyici mekanizmaların eğitime katılması lazım... ...taşıradaki fakülteyiz, kendimiz çaba içindeyiz, ama söylemlerden uzak değiliz... ...aslında eğitimin yapmaya çalıştığı, küreselleşme söyleminden daha ilerde... ...eğitimle iş ortamı çok ayrılmış durumda bundan kaynaklanıyor... ...teknolojinin çok gerisinde belki ama nitelik ve hassasiyet olarak çok ileri düzeyde... ...bir tarafta ideal bir ortam var, bir yandan da iş ortamında yol ayrımına girenler... ...hassasiyeti olanlar akademiye geri kaçıyor,çoğu çarka giriyor, az kısmı mücadelede... ...artık projesi için karşısında iletişim kurduğu işverene karşı daha savunmasız... ...yine de idealimiz koruyup güçlü olmalıyız... ...belki herkesin gücü yetmeyecek ama en azından haberdar olmalı, farkında olmalı... ...eğitimde de çok şeyi kaygı ediyoruz yapamayacağımız şeyleri bile... ...eğitimin alanı bir yerde sınırlı, en fazla haberdar edebiliriz... ...dışarıdaki sorunları nasıl aktaracağız öğrenciyle bağlantısını nasıl kuracağız... ...mimarlık eğitimi biraz bunu yapıyor aslında öğrenciyle organik bağ kuruluyor...	tüketim ulaşılabilirlik kalite donanım mekanizma ayrışma yöntem nitelik hassasiyet mücadele idealler haberdar olma farkındalık	sürdürülebilirlik kalite etik farkındalık bilinç çeşitlilik tutarlılık özgünlük etik kalite farkındalık bilinç çokluk özgünlük farklılaşma

Çizelge A.4 (devam) : IV. Odak grup görüşmenin söylem analizi aşamaları (öğretim üyeleri)

TARTIŞMAYI YÖNLENDİREN TEMALAR	KODLAMALAR	TEMATİK ÇIKARIMLAR	ARA-UZAM GERÇEKLİKLER
Eğitim meslek pratiği ilişkisi	...kısıtlı bir sürede bir mesleği öğretmeye çalışıyoruz, serbestlik çok sağlanamaz gibi... ...sadece kanallar açılabilir, esneklik sağlanabilir, asgari bazı şeyler verilmeli... ...eğitimin kendisi o sınırları koymalı, oradan başka açılımlara gitmek gerekir... ...standartlaşmaya gidilmemeli diye düşünüyorum... ...farklılaşmaların iyi olduğunu düşünüyorum... ...her okulun bir tarzı olur, ekolu olur... ...ama her birimiz mezun olduğumuz okulun rengini taşımak istiyoruz... ...birey olarak da eğitimde de özgün olmak istiyoruz... ...fazla özgürlüğün de iyi gelemeyeceğini düşünüyorum... ...birbirimizi bile eleştiremiyoruz... ...bazı şeylere çok deneysel bakmanın da tehlikeli bir tarafı var bence... ...ekol olmak için kadronun kurucu üyelerin bauhaus gibi uzlaşmış olması gerekir... ...standartla ilgili, asgarinin sınırını tam koyamıyorum... ...ama bir yandan da Türkiye de ipin ucu kaçıyor... ...herkes her şeyi yapabilir gibi bakılıyor, denetim mekanizması nasıl olacak... ...bahsettiğimiz bu yapılaşma içinde denetim mekanizması tam olmaz gibi... ...mimarın egosu giriyor devreye, eğitmede de mimarda da var bu ego... ...herkes kendi bildiğini okumak istiyor... ...öğrenci ve hocayı birleştiren, geri dönüşlü bir sistem yok... ...bir katılığımız var aslında... ...hem standartlaşmanın sunduğu imkanlardan yararlanmak istiyoruz hem de özgün kalmak... ...en fazla derslerin içinde küçük manevralar yapıyoruz... ...kurumdaki herkesin bunu dert ediyor olması lazım... ...standartlaşmayı mı yerel değerleri kaybetmeyi mi dert ediyor... ...burada bile uzlaşmak zor, fazla değişmeyecek bence bu durum... ...farklılığımız var ortaya koyalım diye düşünülecek birşey değil... ...farklılık varsa kendiliğinden ortaya çıkar zaten... ...post modern ile her şey her renk mubah. karma. hızlı da bir değişim var... ...Türkiye koşulları içinde belirlenmiyor. Üst yorum. AB ye uymaya çalışıyoruz... ...kendi standartlarımızı kendimiz üretmediğimiz için sıkıntı başlıyor zaten... ...eğitmenler de aynı standartta değil, o kriterlere sahip öğretim elemanları gelecek o zaman... ...okul kendi oryantasyonu kendi yapmalı zaten. nitelik aranıyorsa, kadro zenginleşmeli... ...tasarım kriterlerini öğrenip her yere adapte edebilmek...	serbestlik esneklik standartlaşma farklılık özgünlük özgürlük deneysellik denetim mekanizma ego sistem katılık yerellik kendiliğindenlik nitelik	özgürlük sürdürülebilirlik standartlar/ standart olmayanlar özgünlük çokluk esneklik farklılaşma çeşitlilik deneyim bilinç farkındalık yerellik etik

Çizelge A.4 (devam) : IV. Odak grup görüşmenin söylem analizi aşamaları (öğretim üyeleri)

TARTIŞMAYI YÖNLENDİREN TEMALAR	KODLAMALAR	TEMATİK ÇIKARIMLAR	ARA-UZAM GERÇEKLİKLER
Toplum mimarlık ilişkisi	...Almanya, Fransa örneğin mimarlık yaptıklarında mesleki etiği sergileyebilecek ortam var... ...dolayısıyla eğitimde de kalite beklentisi yüksek... ...sorun 4 yılın çerçevesinin çok dışında aslında... ...Türkiye olarak gelişmemek gibi bir sıkıntımız var... ...kültürel boyutu var, idari boyutu var, ekonomi boyutu var... ...en hantal gelişen kurumlar, hukuk, mimarlık. gelişmeler çok zor yansıyor... ...ara tamponu şu olabilir, sürdürülebilirlik kriteri olabilir... ...sürdürülebilirlik bir anlamda yerelliğe saygı niteliğinde... ...sürdürülebilirlik arasından standartlara gidilebilir... ...tüm dünyanın ortak ulaşması gereken şey nitelikli tasarımlar... ...kaynakları en az kullanarak tasarım yapmak... ...bunu herkes kendi yerellik çerçevesi içinde yoğurabilir... ...özgünlük, yerellik, kimlik değerlerinde sıradanlığa karşı nasıl bir duruş sergilenecek...	etik kalite sürdürülebilirlik yerellik standartlaşma nitelik özgünlük kimlik sıradanlık	kalite etik sürdürülebilirlik yerellik standartlar/ standart olmayanlar bilinç özgünlük
Mimarlık iktidar/yönetim ilişkisi	...sorgulamak tüm mesele zaten... ...asıl tehlike kapitalizmin dayattığı metalaşma hali ve yönetim hantallığı... ...biz de bu sistemin içinde inandırıcılığımızı yitiriyoruz... ...niyetlerin iyi olmasıyla avunmaya çalışıyoruz... ...kültürel olarak bazı şeylerin aşılması gerekiyor... ...büyük projeler bile meslek gruplarına sorulmuyor... ...belediye başkanlarının projeleri, mimarlar bile tartışmıyor... ...bir kurul oluşturulup bu standartların ülkemize uygunluğu sağlanamıyor mu... ...ülkenin bilinç düzeyi yüksek olmalı... ...sermaye çok üretime girdiği için, mimarlar emlakçı gibi davranıyor... ...iletişim kurması beklenmeyen bir ortam var, mimarın ve uzmanın önemi kalmadı... ...mimar sorgulayıcı, ülkesel kararlarda da... ...hiçbir meslek grubu hiç bu kadar çok alanla ilişkili değil... ...o yüzden hep mualif olmak durumunda... ...herkes de mimarın alanına giriyor. bu ülke şartlarında şanssızız... ...mimarlık meslek yasası bile hala çıkamadı... ...karar mekanizmaları oluşmalı, mevzuatlar buna göre düzenlenecek... ...koruma kurulları bakanlığın organı gibi olmamalı... ...bunun gibi başka denetim mekanizmalarının devreye sokulması gerekiyor... ...o zaman mimarın gücü artar, başka türlü haklılığımızı anlatamayız... ...öğrenciyi haberdar etmeliyiz... ...buna göre tavır almanız lazım. Birey olarak beklentimiz gibi mezun etmeliyiz... ...mimarlık politikalar dizisi, üst politikalarla ilişkisini koparamayız... ...duyarlılığın gelişmesi için ortamdaki haberdar olmalıyız ki tepki de vermeliyiz... ...bir kurulun çalışmasından demokratik bir işleyiş ve farklı görüşlerin yansımalarını bekleriz... ...bu mekanizmaları yaratmaya çalışmak, yasal olmayan, ufak ufak....	metalaşma hantallık inandırıcılık standartlaşma bilinç ilişki mekanizma denetim haberdar olma beklenti politika demokrasi farklılık	özgünlük çokluk esneklik standartlar/ standart olmayanlar tutarlılık bilinç farkındalık çokluk çeşitlilik kalite farklılaşma

Çizelge A.5 : V. Odak grup görüşmenin söylem analizi aşamaları (mimarlar)

TARTIŞMAYI YÖNLENDİREN TEMALAR	KODLAMALAR	TEMATİK ÇIKARIMLAR	ARA-UZAM GERÇEKLİKLER
Eğitim meslek pratiği ilişkisi	...mimarlığın dışarıdaki ortamı tasarımıımızı kısıtladığını düşünüyorum.... ...ekonominin de tasarımı kısıtladığını düşünüyorum... ...okullarda tasarım duygusunu kendini keşfederek ortaya çıkarmanın öğretilmesi... ...yapım teknikleri sürekli değişiyor,temel verildikten sonra üstüne teknik donanım konabilir... ...kullanıcı değişmez bence. ihtiyaçları değişiyor sadece... ...mimarlık lisans eğitimi sonrasında en az iki yıllık bir uygulama deneyimi gerekli... ...usta-çırak ilişkisi piyasa ortamında da devam etmeli... ...uygulama ortamında da eğitimin öğrenmenin sonu yok... ...karşınıza çıkan her yeni proje sizi başka şeyler öğrenmeye ve araştırmaya zorluyor... ...uygulamada uzmanlaşma gelişmeye başlarsa... ...farklı projeler ve işler, mimarları da düşünmeye ve kendini geliştirmeye zorlayacaktır... ...inşaatlarda her bölgenin özelliğine göre uygun malzemeler kullanılmalı... ...şu anda herşey tüketime dönük çalışıyor. ve hızlı tüketim... ...bütün sistem sana bunu empoze ediyor, biz de bu döngünün içinde yer alıyoruz... ...evin dışına bakıp evi alıyoruz, çikolata ambalajına bakıp aldığımız gibi.... ...böyle hızlı bakıp, hızlı alıyoruz, hızlı tüketiyoruz... ...okulda öğrenmekten tutun da uygulamaya kadar hiçbir şeyi tam olarak bilmiyoruz... ...ekolojik yapı evresine falan geçmiş değiliz çok gerisinde görüyorum ben... ...aslında haberdarız her şeyden yani 3 kıta ötede nasıl çalıştığından haberdarız... ...ama uygulamaya dökemiyoruz yanlışımız, yeni çıkan bir şeyi sorgusuz almaya çalışmamız... ...Amerika da bir şey çıkıyor, Avrupa gözetliyor, sonucunu bekliyor, sabırlı davranıyor... ...ama biz olduğu gibi kabul ediyoruz, uyarlama, uygulama, yorumlama yok... ...arge çalışması falan yapılmıyor, denenmiyor, sorunlar çıktıkça birşeyler geliştiriliyor... ...mimarlık eğitiminde çok ciddi bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum... ...teorik kısmının anlatıldığını ve uygulamanın çok boş kaldığını düşünüyorum... ...yani okuldan mezun olan bir mimarın az çok birşeylerin farkında olması lazım... ...ofisime gelen, yeni mezun bir mimara sanki herşeyi sıfırdan öğretiyormuşum gibi... ...uygulamaya geçince, birşeyin yapılacağını, üretileceğini düşünerek hareket etme yetisi yok... ...mimarlık eğitimi bir süreç, okuldan mezun olunca eğitim bitti anlamına gelmiyor... ...gene de bişeylerin farkında olabilme yeteneğini kazandırmış olması gerekiyor... ...yorabilme, herşeyle karşılaşıldığında, bunu yapabilmeyi öğretmeliler bence... ...bunu yapabilirsek iş hayatında sıkıntı çekmeyiz... ...mimarlık okulları hep farklı bence... ...herkese her derste dersle ilgili yorabilme kısmını öğretmeliler, yorabilme mantığını... ...daha sonra hangi okul ne katmak isterse katabilir... ...okulda aldığı bir çelik dersi eğitimiyle uygulama yapamazsın, uzmanlaşmak gerekir... ...ama temelini almış olman gerekiyor, eğitim kendini yenilemekte çok yavaş... ...belki süre yetmiyordur, hiçbir zaman 4 yıllık bir eğitim mimarlık için yeterli değil... ...mezun olanlar mimarlar odasına kayıt olduğu anda direk imza yetkisine sahip oluyorlar... ...mutlaka farklı konulara hakim olmalı, ama uygulama bazında uzmanlaşmalı... ...uygulama devreye girince de ekibin içinde hatta başında var olmalı, orkestra şefi olayı bu...	kısıtlılık keşfetme donanım deneyim uzmanlaşma tüketim yetkinlik haberdar olma sorgulama uyarlama yorumlama farkındalık süreç ego alternatif süreklilik	özgürlük farkındalık bilinç deneyim farklılaşma çeşitlilik kalite sürdürülebilirlik özgünlük farkındalık çokluk esneklik tutarlılık

Çizelge A.5 (devam) : V. Odak grup görüşmenin söylem analizi aşamaları (mimarlar)

TARTIŞMAYI YÖNLENDİREN TEMALAR	KODLAMALAR	TEMATİK ÇIKARIMLAR	ARA-UZAM GERÇEKLİKLER
Eğitimde akreditasyon	...yeni mezun olmuş bir mimarın çok tavan yapmış bir egosu var... ...okuldan mezun olduk hazırız diye bir şey sözkonusu değil... ...4 yıllık eğitiminde yeterli olmadığı yüzde yüz aşık bir şey... ...eğitim meslek için sürekli devam edip gidecek bir durum... ...4 yıllık eğitimin sonunda bir iki yıllık süreci usta çırak ilişkisiyle değerlendirmemiz lazım... ...öğrenciyi ya da yeni mezun mimarı yanına alan kişi de bilinçli olmalı... ...mezun olduktan sonra usta olarak düşündüğün seçtiğin insan doğru bir tercih olmalı... ...biraz şans işi Türkiye şartlarında, sayı olarak çok yok... ...her yeni işte yeni bir durumla karşılaşabiliyorsun...	bilinç bilinç farkındalık	
	...her yıl birkaç tane fakülte açılıyor, kontenjan sayısı artırılıyor... ...hakikaten bu kadar mimara ihtiyaç var mı diye düşünmek lazım... ...aynı kalitede aynı seviyede öğrenci yetiştiriyor mu açılan bütün bu fakülteler... ...fakültelere yetecek kadar yetişmiş kaliteli eğitimci var mı... ...herkes mimar olma, ya da mimarın ne yaptığı bilinciyle gelmiyor okula... ...tamamen özgür ortamda da bir sonuca ulaşacağımızı düşünmüyorum... ...4 yılın sonunda o öğrenci işin neresinde yer alacağına bir şekilde karar vermeli... ...2 yıllık artı eğitim, uzmanlığını alır, bunlar konusunda çok bilinçli olabilir... ...çok yönlü, tam bir bütün olarak 4 yıla 5 yıla sığdırarak verip sonra uzmanlaşma... ...herkes üniversite mezunu olmak istiyor, mesela ara eleman yok... ...mimar alıyor, her işini de yaptırıyor... ...teknikerlerin yetiştiği meslek yüksek okulları çok önemli... ...durumunun değerli bir durum olduğunun bilinmesi ve o değer verilmesi gerekiyor... ...başka insanların deneyimleriyle, çıkardığı sonuçlarla, ufuklarıyla bakmak verilmeli... ...mimarlık eğitiminde reklamcıyla, mobilya tasarımcısıyla atölyeler düzenlenmeli... ...belki bir dönemde proje hocası mimar değil de bir reklamcı olmalı... ...okullardaki eğitimcilerin çoğu üniversiteden sonra direk akademik ortama geçmiş... ...piyasada herhangi bir şekilde bir uygulama yapmamış... ...uygulamadan, bu kadar akademisyenlerin kopuk olmasını ben doğru bulmuyorum... ...mimarlık öğrencisinin herşeyden bir parça haberdar olması gerekiyor... ...uygulama şöyle yapılıyor, ofis ortamı şudur, şantiye ortamı şudur, projecilik şudur... ...belki anlatarak değil de yaşayarak öğrenmesi lazım... ...İngiltere’de eğitim sonrasında sınava sokuyorlar, diplomasını hemen vermiyorlar... ...eğitim sürecinde bence uygulama atölyelerinin inanılmaz önemi var... ...okulu ne kadar uzatırsam bana o kadar faydalı olacak diye düşünmeli... ...bir dönem ara verip yarışma çizmek,proje ofisinde çalışmak,grafik tasarımı yapmak... ...ben bugün eğitim hayatıma dönsem bir dönem ara verirdim... ...öğrenciyken herkes sana bir şeyler öğretmeye çalışıyor,özgürsün, hata yapabilirsin... ...eğitimin ardından gelen bir şey yok zorunlu tutulan...	çokluk kalite bilinç özgürlük uzmanlaşma deneyim kopukluk haberdar olma çeşitlilik biraradalık çokluk kalite etik bilinç farkındalık özgürlük özgünlük farklılaşma çeşitlilik deneyim	

Çizelge A.5 (devam) : V. Odak grup görüşmenin söylem analizi aşamaları (mimarlar)

TARTIŞMAYI YÖNLENDİREN TEMALAR	KODLAMALAR	TEMATİK ÇIKARIMLAR	ARA-UZAM GERÇEKLİKLER
Toplum mimarlık ilişkisi	...bence bu Türkiye ile alakalı bir şey. İçinde bulunduğumuz şartlarla alakalı... ...biz orkestra şefi olamıyoruz... ...maalesef tam tersi, sözünü geçiren değil de, söz dinleyen, denileni yapmak zorunda kalan... ...fikir ortaya koyup da aslında insanları yönlendirebilecek güçte bir meslek iken... ...kesinlikle medya çok kuvvetli bir araç... ...gerçekten uzman olan kişilerin halkı bilinçlendirmesi gerek... ...toplum bilinçli mi, değil... ...aslında standart olarak bir yükselme yaşamıyor ama yaşadığını düşünüyor... ...mezun olduğunda insanlar senden herşeyi bilmeni bekliyor... ...bilinç ve ekonomi falan, toplumsal bilince dönüyor... ...her yeni işte yeni bir durumla karşılaşabiliyorsun, öğrenmenin sınırı yok... ...bunun için ne yapmalıyım derken dünya kadar şey öğreniyorsun... ...aslında burada tam iletişim ortamı devreye giriyor gibi sanki... ...karşılaştığın kişilerle kurduğun yeni interaktif ortam, her şey yeniden değişiyor... ...karşındaki kullanıcının hayat tarzına göre yapacağın herşey değiştiği için... ...bir anda tüm bildiklerini silipatabiliyorsun, belki de mesleğimizin güzelliği budur... ...bu gözle bakılmalı zaten seri üretim gibi bir şey değil ki... ...herkese aynı projeyi dikte edemezsin sonuçta.... ...özel imalat, özel üretim dedikleri şey aslında proje işi... ...onun için bence seri üretime dökülen her şey o yüzden başarısız oluyor... ...Kayseri'deki tüm bu yapıların gözümüzde başarısız olması gibi...	yetkinlik bilinç beklenti çeşitlilik iletişim değişim etkileşim özgünlük	farkındalık bilinç kalite özgünlük çokluk çeşitlilik iletişim esneklik
Mimarlık iktidar/yönetim ilişkisi	...mimarlar kendini rant, ekonomi, ekonomik kriz, inşaat sektörüne göre yönlendiriyor... ...ciddi eğitim sıkıntısı da siyasetten tamamen arınmalı... ...sistem elbette denetlenecek ama siyasi baskı altında değil... ...eğitimin içinde siyasetin yeri yok... ...ilkokuldan itibaren böyle olmalı, siyasetten arınmış siyasi erklerin kararlarından arınmış... ...devletin çok net kurallar koyması lazım... ...çok kurallarla kısıtlamalı, kurumları şu anda o sistematığı kuracak düzeyde değiliz... ...bunun devlet kurallarıyla değil bilinçli bir toplumun yönlendirmesiyle olması lazım.... ...toplumda söz sahibi olan insanların doğru bir şekilde o yerlere gelmiş olması... ...diğer insanları doğru bir şekilde bilinçlendirecek insanlar olması gerekir...	baskı kurallar sistem bilinç	esneklik özgürlük özgünlük bilinç farkındalık

Ek A: I.Odak Grup Çalışması (öğrenciler)

---‘Mimarlık ortamını nasıl tanımlarsınız, bu ortam içerisindeki mimarlık eğitimi hangi dinamiklerle tanımlarsınız?’

-sanat ve tekniğin harmonisi.bu nedenle eğitimi zor ve belli kriterleri olmalı.diğer bölüm ve mesleklerden farklı bir eğitim sistemi uygulanması gerekiyor. Liseden sonra üniversiteye alıştırma mimarlık eğitiminde daha zor oluyor.

-çok geniş yelpazede bilgi birikimine sahip olmak gerekiyor. Farklı bir dünyaya adım atılıyor. Teknik, felsefe, sanat gibi çok boyutu var. Mimarlık eğitimiyle birlikte etraftaki birçok insan dan farklılaşmaya başlıyorsunuz çünkü donanımınız sürekli geliyor ve bunu yapmamız gerekiyor. Bu yalnız bireysel değil grupça gelişen bir süreç.

-yalnız okuldaki eğitim değil, kişinin kendini geliştirmesi ile de ilgili. Eğitim ortamının dışında çok daha fazla kendimizi geliştirmemiz gerekiyor. Sadece 4 yıllık eğitim hiçbirşey için yeterli değil.

-üniversitede eğitim bölümler arası farklılık gösteriyor. Diğer bölümlerde yollar belli ama mimarlık eğitiminde ipuçları veriliyor devamı bize kalıyor.

-mimarlıkta kesin doğru olmadığından dolayı, insanın kendi gelişimi önemli. Mutlak doğruları yok. Mühendislikten farklı. Mimar çok şey bilmek zorundadır, mühendisi tek şey bilmesi gerekir. Belki başarısı az şey bilmesindendir. Mimarın başarısız olmasının sebebi çok şey bilmesi gerektiğindendir. Mimarlık öğrencisinin kendini okul dışında da geliştirmesi gerekiyor.

---Mimarlık ortamını düşündüğümüzde bu ortamda değişim var mı, varsa bu değişimi tetikleyen dinamikler neler?

-Mutlak değişiyor. Teknik değişiyor, bilgisayarla eğitimi önplanda. Teknolojinin gelişimiyle insanlar kendini güncelleyebiliyor. Katı kurallar yok artık.

-İhtiyaçlar değişiyor. Modern yaşamın ihtiyaçları farklılaşıyor. Mimarlık üretiminde malzemeler, teknikler değişiyor.

---belirli dönemlerde bu zaten oluyordu, sıçramalar, değişimler... bu son dönemi diğerlerinden ayıran bir durum var mı, konumuz nedir?

-mimarlık bir arayış döneminde, akımlar önce alt yapısını geliştirir sonra oluşur. Ama son dönemde heyecanlı bir mimarlık yok, oldu bittiye getirilmiş, tanımlanmamış.

-kapitalizmin de etkisi var bu duruma.insan odaklı değil maddiyat odaklı artık. Bu da günümüzde daha nitelikli yapıların ortaya çıkmasını engelliyor. Geçmişte insanlar dönemin şartlarıyla belli bir felsefede belli bir kalıpta eserler yaşantılar ortaya çıkarıyordu.artık maddiyat odaklı bir üretim var.

---bu durumu küresel ölçekte de düşünebilirmiyiz. Belli bölgeler e özel bir durum mu.

-küreselleşme tüm dünyayı etkilediği için. Etkiler artık bölgesel değil global.örneğin sürdürülebilirlik konuşuluyor.bunun mimariye ve eğitime yansması çok yakın zamanda olacak bir şey.birçok girişim bu yönde oluyor. Bu kavramı önplanda tutan tasarımcıların sayısı giderek artıyor mesela. Bir 10 yıllık süre içinde mimarlık eğitimine de yansiyacak.

---bütün bu ortamda değişen dinamikler içinde mimarlık eğitiminde kurum olarak ve dışında baktığımızda değişen ne?

-mimarlık eğitimini aslında kendi içimizde kalıplara sokabilmiş değiliz. Sokmak gerekir mi bunu da tartışmalıyız. Mimarlık eğitimi diğer bölümler gibi standart sabit teoriye sahip olmadığı için, ülkeleri geçtim üniv. Üniv. Bile değişebilecek bir durum. Türkiyede pek çok üniversiteye baktığımızda, farklı şeyleri önplanda tutarak değiştiğini görüyoruz. Kimi teknik, kimi tasarım, kimi beyinleri özgür bırakmak adına işleyişi değiştiriyor.

---ekoller var mı, olacak mı,olmalı mı

-isim olarak bazı üniversiteler öne çıkıyor gibi görünüyor ama ben bugün böyle olduğunu düşünmüyorum. Sadece eğitim kalitesi olarak öne çıkıyor gibi görünüyor ama diğer fakültelerde de iyi birer mimar olacak insanlar var. Eğitimin yanında insan bazlı düşünmek lazım.

-her üniversitenin mimarlık fakültesinin kendine ait bir karakteri var. İtü tasarımı, yıldız piyasa mimarı yetiştiriyor, mimar sinan'ın kuramsal yaklaşımı var. Ekol olarak nitelenemez belki ama farklılaşıyorlar.

---küresel ölçekte düşündüğümüzde bunu hala söyleyebilirmiyiz.

-küresel ölçekte genel bir mimari mantık oluşuyor. öne çıkan fazla okulların olduğunu düşünmüyorum. Ön plana çıkanlar olacak ama iletişim ortamının gelişmesiyle diğer fakülteler de haberdar olup bu yönde kendini geliştirecek. Taklit bile edilebilir benzeşeceğiz.

-tek bir standarda gelebileceğimizi düşünmüyorum. Her ülkenin bir özü ve geçmişi var. Oranın eğitimine ve tarzına katkısı olacaktır.

-küresel diyoruz ama Amerika ve Avrupa menşeli bir durum. Örneğin uzakdoğunun eğitimi ile ilgili bilgimiz bile yok. kopukluk var ama bence bu olumlu bir durum yaratıyor. Özgünlük yaratıyor. Tek düze üretimler, aynı anlayış aynı mimari tarzlar oluşmuyor böylece.

-geçmişte farklı dönemler kendine özgü kimlikler oluşturuyordu, günümüzde ise taklitle gidiş var. Dünyanın her yerinde aynı yapıları görebiliyoruz. Bu de çeşitliliği ve kendine aitliği kaybettiriyor. Her coğrafyanın kendine ait özelliklerini mimariye yansıtması gerekiyor. Eğitim bazında ortak paylaşımlar olabilir fakat, mimarlık üretiminde kendine ait bir durum oluşmalı.

---özgünlük olmalı belki ama bunu eğitim için düşünmelimiyiz düşünmemelimiyiz.ortamda farklılaşma eğitimde standartlar diyerek ayırabilir miyiz.

-teknik açıdan mantıklı olabilir. Ortak yapım teknikleri gelişiyor tüm dünyada fakat düşüncele farklılaşabilir. Paylaşılan teknik bilgiler eğitimde yer alabilir fakat kültürel felsefi açıdan kendimizi yansıtmalıyız ve o yönde bir eğitim verilmeli. Belli noktalarda standart belli noktalarda kendine ait olmalı eğitim.

-ortamda özgünlüğü yakalamak istiyorsak bunu eğitime de yansıtmalıyız. Standart bir eğitim verip de ortamda özgünlük aramak zor bence. Eğitimde de özgünlük olmalı.

-özde olan kültür bence bu standartlaşmaya engel olacak bir yerde zaten.farklı kültürlerin özünde farklılıklar olduğu için.

-aynı eğitim sistemini kullanacak olsak da her bölge kendi içinde özgünleşecek bence

---mimarlık üretiminde özgünlükten bahsedebiliyormuyuz şu anda.

-belli kültürler kendini koruyor . ama ülkemizde bu durum yok bence. Batılılaşmaya çalıştığımız için taklitler çok, kendi kültürümüzü kaybediyoruz. İyi bir durum değil ama böyle olacak engelleyemeyeceğiz.

---ülkemin aradalık halini nasıl değerlendirirsiniz.araform size ne çağırıyor.
-biz doğu ile batının bile arasındayız. Bu bizim çeşitliliğimizi artıran bir durum aslında ama bir yöne kayma çabası bizim çeşitliliğimizi azaltıyor. Bunu korumalıyız bu bizim özgünlüğümüzü koruyacak.
-mimarlık eğitimi açısından düşünürsek, tamamen yüzümüzü batıya dönmüş durumdayız. Modernizm batıda temellendiğinden belki. Ama yeni öğretileri içinde eritip geçmişi ile bağını kuramayan br durumumuz, aradalık bundan kaynaklanıyor bence. Ne geçmişle ne gelecekle bağ kuramama.sentezleyememe.
-geçmişi yorumlayıp yeni şeyler üretmemek sıkıntılı, ya taklit var ya da geçmişi silip moderne yöneliyoruz.geçmişle kopmamak gerekiyor bence.
-Türkiye konumu gereği arada. Kültürü ve modernizmi arasında sıkışmış. Bunun katkısı mı var eksisi mi var tartışılır. Bu ikili durumun potansiyeli var, farklı özgünlükler ortaya çıkarabilir.
-potansiyel çıkarabilecekken bunu kullanmayıp bir yöne yönelmiş durumdayız. Sadece batı mesela, görmezden geliyoruz.

---biraz küçülsek eğitim kurumunu düşünsek aradalık var mı. Uyum süreçlerine daha üst bir kararla girdik.dahil olduk şimdi ne olacak ve değişecek konumumuz ne olacak cebimizdeki taşları nasıl taşıycaz geleceğe
-bundan sonra biz daha çok yönelmiş olacak, sadece batı sitiline adapte olacağız. Keşke olmasa ama olacak. Onların bizden istedikleri bu olduğundan uygulatacaklar bi şekilde.
- akreditasyonu tam bilmesem de bu kadar müdahale edebilecek mi sorgulamalıyız. Bu kadar körü körüne eğitimin bir anda sisteme dahil olarak değişeceğini öngörmüyorum. Sadece kaliteyi artıracak tanınırlılık sağlamak önplanda olmalı, eğitmen ve öğrenciler açısından olumlu ne olacak bence, bellek oluşturacak, bir yönelmeyi getirecek.olumsuz bir imajı yok bende.
-eğitim kalitesi artacak iyi ama tekdüze ve aynı bakış açılı eğitime dönüşmenin sıkıntısını yaşayacağız. AB ye uyum gibi bu da sancılı olacak kolay olmayacak.
-olumlu gözükmese de neden bu dayatmaya dahil oluyoruz diye sorgulamalıyız.

---sürecin içindeyiz.olumlu ve olumsuz yönleri olacak, geçiş çarpışma aşamalarında neler yaşayacağız, nasıl bir sistem olacak ya da olmalı mı ki az zararla çok faydayla adapte olacağız.
-arada kalma durumu olacak tam olarak konuya hakim olamayacağız. O dönemde bocalama yaşanacak eğitimde. Kesin hatlarla eğitim olmayacak. Ama sonradan oturacak kendini gösterecek.
-Türkiye’de sadece eğitim değil, piyasa koşulları yapılan işler koruma konularında da oturmamışlık bir şursuzluk ve ne yapılacağının idrakı yok.mimarlar ülkemizde söz hakkına sahip olması gerektiği yerlerde ne kadar vlduğu tartışılır. Siyasetçiler, belediyeler.....rantı önplanda tutan sizi müdahale ettirmeyen bir yaklaşım var. Bunu kırmak gerekiyor. Mimarlar Odası itiraz etse de, mimarlık dışı insanların gözünde her şey mi yanlış imajını doğuruyor. Yönetim halka hitap ettiğinden kimse yanlışlığın farkında olamıyor ne kadar müdahale ederseniz edin.

---ortamda birçok aktör ve etkilerinin içindeyiz. Bir tarafta pürüzsük ve kalite beklentili bir sistem gelirken bir tarafta da alt ölçekte karışık bir ortam var .ikisi arasında sürüşme ortamında ne olacak.gitgide ayrışacakmıyız.değişecek mi.

-sistemin esnekliği önemli bence. Sistem neyi dikte ederse halk onu alıyor. Bilinçli bir ortam sunulduğunda,bunun savaşını mimarlar mı vericek, sistem mi bunu yumuşatarak önplana çıkarak bunu şu anki mevcut durumu iyi gözlemlemek ve ne yaparsak işin içine girebileceğimizi gözlemlemek gerekiyor.eğitim ne kadar kaliteli olursa olsun geçmiştten gelen bilgiler ve sistemin bize sunduğu olanaklar bunu törpölüyor. 50 lerde İstanbul'da planlamayla pek çok alan yerle bir oldu. bu sürece mimarlar ne kadar dahil oldu ne kadar müdahale edildi.bunlardan da bişeyler çıkarmak lazım.

-eğitim ne karda kaliteli olursa olsun çıkınca hepimiz aynı ortamla karşılaçağız. Bu ortamın değişmesi gerekiyor.

---değişecek mi ortam nasıl dönüşecek

- halkın zihniyeti değişmeli. Bu zor türkiyede ama şunu da sorgulamalı değişim neyle sonuçlanacak.tamamen batı zihniyeti.....

---üstten gelenler ve alt değişkenler arasındaki durumdan en az zararlı çıkabilmek nasıl olacak, bir sistem oluşturabilecek miyiz.

-toplum bilinçlenirse işimiz kolaylaşır. Mimarlar savaşı vermiyor zaten. Başka yönlerden de savaş verilmeli. toplum sorgulama kapasitesine ulaşmalı. Toplumda aile ve ilk öğretimden başlayan bir eğitim ve bilinçlenme gerekli

-türkiye aslında en çekirdekten başlayarak dışa kapalı bir toplum. Yeniliklere açık olmayan bir toplum için bişeyleri değiştiriyor olmak, bu sizin için iyi de demek gibi bişey, benimsemedikten sonra tepeden inme olacak, değişebileceğini öngörmüyorum. bizim topluma nasıl adapte edileceğini bilmiyorum. Çok değişken var toplumuzda, kültür var, etnik köken, din...tek bir doğrunun bizim kültürümüze verilebileceğini düşünmüyorum.zor bir toplumuz. Hem sosyal hem siyasi çok açıdan ele alınmalı.toplum asıl bilinçlemeli.ama nasıl?

-toplumda göz boyama yetiyor , bilinç yok.

-nedeni eğitim eksikliği mi, araştırmacı ruhumuzun olmaması mı, mimarlık eğitimi bile ne kadar veriyor.

---bu ruh bilinç değiştirilebilir mi

-geç kalmış durumdayız, tarih çevre bilinci yok ama nasıl kazandırılır bilmiyorum. mimarlar belki daha önplanda, yönetici, karar merci olarak çalışıp bilinç kazandırabilir.

-siyaset konusunda daha aktif olmalıyız.

---karaları kim veriyor ne kadar mimar var içinde mimarlar ne kadar mimar olarak var? böyle mi devam edecek?

-toplumda ben her şeyi anlarım düşüncesi var. ama işi ehline bırakmak lazım.bu bilinç kazandırılmalı.

---siyasetle değişen ortam var ve üst ölçekte gelen standartlaşma süreci var. bu durumda reçeteler gelişebilir mi gelişmeli mi.

-mimarlık iktidarın etkisi altında olmamalı.her gelen iktidar yeni bir kimlik yaratma telaşında, bunu da mimarlığı kullanarak yapıyor. osmanlı selçuklu taklitleri gerici bir yaklaşım,ideolojik araç olmamalı.daha farklı bir yaklaşım olmalı

-siyasetin aracı olarak kullanılmamalı kullanılacaksa da bilinçli olmalı

---kullanılacak belki ama öyle bir şebeke ağı kurup belki bir öz yakalayacak,değişen şeyler o yola girip her şey bir anda oynayamayacağız. Bunu nasıl yapacağız kurallarla mı etik durumu nasıl ayarlayacağız.

-belki yarışmalarla, kamu yapıları mesela mutlaka yarışmayla yapılmalı,farklı bakış açıları görüldüğünde doğruyu bulmak kolay olabilir.tabi yarışma jürilerinin ne kadar adil olduğu da tartışılır .ama küçük adımlarla başka şeylere ulaşabiliriz. Toplumun yapısını düşünecek olursak büyük bir dönüşüm çok gerçekçi değil bence daha küçük adımlarla durumu çözmeye çalışabiliriz.

-karar mercilerinde de mimarların olması gelişimi hızlandır gibi geliyor bana.

-ama mimarlık ortamında üretim düşünüldüğünde her şey mimarlar odasının bünyesinde gelişse ya da başka bir oluşuma kanalize edilse, bu süreç daha rahat atlatılabilir.bunu yapacak da bir sistem ama bunun bilincinde bir sistem olmalı ama rantın hep engelleyeceğini düşünüyorum.mevcut yönetimin düşüncesinin dışında şeyler üretilecek, kabul etmek istemeyeceklerdir.

---peki tam dışında olmasak hem mevcuta dahil olsak hem bu arada kalmış durumu çözecek bir mekanizma kurabilir miyiz ne çok asi ne çok uyumlu..böyle bir geçiş sistemi kurabilir miyiz

-belki olması gereken bu

-ama bana pek gerçekçi gelmiyor.

-sisteme dahil olup yayılmak daha akıllıca olacaktır bence.

---bunlar sanırım mimarlığa özgü bir kaygı.çünkü biz bu kadar değişime açık olduğumuz için kaygılanıyoruz ama hep arada kalıyoruz. Birinin dediği oluyor..ya içindeyiz ya seyirciyiz.

-özetleyecek olursak. Mimarlık toplumsal sosyal bir olgu.toplumla paralel onun içinde toplum nasıl değişirse mimarlık öyle ya da mimarlık nasıl değişirse toplumda öyle değişiyor.bunu birlikte yapmaya çalışmalıyız.

-aslında bir döngü ikisi de birbirine bağlı.birbirini değiştirebilir.

-madem toplum sunulana doğru sanıyor. mimarlık bir şeyleri topluma gösterirse doğru yönde toplumu değiştirip geliştirebilir.

Ek B: II.Odak Grup Çalışması (öğretim üyeleri)

---mimarlık eğitiminde bugün yaşanan değişimle ilgili.mimarlık eğitim ortamını hangi dinamiklerle tanımlarsınız.

-okulların kıvamı. örgün bir eğitim var. ilk akla gelen o.son zamanlarda okul dışında eğitim çok konuşuluyor.görgü bilgi artırmak.ikinci ayak da o gibi.okul dışındakileri takip etmek.güncel olup biten önemli.modalar, trendler, örgün eğitime giremeyen kısmı. okul dışı eğitim aslında ama daha kapsamlı anlaşılması gerekiyor yalnız stajlar algılanmamalı.

-geziler, farklı mimarlığı görmek.

-mimarlık eğitimi için yapı bazlı düşünülmesi olmamalı. liseden gelen tanının kırılması lazım.kırılma dışarıdan beslenmelerle olacak.güncellik burada dahi oluyor. mimarlığın bir hayat kurma biçimi olduğunu anlatmak eğitimde olmalı.

-bina yapma işi olmadığını anlatmak .kolay anlatılması gerek ama vizyonu geniş öğrenciler daha kolay kapıyor.

-çok zor şey bunu anlatmak zaten. çitanın çok üst olduğu bir yer.ama indirgemek lazım.matematik fen eğitimi almış bir grup için kırılmayı yaşatmak lazım.

-sosyal alanlarda çok okumadan farklı bakışları gelişmeden geliyorlar. tasarım eğitiminde kodları kırmak zor oluyor.

-ama anlatıcıya naif yollarla indirmek düşünüyor.

-eğitimciye ikna etme durumu ve tavrı da gerektiriyor.

-dışardaki beslenme sosyal ortam ve yapı ilişkisini kurmak lazım.

-eğitimin süresi uzadıkça kolaylaşacak .

-ilişki kurmak da gerekiyor dersler arasında.

-derslerin birbiriyle ilişkileri hiç yok. yapı bina rölöve. derse giren hoca ancak kendi dersine hakim. süreklilik yok.

-derslerin işleyiş biçimi de önemli.hocanın bu ilişkilerin hangilerini önplana çıkarmak istediği önemli. öğrencinin ilişki kurma biçimini öğrenmesi önemli olduğu kadar hocanın vizyonunun da teşvik etmesi, bu konuda desteklemesi geliştirmesi gerekiyor.

-aynı hocadan üst üste ders alan öğrenci diğerine hiç dahil olmadıysa tek yönlü geliyor. programlamanın sürekliliğinin önceden iyi planlanması gerekir.

-ortam bunu çok destekliyor. Yıldızda her şey bir bütün çözülür ve düşünülürdü. Sadece tasarım ve geometri problemi değil çünkü proje.ben proje 5 te baştan detay istedim.

-öğretim kadrosunu da beslemiyor. bütün bir kadroyla girilirse biz de besleniriz.geri beslemeli bir süreç.

-sınıfladıkça bu geliyor. daha bütünleşik bakılmalı zaten.

---bugün için tanımladığımız bu bütünleşememe hep var mıydı geçmişte de aynı mıydı. Bugün eğitim ortamı ve dışındaki dinamiklerde ayrışmaya neden oluyor mu.

-bilgi bir güç iktidar meselesi. eğitim ortamı da bunu iyi kurumsallaştırıyor. anabilim dalları arasındaki geçirimsizlik okulların birbirini tanıması ya da tanımaması. bilgi iktidar tesis etmek için kullanıldığı ve bunu kullananlar da bunun bilincinde olmadığı sürece bu ilişkileri kurmak Türkiye ortamında beyhude. birkaç okulda dahi iyi eğitim verildiği ve en önemli bilimdalının bina bilgisi olduğu düşünülüyorsa, herkes kendi dersinin önemli olduğu düşünülüyorsa bunun üstesinden gelmesi mümkün değil. dışarıdan gelen bilgiyi de önemsemiyor. teorik düzeyde bir temel sıkıntı var.

-bilginin iktidar olması doğru şey ama gerçekten sahip olan mı alıyor.

-ama bunu nasıl değerlendireceğiz.

-kişisel bilgisi değil öğrenciye verdiği bilgiyle ölçülebilir. öğrencilerin ne kadar donanımlı olduğu ile ölçülebilir belki, buradaki iktidar bu. mesela gazi yapıcı, odtü tasarım üzerine, ordaki iktidarlar belirli, öğrenci bunu bilip ona göre seçmeli. birbiri ile ilişki kuramıyorsak bölümleri, böyle bir yöntem işe yarayabilir. biz bilmiyorduk, şimdiler daha seçerek geliyor.

-okul ortamlarında bu kolay değil. bir durum üzerine uzlaşma varsa ancak oluşabiliyor. Ama bu da tuhaf birşey. Uğur Tanyeli uzlaşması mesela. Ama başka bir fakültede uzlaşılan biri değil. Kimin uzlaşacağı da önemli.

---her ortamdaki iletişim güçlenince daha çok haberdar oluyoruz. Dış etkenlerin durumu daha mı belirgin hale geliyor. Mimarlık eğitimi bu etkiliyor mu. Yerel ve küresel ölçekteki değişim gibi de baktığımızda eğitimi bugün farklılaştıran ne.

-Cengiz Bektaş gelmişti sadece bize mesela. ben sadece onu mimarlık sanmıştım. Şimdikiler sorguluyor.

-internet ve iletişim dünyası arası, yayınlardan heryerden besleniyorlar. bir de bir arada çalışma konusu önemli tek başına değil ekip çalışması artık gerekiyor sanırım. trend buna gidiyor.

-geçmişte de mimar mühendis vardı. şehirci mimarlar mimarlıkta da iç mimarlık, restoratörler kurumsallaşmaya çalışıyor. bugün bu kadar etken varken hepsine hakim olmak mümkün değil.

---akreditasyon süreci nasıl ilerliyor. Her şeyi bilmesi gereken mimar ideali ile bugünkü durum arasında bir paralellik var mı. Standartlaşma...

-seçmeli derslerle aslında ilgisine göre ilerleyebilir. her şeyi bilen mimar fikri yok bence.

-herşeyden haberdar olmak gerekiyor bence.

-evet bilmeli ama birşeyi de en iyi bilmeli.

-aslında seçmeli derslerin amacı da bu olmalı.hangi konuda incelmek istediği

-lisans sürecinde seçme zorunda kalınca düşünme zorunda kalacak.

-sürenin uzaması mantıklı oluyor o zaman, seçimlerini de yapacak, ağırlıkları farklılaşacak.

---seçmeli derslerin uygulaması.

-mevcut kadrolarla, okulların kıvamı değişmediği sürece kalıba uymuş oluyor. İlgi alanları zorunlu ve seçmeli dersler...elindeki malzemeye başka türlü kek yapılması zor. Her şeyden biraz haberdar olmak gerek belki ama her şeyden biraz feda edebiliriz belki. Yapı fiziğinin hangi kanalları feda edilebilir ..herşey 40 sene önce tarif edildi. Mimarlık kuramı dersleri 40 sene önce yoktu.şu ansa olmazsa olmazı gibi.genel çerçeveyi biz çiziyoruz. Yeniden yapılandırabiliriz.

-o zaman ders tanımı değişmeli gerekiyor.

-herşeyin çerçevesinin esnek olduğuna ikna etmeliyiz kendimizi. Biraz ihtiyatlı olmak lazım.gün değiştikçe çerçeve de değişiyor.

---kendi içimizde değişerek mi kendimizi bir noktaya götüreceğiz, ya da en üstte olması gereken yüzey mi bizi kendisine çekecek.aradaki geçiş..

-biz ne kadar dirensek de her şeyin çerçevesinin iktidarla ilgisi var.ve her şeyin çerçevesini elimizde tutmaya çalışsak da, günün koşulları bunu belirliyor. Türkiye deki ve mimarlık ortamının ruhu sen fark etmeden bunu şekillendiriyor.

-örneğin kuramsal altyapıları görmek, birbirine bağlıyor.

-şu anda derslerin içeriğinin değişmesi bütünleşmiş bugünkü nesil için.hep var gibi geliyor.trend olarak görmüyor.
-artık yapıların kendi gerekçesini ortaya koyması için başka mekanizmalarla ihtiyacı var. Daha çok şeye ihtiyacı var. Olup biten her şeyden haberdar olmak önemli.

---kendi dinamikleri koşulları belirliyor.mimarlık eğitimi ile ilgili standarda gelme hali bir yerde kendini tüketecek mi, herkes aynı standartta eriyebilecek mi. Hem ulusal hem küresel ölçekte.

-ya çok açık sistemler dönüşebilen sistemler kurmak ya da makine gibi iyi işleyen sistemler kurmak lazım. arada kalmak çok kötü sistem varmış gibi görünüp de sistem kuramamış olmak tehlikeli. Bunu yapamıyorsa elimizde kadro buna elvermiyorsa olabildiğince esnek olunmalı. Durum neyi gerektiriyorsa, içine sızmasını sağlayacak esneklikte bir sistem olmalı. Esneklikte kaos var gibi görünür ama sonuç bi yere gider. Ya tam esnek ya kapalı güçlü kurallı bir sistem kurulmalı. Bugün arada kalmak kaos aslında, o zaman yaşama şansın yok.esneklik kaosmuş gibi geliyor ama asıl kaos esnekliği düzen haline getirmeye çalışmak.

-esneklikte sonuç da esnek aslında sonuçlara tahammül etmek gerekir.beklenti de esnek olacak.

---ben arada kalma hali üzerine birşey kurmaya çalışıyorum.üst ölçek alt ölçek esneklik.bugünü değerlendirme öngörülerde bulunma. Araform üzerinden mimarlık eğitimi için sistem öngörülerini geliştirebilir miyiz diye soruyorum.

-çok zor gözüküyor. Bir ara tarafsız olmak elzemdi, tarafsızlık subjektifti. Bu dünya tarafsızlığı pompaladı.sonra tarafsız olarak hareket edilemediği fark edildi.

Hem kendi fikrinin subjektif olduğunu kabul edeceksin.hem de onu nesnel gibi lanse edeceksin.evrensel bir ilkedden bahsettiğini söylemek bugün inandırıcı değil.bütün olup biteni kapsayacak genelleme mümkün değil. Naif kalırsın. Her şeyin spesifik duruma özgü olduğunu kabul etmek lazım. Peki o zaman hiç mi genelleme yapmayacağız. Subjektif olduğunu bileceksin ama bu şekilde de bütün içinde var olacaksın. bütüne ilişkin de fikrin olacak.

---bütünün resmi çizilmeye çalışıyor. Eklentiler geliyor.

-bu parçalanmalara gidiyor. Bu böyle devam edecek gibi.

-o anlık durum için birşey söylemek var artık.

-artık çok mimarlık okulu var dolayısıyla daha çok düşünülüyor.

-tüketim toplumu olmanın getirisi iyi reklam iyi pazarlama şu ekoldeyim şu hocalarlayım...education managerların çıkışı

-hem ilkelerinden taviz vermemek hem de bir büyük pazarlama stratejisi üretmek.education managerlar bu ikisinin bir arada olup olamayacağını tartışıyorlardır herhalde.daha çok insan düşündüğü için daha verimli, daha çok sorgulanıyor.

-hocaya göre okulunu tercih eden öğrenci bilinci geliyor. Ona göre seçiyor.

-güncüt akın, bugün uygulama vasat olmaya, söylem de konformist olmaya mahkum edildi diyor. uygulamayı ortalamanın üstüne çıkarmalıyız, söylemi de düzenin söylemi olmaktan çıkarmalıyız, söylemin kuramdan farkı zaten seni hızlıca harekete geçirmeyi sağlar.20-30 yıl önce idealler içindeydik, bugün okullar çoğalmadan bu duruma gelseydik çözemeyebilirdik. Ama bugün sayı ve kanallar arttığı için çözme ihtimalimiz daha fazla.

-cengiz.bektaş, önce konuşarak kendimizi ifade etmeye çalışırdık, sonra konuşmama hali efendiliğe geçti dedi. Bilgisinden konuşmuyora geçti. Şu an da korkaklıktan konuşamamaya başladı. Reklamı yapılan yapılar önplana çıkmaya başladı.

-konuşmamanın efendilik olma hali aslında bir statüko hali. 10 okul statüko hali ve sessizliğini başarıdan olduğunu zannediyorduk. Oysa onların da çok problemi vardı ama konuşulmuyordu. Şimdi konuşulur tartışılır hale geldi.

-rekabet ortamı oluşunca, bilenler ortaya çıkınca, sayı artınca konuşulmaya başladı.

-sessizlik hiçbir zaman efendilik değildi bence, sınırları koruma, cesaretsizliktendi, statükoyu korumak, bugünün ortamı statükoya tahammül etmiyor. çok seslilik varmış gibi görünüyo ama buna karşı toleranslı olmalıyız, yoksa statükoya, efendilikten olduğunu sandığımız sessizliğe mahkum olacağız.. Deneyimli insan güvenli bir alan ister. Çokseslilik onun için güvensiz, kaos gibi gelir hep.

Ek C: III.Odak Grup Çalışması (öğretim üyeleri)

- Mimarlık eğitim ortamını hangi dinamiklerle tanımlarsınız. Neleri içeri alıyor.
- özgürlük. Hem yabancı okullardaki mimarların, hem öğrencilerin yaratıcılık farkı düşünüldüğünde, kendini tanıma ve ortaya koyma adına farklılık özgürlükte olduğunu düşünüyorum. Bizim ortamlarımızda çok kısıtlı. Gördüklerinin ötesinde bir yaratıcı durum gelişmesi lazım.medya bunu sağlıyor.fikrin açıksa iyi araçlar ama değilse işe yaramıyor.
- ben bu özgür olamama halinin eğitim sisteminden başladığını düşünüyorum. İlk ve orta öğretimden başlayarak insanları kısıtlayan bir sistem var. Daha köklü bir değişiklik yapılmalı.
- büyük üniversitelerde öğrencilerin hareketi daha geniş. Kayseride öğrenci bir düşünce biçimi geliştirmek zorunda hissetmiyor kendini.
- biraz ters olacak ama. İstanbul'da okullar özgür ama sistem hepsini tektipleştirmeye çalışıyor. Sistemin dışında kalmış tamamen özgürlük olamayacak bence. Herkes oyunu oynuyor ama farklı rollerde.
- aynılaştırma, standartlaştırma ile ne ölçüde sağlayacak.farklılıklar korunacak mı. Kalite ölçülebilir mi.
- tüm derslerin adı aynı bile olsa standartlaşma mümkün değil bence. Aynı dersi herkes farklı şekilde anlatır. Aynı olması mümkün değil.Heryerde ondan olsun bundan olsun olmaz. Mimarlık okullarında her ders var zaten.Standardizasyonun belki çok zararı yok ama mimarlıkta olması çok zor. Yorumun özgürce olmasını istiyoruz ama biz bunu kısıtlarsak nasıl olacak. Daha üst bakışla programlanması gerekir ama mutlaka esnek olması gerekir. Bazı alt başlıkların olması kötü gelmiyor ama direktir gibi yaparsan benimsemeyi azaltıyor. Öğrenci de benimsemiyor.
- esnekliği standartlaştırmak iyi olabilir. Aynı içerikte iki hocanın da anlatımı aynı olmaz. O yüzden işe yaramıyor.
- ama kim anlatırsa anlatsın bu başlıklar altında iyi anlatacaktır, dersi yeterli verire güvenmen gerekiyor.
- standartlaşma kötü sonuçlar olunca yapılan bişey gibi. mobbig te standartlaşmayı öneriyorlar ama nasıl olabileceğini söyleyemediler. Ütopik bişey.
- standartlaşma teknik bir çözüm gibi.kağıt üstünde faydalı gibi, farabi de kolay eşleme sağlamak mesela. Ama standartlaştırma gerekli mi. Belli okulların hangi özellikleri olduğu belliydi.
- standartlaşma çok gerekli değil bence. Bazı kodlar verilir ama altı üniversitelere göre doldurulur. Örneğin Odtu ile Yüz yılın kadrosu aynı olamayacağından dersin adı isterse aynı olsun içi doldurulamaz. Yapı laboratuvarı bizde yok mesela. Belli bir kodlamayla çözülebilir. Üst başlıkların altını her üniversite kendine göre doldurabilir.
- bir yandan da istemesek de dahil olduğumuz bir süreç var. YÖK kararları dayatmalar. Mimarlık okulları buna nasıl reaksiyon gösterecek, duruşumuz ne olacak.
- itiraz da kabul de çözüm değil ama karşılığında birşey üretmek lazım.kabullenene kabullenir ama kabullenmeyen her fakülte kendi önerisini geliştirebilir.
- insanlar mimarlık mesleğini saymıyor aslında.tıp fakültesi bunu çok önemsemez mesela.mimarlık mesleğinin anlaşılma düzeyi sorun. Ama odtu hep aynı öğrenciyi alıyor. Üniversitenin gücü aslında. Biz gösteremiyoruz. Mimarlar kendi kendine seviyeyi düşürüyorlar .tüm öğrencileri idealist olmayı sağlayabilerek mezun etsek keşke. Üstten gelene karşı tepkiler noktasal olur. Geçerli sebeplerimiz var ama.

-mimari eğitim sistemi bir alternatif oluşturduğu zaman güç kazanabilir. gündelik hayattaki bakış açısı değişirse ve bunu mimarlık eğitiminden kaynaklandığı anlaşılırsa, o zaman bir gücü olur. Mimarlık gücü eline geçirdiği için o zaman olumsuz duruma düşüyor.

-----bu arada bir sürtüşme alanı var. Bu noktada durarak aradurum ile ilgili ne düşünüyoruz. Üstten gelen kararlar ve toplumun kendi dinamikleri arasında.

-tüm meslek dalları için bu var aslında, sayıyı arttırıp kaliteyi düşürüp, diploması olan yetkin ama etkin olmayan insanlar yetiştirmek. Sadece mimarlığın da eğitimin de derdi değil aslında.

-kanal projesi ile ilgili programda, şbp mimar ve çevreci vardı. Herkes gerekçelerini saydı ama mimar gerekçelerini iyi açıklayamadı, net şeyler söyleyemediği için etkili olmadı. Topluma ulaşmadı dediler. Gündelik yaşamla en ilgili olabilecek olan disiplin mimarlıkken şu an kendini çekmiş durumda. 1920 ütöpik projelerden bahsetti mesela kimse tepki vermedi

-Mimarlık göreceli, standartlarımız kriterlerimiz yok, mimari proje lerde bile böyle. Diğer meslekler prensiplere, keskin kriterlere dökebiliyor, biz yapamıyoruz. İfadeliendirmek zor bunu mimarlıkta. Eğitimde de bunu veremiyoruz, mezun olduktan sonra da yapamıyoruz.

-eğer kendi içinde tutarlıysa, beğenmiyorsak da ona değer verme zaaflığımız var. bu yüzden doğrular ve yanlışlar kişisel gibi görünüyor, mimar böyle bir tartışmada korkar, öyle iyi tasarlanmış olabilir ki, yanlış görsek de onaylamasak da itiraz edemeyebiliriz.

-çevre mühendislerinin nedenleriyle sonuçları anlaşılır ama örn toki ile ilgili birçok şey yazıp çiziyoruz ama toplumun beklentileri o kadar farklı ki, birçok insan için harika birşey.o zaman söylediklerimiz siz de hiçbirşey beğenmiyorsanız geliyor. Uzun vadede ne problemler çıkarabileceğini maddi problemler yaşayan insanlara anlatamamaya başlıyoruz. Kendimize bile anlatamıyoruz, oralarda yaşıyoruz çünkü.öğrenci blokları proje olarak örnek alıyor çünkü memnun. Biz de bunu yapabiliyoruz, çünkü bazı gerçek sebepleri var. biz hep üstten bakıyoruz.

-mobbig de örneğin. Yök ten değişmesi gerek dedi birisi, herkes şaşırdı tartışma alınımız o diye. Tabii ki oydu, bir süre sonra herkes dostlar alışverişte görsün haline geçmiş. Asıl sorunu görmemek için kendi içinde bir döngü oluşmuş ama sonuç yok çünkü senin asıl büyük çemberle ilişkin yok. Bu da olumsuz duruma gelmiş olduğumuzu gösteriyor.

-bu üstten gelme alttan türeme o kadar küçültücü bulduğumuz şeyler ki. Mesela ben derste imar planından bahsetmeyi hicap sayarım. Kuralların bilmeyen kişiler için yapıldığını düşünürüm, mimarlığın kendi kuralları olmalı, mimarlığın kurallarından feda edemeyenin diye imar mevzuatı olduğunu düşünürüm. Standartlaştırma o yüzden mimarlığı küçültücü geliyor. Standart mimar dediğimiz ne ki zaten olur mu. Onu niye veremiyoruz eğitimde de başkası bize hayır bunu standart yap diyor, birşeyi başaramıyoruz eksik yapıyoruz. bunlar kapansın diye yapmak küçültücü geliyor bana.

-standartlaşmanın sanattan uzaklaşmaktan kaynaklandığını düşünüyorum. Başta dediğimiz dinamiklerden en önemlisinin sanat olduğunu düşünüyorum. mimarlık tekniğe yakın dursa da eğitimde sanat çok az yer kaplıyor.

-standart mimar teknikle ilgilenen biri olmaya gidiyor.

-serbest el çizimden, vizyona, fotoğrafa pek çok dal.mobbig te başka alanlardan öğrencilerin ders alabilmesi gündeme gelmişti.bence çok olumlu.

-MIAK a da haksızlık etmeyelim. Geniş kapsamlı düşünülüyor. Kriterler geniş kapsamlı, düşünen eleştiren insan olması gereği, ve sanatla ilişkisi geniş alınmış ve önemli aslında.

-seçmeli ders kotası 25 esnekli sağlanıyor mu. Onlar isimlerini koymuyor okullar belirliyor.

-evet aslında miak ın kriterleri yök ten çok daha başarılı.

-hangi üniversiteden mezun olursa olsun prototip mimarlar çıkıyor, büyük çoğunluğu tektipleşmiş.

-özgürlük adına seçmeli derslerin artması olumlu ama zorunlulardan kırılmamalı. Bizim çevremizdeki hoca ve öğrenci tipi için söylüyorum. Öğrenci bilinçli olsa tüm dersler seçmeli bile olabilir. İnsan kendini tanıdığı, neyi yapabileceğinin önceden kestirdiği durumlar için daha anlamlı.

-----AB de bir düzenin üstüne kuruluyor. Bizde kurumlar henüz olgunlaşmadan bazı dersleri seçmeli yapalım denirse, topal kalıyor.

-bunun sonu tüm dersleri ben vereyime varıyor. Bir güvensizlik ortamı var. kişisel bir aşama aslında bu mevkiye gelen herkesi olduğu gibi kabul etmek güvenmek, yapabileceğine göre düşünmek gerekiyor.

-seçmeli derslerin artması bana öğrenciye daha fazla misyon yükleme halini çağırıştırıyor. Öğrencinin farklı profillerde mezun olabilmesi lazım.

-ama bunun için önce mimarlık meslek yasasının değişmesi gerekiyor. “standart mimar” ı destekleyen bir yasa var, bu değişmeden ne kadar eğitimi çeşitlendiresek de dışarıda yine aynı kalıba girmek zorunda kalıyor.

-bundan önce öğrencinin ben bunu bilmiyorum diyebilecek bilince gelmesi gerekir. Bilmediğini bilmeyince insan standartlara hak verir duruma gelmeye başlıyoruz.

-restorator mimarlar restorasyon yapabilir yasası bile yokken, kim bilmiyorum ben yapmayım der...bilenden çok bilmeyen yapıyor. Mezun olunca para işin içine girdiği anda, iş değişiyor. Ancak yasalarla sınırlandırılabilir.

- alanları ayırıştırmak da güç aslında mimarlık eğitiminde

-temeli herkes alacak, tasarım eğitimini, sonra ayrışacak.

-ama mimarlık öğrencisine minimumda ne öğretebilirizde uzlaşamıyoruz ya. Mimarlığı öğretmek mümkün olmadığı için elesek araştırmayı, çevre bilincini öğretilim bırakalım a kadar düşer. doğrular dizisi yok.öğretilecek şey o kadar az ki. Ancak bilinç öğretilabiliyor. Standartlarım o kadar düştü. O yüzden mimarlık eğitiminde standartlar zor. Standart mimar tanımlamak, standartları denetlemek zor. Öğretim elemanlarını bile sen yanlış anlatıyorsun diye birbirini eleştirmesi zor. Kontrol altına almak gerekli mi diye tartışabiliriz aslında. Aslında çeşit çeşit eğitim verilsin öğrenci üstünü kapatsın ideali bu belki. Ama öğrenci liseden sonra üst lise gibi geldiği için, bilinç 4. sınıfa kadar oluşmuyor.

-----aslında önceden gelen zayıf, mimarlık eğitiminde yükleme, çıkınca hayal kırıklığı yaratan ortam arasında öğrenci. Hep bu şişmiş eğitim alanını nasıl iyi bir hale getiririze ilişkin bir çaba var ama aslında tam bu öncesi ve sonrası ile ilişkiyi kurmak daha önemli belki. Mesleki denetim yasası mesela, mimarlar odası denetleyecek ama nasıl olacağına ilişkin tarif yok. Kilit noktalarından birisi orası olacak bence.

-ortaöğretime de o kadar önem verilmeli doğru. Kendini tanımak adına eğitim. İnsanlar bunu dert etmiyorlar bile. Lise 2 ye geldiğinde 3 yön var. ya fen ya sosyal ya dil. Lisedeki hocalar dili seçsin diye yalvarıyor. Bu çocukların dil istemediğini değil, kıymet verilmediğini gösteriyor.

---Türkiye ye özgü sorunlar üzerine düşünmek gerekiyor bence.
-mezun olduklarında geçinecek para kazanacaklarına ilişkin inanç yok. Umut yok.
-bizim okulda bile ne istiyorlarsa hemen yapıp bitirelim, çilemizi çekip çıkıp naparsak yapalım diye bakıyorlar. çok azı bilinçli. Bu bir fırsat kendimi geliştireyim diyen çok az.
-bilinçlenme olmuyor bence rol yapıyorlar. Sisteme göre bir tür taktik geliştiriyorlar. Tersten bakınca bizim elimizin kuvvetli olması lazım aslında. bizim dışımızda bir sistem var, söylediklerimizle çelişince öğrenci bunu hemen anlıyor.
-öğrencideki ruh hali anadolu üniversitesinden kaynaklanıyor. Üniversite hocasına güvenmiyor. Puanına bakıyor. Son yıllarda çok sayıda açılan mimarlık fakültesi de bunu destekler duruma geldi. Her yerden mezun olunca mimar oluyor.
-aslında daha çok donanımla piyasaya çıkınca daha mutsuz oluyor, daha az para kazanabiliyor. Onların istediğini vermiyor çıkınca.
-büyük şehirde mimarlık ortamı çok farklı. Mimarlık görgüsü çok fark ediyor şehre göre. Öğrencilerin inancını kırıyor. Her yerden mezun mimar aynı oluyor, piyasaya çıkınca bir farkım yok diye umutsuzluğa düşüyor.
-o bilince ermiş öğrenciler de aynı düzene dalıyor. Daha zorlanıyorlar, istemediği eleştirdiği işler yapmak zorunda kalıyor.
-mimarlar isterse bu düzen değişir, bunu görmeleri lazım. Çok çaba sarf etmeleri gerekir ama bunu kendilerinin değiştirebileceğini bilmeliler. Öğrencinin bu güçle eğitilmesi lazım. Piyasa şartlarına göre değil.
-bunun bahanesi halk müşteri böyle istiyor oluyor. Ama bu da değiştirilebilir bence.
-tabiki bir miktar eğileceksin ama çıtayı hep yukarı koymak gerekiyor. Bu şartlar içinde de iyi proje yapılabilirliğini göstermek gerekiyor. Projenin konusunu seçemeyiz ama geleni nitelikli yapmalıyız, kaliteden taviz verilmemeli. Meslek etiği ile ilgili olmalı, ideolojik olmamalı geri çevirişler. Müşteri talebini kaliteden taviz vermeden yapmaya çalışmak lazım. Senin onun istediğinden daha iyi düzenleyebileceğini görmesi lazım. Benim işim bu demek gerek. Öğrenciye bunu veremiyoruz. Piyasada müşteri ne derse yapılır zannediliyor.
-çok ayak uydurmak da yanlış yok saymak da bence.
-lisansta bazı kavramlar az konuşuluyor bence, yüksek lisans ve doktora da konuşuluyor. Biraz düşündürmeye sevk etmek gerekiyor lisansta. Öğrenci tokinin sorunlarının farkında değil mesela.
-öğrenci her şeyin tekrar tekrar tasarlanabilir olduğunu bilmeli
-kimse yaşadığı yeri bile tekrar düzenleyim demiyor. Kötü olanın farkında değil, sorgulama yok. Toplumsal problemimiz. Aile yapısına, üniversite öncesi eğitime bağlı.

----bu ortamda derin bir yırtık oluşacağını düşünüyorum.
-forumda bile mimarlığın sempozyum çok farklı. Tam bir doğru yok. Herkes denediğini uyguladığını anlattı, başka bir bölümde bunu göremeyiz. Çeşitlilik iyi birşey aslında.

-----çeşitlilikle birlikte varolan eğitim sisteminde hepimiz aynı eğitimi yapalım garip oluyor.
-bu ideal olanla gerçek olan arasındaki farklılıktan kaynaklanıyor.
-belli bazı şeylerde standartlaşma iyi olabilir gibi geliyor bana. Mimar olunca kötü bina yapmamayı standartlaştırmak mesela.
-imar yasaları bile o niyetle çıkarılmış olabilir ama başka birşeye dönüşmüş olabilir. Meslek yasası ile de benzer şeyi, standartlaşmayı sağlamaya çalışırsan aynı yola gitmeye başlayabilir. Kördüğüm bir konu.

- mıak ın krtierleri çok kısıtlayıcı değil ama ilkelerin de onların istediği şeyi yapmayacağını düşünüyorum. Esnekler çünkü. Esnek olmadan sistemi kuramıyoruz, kurunca da kendimizi özgür hissetmiyoruz. Standardı sağlamayacak bence çünkü esnek....bence standartlaştırma işinden vazgeçmeliyiz. Maddeleri herkes ben bunu yapıyorum diyebileceği kadar esnek. Ekollerin kaybolmasına sebep oluyoruz. Okul sayısı fazla her biri olmaz mesela ama ana 3-4 okulun ekollerine bağlı gelişebilirdi. Bir düşünce ortamı oluşurdu böylece.
- şu anda ekolleşme mümkün değil bence önceden daha az sayıda akademisyen vardı. Titre göre belirleneceği için, bu çoklu ortamda kimse kimsenin ekolunu kabul etmez.
- kuvvetli kişiler, gruplar olabilir.
- okul çapında olur bence. Çok bölüm var. herkes kendi aklını beğeniyor.
- Avrupa ile Amerika ortak olacak, memleket içinde akreditasyon Bunları sağlamak için eğitime yönelik ekol ihtimali sıfır zaten.
- ekol olan kişi zaten, kurum değil.
- kişiler aktivist olsa, dergi çıkarmak, uygulama yapmak vs. ama insanlar bir araya gelmekten çekiniyor.
- okulların tutumları da garip. asistan alınırken bile les, üds gibi sınavlara bakılıyor. Önceden eksik alanlarında çalışacak kişilere göre alırlarmış okullar. Birbirimizle ilgimiz bile yok.
- okulların kendi kadrolarının oluşmasına engel olacak bir merkezi sistem getirilmeye çalışılıyor zaten.

Ek D: IV.Odak Grup Çalışması (öğretim üyeleri)

---Mimarlık ortamını eğitimi de içererek hangi dinamiklerle tanımlarsınız.

-tüketim ve lüks tüketim olarak bakıyorum. Literatürde medyada takip edilen mimarlık ortamı lüks tüketime giriyor gibi. Sunulan mimarlık lüks tüketim tarafından körükleniyor bence.

-ben bunun önemli bir kanal olduğunu düşünüyorum.21. yüzyıl bu kanalda gidecek gibi görünüyor ama ben tam öyle olduğunu düşünmüyorum. Mimarlığı besleyen her şey olduğunu düşünüyorum, öncelikle insandan başlıyor tabi, yapı çevresi, kültürü, malzeme, gibi her şeyi kapsıyor.

-ama bu her zaman böyleydi. Bunu da böyle anlatıyoruz. Bugün sunulma biçimi bu hale geldiği için.

-her tür yapı için söyleyebilecek miyiz. Türkiye deki yapı üretiminin % 60 ı konutlardan geliyor. %50 si vasat konutlar. Mimarlığın çoğu vasat üretim şu an zaten.

-gerçekten üzerine konuşulan, tartışmaya değer bulduğumuz yapı üretiminden bahsediyorum zaten. örneğin toki konutlarını bugünkü mimarlık üretiminin neresine koyacağız mesela.

-İngiltere ve Amerika daki mimarlık üretimi çok farklı. Konutu örneğin bir gelişim projesinin parçası olarak ele alıyorlar. Bizim gibi yapmıyorlar. Bağlamına da oturtmak gerekiyor. Dünya genelinde mimarlık nereye gidiyor dersek, teknolojinin geliştiği ülkeler itici güç ise, biz mimar olarak çok gerisindeyiz. zaha hadid in yanında kaç kişi çalışma fırsatı bulur. Arolatın yanında kaç kişi. mezun ettiğimiz mimarların yüzde kaç böyle olanaklar bulabiliyor.

-sırf tüketim değil de sermaye odaklı olduğunu ve ticarileştiğini düşünüyorum. Lüks olsun ya da olmasın yine sermaye ve işverenin tüm ortamı yönlendirdiğini düşünüyorum. özel sektörün elinde olduğu için mimarlar üzerindeki gücünü çok artırmış durumda. Nitelik üzerinden değil de sermaye ve ilişkiler üzerinden değerlendiriyor. Foster ın dubai de çok proje yapması biraz da ilişkilerinden kaynaklanıyor. Niteliği olanlar davet ediliyordu. Şimdi sayı çok, daha çok ilişkiler önplanda.

---bu ortamdaki değişiklik mimarlık ortamındaki kaliteyi etkiliyor mu. Bunun eğitime yansması ne oluyor. Mimarlık eğitiminde değişim var mı. Ortamla etkileşimi nasıl.

-mimarlık eğitime yansımıyor bence. eğitim teknoloji ve anlayışın hep gerisinden gidiyor. 4 yıllık eğitim de o kadar kapsayıcı olmayabilir. Süre uzamalı. Kaliteyi artırmak için mekansal nitelikten de söz etmek gerekir. Bunun için profesyonel kadroların oluşması lazım.

-Türkiye de 5-10 bürodan bahsedebiliriz kaliteli iş bağlamında. Sadece üretimin kalitesini takip etmekle değil eğitimin de kendine ait bir altyapısı var. Osym sorunları bile bizim sorunumuzla ilintili.

-benim dönemimde fonksiyonalist olmak, mekan maliyetini iyi yapmak önemli sayılırdı. Ama artık nasıl olsa olur elemanlar olanaklar bakılıyor. Türkiye darboğazlarını biraz aşmış, dünya pazarının içine girmiş, herşey rahat kullanılabilir ve pazarlanabilir hale gelmiş. Bugün ufku açmaya yönelik çalışılıyor.

-bu zamanın şartlarıyla değerlendirmek gerekiyor. Teknolojiyle paralel bir mimarlık gelişimi çok yok gibi.ama bizi bizden sonraki kuşaklar değerlendirecek bence.

-ama artık eğitimdeki bilgileri güncellemek lazım.herşey artık ulaşılabilir durumda şu an.ama eğitimde bundan uzaktayız.

-hiçbirşey ulaşılmaz ve şaşırtıcı değil. mimarlık yenilik ve şaşırtıcılık üzerine ama bugün ne üretseniz şaşırtıcı olmuyor.

-ama hala üretim kalitesi açısından çok gerideyiz. Başka alanlarda teknolojiyi takip ediyoruz ama mimarlıkta geç giriyor, eğitime daha da geç giriyor.

-mimarlık eğitimi takip etmeli mi diye sorgulamalıyız. Eğitimde bir pencere açılıyor, bakış açısı kazandırılıyor. aslında temel dinamikleri verilince, her gelişime göre kendini adapte edebilecek donanımda olmalı zaten birey. sağlam bir altyapı ve bakış açısı geliştirirse birey, kendini sürekli yenileyecektir.

-fakat yöntemi de geliştirmek ve pencere açacak altyapıya ulaştırmak lazım. Besleyici mekanizmaların derse katılması lazım. Workshop gibi, geziler gibi, konferanslar....üstelik farklı disiplinlerde.

---mimarlık eğitiminde değişmezler ve değişenler var mı?

-mimarlığın kendisi değiştiği için eğitim de değişiyor. Mimarlık dönemin ruhunu yansıtmış bir söz hakkı olmuş. Bugünün de bir kimliği var aslında. Mimarlık ortamı da hızla değişiyor. Bizleri de etkiliyor, eğitim içinde verdiğimiz ve tartıştığımız örnekler değişiyor. Şimdi yerle ilişki daha çok tartışılıyor mesela. Kimlik kavramı öne çıkıyor bugün. Taşradaki fakülteyiz, kendimiz çaba içindeyiz, ama söylemlerden uzak değiliz.

---küreselleşmeyle gelen bir aynışma var üst ölçekte, alt ölçekte de kendi dürtüleriyle değişmeye çalışan mimarlık arasında nasıl bir paralellik, zıtlık var....

-bir dayatma, model ve tipleşme eğilimi var.

-aslında eğitimin yapmaya ve söylemeye çalıştığı, küreselleşme söyleminden, şu andaki uygulamalardan daha ilerde.

-eğitimle iş ortamı çok ayrılmış durumda bundan kaynaklanıyor. Teknolojinin çok gerisinde belki ama nitelik olarak, hassasiyet olarak nitelik olarak çok ileri düzeyde. Bir tarafta ideal bir ortam var, bir yandan da iş ortamında yol ayrımına giren insan var, hassasiyeti olanlar biraz bakıp akademiye geri kaçıyor zaten, çoğu çarka giriyor, az kısmı da mücadeleye başlıyor. Yönetimle uğraşmak, iyi olanı kabul ettirmesi ve yönlendirici olması gerekir, güçlü olmalı.

-Türkiye de mimarın hükmü kalmadı bence.

-artık projesi için karşısında iletişim kurduğu işverene karşı daha savunmasız.

-yine de idealimiz koruyup güçlü olmalıyız. Belki herkesin gücü yetmeyecek ama en azından haberdar olmalı, farkında olmalı.

-stajların eğitim sürecinin içine yayılması bence iyi olur. Yaz ile kısıtlı kalmadan, döneme yayılan bir çalışma programı olmalı.

-mimarlık eğitimi sonucu aldığı her şeyi uygulayabileceği ve maddi gelir elde edebileceği uygulama alanları da eğitime katılmalı. 2 sene uygulama yılı.tıptaki öğrenci her servisi dolaşıyor. Mimarlık öğrencisine bunu sağlayacak bir çalışma ortamının sağlanması lazım.

----standartlaşmaya eğitimin ihtiyacı var mı , biz kendi kendimizi dönüştürmeyiz.

-kısıtlı bir sürede bir mesleği öğretmeye çalışıyoruz. Serbestlik çok sağlanamaz gibi. Sadece kanallar açılabilir, esneklik sağlanabilir, asgari bazı şeyler verilmeli, eğitimin kendisi o sınırları koymalı, oradan başka açılımlara gitmek gerekir.

-standartlaşmaya gidilmemeli diye düşünüyorum. Gördüğümüz şeyin dışına çıkmaya çalışacağız. Mimarlık eğitiminin bulunduğu çevreden beslenmeli diye düşünüyorum. Yakın fiziksel çevremizde projeler üretiyoruz, standartlaşma bunu yok edebilir. Standart tüm dünyaya hitap edecek dediğimiz anda büyük bir altyapıyı yok

sayacağız. İyiye giden bir sistem değil bence. Farklılaşmaların iyi olduğunu düşünüyorum. özgün projeler böyle çıkar bence.

-temel tasarım bile her okul farklı verir. Konstrüksiyon rölöve dersinde temel mekanizmalar anlatılacak, örnekleri değişebilir. Yaratıcılığı teşvik edecek şekilde yönlendirirsek, o kadar çeşitlenir. Yök şimdi herkesi standarda sokmaya çalışıyor, asgari her okulun bir tarzı olur, ekolü olur.

-hep bir takım kriterlere uymaya çalışıyoruz. Renklerin çeşitliliklerin olması gerektiğini düşünüyoruz, ama bir yandan da zorluyoruz, ab kriterleri miak kriterleri 25 seçmeli....bunlar renkleri grileştiren şeyler.

-içeriklere bu kadar müdahale edilmesini doğru bulmuyorum. tasarım eğitimi için sistem belki önerilir ama içeriğe müdahale uygun değil bence.

-eğitim sistemi değişti. Babalarımız hangi bölümde okumayı istiyorlarsa orayı seçerdi ve bu ekol olmayı desteklerdi. Puan sistemi ile nereye gidersen gidiyorsun. Sorun buralardan başlıyor. Birbirimize uymaya çalışıyoruz, öğrenci değişim programlarında uyum sağlanamıyor, workshoplara yurtdışı üniversiteleri not veriyor, bizde henüz yok, içine giriyoruz istemeden bu sistemin ama savunduğumuz şey rengimiz olsun. Hem doğru ama her birimiz mezun olduğumuz okulun rengini taşımak istiyoruz, burası için çok da özgün bir rengimiz yok. Birey olarak da eğitimde de özgün olmak istiyoruz. -şu an ekoller yok zaten. Farabiyi erasmusu överken çok rengimiz olsunu ne kadar başarırız bilmiyorum.

-fazla özgürlüğün de iyi gelemeyeceğini düşünüyorum. Birbirimizi bile eleştiremiyoruz. Bazı şeylere çok deneysel bakmanın da tehlikeli bir tarafı var bence.

-zaten başarmak da mümkün değil gibi. Bireysel çabalarla, o dersin içinde, o dersi alan öğrenci ile yürütülebiliyor. Ekol olmak için kadronun kurucu üyelerin bauhaus gibi uzlaşmış olması gerekir. Şu an öyle bişey hocaları alırken de öğrenciyi alırken de mümkün değil.

-standartla ilgili, asgarinin sınırını tam koyamıyorum ama bir yandan da Türkiye de ipin ucu kaçıyor. herkes her şeyi yapabilir gibi bakılıyor, denetim mekanizması nasıl olacak.4 senede her şey olmaz gibi geliyor bana.

-bahsettiğimiz bu yapılaşma içinde denetim mekanizması tam olmaz gibi. Mimarın egosu giriyor devreye. Eğitimci de mimarda da var bu ego. Projeimin sonucunu eleştirebilecek düzeyde değil gibi görünce karşı tarafı tartışma platformu o yüzden oluşmuyor. Herkes kendi bildiğini okumak istiyor.

-demek ki geri dönüşün olması gerekiyor. İstatistik de ölçmeye yeterli değil de. Öğrenci ve hocayı birleştiren, geri dönüşlü bir sistem yok, ders veriliyor bitiyor orda. bir katılımımız var aslında.

-kaçak güreşmek gibi. Hem o standartlaşmanın sunduğu imkanlardan yararlanmak istiyoruz hem de özgün kalalım istiyoruz. Bunu başarmak zor geliyor bana, onun için en fazla derslerin içinde küçük manevralar yapıyoruz.

---bu ara durumun etkileri ve yansımaları ne olacak.

-kurumdaki herkesin bunu dert ediyor olması lazım. standartlaşmayı mı yerel değerleri kaybetmeyi mi dert ediyor. Burada bile uzlaşmak zor. Fazla değişmeyecek bence bu durum.

-farklılığımız var ortaya koyalım diye düşünülecek birşey değil. farklılık varsa kendiliğinden ortaya çıkar zaten.

-zor bir soru ve umutsuzum ben. Almanya, Fransa örneğin mimarlık yaptıklarında hem kazanacak hem de mesleki etiki sergileyebilecek ortamları var. dolayısıyla eğitimde de kalite beklentisi yüksek. bizde de ne kadar üniversite açılırsa o kadar iyi, geçirme dayatmaları, aflar gibi farklı hastalıklarımız var.

-sorun 4 yılın çerçevesinin çok dışında aslında.
-iyi bir eğitimle mimarlık bir ucundan yakalanabilir. Türkiye olarak gelişmemek gibi bir sıkıntımız var. Kültürel boyutu var, idari boyutu var, ekonomi boyutu var.
-standartlaşmaya karşı koyamıyoruz, öğrenci seçerek gelemiyor, okulların eğitim şeklini bilip ben böyle mimarlık öğrenmek istiyorum diye gelemiyor ama bu iletişim ortamında öğrenciyi istediğimiz gibi yönetmek de zor bence.
-post modern ile her şey her renk mubah. Karma. Hızlı da bir değişim var. keşke biz de o boyutta uğraşıyor olsaydık. En hantal gelişen kurumlar, hukuk, mimarlık. Gelişmeler çok zor yansıyor.
-iletişim ortamı içinde ekol olmak güç, küçük üniversitelerin kendi tavırları olabilir ama mesele zaten bu standartları bile bizim belirlemiyor olmamız. Türkiye koşulları içinde belirlenmiyor. Üst yorum. AB ye uymaya çalışıyoruz. kendi standartlarımızı kendimiz üretmediğimiz için sıkıntı başlıyor zaten. Eğitim temalı toplantılarda standartlara uymaya çalışmak değil de her üniversitenin kendi yerel koşulları içinde o standarda nasıl katılabilirim diye düşünssek daha sağlıklı olur. Yine bir standart olur ama onun içinde yerel tatlar daha fazla kurulabilir.
-eğitmenler de aynı standartta değil, o kriterlere sahip öğretim elemanları gelecek o zaman, okul kendi oryantasyonu kendi yapmalı zaten. Nitelik aranıyorsa, kadro zenginleşmeli. Örneğin aydınlatmada bile uyarlama çabası başka ülkeler için travma.

---Türkiye üzerine düşündüğümüzde bu ara durumda ne gibi durumlar yaratırsak geçişi kolaylaştırırız, eklemeler oluşturabiliriz.
-belki bazı standartlara uyacağız ama bunları bizim üretmemiz gerekiyor. o konuda dirençli olmalıyız ama bizim rengimiz belki mimarlık üzerine daha çok kafa yoran elemanları yetiştirmek üzerine olmalı, ya da diğer üniversitelerden beslenerek belki.
-ara tamponu şu olabilir, sürdürülebilirlik kriteri olabilir. Sürdürülebilirlik bir anlamda yerelliğe saygı niteliğinde. Buradaki veri ve değerlerle gelecekte çok çalmadan tasarım yapmak. Sınırlarını kendinin koymasını sağlıyor. Sürdürülebilirlik arasından standartlara gidilebilir. Örneğin Norveçte eğitim alıp çevreye nasıl duyarlı oluruz öğretildiğinde Kapadokya'ya geldiğinde hassas oluyor. Tüm dünyanın ortak ulaşması gereken şey nitelikli tasarımlar, kaynakları en az kullanarak tasarım yaparsa, bunu herkes kendi yerellik çerçevesi içinde yoğurabilir.
-akademisyenlerin bu konuda çalışması teşvik edilebilir. Öğrenci projelerine ya da ders konuları içine dahil edilebilir. Her alanda teşvik edilip çeşitlenmeliyiz.
-kapadokyada malzeme aydınlatma üzerine kafa yoruyorsa mesela Karadeniz e gidip orda derslere katılabilir
-tasarım kriterlerini öğrenip her yere adapte edebilmek.

---standartlaşma kriterlerine yaklaşıyor muyuz o zaman. Maddeleri uygulayınca arada bir durumumuz kalmıyor mu o zaman.
-herkes bölgesini korursa standartlaşmıyoruz o zaman. Zaten yerel değerleri korumuş oluyoruz ve aynışmanın önüne geçiyoruz zaten. Karşı bir görüş varsa da toplantılarda dile gelmeli. ne olması gerektiği oralarda tartışılmalı.
-standartlaşmada genel doğrular var. Mimarlık eğitiminin çok yaygın bir entelektüel alanı var. Sürdürülebilirlik adı konmasa da yıllardır uygulanmaya çalışılan bir şeydi zaten. Şimdi üstüne gidilmeye başladı. Bugün boğaz evleri, kopyalara karşı çıkmanın genel bir mimarlık doğrusu olduğunu zannediyorum. Zaten bu standart değildir ve bunları düşünmeli. Sorgulamak tüm mesele zaten. Asıl tehlike kapitalizmin dayattığı metalaşma hali ve yönetim hantallığı.

- mimarlığın özgünlük yerellik, kimlik değerlerini küreselleşmenin yarattığı sıradanlığa karşı nasıl bir duruş sergileyeceği üst bir değerlendirmeye bakılmalı. Dünyadaki bakışın ne olduğu ile ilgili bir durum. Eğitimi aldıktan sonra dışarıda bunu reddetip başka bir değer üretiyorsa sorgulanmalı.
- keşke sorgulayıp reddetse, tamamen piyasa koşullarına uymak için.
- yapı denetimi işliyor ama tekelleşmiş.
- biz de bu sistemin içinde inandırıcılığımızı yitiriyoruz. Niyetlerin iyi olmasıyla avunmaya çalışıyoruz.
- kültürel olarak bazı şeylerin aşılması gerekiyor. Büyük projeler bile meslek gruplarına sorulmuyor. Belediye başkanlarının projeleri. Mimarlar bile tartışmıyor. Televizyonda bile yok.
- Bir kurul oluşturulup bu standartların ülkemize uygunluğu sağlanamıyor mu? Ülkemizin takılma politikasından kaynaklanıyor. Singapur örneğinin enerji ve malzeme ile ilgili kendi standartlarını oluşturuyor. Ülkenin bilinç düzeyi yüksek.
- sermaye çok üretime girdiği için, mimarlar emlakçı gibi davranıyor. Mimarlık ve ülke için karamsarım.
- bu da artık dünyanın gerçeği, her şeyin ticari olması buna karşı koyamayız, buna karşı mimarlar nerde duracak, karar mekanizmalarında olmayacak, padişah ve kral emrederdi. Ama bugün bunu yaşıyor olmamız ve mimarın rolunun zavallıya indirgenmesi kötü. İletişim kurması beklenmeyen bir ortam var, mimarın ve uzmanın hiç önemi kalmadı.
- mimar sorgulayıcı, ülkesel kararlarda da. hiçbir meslek grubu hiç bu kadar çok alanla ilişkili değil, o yüzden hep muallif olmak durumunda. Herkes de mimarın alanına giriyor. Bu ülke şartlarında şanssız.
- bu şartları nasıl iyiye çevirebiliriz. Sermaye var ve mimarlık üretiminin kalitesini yükseltebilecek bir veri ama kullanamıyoruz.
- mimarlık meslek yasası bile hala çıkmadı. Karar mekanizmaları oluşmalı, mevzuatlar buna göre düzenlenecek. koruma kurulları bakanlığın organı gibi olmamalı. bunun gibi başka denetim mekanizmalarının devreye sokulması gerekiyor. O zaman mimarın gücü artar. Başka türlü haklılığımızı anlatamayız.
- bunlardan da eğitim etkilenmemeye çalışıyor, bu handikapları yok sayıp idealleri vermek zorundayız.
- evet ama haberdar etmeliyiz. Sizin buna göre tavır almanız lazım. Birey olarak beklentimiz bu gibi mezun etmeliyiz.
- eğitimde de çok şeyi kaygı ediyoruz yapamayacağımız şeyleri bile. Eğitimin alanı bir yerde sınırlı. Ama eğitime yansıtacak bir avantajı yok. En fazla haberdar edebiliriz. Dışarıdaki sorunları nasıl aktaracağız öğrenciyle bağlantısını nasıl kuracağız.
- bir kurulun çalışmasından demokratik bir işleyiş ve farklı görüşlerin yansımaları bekleriz. bu mekanizmaları yaratmaya çalışmak, yasal olmayan, ufak ufak.... Mimarlık eğitimi biraz bunu yapıyor aslında öğrenciyle organik bağ kuruluyor aslında. örneğin bir öğrenci gurubu oluşsun da bize şeyler önersin tartışalım, projeler üretilsin gidiş gelişler olsun gibi şeyler geliştirilebilir. Demokratik işleyiş anlamında.
- mimarlık politikalar dizisi, üst politikalarla ilişkisini koparamayız. Duyarlılığın gelişmesi için ortamdaki haberdar olmalıyız ki tepki de vermeliyiz.

Ek E: V.Odak Grup Çalışması (mimarlar)

---Genel olarak mimarlık ortamını sizce, hangi etkenlerde bileşenler oluşturuyor yani değişkenler ve değişmezler neler? Bu mimarlık ortamı deyince aklınıza ne gelir?

-Ekonomi yani değişmez etken, şöyleki, ekonominin gidişatına göre her zaman mimarlık ortamında farklı yönler gidiyor. Ya yükseliyor, ya daha aşağılara iniyor çünkü inşaat sektörüyle bağlantılı bir şey. Değişmez olarak ekonomi geliyor aklıma, ülke şartları diyebiliriz. Ekonomiyi direk tetikleyen etkenlerden biri inşaat sektörü. O körelten de bir şey mimarlığı. Ekonomiye bağımlılık, inşaata bağlılık, çünkü tasarım konusunda kısıtlayıcı olduğunu düşünüyorum ben. Mimarlığın dışarıdaki ortamı tasarımıımızı kısıtladığını düşünüyorum. O zaman ekonominin de bunu kısıtladığını düşünüyorum. Mimarlığın bence en değişmezi tasarım. Yani onu yapabilme yetisi. Okullarda da en iyi bunu insanın kendisindeki tasarım olgusunun nasıl uyandırılabilceğinin eğitiminin verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bence bi kişiye şöyle tasarım yap böyle tasarım yap, bu öğretilemez ama kendini keşfedip, içindeki cevheri, herkesin içinde az çok var bence, ortaya çıkarması öğretilabilir okullarda. Diğer geri kalan kısım ise çok teknik geliyor bana. Onda sorun yok. Sürekli teknoloji değiştiği için, sürekli yeni şeyler öğrenerek bu okuldan sonra da üzerine çok konulacak bir şey. Hani asıl okulda yada ilk mimar ortamında verilmesi gereken, Ayşegül'ün dediği gibi, tasarım eğitimi, onun temeli kurulduktan sonra üstüne teknik bilgi ve teknik donanım çok rahat konulabiliyor. Ama şöyle de bir şey var; ekonomi, şu bu daha değişmez bence. Çünkü en değişmez olması gereken tasarım iken hiç öyle olmuyor. Aslında insan değişmez; şöyle, insan tek değişmez etken. 1950 de de böyleydi 2000 de de böyle. Hani önce de. Kullanıcı sonuçta. Tek değişmez etken. Aslında şöyle; hem değişmez hem değişir. Şöyle bir şey, kullanıcı her zaman var onun için değişmez etken, ana etken oluyor. Ama kullanıcı, ihtiyaçları sürekli değiştiği için, zamanla gelişen teknolojiyle doğru orantılı olarak aynı zamanda değişen bir etkene dönüşüyor. Eskiden daha küçük evlerde yani kalabalık aileler birarada yaşarken şimdi mesela stüdyo dairelerin çoğalması yada nüfusun artmasıyla kat, gökdelen tarzı, kat kat yerleşimlerin ve yeryüzünün artık yapı yapacak alanın azalmasıyla kat yerleşimlerin artması gibi, yani kullanıcı her zaman sabit ama kullanıcı ihtiyaçları değişmediği için.

-Gene sonuçta bütün hizmet insan için yapılmış oluyor.

-Evet temelindeki insan hiç değişmiyor, tabi, doğru. Yani yaptığımız mimarlığın o zaman en temel değişmezi gene insan olmuş oluyor.

-Yani yaptığımız işlerin tamamını insanların ihtiyaçlarını karşılamak adına yapıyoruz.

-O zaman mimarlığın en temel değişmezi insan oluyor.

Evet tek onu gözönüne alıyoruz çünkü onun ihtiyacına göre, onun boyutlarına göre, onun hissettiğine göre, görseiliği onun üzerine kuruyoruz. Okulda da öyle öğretiliyor. Boy oranları, kol ölçüsü, ayak ölçüsü, hep bir ölçüden çıkarır ve bu ölçü hep bir insan temasıyla başlıyor, çıkıyor.

Bence bu temel, zaten onu kabul ediyoruz. Bir yandan da insanları bir şekil içinde yaşamaya mecbur bırakıyoruz. Toplu yaşamda yani mecburen, apartman daireleri şeye göre hesaplanıyor, yani Kayseri standartları nedir, anne, baba, 2 çocuksa, optimum düzeyde onlar hazırlanıyor ve insanlar onların içerisine girip yaşıyorlar. Kişiye özel değil daha çok o apartmanda daire alacaklara sunulan bir şey. Ve onlar da gelip onu seçiyorlar. Biraz yaptırımlı bir durum. Özel olmasını kaybediyor. Bu da şeyi etkiliyor, yaşam tarzı. Toplumun bence güzel yanı ülkeden ülkeye değişen bir

şey gibi şehirden şehire, ülkeden ülkeye hatta köy, mahalle, kasaba arasında bile. İnsanlar nerede ve nasıl yaşayacaklarını seçiyorlar ev seçerken

Kimlerle, nasıl, nerede. yine işte hepsi birbirine bağlı. Mahalleden mahalleye değişmesi aslında ekonomik bir şey. O zaman ekonomi otomatikman gene tetikleyen oluyor. İnsan yapısını da değiştiren bir şey. Ona göre talebi de değişiyor. Talep değişince ona göre şekillenmiş oluyor. Gene mimarlık hepsi birbiriyle çok bağlantılı. Arz-talep aslında bazen de şey oluyor mesela, rant uyup mimarlar da bunu çok yönlendiriyor. Belki, mesela, atıyorum, yalnız yaşayan insanlara göre bir yer yapmak varken, rant apartman üzerine olduğu için 4+1, hani Kayseri ölçeğine göre konuşursak, 3+1 – 4+1 üzerinden rant gittiği için biz de o yöne dönük çalışıyoruz. Çok yönlendirme şansımız olmuyor. Tam tersi aslında mimarların elinde böyle bir güç olup bunu yönlendirmeleri lazım. Yani insanları birz mecbur tutmaya başlıyoruz. Onlara hep aynı tip şeyler sunmaya başlıyoruz. Kullanıcı, ihtiyacı ne olursa olsun o tipi seçmek zorunda kalıyor. İhtiyacına uysun yada uymasın. Kalabalık aile de çekirdek aile de o evde yaşamak zorunda kalıyor.

-Aynen öyle. Aslında bu mimarların yönlendirmesiyle oluşacak bir şey iken, mimarlar da kendini rant, ekonomi, ekonomik krize, inşaat sektörüne göre yönlendirip, tam tersi onun içine katılıp kendi fikirlerini ortaya koyamayıp rant uygun şeyler yapmaya başlıyorlar.

-Bence bu Türkiye ile alakalı bir şey. İçinde bulunduğumuz şartlarla alakalı. Biz orkestra şefi olamıyoruz. Maalesef tam tersi, sözünü geçiren değil de, söz dinleyen, denileni yapmak zorunda kalan kesim oluyoruz. Fikir ortaya koyup da aslında insanları yönlendirebilecek güçte bir meslek iken...

-Ben de şey düşünüyorum, parayı kötü kullanıyoruz, onun için paraya çok ihtiyaç duyuyoruz. Örneğin yüksek yapı isteniyorsa, residans dediğimiz akıllı evler yapılıyor, aslında hiçbir akıllı ev değil onların, hepsi entegre sistem. İstanbul da görüp Kayseri de uyguluyoruz. Başka bir diyara da yapıyoruz. İstanbul deprem bölgesi diyorlar örneğin, 60, 70 katlı binaların alt yapısını gerçekten sağlayıp sağlayamadıklarını merak ediyorum. Ayrıca bölgelerin varsa kendi doğal malzemelerini kullanmaları maaliyeti düşürebilir. Örneğin Kayseri de Kayseri taşından, Trabzon da ahşaptan.

Ayrıca bir konu daha var, nano teknoloji çok geliyor. Akıllı evlerde şayet doğru bir şekilde uygulanırsa, onlarda ekonomi sağlayacaklar ama bizim akıllı evlerimiz çok elektrik yiyor. Bunları biz doğru uygularsak hem şimdi hem de geleceğe yatırım yapacağız. Aslında o zaman verdiğimiz paraya da değecek. İnşaatlarda her bölgenin özelliğine göre uygun malzemeler kullanılmalı. Örneğin bölge nemli ise neme dayanıklı malzemeler kullanılmalı. Yoksa bu hem kişiye hem ülkeye para kaybettirir. Mimarların orkestra şefi olabilmesi için malzemeyi müteahhidlerin değil kendilerinin seçmesi lazım.

Şu anda herşey tüketime dönük çalışıyor. Ve hızlı tüketim. Ne kadar tüketiyorsan o kadar üretiliyor. Bütün sistem sana bunu empoze ediyor. Biz de bu döngünün içinde yer alıyoruz. Bu döngü sürekli böyle gittiği zaman, tüketim toplumu o kadar aldatıcı ki, medya zaten herşeyi empoze eden bi şey, evin dışına bakıp evi alıyoruz, çikolata ambalajına bakıp aldığımız gibi. Böyle hızlı bakıp, hızlı alıyoruz, hızlı tüketiyoruz. Gelecek çok iyi görünmüyor.

- Küresel ölçekte de birşeyler değişiyor. Aslında hem onun bir parçasıyız, hem de kendimize ait bir takım özellikler var. Peki küresel olarak mimarlıkla ilgili değişen ne? Bunun pozitif ve negatif olarak geleceğini nasıl görüyorsunuz? Ve biz bu süreçte dahil olmaya çalışıyoruz Avrupa Birliği süreciyle birlikte. Neresinde onun bir

parçasıyız yada mimarlık tabanında bakarsak, küresel değişimle bizim değişimimizi nasıl yan yana getirirsiniz? Küresel ölçekte değişen ne, bizde değişen ne?

-Küresel ölçekte ekolojik yapıların son derece hızlı bir şekilde uygulanıyor olması, sağlıklı ve doğru bir şekilde. Dünya ölçeğinden bahsediyorum. Güneş enerjisiyle çalışan binalar, kendi kendini ısıtan binalar. Ama Türkiye bu ölçeğin çok gerisinde. Biz daha betonarmeyi bile doğru dürüst yapamıyoruz. Yaptıklarımız depremde kağıt gibi yıkılıyor. Okulda öğrenmekten tutun da uygulamaya geçtiğimiz ana kadar hiçbir şeyi tam olarak bilmiyoruz. Dolayısıyla ekolojik yapı evresine falan geçmiş değiliz. Çok gerisinde görüyorum ben. Zaten dediğim gibi istanbul bu konuda çok öncü. Çünkü artık barınma üzerine belki de bişeyler yapılamadığı için farklı sistemlerde birden yapılıyor diye hep istanbul'u örnek veriyorum. Ama çok geride görüyorum ben Türkiye yi.

-Ama globalleşmiş olmanın şöyle bir şeyi var. Aslında haberdarız herşeyden yani 3 kıta ötede nasıl çalıştığından haberdarız, ne oluyor bitiyor. O ekolojik sistemlerden, A dan Z ye herşeyini biliyoruz, haberdarız.

-Ama uygulamaya dökemiyoruz. Türkiye çok güzel bir ülke. Çok yerinde saymış yada büyük hatalar yapmış olduğumuzu hiç düşünmedim ben. Yanlışımız, yeni çıkan birşeyi sorgusuz almaya çalışmamız. Amerika da bir şey çıkıyor, avrupa gözetliyor, sonucunu bekliyor, bunun için sabırlı davranıyor ama biz olduğu gibi kabul ediyoruz. Uyarlama, uygulama, yorumlama, kendinden birşeyler katma, geliştirme yok. Direkt alınıyor. Ondan önce bir arge çalışması falan yapılmıyor, denenmiyor, sorunlar çıktıkça birşeyler geliştiriliyor. Avrupa da genitive art, üretken sanatı, diye bir akım var. Modüler üretim, fabrikasyon ve hızlı üretimde bile farklı sanatsal tasarımları kullanma çabası var. Onu da bilgisayarla yapıyorlar. Mesela bir vazo üretimi için birbirinin aynısı binlerce vazo üretmek yerine, programın kısıtlamalarına giriyorlar. Mesela bir vazanın ayağı şundan daha ince olamaz, üst çapından daha ince olursa dengesizlik, asimetrik olur. O kısıtlamaları yazıyorlar ve bunu uyguluyorlar. Böylece hem seri üretim oluyor, hem birbirlerinin aynısı olmaktan kurtuluyor. Farklı tasarım ve fonksiyon işte o temeli sağlamış oluyor, benim en çok hoşuma giden şey.

-Rasyonel bir noktada buluşmuş oluyor

-Evet tasarımla ihtiyaç

-Peki, küresel ölçekte daha çok ekonomi tabanlı bir değişim var, artı, mimarlık eğitimiyle ilgili de bir sürü çalışma yapılıyor. Mesela mimarlık eğitiminin şu andaki durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Bir de adapte olmaya çalıştığımız sistemle ilgili bir fikriniz yada öngörünüz var mı?

-Adapte derken okul sonrası mı?

-İşte bu avrupa birliği uyum süreçleriyle birlikte bütün bu eğitim sistemleri belirli bir standarda getirilmeye çalışılıyor ya, öncelikle ülkemizdeki mimarlık eğitiminin durumu ve bu ortamla ilişkisinden başlayalım bence.

-Bence, mimarlık eğitiminde çok ciddi bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum. Sadece teorik kısmının anlatıldığını ve uygulamanın çok boş kaldığını düşünüyorum. Yani okuldan mezun olan bir mimarın az çok birşeylerin farkında olması lazım. Ama birşeylerin farkında olarak mezun olan bir öğrenciye denk gelmedim daha ben. Tamamen sudan çıkmış bir balık gibi. Mesela benim ofisime gelen, yeni mezun olmuş bir mimara sanki herşeyi sıfırdan öğretiyormuşum gibi hissediyorum. Tabiki teorik olarak birşeyler öğreniyorlar, tarihçesini biliyor, bir sürü fikirle, donanımla geliyorlar, yada işte tasarımla ne olmalı ne olmamalı gibi bilgiyle geliyorlar ama uygulamaya geçince, birşeyin yapılacağını, onun üretileceğini düşünerek hareket etme yetisi bence çok yok.

-Hâlâ yok.

-Bu da, ben kendimde de yaşadım, mezun olduğumda da yaşadım. Ofis açıp çalışmaya başladığımda, sen artık bir mimarsın, birşeylerin farkında bilincinde olarak yapman lazım, dedim. Tabiki bu mimarlık eğitimi bir süreç, okuldan mezun olunca eğitim bitti anlamına gelmiyor ama gene de birşeylerin farkında olabilme yeteneğini kazandırmış olması gerektiğini düşünüyorum. Yani strüktür sisteminde çelikse çeliğin mantığı öğretilmeli ve biz okulda gördüğümüz çelikten başkasını yapmaya kalktığımızda şaşırmamalıyız yada bununla ilgili tekrar çalışma ihtiyacı duymamalıyız. Onu yorabilme, herşeyle karşılaşıldığında, hımm bu böyle bir sistemmiş bunu şu şekilde çözebiliriz diyebilmeliyiz. Bütün dersler için geçerli bence, sadece strüktür için değil. Bunu yapabilmeyi öğretmeliler bence. Bunu yapabilirsek iş hayatında sıkıntı çekmeyiz. Türkiye de bütün okullar arasında fark var, anlayış çok farklı yani. Bizden istenen okulda da bir şekil yaptırımlar var, örneğin teslimde, şunlar olamazsa olmaz, bunlar olamazsa olmaz. Mimarlık okulları hep farklı bence. Öğrenci dönem tekrarı yaptığı zaman tasarımdan mesela projeden kaldığında, notlarda şu şu kadar puan, bu bu kadar puan diye sistematik şeyle bozulabiliyor, tasarım onaylanmadığında hepsi geride kalabiliyor. O yönden de çok farklı bence bu okullar ana konsept olarak herkese her derste dersle ilgili yorabilme kısmını öğretmeliler, daha sonra hangi okul ne katmak isterse katabilir. Mesela İTÜ de çok fazla seçmeli ders var, Teknoloji anlamında çok rahat, programlama mesela hiç aklıma gelmezdi, gidince gördüm, ne kadar içinde olduğunu mimarlığın. Bizim okulda, Erciyes'te böyle bir şey yok. Başka okullarda belki bununla ilgili hiçbirşey yok. Bunların hep ekstra olduğunu düşünüyorum. Farkı belki bununla yaratabilirler ama hepsi aynı şeyi vermeli bence, yorabilme mantığını.

Çelik sistem deyince aklıma geldi, okul bence gelişimi aynı hızla takip edemiyor. Biz burada piyasanın içinde olduğumuz için daha çok yenilikten haberdar olamk zorundayız. Bunu bi şekilde araştırıyor, öğreniyoruz ama okul çok gerisinde takip ediyor. Mesela yapı dersinin kalıplaşmış bazı şeyleri var ve bunlar üstünden anlatılıyor. Ama o kadar değişmiş ve ilerlemiş durumdaki, benim öğrenciliğimde anlatılmış olan şeylerin bugün hâlâ anlatılıyor olması bence çok saçma. O zaman gereksiz bilgiyle dolduruyorsunuz öğrencileri. Tabiki her türlü sistemden haberdar olması gerek ama bir yığma sisteminin çok detaylı bir şekilde anlatılması çok doğru değil ki en basit sistem.

-Yada anlatılıyorsa bile çelik de o şekilde anlatılsın.

-Ağırlık yığma sisteme veriliyor da çelik sistem üstün körü, şu da çelik sistem diyerek geçirtiliyorsa, o zaman çok ciddi bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum. Tabiki bunların hepsi bir sonraki adımda uzmanlaşma konusudur. Yani tutup da okulda aldığı bir çelik dersi eğitimiyle uygulama yapamazsın, uzmanlaşmak gerekir, ama temelini almış olman gerekiyor. Yani bu anlamda ben eğitimin bira kendini yenilemekte çok yavaş olduğunu düşünüyorum.

-Avrupa birliği konusunda dijital tasarımın biraz ilerlediğini gördüm. Bilgisayar ağırlıklı, 3 boyutlu programların daha revaçta olduğunu, yeni nesil mimarlık öğrencilerinin, bunların üzerinde daha çok durduğunu gördüm. Orda da şöyle bir eksiklik farkettim; bizim dönemimizde ve bizden önce verilen bir nebze tasarım ve biraz da yapı bilgisi eğitiminin şimdi tamamen dijital tasarıma yöneldiği için daha da zayıfladığını görüyorum. Zaten eskiden beri mimarlık eğitimiyle mimarlık ortamının arasındaki bu uçurum hep bu farktan çıkardı, şimdi bu dijital tasarım almış başını gidiyorken ve ağırlıklı olarak öğrencilere verilmeye başlamışken bu uçurum sanki daha da artmış gibi. Yani biraz dengeli verilmesi gerekiyor. Dediğim gibi tasarım eğitimi çok önemli, yani eğitimin temeli.

Belki süre yetmiyordur. Mesela biz mezun olduğumuzdan beri şu konuşuldu. Avrupa birliğine geçtikten sonra mimarlık süreci uzatılacak, hukuk, tıp gibi stajyerlik süreci başlayacak diye. Bunların hiçbirisi gerçekleşmedi. Bence gerçekleşmeliydi. Çünkü hiçbir zaman 4 yıllık bir eğitim mimarlık için yeterli değil. Mimarlık fakülteleri her yıl binlerce mezun veriyor. Yeni yeni üniversitelerin açılmasının yanısıra mimarlık fakültelerinin 2. öğretimleri bile açılıyor. Fakültelere fazla fazla öğrenci alınıyor. Oysa yeterli kadro yok, ekipman yok, atölye yok. Öte yandan, mezun olanlar mimarlar odasına kayıt olduğu anda direk imza yetkisine sahip oluyorlar. Tabi herkes haklı olarak para kazanmak istiyor. Böylece 60 katlı bir bina çizip altına da imzayı atarım mantığı hakim oluyor. Türkiye şartlarında bu gayet mümkün bir şey. Oysa Avrupa da bunu yapabilmek için uzunca bir süre ofislerde çalışmak, staj döneminden geçmek, sonra da bi sınava girmek gerekiyor, yeterlilik sınavı gibi. Ondan sonra ancak böyle büyük ölçekli bir ekibin içinde, sadece mimar olabiliyorlar. Hani bırakın projenin altına imza atmayı... Dolayısıyla Türkiye de böyle şeyleri yapmak daha da kolay. Hemen elinize bir yetki verilebiliyor. Ama eğitim olarak hâlâ çok yavaşız.

-Bir de bence uzmanlaşma olmalı. Mesela hastane mimarlığı, okul mimarlığı gibi. Bizde ise uzmanlaşma şöyle oluyor. Birinin yaptığı apartman tutuyorsa o artık apartman uzmanı olarak kabul ediliyor.

-Fabrikasyona dönüştürüyorlar.

-Kayseri de sadece barınma yapısı yapılıyor, yani insanların tek ihtiyacı oymuş gibi ve de hep aynı çeşit yapılıyor. Aslında sadece apartman yapılıyor konut da değil. Mesela bahçeli bir site yapılmıyor. Hep aynı protatip üzerinden gidiliyor. Mesela Kayserideki insanlara bir tiyatro salonu veya çocuklar için bir kütüphane yapılmıyor. En son bir çocuk hastanesi yapıldı. O yüzden de buradaki mimarların hiçbirisi hastane veya eğitim yapısı üzerine uzmanlaşayım diye bir kaygıya girmiyor. Müteahhit bir yere yatırım yapmak istediğinde bu proje apartman oluyor. Büyük ölçekli birşeyler yapacağında da belediye devreye giriyor. Zaten o da belli başlı mimarlarla çalışıyor. Almanya da, bildiğim kadarıyla sadece çatı çizen, hayatı boyunca sadece 15-20 tane çatı şeyi çözüp onu uygulayan mimarlar varmış. Tabi böyle büyük ekipler içinde yer alır sanırım.

-Bence bi süreç yine de bu. Şimdi bizde de yavaş yavaş ekip kurma çabaları var. Mesela birisi ofis açtığında bi tane 3 boyut çizen, sırf onunla ilgilenen bir mimar olsun istiyor. Ama bu Kayseri de pek mümkün olamıyor çünkü bir tane mimar olsun herşeyi o yapsın isteniyor. Ama İstanbulda bu çalışma yavaş yavaş başlıyor. Bence uzmanlaşma zamanı. Ve de onu yapan başarılı olacak, doğru şeyler üretecek gibi geliyor bana. Her şeyi biz yaparız, her şeyin altından kalkarız mantığıyla değil de biraz ekip çalışması, biraz da spesifik şeylere yönelme ile bu işin üstesinden gelinebilir. Bir mimar hastane projesi de düşünebilmeli, küçük bir kulübe de çizebilmeli, tek kullanıcıya yönelik. Hayalinde bir apartman da canlandırıp onu mimari ürün haline getirebilmeli okulda. Mutlaka farklı konulara hakim olmalı, ama uygulama bazında uzmanlaşmalı.

-Çok doğru söylüyorsun, ana bilgi olarak hepsine hakim olmalı, tasarım zaten eğitimden geldiği için, eğitim o bilgileri verecek. Ama hastane yapımında sterilizasyon vs. gibi detayları bilmesi gerekir.

-Ben de Hatice ye katılıyorum. Bi mimar hepsini yapabilmeli. Yani, herşeyi tam anlamıyla yapamaz. Bazı konularda uzmanlardan yardım alması lazım. Herşeyden önce bi mimar tasarımcıdır. Tasarlayabilmelidir.

-Uygulama konusuna geçince daha uzman birisinden destek alabilir. Mesela bir tiyatro yada opera binası yapımında akustik konusunu çözemezsin. Onu, hastanedeki gibi, steril alan, yarı steril alan gibi mutlaka bir ekiple çalışman lazım. Bir stad

projesi çizerken bir ekiple çalışılması gerekir. Uygulama devreye girince de ekibin içinde hatta başında var olmalı. İşte benim orkestra şefi dediğim olay bu. Oysa Kayseri de bu mümkün değil çünkü böyle bir iş ortamı yok. Herkes kendi başına birşeyler yapma hevesinde. Bu belki ortamın getirdiği bir şey. Öyle projeler karşımıza çıksa, ister istemez biz de ekipleşmeye, uzmanlaşmaya gideceğiz. Ama şu an içinde olduğumuz ortam zaten götürmüyor. Bunları başka zaman başka yerlerden de kazanabiliriz diye bakıyoruz.

-En son mimarlık eğitimi kurultayına gitmiştim, İzmirde yapılan. Bu mesleğe kabul kurumu. Daha 2011 temmuzda yeni kurulmuş. Ve o kadar taslak şemaları var ki şu anda, bir sürü açıkları var, herkes bir şey söylüyor; şunun denetlenmesi lazım, şu açıdan da sınava girilmesi lazım, gibi. Aslında bir resmi zorunlulukla belirli bir standarda çekilmeye çalışılıyor olay. Ama biz bunu ne kadar yapabileceğiz, onu bilmiyorum, Türkiye özelinde, özellikle. Bir yandan da mimarlık eğitiminin belli bir standarda çekilme çabası var. İsteniyor ki bütün okullar asgari müşterekte buluşsun, herkes belirli, en az da bir eğitim versin, bir akreditasyon kurulu okulları denetlesin. Ama bunu da resmîyete dökemiyorlar. Sen diyorsunki, ben gönüllü olarak akredite olmak istiyorum, gelin benim okulumu denetleyin, ki şu an Türkiye de sadece 2 tane okul akredite olmuş durumda. Kimse buna cesaret mi edemiyor? Artı bir de kadrolar, okulların kapasitesi, öğretim elemanının durumu, falan, herşey yetersiz. Mimarlık eğitimindeki bu sorunu çözsük, hakikaten belirli bir standartta, onların beklediği ölçüde yeterli bir şey verilse, sonrasında, o tam geçiş aşamasında, işte o tıkanan eğitim, uygulama esnasında nasıl çözülebilir? Ne yaşayacağız? Herşey, bu iyileştirme, eğitim sürecinde başlatılırsa, bence gerisi gelir. Üniversiteler sabit kalır da biz burada birşeyleri iyileştirmeye çalışırsak, elimiz her zaman açık kalır. Temelden eğitim düzeyinde başlatılmalı. Ki ben diyorum, ya staj büyük bir ofiste birkaç yıl çalışma, yeterlilik sınavları falan filan, onlardan başlarsak, gerisini de getirir, aradaki bu uçurum azalır gibi geliyor.

-Her yıl birkaç tane fakülte açılıyor, kontenjan sayısı artırılıyor. Hakikaten bu kadar mimara ihtiyaç var mı diye düşünmek lazım. 1 yılda 1500 yeni mimar mezun olmuş. O kadar potansiyel var mı, aynı kalitede aynı seviyede öğrenci yetiştiriyor mu açılan bütün bu fakülteler? Fakültelere yetecek kadar yetişmiş kaliteli eğitimci var mı? Bu sefer sen oralara kendini yetiştirmeyi başaramamış akademisyenler mi atıyorsun? Bir anda onları mı yükseltiyorsun? Yani tam o seviyeye gelmediğini bile bile o seviyeye mi çıkartıyorsun? Bu anında geri dönüşüm mü yapıyor, öğrenci kalitesini aşağıya mı çekiyor? Bunlar en temel sorunlar. Yani piyasaya geçtiğinde, sonra ne oluyor?

Herkes mimar olma, yada mimarın ne yaptığı bilinciyle gelmiyor buraya. İsmiyle gelen var, 4 yıllık fakülte diye gelen var, etiket amacıyla gelen var, hiçbir fikri olmadan gelen o kadar çok insan var ki, piyasaya çıkınca bu insanların hepsi piyasada birer kriz meselesi. Çok acayip uygulamalar ortaya çıkıyor, bence bunların temel meselesi eğitim.

-Belki de bu ta öss ye kadar gidiyor, ta oradan başlamak gerekiyor. Belki yetenek sınavı olabilir. İlk aklıma gelen şey.

-Yetenek sınavı yeterli olmayabilir. Mimarlık eğitimi hakikaten birebir olması gereken bir eğitim. Tasarım, farklı bir bakış açısı öğreniyorsun. Hocanın tahtaya geçip te tasarımdan bahsetmesi doğru değil.

-Aynen öyle. Fakültenin açıldığı şehir bile önemli. Düşünsenize iç anadolu şehrine bir mimarlık açılıyor, öğrencinin meydanına bakıp ta feyz alacağı, canlısını, örneklerini göreceği bir şey yok. Tarihi kısmını geçtim, modern şehirciliğin olduğu bir şehir değil. Açılan üniversitelerin kampüs içindeki ve civardaki yapılar bile önemli iken biz anadolunun her yerine üniversite açıyoruz. Bu, parasını bastıran

mimarlık diplomasını alıra dönüyor. İster istemez o okulda o öğrenciye para gözüyle bakılıyor, çok normal olarak. Yani Vakıf üniversitelerinden, özel üniversitelerden bahsediyorum. 4 yılda mezun olamayanı 5 yılda mezun ediyorlar bir şekilde. Bu bir tıp yada öğretmenlik gibi değil. Türkiye'de ne kadar ihtiyacın olduğunun belirlenmesi gerekiyor ve o kadar çok mezun verilmesi gereken bir şey değil. Ki biz öğretmenleri bile biryerlere yerleştiremiyoruz, kpss ile devlet kadrosuna yerleşmek isteyenleri bile, bir sürü mezun boşta şu anda. Bana kalırsa her kadroda mimar olmalı, mesela devlet dairelerinde mimar kesinlikle olmalı. Ama hiçbir mimarlık öğrencisinin hayali, kpss'ye gireyim bir devlet kadrosuna yerleşeyim mantığıyla bakmaz.

-Herkes kendinin büyük tasarımcı olacağını düşünüyor. Müthiş yapılar yapacağını falan.

-Herkes kimse bir şey bilmiyormuş gibi bir edaya kapılıyor. Yeni mezun olmuş bir mimarın çok tavan yapmış bir egosu var.

-Aslında hep öyle işliyoruz, 1. sınıfta bile, sen kimsin, daha yeni liseden gelmişin, o adamın ilk defa ismini duyuyorsun hayatında demiyor kimse. Hep kritik verme, eleştirme üzerine eğitildiğimiz için o hakkı daha 1. sınıfta kendimizde görüyoruz. Dolayısıyla mezun olduğunuzda, dediğiniz gibi ego tavanda.

-Ve sonra o adam piyasaya giriyor ve inanılmaz bir çakılma yaşıyor. Bir anda herşey yerle bir oluyor.

Çünkü gerçekler öyle değil.

-İşte tam bu noktada o gerçeklerle işte eğitimdeki o idealist durum nasıl birbirine geçebilecek, yada geçmeli mi?

-Kesinlikle geçmeli.

-Bence bu noktada anlaşma sağlanmalı. Yani 4 yılda ana, temel eğitimini almış bir öğrenci, nasıl bi sayısalcı sözelci olarak seçiyoruz, istemezmiyiz hani hepsini öğrenelim de öss'ye girelim, ama yok. Bi şekilde yaptırımlar da olması gerekiyor, tamamen özgür ortamda da bi sonuca ulaşacağımızı düşünmüyorum. 4 yılın sonunda o öğrenci işin neresinde yer alacağına bi şekilde karar vermeli ama çok katı olmayabilir bu. 2 yıllık artı eğitim, onu yaparsan kesinlikle şundan mensin falan gibi bir durum olmaz. Ama uzmanlığını alır, örneğin devlet dairesinde çalışacaksa 2 yıl yoğun yönetmelik, hak, hukuk kısmında eğitim alabilir. Bunlar konusunda çok bilinçli olabilir, artı bilinçli olabilir diğer mimarlardan. Uygulama kısmında yer alacaksa, müteahhitlik yapacaksa o kısımda yoğun bilgi alabilir. Projecilik kısmında yer alacaksa ondan tercih yapabilir, hastaneye gidebilir, bunu öyle bağlayabiliriz bence. Bu ana eğitimden sonra olabilir. 2 yıllık bir süre bence.

- Bu lisedeki uygulamaya benzer, son sınıfa kadar herşeyi öğretirler, son sınıfta sorarlar sayısal mı sözel mi diye. Mimarlıkta da 4 yıl boyunca herşeyi depolayacaksın, son 1 , 2 yılda da uzmanlaşmaya yönelik.

-Ben şunun mantığına da karşıyım, mesela mimarlığı mümkün olduğunca parçalama durumu var, mimarlık bu kadar parçalanır bir şey değil. Bunların hepsi extra okul, hepsi farklı bir mantık adına oluşturulmuş şeyler diye düşünüyorum. Napılıyor, çevre peyzaj mimarlığı, napılıyor iç mimarlık, napılıyor endüstri mimarlığı, falan filan. O kadar dallanıyor dallanıyor ki, e ben mimarım, ne yapacağım, ben aslında bunların hepsini yapıyorum. Yani benim vafım bu. İç mimarlık bana göre bir meslek değil, dekoratör. Yani benim annem de evi dekore ediyor.

-Malzemeyi bildikten sonra herkes iç mimar oluyor zaten. Öyle diyorlar en azından.

-2 yıllık bir okul var şu anda, mimarlık dekorasyon diye. Çok komik.

-Ama mesela iç mimarlığa dair hiçbir şey almıyoruz. Ben almadım öyle bir şey.

-Sen mimar olursun, başlarsın, 4 yıl, Ayşegül ün dediği gibi, o temelde alman gereken bütün eğitimi alırsın ama senin eğilimin dekorasyondur. Ama sen bilirsin,

bir yapının strüktüründen haberdarsındır, tutup da dekorasyon yapıyorum diye, benim tasarımı bozuyor diye binanın ortasındaki kolonu yıkmaya çalışmazsın. Onun oradaki önemini bilirsin. Ona göre hareket edersin. Son 2 yılında, bu okulun devamında gelişen birşeydir. Son 2 yılında, onun devamında dekorasyona malzemeye yarar şeyler oluşturursun.

-Aynı şey peyzaj mimarlığı için de geçerli. Bize 4 yıllık eğitimde ne peyzaj mimarlıktan ne de iç mimarlıktan bahsedildi. Benim mesela her zaman iç mimarlığa ilgim vardı, benim binanın içine dair fikirlerimi anlatmaya, oraya yönlendiğim zaman beni hep durdurdular. O bizim işimiz değil, şimdiki iş değil diye. Bu binanın taşıyıcısını nasıl düşünüyorsam, mekanların nasıl oluştuğunu içinde nasıl şeyler olduğunu da düşünmeliyim.

- Ben sanat ağırlıklı, teknik ağırlıklı diye ayrılıyorsa Türkiye de ben ona da çok meraklıyım. Bu heykeltraşlık gibi bir meslek değil. Tamam yaptığımız işin bir sanatsal boyutu var kesinlikle ama teknik boyutunu geri planda bırakarak yapabileceğimiz bir iş değil kesinlikle.

-Okullardan öyle ayrılıyor genellikle. Mesela bizim okul çok teknik ağırlıklıydı. Sonuç ne oldu, mezun olduğumda, aldığım teknik bilgilerin piyasada gördüğümle bir alakası yoktu. Yığılma öğrenip te çelik görmek gibi birşeydi bu. Dediğin gibi sudan çıkmış balığa dönmüştüm ben. Ne tamamen o bilgiyi vermek doğru, ne sanat tarafını. Çok yönlü, tam bir bütün olarak 4 yıla 5 yıla sığdırarak verip sonra uzmanlaşmaya yönelmeli.

-Şöye bir şey var, iç mimarlar, mimarların dekorasyon yapmamasına dair dava açıyorlar. Diğer yandan da 2 yıl yüksek tahsil yapmış restoratörler dava açıyor, restorasyon projesi yapmamalı, peyzaj mimarları dava açıyor, mimarlar peyzaj projesi yapmamalı diye. Sen mimarlık mesleğini tamamen öldürüyorsun olayı temelinden koparıyorsun. Geriye sağlıklı bir piyasa ortamının kalması diye bir şey söz konusu değil. Ben bunun bilinçli bir sistematikte yapıldığını düşünüyorum. İnsanlar resmen gruplandırılıyor. Sen temelinde tasarımcısın, bunun özü budur. Bence mimarlık eğitimi de bu temel üzerine gelişmedikçe biz bu sıkıntıları yaşamaya devam edeceğiz.

-Aslında herşey bizde başlıyor. Diğer mühendisler ona göre çalışıyor. Koordinatördür mimar. Bi mimar neyi nereye koyacağını bilmediği takdirde, statistikçinin falan oynacağı olur.

-Eğitimle, normal iş hayatını, birlikte çalışmayı yeni yeni öğreniyoruz. Hep, biz çizeriz, statistikçi çözer, elektrikçi döşer, tesisatçı da geçirir, böyle olur. Böyle çalışıyor da piyasa zaten, bunda bi sıkıntı da yok. Ama sonuçları; ben diyorum ki o yanlış yapmış, o diyor ki sen yanlış yapmışın, o bana şöyle verdi ondan olmuş, herkes birbirine atıyor. Bu belki 4. sınıfta belki +2 eğitimle, birlikte çalışmayı da öğrenmeliyiz bence.

-En basitinden bir elektrik prizini elektrikçi yerleştiriyor ama bi mimar onun nereye konulacağını, kaç tane olacağını işlevselliği açısından belirleyendir. Bunlarla ilgili bilgisi olmayan bir mimar mühendisi yönlendiremez.

-Tüm sorumluluk mimarda. Bi konuda bi hata olduğunda, mimardan kaynaklanmış bir olabiliyor. Başta herşeyi kontrol edip doğru adımlar atması gereken ilk kişi mimardır.

-Koordinasyonla şey arasında bir geçiş olması bekleniyor ama bu geçişin nasıl formüle edileceği sürekli değişebilen bir şey, ama eğitimle de ilişkisi var, toplumsal anlamda kişisel anlamda bilinç düzeyini yükseltebilecek şey ne sizce? Çünkü biraz da taleple de ilişkili bir durum. Kime hitap ettiğimizi ne için çalıştığımızla da ilişkili bir durum. O bilinçle ilgili ne söyleyebilirsiniz?

-Bence medya kesinlikle iyi bir araç ama medyada yansıtılacak kişiler onun bunun tanıdığı, şusu busu diye değil, gerçekten uzman olan kişilerin halkı bilinçlendirmesi gerek. Kesinlikle medya çok kuvvetli bir araç.

-Toplum bilinçli mi, değil. En başta da dediğim gibi, mesela 4+1 rantı var, bu daha iyi kar sağlıyor falan herneyse, adam bunu kabul ediyor. Bilinçli bir yaklaşım yok. Evi büyüyor ama konforu değişmiyor. Aslında standart olarak bi yükselme yaşamıyor ama yaşadığını düşünüyor. Çünkü öyle görüyor. Bu işin filmlerdeki gibi kolay olmadığını bu insanlar nasıl anlayacak, medya sayesinde. İnsanlarda o bilinç yok çünkü.

-Sadece mimarlık eğitimi içinde verilmesinin ötesinde bütün eğitim sistemine yayılabilen bişey, mesela o sistemi nasıl kurabiliriz, bunu sorguluyorum ben de çünkü sadece senin donanımlı olman ve kimlerle iyi çalışacağını iyi biliyor olman, çalıştığın kişilerin bilinçli olmasının dışında, o paranın dolaştığı erklerin de ne istediğini kimden istediğini biliyor olması çok önemli. Sen istediğin kadar mükemmel yetiş.

-Yani bugün müteahhit gelip de sana neyi çiziyorsunki, neyin masrafının parasını talep ediyorsun diyebiliyorsa, temelde çok ciddi bir eğitimsizlik sözkonusu demektir. O ciddi eğitim sıkıntısı da siyasetten tamamen arınmalı.

- Bu ilkokuldan itibaren böyle olmalı, siyasetten arınmış siyasi erklerin karar verdiği insanlardan da arınmış olmalı. Sistem elbette denetlenecek ama siyasi baskı altında değil. Eğitimin içinde siyasetin yeri yok.

-En basitinden, üniversite sınavına giren bir genç ne yaptığının bilincinde olmalı. Amaç sadece bir üniversiteye yerleşmek onun imkanlarından yararlanmak değil, o senin hayatın artık, ondan sonra o senin mesleğin yani. Orda da rasgele bir durum var.

-Herkes üniversite mezunu olmak istiyor, mesela ara eleman yok, çırak yok, çırak var ona işi öğretecek kalfa yok. Ara eleman hiçbir zaman bulunmuyor. Bu mobilya atölyesinde de böyle, inşaat sektöründe de böyle. Çünkü istemiyor işveren. Mimar alıyor, her işini de yaptırıyor. 2 tane ara elemanla çalışacağına 1 tane mimarla çalışıyor ve ona alakasız bir sürü iş yaptırıyor. Teknikerlerin yetiştiği meslek yüksek okullarının çok önemli olduğunu düşünüyorum ben.

-Onlar öldü zaten. Meslek lisesi mezunları kendi branşlarından başka bir yere giremiyor kolay kolay, hep o dersleri aldığı için. Lisede bilgisayar bölümünde yada elektronikte okuduysa 2 yıllık elektronikte devam etmek istemiyor, inşaat mühendisi olmak istiyor mesela.

-Aslında onun durumunun değerli bir durum olduğunun bilinmesi ve o değer verilmesi gerekiyor.

-Bugün benim yanımda bir mimar yerine teknik elemanın çalışması benim işimi çok daha kolaylaştıracak.

Ama bi başkası teknik eleman yerine mimar almayı tercih edince bu kez adam ne diyor, teknik eleman olarak bir yere varamayacağıma göre, o zaman ben de mimar olayım diyor, yada 4 yıllık üniversiteden mezun olayım diyor. Bu sefer o aradaki teknik eleman eksikliğinden bir sürü şey sekteye uğramış, piyasadaki yavaşlamaya sebebiyet vermiş oluyor.

-Devletin çok net kurallar koyması lazım, bir bankaya bir dil mezunu girmemeli, o kadar çok dil mezunu var ki, ihtiyaç olduğundan değil, 4 yıl mezunu olduğu için. Sadece tanıdıkla falan alınabiliyor. Herkes kendi işini yapmalı. Örneğin dersanelere alınan öğretmenler için de belli kıstaslar konmalı, orası son çare olarak düşünülmemeli. Bu konularda çok net olmalı devlet. Çok kurallarla kısıtlamalı,

kurumları. Şu anda o sistematığı kuracak düzeyde değiliz. Bunun aslında devlet kurallarıyla değil bilinçli bir toplumun yönlendirmesiyle olması lazım.

-Toplumda söz sahibi olan insanların doğru bir şekilde o yerlere gelmiş olması ve diğer insanları doğru bir şekilde bilinçlendirecek insanlar olması gerekir.

-Eğitimde verilen şeyler, başka insanların deneyimleriyle veya çıkardığı sonuçlarla, onların ufuklarıyla bakmak demek.

Mimarlık açısından da böyle baktığımızda sana tasarımı öğretmeye çalışan hocaların ufuklarından öğrenmeye çalışıyorsun. Ama onun ufku 2mt. Ötede bitiyor olabilir. Seninki öyle değildir belki sen daha sonsuz açılarda bakabilecek yeteneğe sahipken doğru diye sana öğretilen şeylerin dayatmasıyla bir sınır içerisinde de tutuyor olabilirsin.

-Aslında ben hep şunu düşünürüm, mimarlık eğitiminde reklamcıyla, mobilya tasarımcısıyla, mesela endüstri ürünleri tasarımcısıyla, atölyeler düzenlenmeli, belki bir dönemde proje hocası mimar değil de bir reklamcı olmalı mesela. Bir reklamcıyla mesela proje hazırlanmalı. Öğrencinin staj dönemlerini düşünün, ofis yada yapı stajı yaptığı gibi, mesela 1 ay bir mobilya atölyesinde çalışmalı, 1 ay bir cephe firmasında staj yapmalı mesela, malzemeye ilgili, tıpkı yapı ustası gibi. Yada bir grafikerin yanında küçük bir eğitim görmeli, hani çok yönlü yetişmekten falan bahsettik ya. Eğitimin hep yan dalları olmalı. Bunlar hep eğitimi besleyen şeylerdir.

-Bugün okullardaki eğitimcilerin %90 'ı, üniversiteden sonra direkt akademik ortama geçmiş, piyasada herhangi bir şekilde bir uygulama yapmamış, eğitimin devamında gene bişeyler okuyarak, gene yazarak, çizerek bişeyler öğrenmiş ve böyle devam ettiren insanlar. Bir kere mimarlık demek uygulama demek. Yani sen her aşamasında bir şekilde uygulamanın içinde olman gerekiyor ki bunu verebilesin. Uygulamadan, bu kadar akademisyenlerin kopuk olmasını ben doğru bulmuyorum. Teknolojide şunda bunda hani eğitimi takip edememesinden bahsettik, diğer yandan, uygulamayı bilmiyor ki. Uygulamanın içinden gelen bir insanla, işin kitabını okumaya devam eden, yazan çizen bir kişinin bir araya gelerek öğrencilere bişeyler aktarması bence çok doğru bir şey.

-Çok güzel, çok doğru

-O yazısal, tarihsel, veya sistematik birşeyinden bahsederken, bir diğerinin de uygulama açısından bahsediyor olması, yani uygulamada şöyle böyle falan, bunu da aslında böyle de yapabilirsin diyor olması, ikisini bir araya getirerek kaynaştırarak eğitimin öğrenciye bişey vermesi bence çok daha güzel sonuçlar verir. Türkiye dışarıdan getirilen elemanlar, kişi bulamamaktan dolayı olmamalı, niteliksel sebeplerden dolayı olmalı.

-Özellikle uygulamayla ilgili, yapıyla ilgili derslerde bunun böyle olması gerekiyor. Mimarlık öğrencisinin herşeyden bir parça haberdar olması gerekiyor. Uygulama şöyle yapılıyor, ofis ortamı şudur, şantiye ortamı şudur, projecilik şudur,

-Onu da belki anlatarak değil de yaşayarak öğrenmesi lazım,

-Kesinlikle,

-İngiltere den biri vardı o kurultayda, ingilteredeki eğitim sistemini anlattı mesela, ara veriyorlarmış eğitime teorik olarak, mesela 3 yıl teorik olarak eğitim gördükten sonra 1 yıl boyunca bilmem kaç yerde staj yapman gerekiyor. Sonra okula geri dönüyor.

-Yada sevmez adam uygulamayı, dönmez okula geri.

-Dönmez yada, bi bakar yani neymiş bu piyasa ortamı falan? Sonrasında bi ton sınava falan sokuyorlar, diplomasını falan hemen vermiyorlar, bu iş ciddi bişey bak 55 bin tane aşamadan geçiyor bi insan öyle mimar oluyor, hani bi dur ona göre gel buraya diyorsun.

-Niye doktorluk mesleğine bu kadar insanlar saygı gösteriyor?

-Bence bi fakültenin içinde uygulama atölyeleri falan olmalı, geçsin orda harç karsın mesela, bi görsün yani. Bi çelik makası, minyatür anlamda, ne şartlarda bir araya getirirse ayakta kalacağını görsün. Sonuçta bizim işimiz uygulama. Onun teorik anlamdan çıkarak fiziksel hale geldiğindeki şeyi kafasında canlandırabiliyor olması lazım. Eğitim sürecinde bence böyle atölyelerin inanılmaz önemi var.

-Öğrenci motomot ben gitmeliyim, tıkr tıkr 8 proje ardarda AA ile geçmeliyim, 4 yılın sonunda mutlaka diploma almalıyım gözüyle bakmamalı, hatta bu okulu ne kadar uzatırsam bana o kadar faydalı olacak diye düşünmeli.. Ben okulu 1 dönem uzatmıştım okulu, çok pişmanım, keşke 2 yıl uzatsaydım. Keşke 6 yılda 7 yılda mezun olsaydım, ben utanırdım o zaman, sanki bu utanılacak birşeymiş gibi. Benim şimdi sindire sindire okuyan, 7 , 8 yılda bitiren arkadaşlarım var. Bir dönem ara vermişler, yarışma çizmişler, bir dönem ara vermişler bi proje ofisinde çalışmışlar, bir dönem ara vermiş grafik tasarımı yapmış sadece. Ama şu an o kadar bilinçli, o kadar mutlu ki.

-Mesela üniversite hayatıma geri dönsem, direk düşündüğüm şey şu; o dersleri kasmak şudur budur, hiç. Bi yandan bilinçli bir şekilde bir yerlerde çalışmaya çalışırdım okulla beraber. Çünkü sen okuldan mezun olduğundaki çalışma durumuyla öğrenciyle çalışma durumun çok farklı, sana insanların bakışı farklı. Öğrenciyken herkes sana bişeyler öğretmeye çalışıyor. Özgürsün, hata yapabilirsin, öğrenmeye çalışıyorsun çünkü, ama sen mezun olduğunda insanlar senden bilmeni bekliyor. Ya sen artık mimarsın, öğrenci değilsin. Ben bugün eğitim hayatıma dönsem senin gibi yapardım, bir dönem ara verirdim. Proje almazdım mesela bir ofiste çalışırdım arada bi dönem. Proje almazdım, teorik derslere devam ederdim örneğin, bir ofiste çalışır bir uygulama projesi görürdüm sonraki dönem devam ederdim. Bu da beni okulda sorumsuz öğrenci tembel öğrenci durumuna sokmamalı hocaların gözünde. Bugün mesela kalan, bir dönem projesini bırakmış öğrenciye hocanın da bakışı değişiyor. Bu çocuk sorumsuz, bundan bir şey olmaz diyor. O zaman sen nasıl öyle bir bilince sahip olabilirsin?

-Bizim tek amacımız bir an önce o diplomayı almak. Çünkü diploma alınca imza atma hakkımız var. Sanki diplomayı aldığının ertesi günü bina çizeceğim. Müthiş bir kabuk falan yapacağım, yok, yani, istediğin kadar imza yetkisi olsun.

-Bizim mesleğimiz böyle bir şey değil, bir kere bunun bilinciyle gelinmesi lazım. Okuldan mezun olduk hazırız diye bir şey sözkonusu değil, 4 yıllık eğitiminde yeterli olmadığı % 100 aşık bir şey. Yani eğitim meslek için sürekli devam edip gidecek bir durum. Böyle bakınca, zaten o bilinç sende yok, etrafın da bunu sana vermezse, ben çok net hatırlıyorum, bi mimarla konuşmuştum öğrenciyken, son sınıfa geçiyordum ve ben o zaman okuldaki projelerdeki başarıdan bahsediyordum, bana döndü ve dedi ki “bunların hepsi anlamsız, bunu 2 gün sonra mezun olduğunda göreceksin.” Çalıştın mı bir yerde dedi, çalışmadım dedim. Sadece staj yaptım dedim. Staj yapmak bir şey ifade etmez bence sen mezun olduğunda tamamen şey çıkacaksın dedi. O anda nasıl zoruma gitti.

- 4 yıllık eğitimin sonunda, sözünü ettiğimiz bir iki yıllık süreci usta çırak ilişkisiyle değerlendirmemiz lazım. Ben hep onu doğru buldum onu uygulamaya çalıştım. Mezun olunca, daha benim öğreneceğim çok şey var deyip, senden daha iyi daha tecrübeli olduğunu bildiğin, düşündüğün mimar ve tasarım grubundan birinin yanında çalışmanın gerekliliğine inanıyorum. Ondan sonra bile hâlâ öğrenecek çok şey olduğunu görürsünüz. 5 yıllık bir süreçten sonra kendi ofisimi açtığımda bile hâlâ hata mı yaptım kendi başıma işyeri açmakla diye düşündüğüm oldu. Bence böyle bir süreçten de geçmeliler. Çünkü o eğitimin ardından gelen bir şey yok zorunlu olarak.

Herkes diplomasıyla birlikte balıklama atlayabiliyor. Benim eski çalıştığım ofise gelen öğrencilere de bunu anlatmaya çalıştım. Yüksek egodan kaynaklanan, ya çok uzun bi süreç, ne varki, birkaç ayda hallederiz gibi düşünceyle hareket edilmemesi gerek. Bu işin öyle ofis açmakla falan olacak bir şey olmadığını savunuyorum ben sonuna kadar. Tekrar mimarlık okusam gene ben 4 yılın ardından böyle birşeye girmek isterdim, gene fikrim değişmezdi.

- Bir de şöyle bir şey, gene bilinç ve gene ekonomi falan, toplumsal bilince dönüyor. Şimdi öğrenciyi yada yeni mezun bir mimarı yanına alan kişi bunu geleceğe bir yatırım olarak düşünmeli. O bilinçte bir insan olmalı. Bu sefer seni kullanıyorsa, ve de üstüne bir şey öğrenemiyorsan, ve de 3 kuşuş paraya hakkını vermeyerek çalıştırıyorsan bu sefer de öyle bir yılgınlık oluşuyor. Napiyo bu durumda adam, onun yanında 3 kuruşa bir şey öğrenmeyerek çalışacağıma ben de hasbel kader bir yer açarım, yaparım ne varki diye düşünüyor. İstanbulda mesela meşhur kişilerin yanlarında çalışanların durumları da çok iyi değil. Adam tutup da buna tasarım yaptırtmıyor ki, o da buraya aslında ara eleman alabilir, teknikerler alabilir. Ama o da mesela aynı şey, çok bir şey değişmiyor.

-Mezun olduktan sonra böyle bir yol seçecekseniz, gittiğin yer usta olarak düşündüğün seçtiğin insan çok doğru bir tercih olmalı. O biraz şans işi Türkiye şartlarında. Hem sayı olarak zaten bu çok yok, hem de en iyi iş yaptığını düşündüğümüz isimlerde bile böyle şartları duyuyoruz. Öyle bir şans bulursan bırakmamak lazım, bulamazsan başka yerlerden beslemek lazım.

-Biraz sabırla ilerlemek lazım.

-Aynen böyle. Hemen bişeylere lodoslama atlamak yerine.

-Her yeni işte yeni bir durumla karşılaşabiliyorsun. Bunun için ne yapmalıyım, ne öğrenmeliyim falan. Ve onu yapmaya çalışırken de dünya kadar şey öğreniyorsun.

-O zaman öğrenmenin sınırı yok.

-Örneğin bi tane ev projesi çiziyorsun, 2 ay sonra gelen yeni bir ev projesinde, sanki o güne kadar hiç ev projesi çizmemişin gibi bakıyorsun olaya. Aptallaşıyorsun resmen, sancılar çekiyorsun. Belki bu çok normaldir, herkesin yaşadığı birşeydir ama.

-Aslında burada tam iletişim ortamı devreye giriyor gibi sanki. İstedığın türde konut üret, yada eğitimini al, karşılaştığın kişilerle kurduğun yeni interaktif ortam, her şey yeniden değişiyor.

-Karşındaki kullanıcının hayat tarzına göre yapacağın herşey değiştiği için bir anda tüm bildiklerini silip atabiliyorsun. Belki de mesleğimizin güzelliği budur. Bence de bu gözle bakılmalı zaten. Ah ne var ki ya, çünkü bu fabrikasyon, seri üretim gibi bir şey değil ki. Herkese aynı projeyi dikte edemezsin sonuçta. Bu özel imalat, özel üretim dedikleri şey aslında proje işi. Onun için bence seri üretime dökülen herşey o yüzden başarısız oluyor, Kayserideki tüm bu yapıların gözümüzde başarısız olması gibi.

Ek F: Görüşme (Nevzat Sayın)

-*"Herşey "ruhun savaş alanıdır". Mimarlık da. Kuşkusuz "Mimarlık" gergin bir faaliyet ama "YAPI" bu gerginlik içinden çıkmış olsa da dingin olmalı. Ve yeni savaşların alanı olmayı becerebilmeli."* Sözlünüz ile daha da çok hissettiğim; yaşama ve düşünme biçiminiz ile mimarlığınız arasında örtüşen ve birbirini tamamlayan bir taraf var. Bu tutarlı çizginin oluşma sürecini irdeleyerek başlamak istiyorum. Şu anki çalışmalarınıza gelmeden önce, mimarlık eğitime hem formel hem informal katkısı olan bir mimar olarak, kendi lisans eğitim sürecinize dönmek istiyorum. Öncelikle mimarlık eğitimi alma fikrini size ilk hissettiren şey neydi? Bir tesadüf mi bilinçli bir seçim mi?

-Ben sadece mimar olmak istiyordum zaten. Bunun için de mimarlık eğitimi almadan bişeyler yapabilmem söz konusu değildi. Ama öğrenci olarak okurken de mimarlık eğitiminin nasıl olması gerektiği konusunda epeyce kafa yordum. Bunun nedeni de şuydu. Ben ege üniversitesinden mezunum yani antikitenin en zengin bölgelerinden bir tanesi ancak hiçbir antik tiyatroyu görmüyor mimarlık öğrencisi. Okulun böyle bir programı yok. Priene ,Milet Bergama ya gitmiyoursunuz, onlar orda duruyorlar siz mimarlık eğitimi yapıyorsunuz ve dünyanın en ekstravagan ve en ilginç en orjinal,o güne kadar hiç yapılmamış bir yapısını bulup çıkarmaya çalışıyorsunuz. Bana bu böyle çok ahmakça bişey gibi gelmişti, boşuna bir çaba gibi gelmişti. Benim mimarlık eğitimim içinde bunu kavramış olmamın çok önemli bir yeri var. Dolayısıyla hem bir sosyalist hem bir modernist olunca, insan tematik olarak ilericidir ama ilerici olmanın temel koşulunun da arkaya doğru olup bitenleri iyi bilmek olduğunu mesela ilk orda fark ettim. Zaten tarih biraz sevdiğim bir konudur. doğrudan mimarlık meselesinde geriye doğru ne kadar çok şey biliyorsanız ileriye doğru da o kadar çok şey hayal edebilir ve yapabilirsiniz. biraz böyle dil ile ilgili olarak da düşünce sisteminin altında nasıl birşey var diye düşündüğünüzde mesela geçmiş zaman fiilleri gelecek zaman fiillerinden daha çoktur. Daha renklidir aslında edebiyatta da geçmiş zaman hep daha renkli. bütün çocuk kitapları geçmiş zamanla yazılıdır mesela gelecek zamanla yazılmaz. Bunları fark edince bu geriye doğru bakma meselesinin önemli bişey olduğunu düşünmeye başlamıştım. Bu mesela ilk fark ettiğim şeylerden bitanesi. Bir başka konu en az onlar kadar önemli,

-aslında mimar olmayı seçtim ve istedim diyorsunuz ya o düşünceyi size getiren neydi biraz öncesini sorgulamak istiyorum.

-çok iyi bilmiyorum. çok erken verilmiş bir karar dolayısıyla onun böyle bilinçli bir şeyi olduğunu sanmıyorum. Ben ortaokuldan itibaren mimar olmak konusunda obsesif birisiydim. Başka ünv. Tercihlerimde de bişey yazmadım zaten. Onu gerçekten bilmiyorum çünkü etrafımda ailede de böyle biri yok.

-sonrasında peki sizi Cengiz bektaş a götüren neydi?

- o da şu, ben aslında mimarlık eğitimimi bina yapmak için okumadım, akademik olmak için okudum onun için de yüksek lisansa başladım ama sonunda da aslında akademik olmak istemediğimi bina yapmak istediğimi anladım ve o zaman bıraktım zaten, çünkü eğitimimin başka bir yönde olması gerektiğini düşünüyordum. Bu karar değişikliğini yapınca, peki o zaman ben yüksek lisans niye yapıyorum akademik olmak için olmycam şimdi napıca. O zaman kendime bir yüksek lisans modeli buldum. Bir ustayla okul kadar çalışırsam, bi 4 yılımı gözden çıkardım. Cengiz bektaş, Turgut cansever, behruz çinici, doğantekeli sami sisa, sedad hakkı eldem. Böyle bir 4-5 adam saydım kendime .bu beşinden biriyle 4 yıl, her biriyle birer yıl

neyse bişeyler yaparım bir ucundan başlarım dedim. Bu kararı verdim ve Cengiz beктаşla tanışmak istedim önce, çünkü onun izmirde bir bürosu vardı ve gelip gidiyordu ben de İzmir deyim. Onun yanında çalışan bir arkadaşım vardı ondan istedim beni tanıştırmasını. Tanıştık ve ilginç bir biçimde ben birşey söylemeden o bana teklif etti birlikte çalışır mısın benimle diye. Ben de 15 dk. Bekleseydiniz ben söyleyecektim zaten dedim ve öyle başladı.tamamen ben o zaman şey diye adını koydum,bildiklerini unutup yeni şeyler öğrenmek için demiştim. Aslında bana uygulama yapmak isteyen bir mimarın yapması gereken yüksek lisans programı gibi geliyordu ve öyle de devam etti zaten.

-aslında onu soracaktım ama biraz ona cevap vermiş olduk zaten. Kişinin kendini tanıması ve keşfetmesini tetikleyen o merakları nerde başlar diye soracaktım ama siz dediniz ki o hep vardı bende. Mimarlık eğitimi bununla ne kadar ilişkilenebilir.

-mimarlıkta merak aslında çok ilginç birşey. bence olmazsa olmaz. Belki tüm temel eğitimlerin motivasyonu bu ama mimarlığınki hepten bu. Ben oldukça meraklı bir adamımdır. Benden önce yapılmış şeylere karşı, benim yapmakta olduğum şeyi başkalarının nasıl yaptığına karşı, dünyanın nasıl olduğuna gaz ve toz bulutu olması ile başlayan olup bitenlere karşı, bütün sosyal olaylara karşı, niye eşitliğin dünyada bu kadar zor birşey olduğuna karşı. Bütün bunlar aslında sizi biryere getiriyor. Etrafınızı algılamanızda bir yönlenme fark ediyorsunuz. Mesela bir antik sütunun iki bölümü birbirinin üstünde nasıl duruyor. O 8 parça üst üste geliyor, bir başlık geliyor sonra korniş, üçgen alınlık geliyor. Bu merak ettikçe çok eğlenceli birşey çıkıyor ortaya. Cengiz de Allah için merak hislerini sonuna kadar tetikleyen bir adam.onun ilgilendiği konularla ilgilenip siz de ona yakın olunca bulunmaz biri,kendisi de çok meraklı ve bu yüzden iyi bir usta. Dolayısıyla arkadaşlarla konuşunca meraksızsınız diye söylüyorum. Merak bence mimarlık eğitiminin omurgası.

-ben özellikle bugün mimarlık eğitiminin içinde olduğum için çok sıkıntılı tafralar gözlüyorum. onların altını deşelemeye çalışıyorum. Bugünkü mimarlık eğitimi ile sizin eğitiminiz arasında ilkesel olarak değişen bişey var mı yoksa eğitimi almak isteyen kişilerin durumumu değişiyor biraz. Merak durumunun iyice azaldığını düşünüyorum neyi almak istediğini bilen öğrenci profili azalıyor gibi. ya da eğitimde mi bir problem oluşmaya başlıyor. Problem alanı tanımlamaya çalışıyorum bunun için ne düşünürsünüz.

-bence şöyle bişey fark ediyor. Bir tanesi formel şeylerde bi değişiklik var. Bir tanesi içsel şeylerde değişiklik var. formel olarak mesela kendi öğrenciliğimi hatırlıyorum sömestr sonunda projelerimizi teslim ederdik jüriye çıkmadan önce. jürilerimiz açık jüriydi. Ve bir asistan rapörtör olarak sizin projelerinizi teslim alır ve derki vaziyet planı, planlar, kesitler, görünüşler maket içperspektif dış perspektif falan paftalarınızı tek tek sayar. Mesela normda bir kağıda çizilmiş olması tarif edildiği şekilde çizilmiş olması ve teknik resim kurallarına uyması gerekir.2 bunların içidolumudur, bunlara uyuyodur ama sepettir mesela kabul etmez bunu.sizin projenizi teslim alır ya da almaz.hiç itiraz hakkınız yoktur. Biz kıyamet kopartmıştık bunun için. Tama dedi okul yönetimi, bilir kişi tayin ederiz. Ne var bunda zaten hiç çizmemişsin nesini kabul edicvem dedi. Bu bence çok önemli bir norm. Normlara alışkın olmak ve başkalarıyla ortak paydada birşey teslim etmek değerlendirme kriterleri açısından çok önemli. Ortalamayı yukarı doğru çeken bir şey. 2.İç şöyle boşalıyor her şeye , bütün bilgilere çok kolay ulaşmanın tabii ki çok iyi bir tarafı var ama aradığınız şeye konsantre değilseniz bir çöp yığınıyla karşı karşıyayız. Sürekli olarak internetten indirilmiş şeylerin araştırma gibi önünüze koyulmuş olması, gerçekten illet birşey.

Şuna bile zahmet edilmiyor. bilgisayarın kendi baskıda çıkan şeylerini bile orda görebiliyorsun. Bu bölümü de zayıflıyor. 3...bence en önemli şey 12 eylülde sonra gelişen apolitik üniversite gençliği. bir gelecek tahayyülü olmayan . böyle bir şey düşünmeyen, bişeyi şiddetle hayattaki en büyük arzusu olarak ifade etmeyen ve bir adım bile atmak konusunda dünyanın kıpırdamayacağı konusunda artık yerleşik ve çok acıklı bir hisse sahip biri, bence kendi projesine de öyle bakıyor. Bu tahayyül meselesi çok önemli. Devrimin olması gerekmez ama devrim olacağının tahayyülü bizi gelecek için daha ısrarlı, meraklı ve umutlu bir adam yapar. Ortak paydaları bu. İlginç bişey. Ben aslında bunun uzun bir süre bir problem olduğunu bir zayıflık olduğunu düşünüyordum. Şimdi bunun bir durum olduğunu kabul ettim. Benim için çok vakit aldı. Bunlara hırlaya hırlaya ama, şimdi biraz çaresizlikten ,düzelmiyor çünkü bakıyorsun mesela çok iyi bir herif ama bu tarafı eksik çok.ama bununla onu yargılayamayız artık. Bunun yeni bir durum olduğunu anlamaya ve bunun içinde ne bulunabileceğini bulmaya çalışıyorum.

-birazda eğitim çok parçalı inceleniyor ya. Akreditasyon süreçleri geliyor. Çok hızlı bir değişim herkes buna adapte olmaya çalışıyor sanki bu akred. Süreçleri ile birlikte mim. Eğitime belirli bir standart gelecekmiş gibi bir eğilim var ama bu dediniz ya durum bu...bu durumda gerçekleşebilir bişey gibi geliyor mu size.

-benim standardizasyondan anladığım her okulun kendi içinde kendi kurgusunu standardize etmesi. Bütün okulların aynı olması değil. Öteki irkiltici bişey. Mesela yök ün yaptığı en büyük zararlardan bitanesi mesela odtü ile itünün mimarsininin arasındaki farkı kaldırdı. Oysa bence bunlar farklı olmaları ile iyilik taşıyorlardı. Dünyayı düşünün avrupa ya da amerika kaç tip mimarlık okulu var. Kuramsal düzeyde ilerlemek isteyen bir adam için, bilg. Teknolojileri üzerine giden bir düşünceyi izlemek isteyen bir adam için ya da yapılıp edilen operasyonel mimarlıklarla ilgilenmek için.niye bunların ayrı ayrı okullarını bulmayalım.bunlar kendi 'vizyon ve misyonlarını' deklere etmesinler sizi açıp bakın. Geçenlerde gözlerime inanmadım yıldız teknik üniv. 'iyi insan yetiştirmek' yazıyordu. Mimarlık bölümünün amacı bu....mimarlık kullarından iyi birtakım hocaları çekin geriye hiçbişey kalmaz.iyi bir okul böyle mi olur. O olmazsa öteki hocayla devam edebilir ama böyle olmuyo tamamen şahsi ilişkilerle sürdürebiliyorsunuz. ve bence öğrencilerin acayip yıldığı nokta burası. bir sistemin içine gelemiyorlar. Bir yere geliyorlar oranın neresi olduğu belli değil. Biz bütün çabamıza rağmen bu bilgi üniv yüksek lisans düzeyinde stüdyonun çalışılan yer olduğunu anlatamadım. Görüntü olarak çalışılmış gibi görünüyor ama çalışılmıyor. Haşla tashih alınan bir yer.birlikte bir iş yapmayı analtamadık. Jürilerin aslında dünyanın en büyük buluşunuyapıldığı bir alan değil kendi akılları ve içlerindeki soruları oraya taşıyıp bizleri efektif bi hale getirip o soruları bizimle birlikte harmanlayıp cevapları bize buldurtup aralarındaki farkları kıyaslayarak kendi doğrularını ulaşmaları gereken biryer olduğunu anlatamadık. Mesela 40 kişinin o sırada jüride olması gerekiyor di mi. 10 kişi falan var. Tehditte orda duruyor. Kimsenin ilgisini çekmiyor ötekinin projesi.çünkü kendi projeleri dışında hiçbir proje onlara ilginç gelmiyor. Cengizden öğrendiğimiz bişey var . der ki başkasından öğrenmek diye bişey var. Ve bektaşla çalıştığımız dönemde ve ben hala öyleyimdri. Bütün ilginç yapıları bilirdim. Gidersin şantiyesine girersin, projesine bakarsın bazen mimarını ararsın. Bugün de öyleyim.emreyi arıyorum.ulan şu zorluda balkonların altını neyle kapatıyosun diyorum. Hala mı bunu merak ediyosun diyor. Abi bana şantiyeden izin alsana da kapıda kalmayalım şuraya bir bakıym diyorum. Şimdi bu çok önremli bişey. Ben bir kesrinde bir cmtesi günü kendi gurubumdan 15 öğrenci. ki bunların notları3.50 nin üstünde ref. mektupları şahane,

proj çok iyi falan. Onları aldım ve ist. 8 küçük külliye gezdirdim. 15 öğrenciden bir teki bile daha önceden bu külliyelerden birini bile görmemişti.böyle bişey olabilir mi ya. Okadar gülünç bişey ki. Mahallenin delisi gibi oluyorsun. Bunu böyle söyleyince birileri bunu herif haklı der ulan der oysa bu herif de habire aynı şeye sinirleniyor diyorlar. Çünkü değişmiyor. Benim öğrenciliğimde hiçbir antik kente gidilmezdi şimdi de hiçbir Osmanlı yapısına gidilmiyor. Halbuki ben o günde gidiyordum ve ben inanın kendi arkadaşlarımdan, dalmaya gitmek, kızlarla olmak gibi şeyler varken prieneye gidip antik tiyatronun basamağını çizmek hanımevladı bi iş olarak görüleceği için emin ol gizli yapardım. Bir otobüse gidip prieneye gidip bunu yaptığımı arkadaşlarıma söylemezdim. Benimle kafa bulurlar diye. Gece afişlemeye çıkmışsın dev genç üyesisin düşün kendi politik arkadaşlarıma söylemezdim. İşçi partisine geçtiğimde işçi kültürü nedir diye ders veriyorum onlardan öğrendiğim bir sürü şey var. Bunu kendi mimarlık okulunda arkadaşlarımla paylaşamıyorum. Mesela 4 yılımı ben boykot komitesinin mimarlık bölümü temsilcisi olarak geçirdim ama 4 yılda da okulu bitirdim. En çok sevdiğim şey bu olduğu için su içer gibi yapıp ediyordum. Hiçbir politik arkadaşına mimarlığın neden önemli bir şey olduğunu anlatamadım. Yani İzmir üzerinden bile anlatamadım. Bu şehir 20 yılda noldu, 30 yılda noldu neden eskiden daha iyi bir şeydi falan. Böyle olunca mimarlık da muhasabe gibi bir şey oluyor. Öğreniyorsunuz ve yapıyorsunuz. halbuki bu başka birşey olması gereken bir durum. 3 tane disiplin var böyle olması gereken tıp, hukuk ve mimarlık. zaten bunlar evrensel meslekler kategorisine alındı. Bunları böyle bir işmiş gibi yapamazsınız. Dolayısıyla hem birşey değişti yani normatif olarak mimar. Eğitiminde. Hem de hiçbirşey değişmedi aynı tuhaflık devam ediyor. çünkü iyi öğrenci hala iyi öğrenci. Onlar bildikleri gibi yapıyorlar. İyi olduklarını da kendileri de bildikleri için ne yazık ki biliyorlar—halbuki bilmeseler onlarla daha iyi yola alınabilir. Çok farkındalar ve umurunda değil. Çoğu karşısında duran hocalardan daha iyi yaptıklarından adları kadar eminler. Onlarla bir yere gidilemiyor zaten ama gidilsin gidilmesin hayat onları iyi bir yere getirecektir. Kötü öğrencilerle mimarlıkla hiçbir meselesi olmamış, bir türlü bu işin içine girememiş, bir de tembel çalışmayı da bilmiyor, onlarla da bir yere gidilemiyor zaten. Bizim işimiz aslında büyük bir bölüm ortalama dediğimiz bölüm. bence bütün eğitimlerin temel işi o ortalama alıp yukarı taşımak olabilir. Onun da tek yolu var. Konuyu öğreterek değil yöntemi öğretebilirsiniz. Her seferinde bu matematiği formülleri ezberlemek gibi saçma sapan bir duruma geliyor yoksa. Üniv. Temel işi budur bence . yöntemi öğretmek bişeye nasıl bakılır, ondan nasıl yararlanılır, bi problem nasıl masaya yatırılır ,bi problem nasıl kurulur çözülür falan gibi olmalı.fakat herkes sizden sihirli bir şey söylemenizi bekliyor tıpkı kendisinden beklediği gibi.aslında benden değil kendisinden de onu bekliyor. Bir gece bir vahiy gelecek ve masanın üstü aydınlacak ve çözüm orda duruyor olacak. O kadar belli ki bu.

-peki bu ortalama dediğimiz grubu yukarı taşıyacak şeyi verecek eğitim kurumu olabilecek mi yoksa birtakım ilkeler ve düzenlemeler yapmakla. Şu andaki durumda çok olamayacak gibi geliyor bana ama ne bunu yapabilir onu kestiremiyorum.

-ben bunun olabileceğini bilgi üniv. Yüksek lisans prog. Gidişinden görüyorum. Bu yapılabilir bişey. İtü de denedi ama çok bir yere varamadı. Öyle bir kurum bu tür çalışmayı benimese bence varılabilir.

-bu akreditasyonu çok dert etmeyip başka şeyleri dert etmeye başlasak bu değişecek.bu mesela avrupadaki ya da amerikadakibir sistemi almaya çalışmak sadece ordaki cümleleri almak gibi geliyor bana...işte öğrencinin farkında olmasını

sağlamak....tamam herkes bu tıki yerine getirmeye çalışsın ama nasıl ne...hani onu bile doğru yorumlayamamam halinden dolayı bence şu an çok üstte dahil olmaya çalıştığımız bişeyin altı daha da boşalıyor gibi geliyor bana.

-aslında şöyle gibi de geliyor bana .çok mu üstte. Dünyada da enteresan bir durum var bence mimarlıkla ilgili. Ama normları okadar sağlam ki..mesela ben bugüne kadar Danimarka kraliyet mimarlık akademisinde, los Angeles sayark ta, san Diego new school of arcitecture da, AA de, Eta da jüriye girdim, teslimi izledim, final projelerinde maddi olarak ne teslim ettiklerini gördüm.danim kraliyet mimarlık akademisinde bir öğrencinin şöyle bir büyük masası var. Bunun üstü ve altı onun. Spor salonuna yerleştirilmiş yemekhanenin masaları.teslim ettikleri işin hacmi bu masaların üstünü yığın altını da doldurun maketlerini, bir örgeninin teslim ettiği şey bu.bizimkileri düşünüyorum.bunu4 yılda falan yapmazlar. Bunun ne önemi olabilir. Mimarlık düşünce düşünce buluna bişey değil yapa yapa olan bişey. Yukarda bir tane üniv. Binasıyla uğraşıyorum 17. vaziyet planını çiziyorum.bunu görmeden mümkün değil. Ama çizdirilemiyor. Yük gibi geliyor.

- yapma işinden biraz uzaklaşıyoruz belki de. Uygulama alanı ile ilişki kurarken de böyle. Biyerede bahsetmişsiniz. Çok iyi notlarla mezun olan bir öğrencinin nasıl yapacağı ile ilişkin hiçbir fikri yok diyorsunuz. Çünkü yapma işini de birlikte geliştirmesi gereken bir durum olduğunu anlamayınca, uygulama kısmı da ayıf kalıyor.

-ama şöyle olmalı bence yapılan mimarlıkla öğrenilen mimarlık arasında çok organik bir ilişki olmamalı. Değme noktası olmalı ama hayatın bütün gerçekliğinin okula taşırsanız o zamanda adamın zihnini küçücük biryere hapsedmiş olursunuz. ona katılmıyorum. Ama hiç yokmuş gibi de davranamazsınız. Geçenlerde bir önceki XXI de Kenan Güvençle bir tartışmamız vardı. Çok bilen mi görür çok çizen mi çok okuyan m bilir çok çizen mi diye. Mim eğitimi nasıl olmalı diye bir tartışmamız var.orda epey bişey açığa çıktı ben de hiç enine boyuna düşünmemiştim.

-mimarlık eğitimi ve meslek pratiği arasındaki ilişki birbirlerini dönüştürme güçleri ya da birbirlerine göre değişme potansiyelleri var mı ya da olmalı mı diye soracaktım ben de.

-var kesinlikle ama tayin edici olduklarında, yani mimarlık gerçeği mimarlık eğitimini tayin etmeye başladığında çok kısırlaştırır. Mim. Eğitimi zaten mimarlık pratiğini tayin edemez ama etkiye açık olmalı bir kontaminasyon olmalı yani bir birbirlerini taciz etmeliler, ama yine de kendi alanlarına geçtikleri zaman orda kalabilmeliler mesela biz olabildiği kadar gerçek problem veririz bilgi de ama çözümün gerçek olması gerekmez bu çok önemli bir ayrıntı.problem gerçektir ama çözüm gerçek olması gerekmeyen bir yeredir. Çünkü gerçekliğin parametreleri mesela imar kurallarına uyacaksın dediğin zaman zaten çer çöp, kim yazmış niye yazmış oraya onu kısıtırmamak lazım.anıtlar kurulu kararı var burayı yıkamazsın filan iyi bir fikir değil bence. Bazen de şey ama bazen köşeye sıkıştırmak için öğrenciyi bu kalıcı bir yapı bununla düşüneceksin diyoruz.gerçek olduğundan değil problemi kurarken parametrelerinizden biri bu olduğu için.

-aslında burada uygulamayla ilgili düşünmeye çalıştım.mesela siz ürün vermeye çalıştığınızda mimarlık ortamında iletişim içinde olduğunuz bir sürü kişi ve kurum var. Bunlarla nasıl bir ilişki biçimi geliştirdiniz. sizin çizginizi belirlediğiniz noktada bir sürü kişi devreye giriyor. Eğitimde similasyon ortamını yaratıyoruz belki de ama uygulamada bambaşka bir dünya var. Buradaki kişilerle ve kurumlarla olan ilişki biçiminiz nasıl gelişti, nasıl bir yol çizdiniz kendinize.

-aslında similasyonsa konu bu da bir similasyon ama şöyle bişey var. O gerçek olarak ortaya çıkacağı ve onun olması için oldukça karışık bir organizasyona ihtiyaç duyduğunuz için inandırıcı olmanız gibi bişey var. Ne kadar haklı olduğunuz önemli değil ama ne kadar inandırıcı olduğunuz çok önemli.önce işvereni sonra yapacak olan adamları sonra kullanıcıları inandırmanız gerekiyor. Mesela şöyle bir işveren var. Tamam ben seni anlıyorum ama bunu kimseye satamam. Bazen kullanıcılara kadar gitmeniz gerekiyor ve o donanımlarınızın çok sağlam olması gerekiyor. İnandırıcı olabilmeniz için. Sizin öne çıkardığınız argümanları birilerinin takur tukur çiğneyememesi lazım. Bu tarafı önemli. Hiç ara vermeden o gün içerisinde ne olup bittiğini iyi anlamak gerekiyor. Şöyle bişey yok yani. Ben böyle istiyorum.kimse bunu yemez.cümle de bu olamıyor zaten, fonksiyon, maliyet, kalıcılık, bakım kolaylığı falan gibi, bunları konuşuyorsun, ben şöyle bir mimarlık yaptım dedğinizde herkes suratınıza bakıyor.

-o sizde gizli kalan ama oraya sunduğunuz şey onların anlayacağı dilden bir ifadesi oluyor aslında.

-bazen işvereni iyi okuduysanız konunun size gelişinden bazı uzlaşma noktalarını önceden, yani problem olabilecek noktaları önceden akıl edip uzlaşmada geriye çekilebileceğiniz çizgileri tahayyül edip, aslında istediğinizden daha fazla hamleler yapıp geri çekildiğinizde asıl istediğiniz yere gelmeniz, o hesabı yapmanız gerekiyor. Bazen inanılmaz derecede ayak diremek gerekiyor.bu böyle. Mesela evidea yı yaparken çok ilginç bir proje önermiştik. Arsa sınırlarına kadar dayanmış duvar yapı. Bütün avlu ortada ve bütün daireler ortaya bakıyor. Biz sunduk ve yapı kredi Koray firması 2013 ten temsilcisi, en üst düzey yöneticiler, Belçikalı bir danışman Amerikalı 2 danışmana biz sunduk. Bizim sunuşlarımızda olabilecek en kötü şey oldu. Arkadaşların jürilerinde de olur. Sessizlik...çıt yok ama. Sonunda ben emre ihsan ben üçümüz yapıyoruz projeyi.sonunda ben çatladım dedim i biriniz bişey söyleyecek heralde.biri dedi ki dilimiz tutuldu bu ne.biz böyle bişey istemiyoruz bu hiç olmamış. Konuşmaya başladık. Bu söylediğiniz şey bunun revizyonu değil bambaşka bişey. Anlattığınız hikayeyi ben tutmadım dedim. Emre ara biryol bulabiliriz dedi. İhsan benim şimdilik bir fikrim yok dedi. Ben iyice inatlaştım. Napıcaz peki dediler. Enim aklıma bir cinlik geldi. Biz buzdolabı şampuan focus gruplar üzerinden denenmiyor mu. Bir sürü reklamlard görüyoruz. Biz de focus gruplar oluşturalım bağımsız danışmanlık şirketiyle. Bizim projemizi bu gruplara tanıtın. Ordan çıkan karar kötü olduğu yönündeyse hemen geri alıyorum ve hemen ne istiyorsanız yapıcım ama ordan çıkan karar bunun iyi olduğu yönündeyse siz susacaksınız. Tamam dediler hemen. Okadar kendilerinden eminler ki. Şöyle bir masa var, duvar ayna ve siz arka taraftasınız ve tek bir yönlü ayna olduğuiçin sizi görmüyorlar. İzliyorsunuz. Bir gece ben bir gece ihsan bir gece emre girdik ve anlattık.anlatırken yönlendirici cümle kurmuyorsunuz.tarafsız bir biçimde anlatıyorsunuz. 45 kişiye anlattım, 40 kişi ben burda oturmak isterim dedi,5 kişi istemem dedi. Ve profesyonellik böyle bişey işte. Yapı kredi Koray dedi ki biz bunu hala iyi bir proje olduğunu düşünmüyoruz ama yapıcak bişey yok.piyasa araştırması sizi haklı çıkardı. Ne istiyorsanız yapın dedi. Bu olumlu bitmiş bir örnek. Bi de olumsuz bir örnek var. Ataköy finans merkezinde bir proje geldi bize.gelirken 30 katlı bina istiyoruz dediler. Biz masaya yatırdık projeyi, 30 katlı bina yapmak çok aptalcaydı. Çünkü yapıekonomisini reddediyo, metrekaresi çok küçüldüğü için. Biz onları 15kata indirdik ve yaydık binayı. 2.5 ay sürdü karar vermeleri ve yarışmaydı bizim dışımızda 4 grup daha vardı. Ve sonunda bizi çağırdılar dediler ki.biz bu binayı çok sevdik ama bunu 30 kat yapın. Bu öyle bir proje değil yanlış istiyorsunuz.

Yanlıştı doğruydı filan yapmıyoruz dedik biz de size vermiyoruz o zaman işi dediler. Bu da öyle bitti. Bunlar uzlaşma noktaları hiç olmayan işler. Bazen de işverenin sizin aklınıza hiç gelmeyen şeyi oluyor, bir aklı var ve düşünüyorsunuz.haklı söyleyecek şey yok tamam biz bunu tekrar gözden geçirelim diyoruz.dolayısıyla aslında jürilerde onlara yapmalarını önerdiğimiz şeyi biz yapıyoruz. Bizim bütün sunuşlarımız ilk sunuşlarımız çok erkendir. Konuştuk sözleşmeyi yaptık el sıkıştık 15 gün sonra sunuş isteriz. Halbuki o proje 15 günde yapılamaz ama o sıkıştırılmış zamanda yaratıcı bir fikriniz varsa onu bulup çıkarırsınız zaten tüm projenin sunuşu 5 gündür ve 5 gün size yeter ve şöyle kurarız toplantıyı .bu bir sunuş ve veri toplama toplantısıdır. Dolayısıyla bunun hepsini çöpe atabiliriz. bazen tek öneri getiririz bazen 18 öneri getiririz.ne çıkmışsa ve çok samimiyizdir. Anlamadığımız yerleri soru olarak getiririz. ve karşınızdaki grup sizin içtenliğinizi fark ettiğinde ve buna bu kadar odaklanmış olduğunuzu gördüklerinde bence onlar da zihinlerini sonuna kadar zorluyorlar. Ya kimse aslında sizden dünyanın en enteresan yapısını yapmanızı beklemiyor. Sizden iyi şey yapmanızı bekliyor. O bizim derdimiz en enteresan yapıyı yapma. Donanımlı olmak zorundasınız. Eğer boş bir alan bırakırsanız tüm güven hisleri yerle bir oluyor. Çok çabuk hemen dönüveriyorlar. Öbür türlü de acaip bir biçimde teslim oluyorlar.

-uygulama yapmaya karar verdikten sonra hep mi baştan böyle gelişti bu böyle olması gerektiğine mi inandınız yoksa bazen bi yerlere tutunabilmek için bazı şeylerden fedakarlık ediyodunuz sonra mı güç gelişti. Bu sizin nevat sayın olma halinizle mi ilintili yoksa herkes bu durumu baştan itibaren ortaya rahat koyabilir mi -koyabilir bence sadece nasıl ki öğrencilerden jüriyi böyle kullanın diyoruz ya da daha meraklı olun diyoruz. Aslında onu kendinize söylediğinizde işinizi de öyle yapıyorsunuz. mesela ben bakıyorum bir kitabın hazırlığı içerisindeyim. Hiç iş olsun diye şey yapmamışım. Çok ilginç değil mi. Hepsıyla bir derdimiz olmuş. Bu derde uydurmamışız üstelik hakiki bir mesele haline getirmişiz. işverenlerimizin birçoğu bunu bilmez mesela. Yani bir okulda anlattığımızda ya da yurtiçi yurtdışı bir seminerde anlattığımızda işverenlerin hiçbilmediği boyutlarını anlatıyoruz. Belki sihirli yeri orası . benim bulduğum yöntem büyüyemiyorum. Büyüyünce bu çözülüyor. 12 kişi falan, bu çapta bir büroyu ancak yürütebiliyorum. Büyük büro benim kıvrılabileceğim bir iş değil, olmuyor. Bu çapta bir büro için daha çok işiniz var ama bunu daha önce bizimle çalışmış ve ayrılmış gruplarla yapıyoruz. şu anda 3 projemiz öyle yürüyor. Eskizi yapıp şunu çiz demiyorum. Samimi olarak masaya birlikte oturuyoruz. Şöyle bir problem var, insanlarla tanışıyoruz, yeri birlikte görüyoruz ve bir workshopla başlıyoruz.sonraki süreçte ben sadece denetçi pozisyonuna geçiyorum tüm projeyi onlar yapıyor.

-aslında o samimiyet bir öz sizin için bir çok şeyde kuruyorsunuz.

-bence bütün hayatın sihirli yeri orası. Açık olmanız gerekiyor.

-bu ofisinizin işleyiş biçimi ile ilgili birkaç şey soracaktım. Birlikte çalışacağınız kişileri neye göre belirlersiniz sizin için ne önemlidir. Lisans eğitimi aldığı kurum, önceden tanıyor olmanız,denermisiniz.

-sadece bir his.yani daha önceden hiçbirşekilde tanımadığım büroda 3 kişi var.12 kişiden 3 kişi böyle. 2 si 15 dklık görüşmeyle büroya girdi bir tanesi 15 dk bile sürmedi.ırak ta bir iş yapıyorduk,ıraklı birisiydi.hemen başla dedik. Bir 2 s i de, biri amerikadan biri yıldız teknikten, konuştuğunuzda kendiniz gibi biriyle karşılaştığınızı farkediyosunuz, hemen yani. 12 kişiyiz ve ofiste 12 kişilik de yerimiz

var. Bir kişi alabilmek için bir kişiyi atmamız gerekiyor. Diğerleri staj yapmıştır, 6 kişi zaten bizim yüksek lisans programındandır yani öğrenciliklerini blirim.bizde gelen hemen gitmez. Sirkölasyonu çok olan bir büro değiliz. çok yavaştır.

-özgürleşmeye eğilim o kadar arttı ki sınırlar çekici hale geliyor demişsiniz. Burada kendi toplumsal koşullarımız ülke koşullarının getirdiği dinamikler var. Bi de üstte değişenler var bizim Türkiye olarak hep böyle bir aradurumlarda olduğumuzu düşünürüm ben. Belki de kendi sınırlarımız çizdikçe ya da değişkenlerimizi belirledikçe rahatladığımız bir durum aslında belki ama şu an bu bileşenlerin gittikçe arttığını düşünüyorum özellikle üstte alınan kararlarla kendi içimizde yaşadığımız değişimlerle ilgili. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz özellikle yakın gelecek için, kendi ülkemizin durumunda böyle bir aradurum hali, bizi olumlu bir duruma bir götüreceksin yoksa gitgide açmaza mı giricez.

-neye ardurum diyosunuz..

-kendimiz yavaş evrilen bir toplumuz, kendi dinamiklerimizle değiştiğimiz zaman daha oturduğunu düşünüyorum ama biri daha üst bir söylemle böyle olacak böyle değişeceksiniz dediğimizde hemen uyum sağlayamıyoruz çok keskin dönüşler bize iyi gelmiyor gibi. Özellikle mimarlıkla ilgili düşünüyorum bunu. Bu kavramı da biraz tanımlamaya çalışıyorum aslında. Eğitin ve uygulanma ile ilgili de olabilir. Eğitimin daha üstte alınan kararlarla ilgili durumu da olabilir.genel olarak mimarlık ortamı ile ilgili düşünmeye çalışıyorum aslında.

-çok kapalı oldu bu. Özgürlükle başladınız ya. Sürekli bundan bhasedince sınırlar çekici hale geliyor. Bu söylemden gidersek sonuna kadar özgür olmakla sonuna kadar sınırlı olmak arasında bir arayerden söz edilebilir. ben her zaman kısıtlılığı çok sevmişimdir çünkü bana özgürlük mü eşitlik mi diye sorsanız eşitlik derim. eşitliğin kendi içinde bir özgürlüğü içerdiğini düşünürüm ama özgürlüğün eşitliği içermediğini düşünürüm. Dolayısıyla siyasi olarak da liberalizme itibar etmediğimden snırlılıkları sevmem konusunda bir meşruiyet kazandırıyor benim gözümde. Özgürlük dediğimiz şeyin bolluk olmayan saçma sapan bir çeşitlilik olduğunu düşünüyorum. yani seçme şansınız var gibi gözüküyor ama bir marketin duvarı benim için iç karartıcı bir şey. Bir patates cipsinin bu kadar çeşitlinin olmasının insan hayatına eklediği hiğbişey olamaz bence. Hatta onun hiç olmamamsını sağlayan bir alt yapıımız olsaydı ne kadar iyi olurdu. Dolayısıyla bizim yavaş toplum olmamıza rağmen o kadar hızla değişen seçmelerimiz var ki. mesela şu an İstanbul da bekleyen 62 tane daha alışveriş merkezi projesi var. Yani bir gün bize birisi söyleseydi bu Akdeniz coğrafyasında alışverişin böyle bir şey olacağını buna inanırmıydık bu kadar Amerikalı bir anlayışın bizim dünyamıza nasıl gelip yerleşeceğine. Benim aklım basmazdı. Bugün nerdeyse bir haftasonu istanbulun tüm nüfusu oralarda. Ve daha bu yapılmaya sürekli olarak devam eden bir şey. Dolayısıyla bu bir özgürlük, bir bolluk, çeşitlilik falan diye ifade edilebilir ama bana çok gerçek değilmiş gibi geliyor açıkçası.

-aslında bu özgürlüğü kuran da bizim dışımızdaki şeyler oluyor aslında. Bunu yapmaya birisi karar veriyor. Bir yönetimden birisi bir karar veriyor.ilginç bir şekilde de tutturuyor. Gelen her şeyi içimize sindiriyormuşuz gibi bir hal var.

-dolayısıyla bu cümleyi bir kere daha düşünmeniz lazım. Biz yavaş kıpırdayan bir toplum değiliz. Belki rusyadaki gibi çatur çatur devrim yapmıyoruz. Yönetimleri alaşağı etmiyoruz ama çok hızlı değişiyor her şey. tahmin edilenlerden çok daha hızlı. Mesela şöyle bişey düşünün. Bu bir superbde olabilecek olan bir Amerikan tipi

alışveriş biçimi.avrupalı karşılığı bir yaya arteri üzerinde olması ve yaya arterinin boyunu ve enini uzatma üzere kurulan bişey. Siz düşünün şimdi profilo. Astoria, zorlu metrocitiy, kanyon, İstinye park bunların hangisine linizi kolunuzu sallayarak gidebilirsin. Özel olarak oraya gitmeniz gerekiyor. Arabayla gittiniz güvenlik sizi durduruyor arabanız aranıyor, kapıdan girmeye kalktığınızda çantanız aranıyor. Böyle bir alan olabilir mi yani. Ve her birinde bu başımıza gidiyoruz. Ben gitmiyorum ama orayı görmek adına mimar olarak sihrinin ne olduğunu anlamak için gidiyorum tabi. Mesela bu çok önemli bir değişim. İzmir ikliminde bile bu tuttuysa yapılacak bişey yok gibi geliyor. Bu yaşanacak kendini tüketecek ve başka bir duruma geçilecek.

-bişeyi görüp yaşamadan bişeyi öngörnek çok geçerli olmuyo belki de. Size alışverişmerkezi projesi geldiğinde mesela yapıyomusunuz.

-beceremiyoruz zaten.bir kere bizi aradılar zaten. Kimse bizden böyle bişey istemedi yaşasın diyoduk. İzmir Bornova da .5 grup çağrıldık. Biz kazanmak üzereyken Amerikalı age of key diye dünyanın 3. büyük mimarlık bürosu. Girdiler ve aldılar. Üstelik adamlara 2 ay süre tanındı. Hiçbir kuralı olmayan bir yarışmaydı zaten. Şunu fark ettik ama, sonuna kadar geldiğimiz bir yerde bile işi kaptırdıysak bizim de beceremediğimiz bişey varmış, çok zorlandığımız bir proje olmuştu bizim için. Kapalı çarşı modeli seçerek onun üzerine geliştirdiğimiz yine dış ortamı içerisine alan falan bişeydi ama bayıldığımız bir konu değil.

-ama birşekilde bu mimarlık üretiminde yapılmaya başlanıyor. Ben bu yakayı görmüyordum hiç mesela. Sabiha gökçenden bu taraf gelirken gördüğüm konut projelerine, dehşet içinde bakarak geliyorum, acaip bişey olmuş burada ve bu yapılmaya da devam ediyor. Uçaktaki dergide ilk sayfada İstanbul a egeyi getirdik ege kıyıboyu projesi var 2 sayfa sonra emre arolat ın tasarım bienalinin ilanı var. Her şeyi alıyoruz. Bienal de yapılıyor ve o konutlar da yapılıyor ve satılıyor. Unu mimar olarak heralde kontrol etme şansımız çok yok di mi.

-yok.başkalarının ne kadarsa sorumluluğu bizim de o kadar. Ama şu var.burdaki projeleri yani çok kötü işler var.bunları yapmak zorunda değiliz.bunların da içi dolu olanlarını yapabiliriz.herşeyi siz yapmak zorunda değilsiniz.

-dolayısıyla bu mimarlık üretiminde aşırı özgürmüş gibi duran sınırsız o her şeyi yapabilme hali bunun için bir durum geliştirilebilir mi ya da eğitimde bişeyleri düzeltsek acaba başka insanları yönlendirme ihtimalimiz olabilir mi diyodum ama bu galiba mümkün değil. Yani 30 öğrencinin 10 u belki piyasa koşullarına uyacak ve belli biri lkesi olmadan sürekli üretecek. İşverenin istediği gibi üretecek. Var mı burda bir dur noktamız

-bence okul bu konuda yani ilkeli olmak konusunda çok önemli bir yer. Zaten çırpınıp durmamızın nedeni de o ilkeyi ortaya çıkarmak. Ona dünyanın en iyi yapısını yaptırmak değil. Önemli olan o ilkeler. çok iyi bir şey gösterdiklerinde dahi altında nasıl bir ilkenin yattığına dair sorgulamalarımız da ondan. Çünkü ilke Musanın 10 emrini okumak gibi bir şey olmuyo. Dolayimli olarak bunu ona anlatmaya çalışıyorsunuz. Duruşunun ne kadar önemli olduğunu ve o olmadan hiçbirşey olamayacağını. Bence okulun bu konuda verdiği şeyi hiçbirşey veremez. Bir de benim hayatımda da önemli bir yeri, olan Cengiz gibi böyle usta birini bulursunuz. Ama bugünkü dünyada bence öyle bir çalışma yönteminin yeri de yok. Ben son ucundan yakalamış birisiyim. Bu kadar informatif bir dünyada.....

-birazda aslında değışsimdeki kırılmam oydu. Hani bugün stajı eğitimin içine alıp ya da biraz uygulama yap tekrar okula gel gibi bir sistem olabilir mi diye düşünüyorlar ama uygulama yapacağınız yerle de çok ilişkili kaç kişi burada staj yapma şansını elde edebilecek ki.

-siz hiç okullara teslim edilen staj defterlerini gördünüz mü. Bence gülünç bişey. Odtünün defterleri bile berbat. Biz napıyoruz.10 öğrenciyi alıyoruz dkiliye gidiyoruz yahşibeye. 15 gün orda kalıyoruz. 15 gün de istanbula geliyoruz. Bizim daha büyük programlı yapılarımız üzerinde 15 günde 5 toplantıyla 3 günde bir yaparak 100 tane a3 ten oluşan bir staj defteri çıkarıyoruz. Fotoğraflar çizimler eskizler.sonra da diyoruz ki öğrencilere bu mal bu, bu 100 sayfanın 90 sayfası ortak 10 sayfası öğrencinin bizzat kendisine ait. Bunun içinde çeşitli proje önerileri, görüşleri ya da tartıştığımız konular filan var. Zanaat nedir, gelenek diye bişey var mı, modern dünyada hala bundan söz edilebilir mi malzeme ne demektir, teknoloji neye denir falan gibi bir sürü şey tartışıyoruz. Sonra da öğrenciye diyoruz ki al bunu nasıl istiyorsanız öyle yap.bana imzalattıkları staj defterlerine ağırsınız yani. O kadar Aza indiriyolar ki çocukları. Benim yaptırdığım stajın o defter sığmayacağı çok açık. Eki olarak verin hiç olmazsa diyoruz onu da kabul etmiyorlar. Gülünç bir durum. Ben ısrar ettim itü de bana hazırladıkları defteri vermeleri için kabul edilmedi.itü formattan dolayı kabul etmedi.

-itüye baksanız naab la akredite olmuş bir kurum gibi görünüyor
-bu akreditasyon da nerden yapıyorsa.

-burda şey çok önemli sizin gibi bu işi anlamaya çalışan ya da gönül vermiş kişiler öğrencileri bi yere doğru merakını uyandırıyor, bişey deniyorsunuz.
-çok pahalı bir iş bizim için.tahmin edemezsiniz. Ama yapacak bişey yok solcu olmanın böyle arızaları var hayatta.

-ben kendi eğitim kurumumu düşünüyorum öğrencilere hala aynı şekilde strüktür ve kons. Deri veriliyorolma hali dehşet verici geliyor bana. 3 ay boyunca betonarme yapı çizilmesi. Bu konuda o dersin hocasına başka türü anlat şu dersi diyemiyorsunuz. O insanın kendini değıştirmesi de çok zor. Eğitim çok önemli diyorsunuz ya.ordaki eğitecek kişi ve programın nasıl kurulacağı da çok önemli hale geliyo.

-şöyle bir sistem okul düşünün. Hoca kuşkusuz önemli ama asıl önemli olan o hocanın da dahil olduğu program. Angematte viyanadaki okul da zaha hadid ya da himmelblau ya da eisenman bunlardan biri proje yöneticiniz olabilir ve projeler onların istediğigibi çıkabilir, kürsü yöntemiyle çalıştığı için. Hadid gibi proje yaparsınız. Ama teslim edip duvara astığımız mal maddi olarak aynıdır.bu sadece okulun verdiği bişey, hoca değil. Normlar olmalı. Okula girerkenden başlıyor bütün hazırlıklar bence okulların buna odaklanması lazım ama şin kötüsü o hoca takımı da buna inanmıyor. Bu sene odtü ye çağrıldın diploma projesine merak ediyorum jürisine gidicem. Bu düşündüğüm şeylerde haklı mıyım değil miyim görücem. Bence hala açık ara en iyi okul. İtü 4-5 olabilir ötekiler çok aşağıda bir yerde. Orada da öyle çok çok iyi bir durum olmadığını düşünüyorum.

-bu eğitimle ilgilenip dert ediyo olunca bun lar çok kafama takılıyor. Uygulamayla ilişkisi, eğitimin kndi içindeki ilişkisi bunları hep birlikte düşünmeye ve sorgulamaya çalışıyorum ama iki ayrı dünya gibi düşünmek de çok güç, birlikte düşünürken de bir sürü sürtüşme alanları ortaya çıkıyor. Bunların hepsini tanımlamak da çok güç.

-modern matematiğin üme hesapları gibi. Kesişme alanları abartılı olmamak koşuluyla var. Aynı duramazlar ama üstüüste de binememezler.hani 25% lerde kalmak koşuluyla kesişme alanı olması gerekiyor.

-tıpkı sizin uygulama lanında kendinizi bir yer açmanız gibi eğitimde belki üste verilen bir ülke kararını ya da eğitim kurumları ile ilgili verilen bir kararın altında kendi yapılanmanızı oluşturanırsınız. Heralde böyle küçük esnekliklerle başa çıkıcaz

-ama hiç olmadığını biliyorsunuz di mi.

-ama sanki ancak böyle bu durumun içine sızılabilir çözülebilir yavaş yavaş gibi geliyor bana. O aşırı kendi bildiği gibi olsun diyen bir eğitim grubunun yavaş yavaş yerine başka grupların gelmesi gibi. Bu çözümlenin nerede sağlanabileceğini sorguluyorum biraz. Sizin gibi kaç kişi olacak bunu deneyebilecek. Sanki olmalı ki mimarlık ortamı da biraz değişmeli gibi geliyor bana.ama tabi bu düşsel bir durum mu onu bilmiyorum.

-hayır hiç düşsel değil. Pekala olabilecek bir durum ama bunun için birinin böyle bir politikasının olması gerekiyor. Aşağıdan yukarıya doğru toplanmış bilgilerin, yukardan aşağıya doğru da bir program olarak akıtılması gerekiyor 1. 2. özgürlüğe burada işte çok ihtiyacımız var okulların kendi yapıtaşlarını oluşturmalarına izin vermek gerekiyor.hangi dersleri izleyecek, nasıl bir program verecek, nereye doğru odaklanacak. Bunu bir kurula anlatmak koşuluyla keyfi değil. Bir kurulun önüne çıkıp bak ben şunu şöyle yapmak istiyorum diye. O kadar iddialı bir okul mesela bizim şu anda en iyi yüksek lidsan programına sahip olduğumuzu söyleyebilirim. Okula başladığımdan beri hiçbir komisyon beni önüne çağırıp, koçum gel bakım sen nasıl anlatıyorsun bu dersi diye sormadı, inanılmırsın bence dünyanın hiçbir yerinde böyle birşey yoktur. Eskaza bunu yapmayı seçtiğimiz için elimizden geleni yapıyoruz ama yetmiyo olabilir.bunu birinin kontrol edip birinin sana böyle devam et şunu yap bunu sakın yapma gibi tavsiyede bulunması gerekiyor. Hiçböyle bir organik yapı yok. Öğrenciler hocalara not verir mesela bizde yok bence çok eksik birşey.

-eğitmenlerin durumunda kalmıştık orayla ilgili birkaç görüşünüzü almak istiyorum. Durumu değiştirebilece miyiz. Eğitim kurultaylarına hep katılıyorum zaten .birbirlerini eleştirdikleri nokta şu oluyor .biçimsel bir şema üzerine giden bir karşılaştırma durumu var. Bunu da o okulların bölüm başkanları yapıyor. İçerik ve içinde ne olacağına ilke meselesi ile ilgili konuşan yok. Bugün böyle oluyorsa diyorum yakın gelecekte ne olacak. Şu an kayseri e 2 özel ve 2 devlet üniversitesi ve mim. Fakültesi açıldı. Bı çoklu ortam bana daha da dehşet verici gelmeye başladı.

-italya da 7 tane mimarlık okulu var. Türkiye de 65 sadece bu yeter bence. Ben bologna ya gittiğimde bologna üniv. deydim ve mim. Bölümünü görüydm dedim. Burada yok dediler. Nasıl yani dedim. Buradaki adamlar napıyo dedim. Venedik e gidiyorlar dedi. Trene binip gidip akşama dönüyorlar dediler. Mimarlık zahmetli bir iş olmuyorsa yapmasın diyor mesela. Bu çok önemli birşey. Büyüyünce okullar bunları parçalayıp küçültmeye olabildiği kadar çok okul açmaya çalışıyorlar ama bence bunların içini dolduracak kadar hoca yok ortada.

-buna karar veren biz olmuyoruz. Birisi açmaya karar verdiğinde kimse ona dur diyemiyor. Belki üstteki bir kararın bunu engelliyor olması gerekiyor ülke çapında da böyle bir ilemiz olmadığı için üremeye devam ediyor.

-bence bu destekleniyor, artması destekleniyor. Bayburt üniv. Deydim. Ziraat fakültesi yok. Mimarlık güzel sanatlar ilahiyat var. Bunun programına kim karar veriy o niye böyle yapıyor hiçbir fikrimiz yok bu konuda. Bu böyle dan diye yukardan aşağı iniyor . seçilen kampus alanı da şhrin 5km ötesinde araya askeri alan giriyor. Şhre hiç değme noktası olmasın. Niye böyle bir yer seçtiniz diyorsun, şehir üniv. istemiyor aslında diyorlar, kendi yaşama anlayışlarını zorluyor diyor. O zaman açmayın diyosun. Çok ilginç bişey. Bunun inadına şehrin merkezinde mevcut kampüsü büyütse anlıycam, sinik bir biçimde askeri alanın d arkasında en az kullanılan Elazığ aksında yer buluyor. Yol üstü de değil Atatürk üniv. Ya da katü ile de bağlantısı yok. Politik olduğunu ve zararlı bişeye dönüştüğünü düşünüyorum. Hele şimdi özel üniv. yasası çıkacak asıl şenlik o zaman . şu an vakıf üniv. ile idare ediyorlar, kişiler açmaya başlayacak, asıl o zaman görün şenliği.

-bu ortam beni o yüzden ürkütüyor. Her an her şeyin olabileceği bir topluluk halimiz var ya. Bu denetleyemeyeceğimiz korkunç bir ağ var gibi geliyo bana. Buradaki iyi niyetli durumlarımızın bişeyleri yapmaya çalışma halimizin içeri sızabileceği konusunda endişem var. Bu ortamı yaratabilme halimiz gitgide zayıflayacak gibi geliyor bana.

-şöyle üniv. ceo ları olur mu, olunca hala üniv. olur mu. Hastanenin ceo su olur mu, olunca hala orası hastane olur mu. Bence soruyu buradan sormak gerekiyor. Ben bir vakıf üniv. rektörüne şunu sormuştum. Bu kadar mı cazip bişey para kazanmak için. Herkes üniversite açıyor. Bu sorunuza doğrudan cevap veremem sadece bir bilgi vericem dedi. Bir öğrenci için 6 bin harcıyorum öğrenciden aldığım 15 bin. Siz bir hesap yapabilirsiniz dei. Çok ilginç değil mi. Tabii ki şimdi ceo ları var nasıl daha çok para kazanabilirim diye. Mim. Bölümlerini çok sevmiyorlar. Bir sandalyeyi kaç kere sattığına bakıyor. Gece eğitimi yaz eğitimi falan. Mimarlık böl. Sevmiyolar çünkü biz diyoruz ki bu öğrenci bu masaya yapışacak. Ama prestiji için açıyorlar. Şu anda mesela bilgi üniv. ilk dolan fakülte mimarlık fakültesi olduğu için seslerini çıkaramıyorlar. Hukuk faültesi en prestijlisiydi. Hukuk gibi açıldığı an dolan tek fakültesi. Onun için nazımızı çekiyorlar. Türkiye istihdam edebilse mimar sayısı hala çok değil ama istihdam edemiyor. Almanya da 300 bin mimar bizde hala 60 bin.

-bugün ülkemizde toplum için mimarlığın anlamı değişecek mi artık nasıl bir noktada duracağız mimarlık artık ne ifade edecek

-toplum için mimarlığın hiçbir anlamı yoktu zaten. Doğuda gezdiğinizde şöyle bişey farkediyosunuz. Sen ne iş yapıyorsun diy e soruyo, mimarım diyosun, ha mühendis mi diyor. Onu bi yere koyabiliyor ama mimarın ne işe yaradığını doğudaki adam hiç bilmiyor, batıdaki da bence bilmiyor o yüzden değişmeyecektir.

-yer edinmeye çalışma halimiz olacak mı yoksa sadece yapıcaz mı.

-gerek yok toplum bizim yaptığımızı anlamasın mimarlığı anlasın yeter, mimarları anlaması gerekmiyor.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad : Seven YÜCEL

Doğum Yeri ve Tarihi : 21/03/1980

E-Posta : yucelseven@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** : 2002, Erciyes Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü
- **Yükseklisans** : 2005, Erciyes Üniversitesi, Mimarlık Anabilim Dalı

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER:

2002-2013 Erciyes Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Araştırma Görevlisi

2013- ... Erciyes Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Öğretim Görevlisi

TEZDEN TÜRETİLEN YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER:

- **Yucel, S.,** Aydın, S. (2015) ‘Mimarın Eğitimi’ Üzerine Spekülatif bir Deneme, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, sayı 31(1), 401-407.

